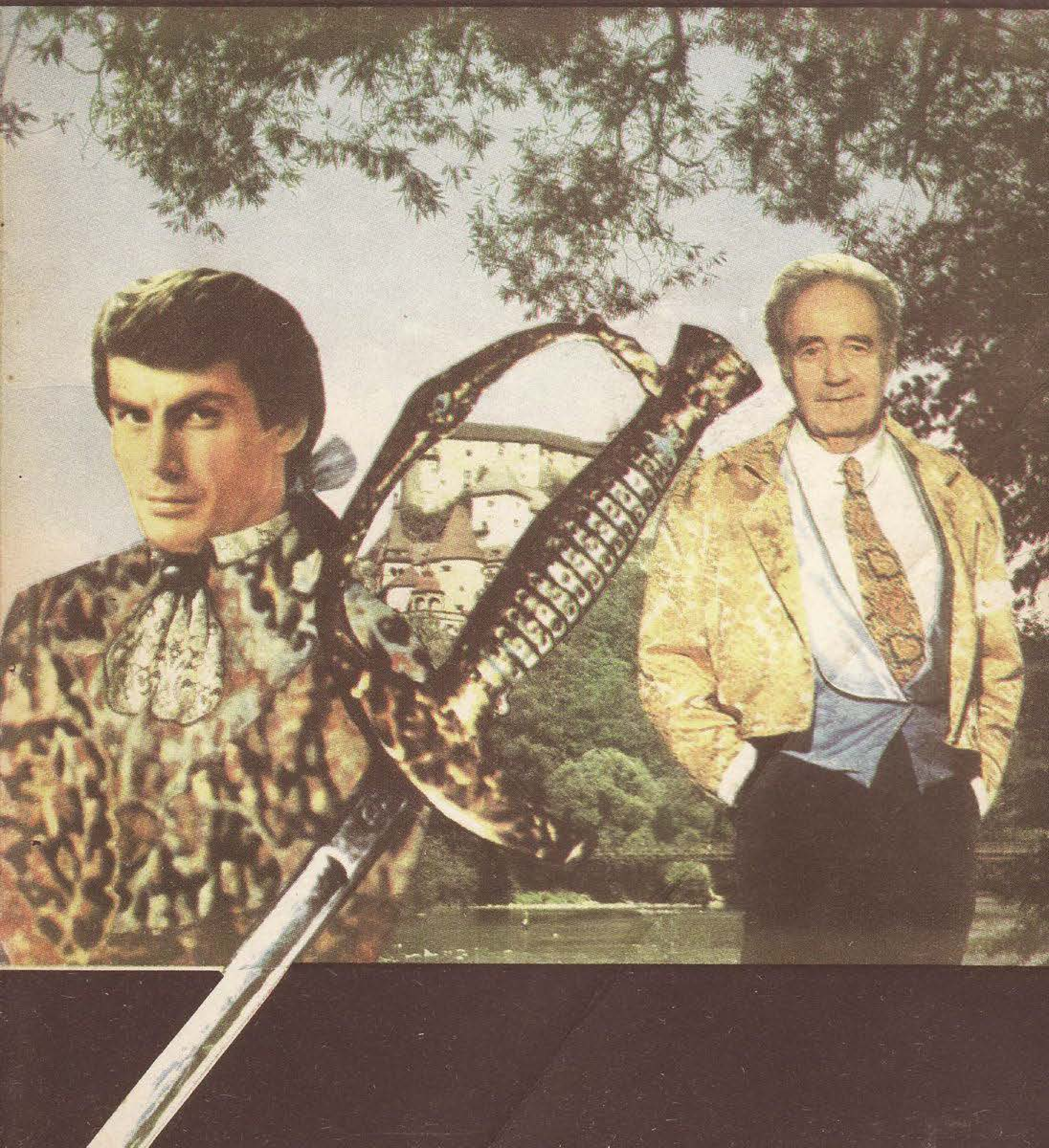
A. J. CRONIN

SABIA DREPTĂȚII

A. J. CRONIN

SABIA DREPTĂŢII

A. J. CRONIN

BEYOND THIS PLACE

LONDON
Victor Gollancz LTD 1966

A. J. CRONIN

SABIA DREPTĂȚII

EDITURA ALBATROS

Coperta de
POMPILIU DUMITRESCU

PARTEA I

Capitolul I

În fiecare miercuri seara, mama lui Paul, ieşind de la serviciul ei de la Primărie, se ducea cu tramvaiul pînă la Capela Merrion, ca să asiste la slujba săptămînală. Paul o aștepta la ieșire, după ce audia cursul de filozofie de la ora cinci; de obicei mergea pe jos pînă acolo, dar în această miercuri, discuţia lui cu profesorul Slade îl reţinuse pînă tîrziu, astfel încît, după ce se uită la ceas, se hotărî să meargă direct acasă.

Era o seară de iulie, iar clădirile mînjite de funingine ale Belfast-ului păreau învăluite într-o lumină vrăjită. Profilate pe cerul chihlimbariu, acoperişurile şi coşurile marelui oraş din nordul Irlandei își pierdeau contururile prozaice, devenind misterioase și strălucitoare ca o cetate întrezărită în vis.

Cînd ajunse pe Larne Road, liniștita stradă lăturalnică, pe care locuia împreună cu maică-sa, într-un apartament de trei camere, la parterul casei cu numărul 29, se simţi năpădit de un val de emoţie. Avea brusc sentimentul frumuseţii şi al plenitudinii vieţii. O clipă rămase încremenit în prag, cu răsuflarea tăiată — un tînăr modest, cu capul descoperit, îmbrăcat într-un costum de tweed cam uzat. După ce-şi umplu plămînii cu aerul catifelat al amurgului, se răsuci sprinten şi vîrî cheia în broască.

Canarul ciripea în bucătărie. Fluierînd către el, își scoase haina, o atîrnă în cuierul din vestibul și, rămas numai în cămașă, puse la fiert apă într-o oală și începu să pregătească cina. Cîteva minute mai tîrziu, ceasul deșteptător de pe consola căminului sună de șapte, iar Paul auzi pașii mamei lui la poarta de afară. O întîmpină cu un salut voios cînd ea intră în casă: o făptură pirpirie, îmbrăcată în negru și ușor aplecată într-o parte, sub povara indispensabilei și atotcuprinzătoarei sacoșe.

— Îmi pare rău, mamă, că n-am putut veni să te-aștept, dar Slade mi-a dat slujba aceea — spuse el, zîmbind. Sînt aproape sigur.

Doamna Burgess îl privi cu atenție. Smocul de păr cărunt, cenușiu ce răzbea pe sub pălăria ei roasă de vreme sporea impresia de oboseală și de resemnare creștinească, pe care-o dădeau trăsăturile-i apăsate și privirea fixă a ochilor ei miopi. Dar această expresie se topi treptat sub căutătura lui veselă și deschisă. Era, slavă Domnului, o față plăcută, nu prea frumoasă, ce-i drept — și doamna Burgess îi mulțumi din nou lui Dumnezeu că-l cruțase pe fiul ei de primejdiile unei frumuseți excesive — dar deschisă și armonioasă, un pic trasă, desigur din pricina zelului studios, cu pomeții ieșiți în afară, dar cu un ten sănătos, cu niște ochi limpezi, de un cenușiu foarte luminos, și cu o frunte lată, străjuită de un păr castaniu tuns scurt. Avea un trup bine legat și viguros, deși, în urma unui accident suferit la un meci de fotbal, șchiopăta puțin de piciorul drept.

— Mă bucur că s-a aranjat. Am știut eu că ai motive serioase să nu vii să m-aștepți. Și Ella, și domnul Fleming au regretat că n-ai venit.

Își strînse ghem mănușile de ață și, aruncînd o privire expertă spre masă, scoase din sacoșă o bucată de șuncă învelită în pergament, precum și un pachet cu pîinișoarele lui preferate. Se așezară la masă, iar după ce ea rosti binecuvîntarea obișnuită, începură să mănînce. Paul își dădu seama că, în ciuda rezervei ei, maică-sa era încîntată.

— E o ocazie rară, mamă! Trei guinee pe săptămînă. Și pe toată durata vacanței, adică nouă săptămîni.

— O să fie o schimbare plăcută, după atîta învăţătură pentru examene.
— Da — încuviinţă el, dînd din cap. Cursurile de vară sînt un fel de vacanţă.
— Dumnezeu se arată milostiv cu tine, Paul!
— Trebuie să-i trimit chiar astă-seară profesorului Slade certificatul meu de naştere — spuse tînărul, încetînd să zîmbească.
Maică-sa rămase tăcută. Cu capul plecat, apucă linguriţa şi scoase o frunză de ceai care plutea în ceaşca ei.
— Ce nevoie au de-un certificat de naştere? întrebă, cu o voce cam vătuită.
— A, o simplă formalitate — răspunse el, cu dezinvoltură. Nu vor să angajeze tineri sub douăzeci şi unu de ani. Mi-a venit greu să-l conving pe Slade că am devenit major luna trecută.
— N-a vrut, adică, să te creadă pe cuvînt?
Paul o privi surprins:
— Mamă! Nu fi nedreaptă! Omul nu face decît să aplice regulamentul. Cererea mea, însoţită de certificatul de naştere, trebuie să meargă la Consiliu.
Doamna Burgess nu-i răspunse. După o scurtă pauză, Paul începu să-i relateze, pe un ton pe jumătate amuzat, discuţia lui cu profesorul, care era şi director al cursurilor de vară de la Portray. După ce sfîrşi de băut cea de a treia ceaşcă de ceai, se sculă de la masă. Abia atunci se clinti şi maică-sa. Oprindu-l pe neaşteptate, îi spuse:
— Paul, sînt... În fond, nu sînt sigură că... nu sînt convinsă că-mi place ideea asta a ta de a te duce la Portray.
— Cum?! exclamă el. Păi am tot sperat amîndoi, săptămîni în şir, c-o să capăt slujba!
— Ar însemna să fii departe de mine — spuse ea, cu şovăială în glas, şi privi din nou în jos. Ar însemna să nu ne mai petrecem împreună week-end-ul, cu familia Fleming. Ella ar fi foarte dezamăgită. Şi-apoi, ţi-ar fi şi ţie prea greu...
— E absurd, mamă! Îţi faci griji pentru un fleac de nimic.

Şi înainte ca maică-sa să mai poată spune ceva, Paul porni repede pe coridor, spre odaia lui, ca să-şi scrie cererea. Era un mic studio-dormitor, situat în partea din faţă a casei, iar pe pereţii tapetaţi cu hîrtie lucioasă atîrnau fotografii înrămate, înfăţişînd echipe de fotbal şi de hochei. Pe consola căminului se înşiruiau o sumedenie de cupe şi alte trofee, cucerite de-a lungul anilor la întrecerile universitare. Sub fereastră erau nişte rafturi cu cărţi — romane şi lucrări mai serioase, îndeobşte clasice, vădind un gust judicios şi echilibrat. Vizavi, ascuns de o draperie verde, se afla patul îngust în care dormea; iar pe o masă negeluită, rezemată de perete, erau orînduite cu grijă fişele lui de lectură, alături de programul de studii. Totul mărturisea, în tăcere, caracterul ales al lui Paul, sănătatea lui fizică şi morală, inteligenţa şi sensibilitatea lui. Singurul lucru pe care l-ar fi putut reproşa cineva ar fi fost însăşi ordinea excesivă ce domnea în încăpere, ordine care sugera o anume pedanterie, un anumit cult al perfecţiunii, rod al educaţiei moralizatoare primită de la maică-sa.

Se aşeză la masă, îşi scoase stiloul şi, cu umerii drepţi şi cu coatele lipite de trup, completă cu pricepere formularul. Recitindu-l ca să se încredinţeze că nu greşise, dădu din cap şi se întoarse în salon.

— Mamă, eşti bună să-mi dai certificatul? Aş vrea să mai prind poşta de la ora nouă.

Maică-sa îşi înălţă capul. Nici nu începuse să strîngă masa: rămăsese nemişcată pe scaun, aşa cum o lăsase. Faţa ei părea îmbujorată, iar vocea avea un ton neobişnuit de ascuţit:

— Zău dacă ştiu unde e! Nu-i un lucru pe care să-l poţi găsi aşa, într-o clipită!

— Hai, mamă! Trebuie să fie în sertarul de sus.

Privirea lui zbură spre scrinul arcuit ca un cioc de corabie, unde maică-sa îşi ţinea toate hîrtiile, cîteva bijuterii de familie, Biblia, ochelarii şi alte obiecte de uz personal. Ea îi întoarse privirea, cu gura uşor întredeschisă, dezvăluindu-şi în parte dantura ieftină şi cam strîmbă. Roşeaţa pierise, lăsîndu-i obrajii mai palizi ca de obicei. Ridicîn-

du-se, scoase din poșetă o cheie și descuie sertarul de sus al scrinului. Cu spatele la Paul, scotoci vreme de cinci minute, apoi încuie sertarul și se răsuci pe călcîie.
— Nu, nu-l pot găsi — spuse ea, cu o voce calmă. Nu-i aici.
Paul își mușcă buzele, plictisit. Era un fiu ascultător și afectuos, condiționat de o educație severă, dar în clipa asta pur și simplu nu înțelegea atitudinea maică-si.
— Zău, mamă, e un act important — îi spuse, cu un glas stăpînit. Am nevoie de el.
— De unde să fi știut eu că o să ai nevoie de el?! replică maică-sa, cu o voce tremurătoare și înciudată. Hîrtiile astea se cam pierd. Doar știi cît de greu mi-a fost să te cresc, singură, fără ajutorul nimănui, avînd pe cap atîtea probleme de rezolvat și purtînd pe umeri o povară mai apăsătoare decît i-a fost dat vreodată să poarte unei femei, știi bine că mai tot timpul a trebuit să mă zbat ca s-avem un acoperiș sub care să ne-adăpostim, ca să nu mai vorbesc de osteneala pe care mi-am dat-o ca să te educ cum se cuvine. Află că am avut destule de făcut în viață, și fără a mă ocupa de niște hîrtii, mai ales că nici n-am prea avut loc unde să le păstrez ca lumea.
Această izbucnire, atît de ciudată la un om cu firea ei stăpînită, îl surprinse pe Paul, care rămase perplex. Dar expresia severă a maică-si — un semnal de alarmă, cu care era foarte obișnuit — îl îndemnă să renunțe la orice discuție. Îi spuse doar atît, pe un ton potolit:
— Din fericire, există posibilitatea de a obține o copie, scriind la Somerset House din Londra. O să scriu chiar astă-seară.
Ea făcu un gest dezaprobator și zise cu un glas ceva mai calm:
— Nu e cazul să ceri așa ceva, Paul. Și, citind în ochii lui o adîncă nedumerire, adăugă: N-are rost să facem tărăboi pentru o nimica toată. Am avut o zi destul de grea. O să scriu mîine o cerere, pe-o hîrtie cu antetul Primăriei.
— N-ai să uiți?
— Vai, Paul!

— Iartă-mă, mamă!

— Bine, dragul meu — îi spuse ea, cu o umbră de surîs, ce-i lumină ca un licăr stins trăsăturile chinuite. Și acum, aprinde gazul în sobe. O să strîng masa, și după aia o să mergem la culcare.

Capitolul II

În următoarele două zile, Paul fu foarte ocupat. Queen's University se pregătea să intre în lunga vacanță de vară, și existau numeroase obligații legate de încheierea anului școlar. La cererea generală, Paul se produse ca pianist la serbarea studențească de sfîrșit de an. O carte pe care-o luase cu împrumut de la bibliotecă dispăruse parcă fără urmă, răpindu-i mult timp pînă s-o găsească. O „lucrare practică" de ultimul moment, la chimie, îi prilejui obișnuitele emoții în așteptarea rezultatelor, deși, cînd fură afișate listele, văzu că obținuse o notă satisfăcătoare. În general, colegii lui de clasă îl prețuiau ca pe-un student destoinic, ca pe-un camarad agreabil și ca pe-un excelent atlet. Dar popularitatea lui era întrucîtva umbrită de un curent de opinie potrivnic — precumpănitor mai ales printre studenții de la medicină — niște afurisiți, care socoteau că purtarea lui nu era chiar atît de exemplară și că, bunăoară, neparticiparea lui la distracțiile studențești mai „libere" ar fi dovada unei rigidități regretabile. O dată sau de două ori în aceste zile, Paul își aminti de scena pe care i-o făcuse maică-sa; privind-o cu atenție, se întrebă dacă nu cumva e bolnavă. Părea nervoasă, mai palidă ca de obicei și ciudat de distrată. Desigur, în pofida firii ei dominatoare și a convingerilor ei austere, fusese totdeauna o femeie foarte sensibilă; Paul își amintea cum, în primele zile ale șederii lor la Belfast, maică-sa

tresărea şi pălea la auzul vreunei bătăi brusce în uşă. Acum însă era cu totul altceva: fruntea ei părea apăsată de o nelinişte mistuitoare. Atît joi cît şi vineri seara, maică-sa ieşise după cină ca să se ducă, pentru un ceas, la vechiul lor prieten, pastorul Emmanuel Fleming de la Capela Merrion, şi se întorsese acasă ceva mai liniştită, dar palidă şi cu o expresie de spaimă în ochii înroşiţi.
Joi dimineaţă, Paul o întrebase fără ocol dacă primise vreun răspuns de la Somerset House, iar ea îi spusese că nu.
De cîteva ori după aceea fusese cît pe ce s-o descoasă, dar o rezervă ciudată, izvorîtă din supunerea-i filială, îl împiedicase s-o facă. Nu, nu putea fi nimic rău la mijloc. Şi totuşi era nedumerit, aşa că începu să caute chiar în trecutul lui o explicaţie a purtării ei atît de bizare. Dar faptele erau cît se poate de banale şi lipsite de mister. Îşi petrecuse primii cinci ani din viaţă la Tynecastle, orăşelul său natal din nordul Angliei: un cadru vag, fixat oarecum de zgomotul niturilor bătute cu ciocanul şi de prelungul apel matinal al sirenei ce-i chema pe muncitori la şantierele navale. Această impresie vagă era însoţită de amintirea luminoasă a tatălui său — un om vesel şi deosebit de prietenos, care în fiecare duminică îl ducea, ţinîndu-l de mînă, la Jesmond Dene. Acolo, băiatul lansa pe apa lacului bărcuţe făcute din hîrtie albastră, iar cînd obosea, taică-său îl aşeza pe-o bancă din parc, la umbră, şi începea să deseneze, cu un talent extraordinar, tot ce vedea în jur: oameni, cîini, cai, copaci — desene minunate ce-i fermecaseră copilăria şi-i stimulaseră imaginaţia. În celelalte zile ale săptămînii, tatăl său îi aducea seara, acasă, fructe de marţipan colorate — căpşuni cu codiţe verzi, banane galbene, piersici cu obrazul roz — toate, plăcute la gust şi la vedere, produse ale marii întreprinderi de cofetărie unde lucra în calitate de comis-voiajor.
După ce împlinise cinci ani, se mutaseră în marele oraş Wortley din Midland: o amintire mai puţin luminoasă, dominată de fum, de ploi, de vîlvoarea oţelăriilor şi de feţele mohorîte ale părinţilor săi, şi încununată de ple-

carea tatălui său într-un voiaj de afaceri în America de Sud. O, cît suferise din pricina plecării acelui camarad vesel, cu cîtă nerăbdare îi aşteptase întoarcerea, pentru ca mai apoi să audă de moartea lui într-o catastrofă de cale ferată, undeva lîngă Buenos Aires — veste neînchipuit de dureroasă, împlinire brutală a presimţirilor copilului! După aceea venise la Belfast — un vagabond melancolic în vîrstă de nici şase ani. Acolo, prin bunăvoinţa lui Emmanuel Fleming, maică-sa găsise de lucru la serviciul de contabilitate al Secţiei sanitare din cadrul Primăriei. Salariul era mic, dar sigur, şi-i îngăduise văduvei să-şi ducă existenţa sub un acoperiş respectabil şi, printr-o abnegaţie însoţită de un miraculos spirit de economie, să-şi educe feciorul în vederea unei cariere didactice. Acum, după toţi aceşti cincisprezece ani de strădanii ale maică-si, Paul era pe punctul de a absolvi universitatea. Privind înapoi, avea sentimentul că, prin însăşi eforturile ei intense, maică-sa redusese viaţa lor la Belfast la limitele cele mai stricte cu putinţă. În afara vizitelor făcute cu regularitate la Capela Merrion, ea nu ieşea nicăieri. Pastorul Fleming şi fiica lui, Ella, erau singurii ei prieteni. Nu-şi cunoştea nici măcar vecinii. La universitate, Paul nu putuse niciodată să dea frîu liber firii sale sociabile, căci avusese totdeauna sentimentul că maică-sa nu-i vede cu ochi buni prieteniile. Această constrîngere îl scotea adesea din sărite, dar, fiind profund conştient de tot ce-i datora maică-si şi, în acelaşi timp, domolit de repetatele ei mustrări, se obişnuise să rabde.

Odinioară pusese această atitudine protectoare a maică-si pe seama pietăţii ei exagerate şi vigilente. Acum însă, în lumina purtării ei recente, se întreba dacă nu era cumva la mijloc altceva. Îi venea în minte o întîmplare: în urmă cu un an i se făcuse onoarea de a fi invitat să joace în echipa irlandeză care trebuia să susţină un meci de rugbi contra Angliei. Nimic nu putea fi mai îmbucurător pentru inima unei mame. Şi totuşi ea refuzase categoric să-i permită a accepta invitaţia. De ce? Pe atunci, Paul nu fusese în stare să ghicească. Acum bănuia vag motivul. Într-adevăr, gîndindu-se la existenţa ei voit liniştită, fe-

rită de orice contacte, învăluită de mister subordonată voinței Atotputernicului, Paul își spunea că această existență e tipică pentru un om care are ceva de ascuns. Iar gîndul acesta îl neliniștea.

Sîmbătă, maică-sa se întoarse de la servici pe la orele două (sîmbăta lucra de obicei doar o jumătate de zi). Paul se hotărîse între timp să discute deschis cu ea. Vremea devenise ploioasă; după ce-și lăsă umbrela în vestibul, maică-sa intră în salonaș, unde Paul răsfoia o carte. Apariția ei îl făcu să tresară: avea o față pămîntie, deși părea liniștită.

— Ai mîncat, fiule?

— Am mîncat un sandviș la club. Dar matale?

— Ella Fleming mi-a oferit o ceașcă de cacao.

Paul îi aruncă o privire fugară:

— Iar te-ai dus acolo?

Maică-sa se așeză, obosită:

— Da, Paul. Iar m-am dus. Ca să mă rog și să cer îndrumare.

În tăcerea ce se așternu, Paul își îndreptă spinarea, agățîndu-se cu amîndouă mîinile de brațele fotoliului:

— Mamă, nu mai merge așa. E ceva necurat la mijloc. Spune-mi, ai obținut certificatul acela?

— Nu, fiule. Nici măcar n-am scris ca să-l cer.

Paul simți că-i năvălește sîngele-n obraji:

— De ce nu?

— Pentru că l-am avut tot timpul. Te-am mințit. Îl am la mine, în poșetă.

Paul se potoli și o privi cu mirare: după ce scotoci în poșeta din poală, maică-sa scoase dinăuntru o hîrtie albastră-cenușie, împăturită.

— În toți acești ani m-am zbătut să-l țin ascuns de tine, Paul. Aș fi vrut să nu-ți dezvălui niciodată adevărul, prea era trist și complicat. Fiece pas pe scară, fiece glas auzit de pe stradă mă făcea să tremur pentru tine. Apoi, pe măsură ce treceau anii, iar tu creșteai, îmi închipuiam că izbutisem să te cruț, cu ajutorul lui Dumnezeu. Dar nu aceasta era voia lui. Eu mă temusem de lucrurile mari, dar ceea ce a precipitat totul a fost un fleac: chestiunea

aceea a cursurilor de vară. Dar poate că, mai devreme sau mai tîrziu, tot trebuia să afli. Așa spune pastorul. L-am rugat să mă ajute să găsesc un mijloc de a amîna explicația ce ți-o datorez. El însă mi-a spus că n-are rost, fiindcă acum ești un bărbat în toată firea și trebuie să cunoști adevărul.

Agitația ei sporise cu fiece cuvînt pe care-l rostea; și, în ciuda hotărîrii de a rămîne calmă, sfîrși cu un fel de geamăt. Cînd îi întinse hîrtia, mîna îi tremura. Zăpăcit, Paul o apucă, o privi și văzu numaidecît că numele de pe act nu era numele lui. În loc de *Paul Burgess,* citi *Paul Mathry.*

— Nu se poate... Ce-nseamnă asta? bîigui el, ridicîndu-și privirea de pe hîrtie spre maică-sa, în vreme ce undeva, în adîncul memoriei lui, o coardă atinsă de numele Mathry vibra dureros ca struna unei harfe într-o încăpere de mult părăsită.

— Cînd am venit la Belfast, mi-am luat numele de fată, Burgess. Dar sînt doamna Mathry, tatăl tău a fost Rees Mathry, iar pe tine te cheamă Paul Mathry, deși aș fi vrut să uit acest nume! Buzele îi tremurară cînd adăugă: Aș fi vrut să nu-l mai auzi și să nu-l mai vezi niciodată!

— De ce?

Maică-sa își lăsă ochii în jos și rosti cu un glas stins:

— Ca să te scutesc de... de o rușine îngrozitoare.

Paul simți că inima îi bate repede și că i se pune un nod în gît, dar așteptă nemișcat ca ea să continue. Ea însă părea la capătul puterilor.

— Nu mă sili să continui, fiule — îi zise, aruncîndu-i o privire disperată. Domnul Fleming mi-a făgăduit c-o să-ți spună el totul. Du-te la el. Te-așteaptă.

Paul își dădea seama că maică-sa e zdrobită, dar cum suferea și el, nu putea s-o cruțe.

— Continuă! îi șopti, alb la față. E de datoria ta să-mi spui.

Maică-sa începu să plîngă cu suspine ce-i zguduiau umerii firavi. Niciodată n-o mai văzuse plîngînd. Peste o clipă ea își trase sufletul printr-un efort dureros, ca și cum și ar fi adunat puterile, și murmură fără să-l privească:

— Tatăl tău n-a murit în timpul unui voiaj în America de Sud. A încercat să plece într-acolo, dar poliţia l-a arestat.
Paul se aşteptase la orice, numai la asta, nu!
— Pentru ce? bîigui el, simţind că inima încetează să-i bată.
— Pentru omor.
În mica încăpere se aşternu o tăcere de moarte. Omor! Cuvîntul acesta înfiorător îi suna şi-i răsuna în creier. Se simţea paralizat. O sudoare rece îi scălda tot trupul.
— Atunci — întrebă el într-o şoaptă tremurătoare — a fost... spînzurat?
Maică-sa scutură din cap; ochii îi erau împăienjeniţi de ură:
— Ar fi fost mai bine pentru amîndoi dac-ar fi fost spînzurat. A fost condamnat la moarte, dar graţiat în ultimul moment... Îşi ispăşeşte la închisoarea din Stoneheath o sentinţă de condamnare pe viaţă.
Făcuse un efort prea mare. Capul i se lăsă pe umăr, trupul i se legănă şi se prăbuşi în fotoliu.

Capitolul III

Pastorul Fleming locuia în centrul oraşului, lîngă marea Gară de Nord, într-o casă urîtă, strîmtă, zugrăvită într-un cenuşiu de ardezie, întocmai ca şi capela de alături. Deşi se simţea epuizat, fără mai multă vlagă în el decît atîta cît să se-ascundă în vreun ungher întunecos, Paul se tîrîse, mînat de un impuls irezistibil, pe străzile umede, luminate puternic şi însufleţite de petrecăreţii de sîmbătă noaptea. Se ducea să-l vadă pe pastor. Maică-sa, revenindu-şi din leşin, se culcase. El însă nu se putea odihni înainte de a afla întreg adevărul.

Ca răspuns la bătaia lui în ușă, lumina din vestibul se aprinse și Ella Fleming veni să-i deschidă.

— Tu erai, Paul? Intră, te rog.

Fata îl primi în salon — o încăpere cu tavanul scund, cu niște perdele de un roșu-închis și cu mobila învelită în huse din păr de cal. În cămin ardea un mic foc de cărbuni.

— Tata e ocupat cu un enoriaș. N-o să stea mult — adăugă ea, cu un surîs amabil, dar cam silit. Afară s-a lăsat umezeala. O să-ți prepar o ceașcă de cacao.

Era panaceul ei pentru mai toate suferințele. Deși n-avea nici un chef de inofensiva băutură, Paul se simțea prea epuizat ca s-o refuze. Poate că doar imaginația lui era de vină, dar avea sentimentul că Ella este la curent cu situația lui — altminteri, cum să-și explice aerul ei prea dezinvolt, buzele astea ușor strînse? Așezîndu-se inert pe un scaun, o lăsă pe fată să aducă o tavă din bucătărie, să amestece în ceașcă zahărul cu cacao și să toarne deasupra apă fiartă.

Era cu doi ani mai în vîrstă decît el, dar fiind subțirică și palidă la față, părea încă o fetiță. Avea niște ochi de un verde-cenușiu, mari și expresivi — partea ei cea mai frumoasă. De obicei erau strălucitori și duioși, dar cîteodată se umpleau de lacrimi și puteau să și scapere de mînie. Foarte cochetă de felul ei, în seara aceea purta o fustă de culoare închisă, plisată ca un acordeon, ciorapi negri și o bluză albă, largă, cu o croială rotundă la gît.

Paul bău în tăcere ceașca de cacao. Fata își ridică doar o dată sau de două ori privirea spre el, peste lucrul de mînă pe care-l ținea în poală. Era vorbăreață din fire, se pricepea să întrețină o conversație, iar faptul că se ocupa de gospodăria tatălui ei rămas văduv îi dădea oarecare aplomb în relațiile sociale. Dar văzînd că Paul nu-i răspunde la cele cîteva întrebări pe care i le pusese, își încruntă sprîncenele groase și păru să se resemneze să tacă.

După un timp se auzi larmă de glasuri dinspre coridor, apoi clanța ușii de la intrare. Ella se ridică numaidecît:

— Îi spun tatii că ești aici.

Și ieși din încăpere. Peste cîteva clipe își făcu apariția pastorul Emmanuel Fleming. Era un bărbat de vreo cincizeci de ani, lat în umeri, cu niște mîini butucănoase. Purta pantaloni negri, bocanci de lucrător și o haină neagră de alpaca, decolorată la cusături. Barba lui, tunsă scurt și țuguiată, era cenușie ca fierul, dar ochii mari și albaștri îi dădeau un aer de copil.

Mergînd drept spre Paul, îi strînse afectuos mîna și-l luă de braț cu multă căldură:

— Mă bucur c-ai venit, băiete. Mă bucur mult. Hai cu mine, să stăm puțin de vorbă.

Îl conduse în biroul său, o odăiță austeră, situată în fundul casei, cu podeaua de scînduri pătată, neacoperită de nici un covor; un pupitru galben, de stejar, cu rulou, cîteva scaune pliante și o mică bibliotecă din lemn lustruit alcătuiau mobila încăperii. Un orologiu de marmură verzuie, sprijinit de doi îngerași aurîți — un obiect oribil, primit în dar, pesemne, apăsa pe consola subțire, tivită cu ciucuri de catifea. După ce-i oferi oaspetelui un scaun, pastorul se așeză la pupitru. Rămase pe gînduri o clipă, apoi începu pe un ton afectuos și înțelegător:

— Dragul meu băiat, a fost desigur o lovitură grea pentru tine. Dar ceea ce trebuie să ții minte este că aceasta e voia Domnului. Cu ajutorul lui vei izbuti să treci peste această grea încercare.

Paul înghiți în sec:

— Nu pot trece peste ea pînă nu știu despre ce e vorba. Trebuie să știu!

— E o poveste tristă și urîtă, băiete — rosti cu gravitate pastorul. N-ar fi oare mai bine s-o lăsăm îngropată în trecut?

— Nu, vreau s-o aud. Trebuie să aflu adevărul, altfel o să-mi imaginez tot felul de lucruri...

Vocea i se frînse.

Se așternu tăcerea. Cu coatele pe pupitru, pastorul își duse mîna streașină la ochi, ca și cum s-ar fi rugat Domnului pentru sprijin. Era un om cinstit și bine intenționat, care trudise îndelung și din răsputeri „în grădina lui Dumnezeu". Dar cum posibilitățile îi erau limitate în fel și

chip, își vedea adesea, spre marea lui jale, zădărnicite strădaniile și intențiile cele mai bune. Era un suflet solitar și cunoștea gustul amar al mustrărilor de sine. Își reproșa pînă și dragostea pe care i-o purta fiică-si, căci își dădea seama de cusururile fetei — de meschinăriile și de vanitatea ei — dar o iubea prea mult ca să încerce să i le îndrepte. Tragedia lui era că ar fi vrut să fie un sfînt, un adevărat apostol capabil să tămăduiască prin simpla atingere a mîinilor sale și să răspîndească în turma credincioșilor luminosul cuvînt al Domnului, în care el însuși credea cu atîta tărie. Ar fi vrut să aibă aripi. Dar vai! limba-i era împiedicată, picioarele i se împleticeau — era legat de pămînt. Chiar și acum, cînd începu să vorbească, glasul îi era tulburat, iar frazele lui grave, pedante păreau subliniate de bătăile lugubre ale orologiului:
— În urmă cu douăzeci și doi de ani, la Tynecastle, l-am cununat pe Rees Mathry cu Hannah Burgess. Pe Hannah o cunoșteam de cîțiva ani, era una din enoriașele mele preferate. Pe Rees nu-l cunoșteam, dar era un tînăr bine crescut și simpatic, velș de origine, și-mi inspira încredere. Avea o situație excelentă, ca agent pentru ținuturile din miazănoapte al unei mari întreprinderi de cofetărie en-gros. Aveam toate motivele să-i consider fericiți, mai ales cînd li s-a născut și un fiu. Chiar eu te-am botezat, dragul meu, cu numele de Paul Mathry.
Făcu o pauză, ca și cum și-ar fi cîntărit cu cea mai mare grijă cuvintele:
— Nu voi tăgădui că armonia căminului era tulburată uneori de mici certuri ocazionale. Maică-ta era foarte evlavioasă, o creștină adevărată, pe cînd taică-tu avea, ca să întrebuințez un termen blînd, idei mai liberale, ceea ce provoca, firește, anumite conflicte. Maică-ta, de pildă, era categoric împotriva consumului de vin și de tutun în casă — prejudecată pe care tatăl tău n-o putea înțelege de fel. În plus, tatăl tău avea un serviciu care-l silea să lipsească de-acasă cel puțin o săptămînă pe lună, ceea ce exercita, poate, o influență rea asupra lui. Fiind un om drăguț și simpatic, avea mulți prieteni, prea mulți, aș spune, dintre care unii nu tocmai recomandabili, întîlniți

prin sălile de biliard, prin baruri şi prin alte localuri dubioase. Totuşi n-am avut nimic grav să-i reproşez, pînă la teribilele evenimente din anul 1921.

Pastorul oftă şi, luîndu-şi mîna de pe frunte, îşi strînse degetele butucănoase; ochii lui trişti priveau parcă departe în trecut, peste ani:

— În ianuarie 1921, firma la care lucra tatăl tău a făcut unele schimbări de personal, în urma cărora părinții tăi s-au mutat împreună cu tine în Midland. Cu cîteva luni înainte fusesem eu însumi transferat în această parohie din Belfast, dar continuam să fiu în strînsă legătură cu maică-ta, prin corespondență. Și trebuie să-ți mărturisesc că viața familiei tale la Wortley a fost, încă de la început, agitată. Taică-tu era, pesemne, enervat de mutarea lui într-un district ce-i oferea, pare-se, un cîmp mai restrîns de activitate. Deşi situat în mijlocul unei regiuni rurale plăcute, orăşelul Wortley e un tîrg cenuşiu şi dezagreabil, iar maică-ta nu l-a iubit niciodată. Neputînd găsi o locuință convenabilă, s-au tot mutat în diferite camere mobilate. Și deodată, în luna septembrie, mai precis în a noua zi a acelei luni, tatăl tău i-a comunicat că a ajuns la capătul răbdării. I-a spus că vrea să renunțe la slujba aceea şi să emigreze numaidecît în Argentina, în Lumea Nouă, unde ar fi existat, cică, perspective mai bune pentru voi toți. În consecință, a reținut trei locuri pe vaporul *Eastern Star*, care urma să plece la 15 septembrie. În ziua de 13 te-a trimis pe tine şi pe maică-ta la Liverpool, ca să-l aşteptați acolo, la marele Hotel Central. În noaptea de 14 septembrie a plecat cu trenul din Wortley spre Liverpool. Dar n-a putut ajunge la voi. La orele două dimineața, cînd a ajuns în Gara centrală a oraşului, poliția îl aştepta pe peron. După o luptă violentă, a fost arestat şi închis în penitenciarul de pe Canon Street. Doamne Dumnezeule, n-o să uit niciodată şocul pe care mi l-a produs vestea că era acuzat de crimă premeditată!

Urmă o tăcere încordată, prelungă. Ghemuit pe scaun ca un om hipnotizat, Paul abia mai răsufla.

— În noaptea de opt septembrie — urmă pastorul — fusese săvîrşită o crimă înfiorătoare. Mona Spurling, o

femeie frumoasă, în vîrstă de douăzeci și șase de ani, care lucra ca vînzătoare la o florărie din apropiere de Leonard Square, fusese omorîtă mișelește în apartamentul ce-l ocupa la numărul 52 al străzii Ushaw Terrace din Eldon, o suburbie a Wortley-ului. Crima avusese loc aproximativ între orele opt și opt și zece minute. Întorcîndu-se de la lucru la șapte și jumătate, domnișoara Spurling luase o cină frugală, apoi îmbrăcase halatul subțire în care avea să fie găsită. La orele opt, perechea care locuia în apartamentul de dedesubt și care se numea Prusty a auzit prin tavan niște zgomote neobișnuit de puternice; Albert Prusty, îndemnat de soția lui, s-a dus să vadă ce se-ntîmplă. A început să bată în ușă din ce în ce mai tare, dar n-a primit nici un răspuns. Stătea perplex pe palier, cînd un tînăr comisionar, pe nume Edward Collins, se arătă pe scări, încărcat cu un teanc de rufe aduse de la spălătorie. În clipa cînd Collins ajunse pe palier, lîngă Prusty, ușa se deschise și din apartamentul domnișoarei Spurling ieși un individ care o zbughi pe scări în jos. Cei doi intrară repede în apartament, unde-o găsiră pe domnișoara Spurling cu capul aproape desprins de trup, întinsă pe covorul din fața căminului, într-o baltă de sînge. Domnul Prusty alergă numaidecît la cel mai apropiat medic din împrejurimi. Acesta veni de îndată, dar în zadar, deoarece domnișoara Spurling era moartă. A fost chemată poliția, care a trimis un medic legist și un inspector pe nume Swann. La început acesta crezu că asasinul nu lăsase nici o urmă, dar peste cîteva ore ieșiră la iveală trei indicii. Inspectorul Swann descoperi în birou o ilustrată cu un desen în creion, expediată din Sheffield cu numai o săptămînă în urmă, ilustrată pe care se putea citi: „Absența sporește dorul. Vrei să ne-ntîlnim și să cinăm la *Drury* cînd mă întorc?“ Iar dedesubt, în loc de semnătură, „Bon-bon“. Inspectorul mai găsi și un bilețel, pe jumătate ars și nesemnat, dar purtînd data ștampilată „opt septembrie“, bilețel pe care se putea citi: „Trebuie să te văd astă-seară“. În sfîrșit pe covorul din fața căminului a fost găsită, lîngă cadavru, o pungută făcută dintr-o piele neobișnuit de fină și de moale, legată de obicei la gură

printr-un inel de metal. Punguța conținea vreo zece lire, în monede și bancnote. După indicațiile date de Edward Collins și de Albert Prusty, poliția a stabilit și a difuzat grabnic semnalmentele presupusului asasin, oferind o mare recompensă pentru orice informație care ar contribui la prinderea lui.

A doua zi, patroana unei spălătorii din cartier veni la comisariatul local împreună cu o fată de șaptesprezece ani, pe nume Louisa Burt, care lucra la spălătorie la călcatul rufelor. A reieșit că Louisa, o verișoară a lui Edward Collins, comisionarul spălătoriei, îl însoțise pe acesta în noaptea crimei pînă-n strada Ushaw Terrace și că, în timp ce aștepta în fața casei (nu-i plăcea să urce scările), un individ care ieșise din casa cu numărul 52 dăduse buzna peste ea, aproape s-o răstoarne. Fata a descris semnalmentele individului, astfel încît poliția avea acum trei martori care-l văzuseră pe ucigaș.

Pastorul Fleming se opri, ațintindu-și asupra tînărului ochii tulburați și candizi:

— Nu-i plăcut, Paul, să atingi unele chestiuni, dar ele sînt, vai! foarte legate de această istorie tragică. Într-un cuvînt, Mona Spurling nu era o femeie cinstită: avea relații dubioase cu mulți bărbați, dintre care unul o frecventa regulat. Nimeni nu știa cine era omul acela, dar colegele Monei de la florărie pretindeau că în ultima vreme ea li se păruse îngrijorată și descurajată și c-o auziseră vorbind la telefon, pe un ton supărat, cu reproșuri ca: „Tu ești de vină!“ sau: „Dacă mă părăsești acum, o să dau totul în vileag“. În sfîrșit, autopsia a scos la iveală faptul că nenorocita era gravidă. Mobilul crimei apărea limpede: femeia fusese desigur asasinată de bărbatul răspunzător de starea ei. Poate că el se săturase între timp de ea și, amenințat cu un scandal, îi scrisese ca să-i ceară o întîlnire și o omorîse.

Înarmată cu aceste dovezi, poliția și-a pus în acțiune toate mijloacele pentru a-l găsi pe ucigaș. Reproduceri după desenul semnat „Bon-bon“ au fost publicate la loc de cinste în toate ziarele, cei ce aveau cunoștință de persoana expeditorului fiind solicitați să ia legătură cu poliția

din Wortley. Toate gările și porturile au fost puse sub strictă supraveghere și, timp de aproape o săptămînă, au fost efectuate cele mai intense cercetări. Apoi, în noaptea de treisprezece septembrie, un anume Harry Rocca, funcționar la o agenție de pariuri, s-a prezentat la comisarul-șef și, într-o stare de agitație extremă, s-a oferit să facă o declarație. El a mărturisit din capul locului că fusese în relații intime cu răposata și că o vizitase chiar în noaptea din ajunul crimei. Apoi a adăugat că-l cunoștea pe expeditorul ilustratei — un prieten cu care juca adesea biliard și care avea mare talent la desen. Cu cîteva luni înainte, el i-l recomandase pe acel om Monei Spurling. Mai mult încă, prietenul acela venise la dînsul, după ce ziarele reproduseseră ilustrata, și-l rugase, cu un aer îngrijorat, să-l ajute, spunîndu-i: „Dacă te-ntreabă careva unde-am fost în noaptea de opt septembrie, răspunde-i că am jucat împreună biliard la hotelul Sherwood".
Această mărturie a fost, firește, de ajuns. Comisarul-șef și inspectorul Swann au plecat de îndată la adresa dată de Rocca. Acolo au aflat că persoana pe care-o căutau se urcase cu numai un ceas înainte în expresul de noapte, spre Liverpool, la gara de pe Leonard Street. Arestarea la Liverpool a urmat în chip inevitabil. Omul acela era tatăl tău, Paul!
Se așternu din nou tăcerea. Pastorul își umezi buzele, ducînd la gură carafa de pe birou. Apoi, cu sprîncenele încruntate, urmă:
— Întîmplarea făcea ca Albert Prusty, principalul martor, să fie tocmai atunci țintuit la pat de o criză acută de astmă: tutungiu de meserie, fabrica țigări, iar praful de tutun îi provoca crize cronice; dar ceilalți doi martori au fost aduși numaidecît la Liverpool de către comisarul-șef și de către inspector. Acolo, dintr-o duzină de persoane, ei au identificat fără șovăire în persoana tatălui tău, pe omul pe care-l văzuseră în noaptea crimei. Identificarea a fost teribil de precisă. „Așa să-mi ajute Dumnezeu, că el este!" a exclamat Edward Collins, iar Louisa Burt, înnebunită de sentimentul răspunderii, a strigat, izbucnind

într-un plîns isteric: „Știu că-l paște ștreangul, dar el e omul pe care-l căutați!“
Oamenii erau din ce în ce mai ațîțați împotriva deținutului; pentru a-l scăpa de furia mulțimii, polițiștii îl dădură jos din tren în gara Barbridge și-l transportară într-o dubă la închisoarea din Wortley... Dar Dumnezeu mi-e martor, dragă Paul, că te-am chinuit destul cu detaliile astea. Procesul a început la 15 decembrie, la curtea cu jurați din Wortley, prezidată de judecătorul Oman. Cîtă neliniște m-a zbuciumat în acele zile teribile! Unul după altul, martorii acuzării s-au perindat pentru a-și depune mărturiile zdrobitoare. În valizele tatălui tău fusese descoperit un brici, în care medicii legiști au identificat unealta crimei. Un grafolog a demonstrat că bilețelul pe jumătate ars, găsit în apartamentul victimei, fusese scris cu mîna stîngă de tatăl tău. El fusese văzut adesea în florărie, unde intra ca să-și cumpere o floare pentru butonieră, și de fiecare dată stătea de vorbă și rîdea cu domnișoara Spurling... Tentativa de a fugi în Argentina și rezistența opusă poliției pledau, de asemenea, împotriva lui. Dar dovada cea mai strivitoare era încercarea lui de a-și găsi un fals alibi prin Rocca, încercare ce-i fusese fatală. Iar cînd tatăl tău a fost adus în boxă, s-a dovedit a fi, vai! foarte slab în propria-i apărare, contrazicîndu-se, ieșindu-și din fire, da, ajungînd chiar să strige la judecător! N-a fost în stare să spună exact ce anume făcuse în momentul omorului, afirmînd că-și petrecuse o parte din seară la cinema — alibi stîngaci, pe care procurorul l-a spulberat cu ușurință. O singură rază de lumină a licărit pentru el în această beznă adîncă: Albert Prusty n-a putut să jure că tatăl tău era omul pe care-l văzuse fugind din apartament, deși recunoștea că semăna cu omul acela. Totuși a reieșit că Prusty era miop și, de asemenea, că era supărat că nu fusese luat și el la Liverpool împreună cu Collins și cu Louisa Burt.
În cuvîntul său de încheiere, judecătorul a fost categoric împotriva acuzatului. Jurații s-au retras la orele trei în după-amiaza zilei de douăzeci și trei decembrie. Au lipsit numai patruzeci de minute. Verdictul lor a fost: „vinovat“.

Mă aflam în sala tribunalului — maică-ta era prea bolnavă ca să poată asista la proces — și nu voi uita pînă la moarte clipa teribilă cînd judecătorul, punîndu-și pe cap toca neagră, a pronunțat sentința, adăugînd că încredințează milei Domnului sufletul tatălui tău. Acesta a zbierat, zbătîndu-se în brațele gardienilor care-l scoteau din sală: „Nu există nici un Dumnezeu! La naiba cu mila lui și a voastră! N-am nevoie de ea!"

Vai, dragul meu Paul! Numele Domnului nu poate fi luat în deșert. Totuși poate că tocmai pentru a răspunde blasfemiei tatălui tău, Atotputernicul i-a arătat milă păcătosului. Deși nimeni nu se mai aștepta la o asemenea clemență, sentința a fost comutată, chiar în ajunul execuției, în închisoare pe viață, iar tatăl tău a fost transferat la închisoarea din Stoneheath.

După ultimele cuvinte ale pastorului, o tăcere adîncă învălui încăperea. Amîndoi se fereau să se privească în ochi. Paul, ghemuit în fotoliu, își ștergea fruntea cu o batistă pe care-o tot frămînta în mîna-i nădușită:

— E încă în viață?

— Da.

— Nu l-a văzut nimeni... din ziua cînd a intrat... acolo?

Pastorul răspunse, oftînd adînc:

— La început am încercat să intru în contact cu el prin mijlocirea capelanului închisorii, dar tatăl tău mi-a respins încercările cu atîta ură, aș putea spune chiar cu atîta ferocitate, încît am fost nevoit să renunț. Cît despre maică-ta... ei bine, dragul meu Paul, ea avea sentimentul că fusese crunt nedreptățită de soartă. De asemenea, trebuia să se gîndească la tine. În interesul tău, a socotit că-i mai bine să șteargă acest capitol îngrozitor din viața ta tînără. Faptul că n-a reușit pe deplin, n-are importanță. Ești destul de inteligent ca să suporți șocul acestei mărturisiri, și tocmai de aceea ți-am făcut-o fără a-ți ascunde nimic, fără să te-nșel spunîndu-ți doar jumătăți de adevăr. Și acum, după ce ți-am dezvăluit tot adevărul, vreau să-ți scoți din cap aceste lucruri. Ești bărbat în toată firea și ai viitorul în față. Trebuie să mergi înainte,

ca şi cum tot ce ţi-am spus nici n-ar fi fost; da, trebuie să mergi înainte, mereu înainte, cu credinţă şi fără a privi înapoi.

Capitolul IV

Trecuse o săptămînă de la convorbirea din biroul pastorului Fleming. Era într-o duminică după-amiază şi ora de lecturi biblice se terminase. Elevii plecaseră, iar Ella îl aştepta pe Paul în vestibul, îmbrăcată în cea mai frumoasă rochie albastră pe care-o avea şi purtînd pe cap o pălărie de pai pe care-o împodobise ea însăşi cu o panglică de marinar. Paul coborî greoi de la pupitrul lui şi porni spre ea printre şirurile de bănci goale. Deşi lua parte la ora de lecturi biblice mai mult ca să-i facă plăcere maică-si, savura răspunsurile isteţilor ştrengari de pe Merrion Street; dar astăzi se simţea ameţit, capul îi vîjîia după încă o noapte de nesomn — numai Dumnezeu ştia cît se chinuise.

— Sînt sigură că nu-ţi arde să cînţi, Paul, dar e frumos afară; ce-ar fi să ne plimbăm puţin? îi propuse Ella, plină de tact.

De obicei, înainte de plimbarea lor duminicală, Paul se aşeza la mica orgă a capelei şi cînta pentru Ella: cunoscîndu-i gusturile, care nu erau aceleaşi cu ale lui, îi cînta din Händel sau din Elgar, cu un talent remarcabil. Astăzi însă nu se simţea în stare de aşa ceva. Nu-i venea nici să se plimbe, dar, bănuind că ea îi propusese o plimbare ca să-l abată de la gîndurile-i negre, nu se împotrivi.

Ella îl apucă de braţ, cu un gest vag posesiv, şi Paul porni cu ea spre Parcul Ormeau. Era devreme, dar pe străzi se vedeau destul de mulţi pietoni; femeile îşi expuneau toaletele, iar bărbaţii păreau respectabili şi satisfăcuţi în hainele lor de duminică, scoţîndu-l din sărite pe Paul.

— N-am nici un chef de parada asta — murmură el cînd intrară pe poarta parcului.

Ella îi aruncă o privire uimită, dar nu spuse nimic. Cu toate că nu era capabilă de un sentiment prea profund, îl îndrăgea de multă vreme pe Paul. Sclavă a convențiilor, nu putea să i-o mărturisească, iar Paul, deși o accepta ca pe o bună camaradă și deși maică-sa lăsa să-i scape din cînd în cînd aluzii încurajatoare, se complăcea în această prietenie, fără să-și dea seama de totala nepotrivire dintre firea lui independentă și generoasă, și pietatea stereotipă, rigidă ce caracteriza fiece gest al fetei. Totuși Ella socotea problema ca și rezolvată, și toate planurile ei de viitor se întemeiau pe certitudinea căsătoriei cu Paul. Foarte ambițioasă pentru amîndoi, își spunea că inteligența lui se va îmbina armonios cu propriul ei talent de „a conduce". Se și vedea exercitînd o influență salutară asupra carierei lui, pe care ar fi promovat-o pînă la o culme academică înaltă; se și vedea frecventînd alături de el cele mai distinse cercuri.

Iată de ce, faptele recent dezvăluite fuseseră o lovitură grea pentru orgolioasa Ella. Își dădea seama, de asemenea, cît de puternic fusese șocul suferit de Paul. Totuși, de vreme ce ea dorea să treacă peste asta, de ce n-ar fi trecut și el? Stricăciunea nu era gravă, întreaga poveste era îngropată în trecut și, cu puțină atenție din partea lor, putea să rămînă îngropată pentru totdeauna. Aceasta era atitudinea ei. De aceea, văzîndu-l cu fruntea încă plecată în țărînă, simțea că afecțiunea ei pentru Paul începe să fie umbrită de un soi de supărare, ba chiar de... ciudă. Deși știa să se stăpînească — era răutăcioasă din fire, dar nicidecum violentă — cu greu se putu abține să nu izbucnească, auzindu-l cum vorbește.

— E ca și cum în toți acești ani aș fi trăit în minciună — rosti el, cu un aer spăsit, încercînd să dea glas chinuitoarelor gînduri. Nici măcar nu mă mai pot numi Burgess, numele meu e Mathry, Paul Mathry... Ar însemna să mă mint pe mine însumi și pe toți ceilalți dacă nu l-aș folosi. Folosindu-l, aș avea însă senzația că, oriunde m-aș

duce, oamenii m-ar arăta cu degetul și și-ar spune în șoaptă: „Uite-l pe Mathry, feciorul ăluia care..."
— Termină, Paul! îl întrerupse Ella. Îți complici singur existența. Nimeni nu trebuie să știe vreodată...
— Dar eu știu, chiar dacă alții nu știu — replică el, mergînd mai departe, cu privirea ațintită asupra pietrișului de pe alee. Da, ce mă fac eu... eu... cum o să pot eu trăi de-aci înainte?
— Trebuie să uiți toată povestea.
— Să uit? îngînă el, nevenindu-i să-și creadă urechilor.
— Da — îi spuse ea, simțind că-și pierde răbdarea. E cît se poate de simplu. Trebuie să-ți scoți din minte orice gînd despre... acel Mathry.
— Să mă lepăd de tatăl meu? întrebă el, privind-o cu niște ochi năuci.
— E, oare, un om cu care te poți mîndri?
— Orice-ar fi făcut, a plătit pentru fapta lui... închisoare pe viață... afurisită soartă!
— Mă gîndeam numai la tine — îi răspunse ea, tăios. Și te-aș ruga să nu mai folosești asemenea vorbe în prezența mea.
— N-am spus nimic.
— Ba ai spus — izbucni Ella, nemaiputîndu-se stăpîni și simțind că-i năvălește sîngele-n obraji. Ai folosit un cuvînt pe care nici o fată binecrescută nu-l poate tolera. Purtarea ta e inadmisibilă.
— Cum ai vrea să mă port?
— Ceva mai cuviincios. Nu pricepi, văd, că povestea asta mă afectează și pe mine, la fel ca și pe tine.
— Hai, Ella, să lăsăm copilăriile, nu-i timp de ele acum.
Ea se trase brusc înapoi, rănită în amorul ei propriu și hotărîtă să-și exercite influența asupra lui. Fața ei căpătase o culoare verzuie, ochii i-erau umezi, cu albul la vedere:
— Mă tem că... în starea în care ești... n-are nici un rost să ne continuăm plimbarea.
Paul o privi buimac: gîndurile-i erau în altă parte.
— Cum dorești — îi spuse.

Dezamăgită că el o luase în serios, își mușcă buzele ca să nu plîngă de ciudă. Apoi, văzînd că Paul nu face nici o încercare de-a o reține, îi spuse, cu un zîmbet galben, plin de reproș și de mîndrie ultragiată — zîmbetul unei fecioare-martire din primele timpuri ale creștinismului, căreia călăul îi sfîșie pieptul cu un clește înroșit în foc:
— Prea bine. Mă-ntorc acasă. Îți zic la revedere, deocamdată. Sper că data viitoare o să fii ceva mai bine dispus.
Și spunînd acestea, se răsuci pe călcîie și porni, cu nasul în vînt — victimă a unei grosolănii rușinoase. Paul se uită cîteva clipe după ea, regretînd inexplicabila lor neînțelegere, dar răsuflînd ușurat, foarte ușurat că rămîne singur. Cînd n-o mai văzu, porni încet în direcție contrară.
Nu voia să se întoarcă spre Larne Road. De bună seamă c-ar fi găsit-o pe maică-sa așteptîndu-l cu o insuportabilă îngrijorare. Îi repugna ideea de a-i asculta îndemnurile șoptite de a-și scoate papucii și de a se duce liniștit la culcare.
Ce ciudată era atitudinea asta nouă față de maică-sa! Dar parcă și mai ciudat, și mai ilogic era sentimentul acesta față de tatăl lui, sentiment ce i se înfiripa în suflet pe nesimțite. Deși tatăl lui era un ucigaș și sursa tuturor nenorocirilor sale, Paul nu-l putea urî. Dimpotrivă, în ultimele zile, în toate aceste ore de nesomn și de chin, gîndurile lui zburaseră spre el învăluite într-o milă stranie. Cincisprezece ani în temniță — oare nu era o pedeapsă îndeajuns de grea pentru orice om? Îl năpădeau amintiri vagi, dar pregnante, din prima copilărie. Cîtă dragoste îi arătase întotdeauna tatăl său! Nici o umbră nu întuneca tabloul... Și deodată simți că-i dau lacrimile.
Ajunsese în Donegal Quay, cartierul docurilor și al săracilor. Un impuls straniu îl mînase pe nesimțite într-acolo. Cu capul în jos, merse mai departe, peste șinele căii ferate, croindu-și drum printre baloturile, sacii și damigenele îngrămădite de-a valma pe cheiurile pietruite. O ceață subțire se tîra dinspre mare, amestecîndu-se cu efluviile sărate ale bazinului docurilor și prefăcînd în fantome macaralele înalte din port. Farul de ceață de pe dig începu să-și emită semnalele grave, melancolice.

În cele din urmă se opri în fața unui munte de mărfuri stivuite între două magazii și se așeză pe o ladă. Chiar în fața lui, un mic cargou ruginit se pregătea să pornească în larg, o dată cu fluxul: era *Valea Avoca*, un vas care făcea naveta între Belfast și Holyhead, străbătînd apele Canalului. Ocazional, lua și cîțiva pasageri; pe pasarelă stăteau acum, împreună cu bagajele lor, vreo cîțiva bărbați și femei care-și luau rămas bun de la prieteni: erau niște zilieri care se duceau să strîngă recolta de cartofi la fermele din Lincolnshire.

Șezînd acolo, în ceața care urzea în jurul lui siluete spectrale, în vreme ce semnalele farului îi țiuiau în urechi, Paul se uita la vas cu o intensitate crescîndă. Acum, cînd vacanța începuse, iar planurile lui pentru cursurile de vară se spulberaseră, timpul se căsca amenințător în fața sa. Se simți cuprins pe neașteptate de o ațîțare stranie. Își scoase mașinal carnetul de însemnări și scrise la repezeală: *Plec pentru cîteva zile. Nu fi îngrijorată. Paul.* Rupse foaia din carnet, o împături și scrise deasupra numele maică-si și adresa. Apoi chemă un băiețaș care tîndălea pe chei împreună cu alți gură-cască, îi dădu cîțiva gologani și-i înmînă bilețelul, explicîndu-i unde anume trebuia să-l ducă. După care, se ridică și porni hotărît spre ghișeul companiei de navigație, unde-și cumpără, dînd cîțiva șilingi, un bilet pentru Holyhead. Traversă pasarela chiar în clipa cînd o detașau de vas. O clipă mai tîrziu, o parîmă grea căzu cu zgomot în apă; în clipa următoare, cargoul se urni spre larg, duduind din mașinile-i uzate.

Capitolul V

A doua zi dimineață, pe la orele șase, *Avoca* ajunse în portul Holyhead, pe o ploaie deasă. Înțepenit de frig, Paul coborî pe chei și porni spre gară. Abia avu răgazul să bea o ceașcă de ceai în restaurantul gării, că se și anunța

sosirea trenului care mergea spre miazăzi. După ce-i plăti chelneriței adormite, alergă să-și ocupe locul în colțul unui compartiment de clasa a treia. Locomotiva se urni șuierînd. Călătoria, foarte lungă, îl duse prin Shrewsbury și prin Gloucester; de două ori trebui să coboare ca să schimbe trenul, în niște halte unde, fiind doar în haină, ploaia îl udă pînă la piele; dar, în ciuda acestor senzații neplăcute, Paul era din ce în ce mai neclintit în hotărîrea lui. Și ca și cum s-ar fi acordat cu această stare a lui, peisajul, pînă atunci campestru, deveni mai sălbatic și mai lugubru. Smîrcuri încremenite și tufe răzlețe luaseră locul lanurilor pătrate, împrejmuite cu garduri. Ici și colo se zăreau niște pietre înalte, așezate în cercuri — rămășițe bizare ale preistoriei. Către apus, peste pădurile de brazi, se ridicau, ca o muchie palidă, munții înfășurați în nori cenușii, cu văile străbătute de torente și cascade. La un moment dat, vîntul începu să sufle dinspre mare, iar la o curbă a liniei ferate, Paul zări talazurile ce se spărgeau de stîncile semețe.

În cele din urmă, pe la orele patru după-amiază, trenul se opri într-o mică gară din ținutul mlaștinilor — gara de destinație a lui Paul. Unicul peron al acesteia era aproape pustiu în clipa cînd Paul, emoționat la culme, își lăsă biletul în mîna hamalului solitar. Ar fi vrut să-l întrebe unde e închisoarea, dar i se împleticea limba în gură, așa că trecu în tăcere pe portița albă a peronului. Dar, ajuns afară, zări în depărtare clădirea masivă și cenușie a închisorii din Stoneheath, ale cărei ziduri crenelate se profilau deasupra pămîntului roșcat și a bălăriilor jilave de ploi. Porni pe poteca îngustă ce șerpuia de-a curmezișul mlaștinii. Cu cît se apropia de sinistra citadelă, cu atît mai tare îi bătea inima. Gura i se uscase, își simțea pieptul apăsat de o senzație de gol și de greață: nu pusese în gură, toată ziua, decît o ceașcă de ceai și un sandviș. La o cotitură a drumului se opri să-și tragă sufletul, rezemîndu-se de ciotul unui mesteacăn. Înspre apus se zărea un petic de cer verzui, opalin, iar pe acest fundal gingaș Paul putea să deosebească, de pe movilița pe care stătea, detaliile închisorii.

Era o fortăreaţă pătrată, fără ferestre, străpunsă de o poartă joasă şi străjuită în fiece colţ de cîte un turn de pază ce părea să planeze ca un vultur deasupra acestei clădiri masive ca o stîncă şi sumbre ca o cetate medievală. În exterior se zăreau două şiruri de case: locuinţele paznicilor, precum şi magaziile şi atelierele, iar de jur împrejur se întindea mlaştina imensă şi dezolantă. Un zid inexpugnabil, acoperit cu sîrmă ghimpată, înconjura întregul domeniu, în cuprinsul căruia aidoma unor răni uriaşe, se zăreau trei cariere de piatră roşie. La una dintre ele lucrau o sumedenie de deţinuţi ce păreau, de la distanţa aceea, nişte furnici cenuşii; erau păziţi de patru gardieni în uniforme albastre, care se plimbau încet printre ei, înarmaţi cu puşti ameninţătoare. Sub privirea uluită a lui Paul, siluetele mărunte şi cenuşii se tot aplecau şi trudeau, într-o tăcere grea ca însăşi veşnicia.
Auzind zgomot de paşi înapoia lui, Paul tresări şi se întoarse brusc. Un cioban urcase costişa, urmat de un dulău flocos. Avea o înfăţişare misterioasă, ca şi cum ar fi fost marcat de pecetea acestei pustietăţi sumbre, iar cînd se opri lîngă Paul, rezemîndu-se în bîtă, în ochii lui se putu citi bănuiala, o bănuială ancestrală.
— Nu-i o privelişte prea frumoasă — catadicsi el să spună în cele din urmă.
— Nu e — izbuti Paul să îngaime.
Celălalt încuviinţă, clătinînd din cap:
— E un loc blestemat, da, îl cunosc eu bine de patruzeci de ani de cînd trăiesc pe-aici. Făcu o pauză, apoi adăugă: Luna trecută a fost o răzmeriţă în care-au pierit cinci dintre puşcăriaşi şi doi gardieni, dar fortăreaţa arăta atunci întocmai cum arată acum: tăcută şi oarbă. Chiar în clipa asta, cînd vorbim, un gardian stă în turn şi se uită la noi c-un binoclu, pîndindu-ne fiece mişcare.
Paul îşi stăpîni un tremur şi se sili să formuleze întrebarea ce-l obseda:
— Cînd au zi de vizită puşcăriaşii?
— Zi de vizită?! îngînă ciobanul, privindu-l batjocoritor. La Stoneheath nu-s asemenea zile.
Paul simţi o strîngere de inimă.

— Bine, dar în anumite zile... rudele pușcăriașilor n-au voie să-i viziteze? întrebă el, precipitat.
— Nu primesc nici un fel de vizite — răspunse ciobanul, tăios. Niciodată. Și adăugă cu un rînjet sinistru ce-i schimonosi fața bătută de vînturi și veșnic încruntată: E la fel de greu ca un străin să pătrundă acolo, pe cît li-e lor de greu să iasă. Și acum îți spun bună seara, tinere!
Și, fluierîndu-și cîinele, mai dădu o dată din cap și se depărtă. Rămas singur în pustietatea din jurul lui, Paul stătea nemișcat, gîndindu-se la speranțele lui spulberate. Nici un fel de vizită... niciodată! Nu-și putea vedea tatăl... nu putea nici măcar să schimbe o vorbă cu el... Scopul pentru care venise aici, împins de un impuls irezistibil, era cu neputință de atins. În fața oribilei realități a acestor ziduri, înțelese că speranța ce-l mînase încoace fusese la fel de deșartă ca și călătoria lui sentimentală. Începuse să se întunece, cînd dinspre fortăreață se auziră bătăile încete ale unui clopot sfîșiind tăcerea, ca un apel al morților. Paul văzu cum deținuții își lasă lucrul și, conduși de gardieni, pornesc încet spre închisoare. Poarta acesteia se deschise și-i înghiți, apoi se închise peste ei, În aceeași clipă, ultimul petic de lumină străvezie se mistui de pe cer.
În pieptul lui Paul se frînse ceva. Sfîșiat de durere și de un teribil sentiment de frustrare, scoase un țipăt sălbatic, nearticulat. Din ochi i se prelingeau pe obraji lacrimi fierbinți. Întorcîndu-se, porni orbește înapoi spre gară, lăsînd în urmă mlaștina blestemată.

Capitolul VI

La periferia orașului Wortley, în colțul străzii Ayres cu bulevardul Eldon, se afla o tutungerie cu firma decolorată: A. PRUSTY, IMPORTATOR DE TRABUCE DIN

BIRMANIA. Magazinul acesta, cu aspect vetust, dar totuşi solid, avea două vitrine: una expunînd o gamă variată de trabuce, tutun de prizat, pipe şi tutun de pipă de calitate superioară, iar cealaltă fiind astupată aproape în întregime, cu excepţia unei ferestruici încadrate într-o ramă aurită, sub care se adăpostea masa la care proprietarul fabrica manual ţigările „Robin Hood" ce-i aduseseră faima în localitate.

Pe la amiază, în această zi de iulie, domnul Prusty, cu un şorţ dinainte şi cu mînecile cămăşii suflecate, şedea la masa lui de lucru şi răsucea ţigări, cu mişcări dibace şi experte. Era un bărbat trecut de şaizeci de ani, scund şi uscăţiv, cu un nas teşit şi lucios şi cu o faţă colerică. Era chel — îi rămăsese doar o şuviţă de păr alb — iar pe ţeasta-i pleşuvă creştea o gîlmă mare cît o prună. Mustaţa-i rară şi căruntă era afumată de nicotină, iar degetele lui purtau acelaşi stigmat galben. Un *pince-nez* cu ramă de oţel îi stătea călare pe nas.

Cocoţat pe scăunelul lui, domnul Prusty urmărise timp de cîteva minute, cu un ochi bănuitor, prin ferestruica aceea rotundă, mişcările unui tînăr fără pălărie, care, mergînd de colo pînă colo, se apropiase de multe ori de prăvălie, gata-gata să intre, dar şovăise de fiecare dată şi se depărtase. În cele din urmă, tînărul păru totuşi să se hotărască: traversînd strada în fugă, intră pe uşă. Domnul Prusty, care n-avea nici un lucrător, se ridică încet de pe scăunel.

— Ce doreşti? întrebă el, precipitat.

— Aş dori să-l văd pe domnul Albert Prusty... Dacă, bineînţeles, mai e în viaţă.

Tutungiul îi răspunse, aruncîndu-i un zîmbet acru:

— Pe cîte ştiu, e în viaţă. Eu sînt Albert Prusty.

Tînărul trase adînc aer în piept, ca un om care se scufundă într-o apă îngheţată:

— Iar eu sînt Paul Mathry.

Trecuse examenul: în clipa în care rosti acel nume, se simţi uşurat, iar limba lui încetă să mai fie paralizată.

— Da, Mathry. M-A-T-H-R-Y. Nu-i un nume obişnuit. Vă spune oare ceva?

Expresia tutungiului rămase neschimbată.
— Ce să-mi spună? replică el, cu enervare. Îmi amintesc de cazul Mathry, dacă despre asta e vorba. Nu pot uita perioada cea mai neplăcută din viața mea. Dar ce legătură poate avea asta cu dumneata?
— Păi eu sînt fiul lui Rees Mathry.
În prăvălia cu tavanul scund se așternu o tăcere de moarte. Bătrînul îl măsură pe Paul din creștet pînă-n tălpi, apoi scoase puțin tutun de prizat din cutia de tablă de pe tejghea și începu să prizeze încet.
— De ce-ai venit la mine?
— Nu știu cum să vă spun... Trebuia să vin...
Paul încercă să explice în cuvinte dezlînate împrejurările ce-l determinaseră să plece la Stoneheath.
— Am ajuns aici azi-dimineață — încheie el... Astă-seară la nouă e un tren care are legătură cu vaporul ce pleacă la miezul nopții spre Belfast. Am crezut că dac-aș putea să aflu ceva... o, nici eu nu știu ce anume... poate vreo împrejurare, vreo circumstanță atenuantă, m-aș întoarce acasă cu sufletul mai împăcat. Am venit la dumneavoastră... pentru că ați fost singurul martor care-ați făcut o depoziție favorabilă în acel proces...
— Ce vrei să spui prin „favorabilă"? întrebă tutungiul, cu iritare în glas. Nu știu unde vrei s-ajungi.
— Așadar... nu-mi puteți spune nimic?
— Ce naiba aș putea să-ți spun?!
— Nu știu — oftă Paul. Peste cîteva clipe își îndreptă umerii și porni spre ușă. Bine, mă duc — rosti el, cu un glas stăpînit. Îmi pare rău că v-am deranjat. Vă mulțumesc că m-ați primit.
Ajunsese aproape de ușă, cînd auzi un ordin scurt și mînios ce-l făcu să se oprească:
— Așteaptă!
Paul se întoarse încet. Prusty îl măsură din nou din cap pînă-n picioare — de la fața tînără și crispată, pînă la manșetele pline de noroi ale pantalonilor — apoi începu iarăși să prizeze tutun.
— Prea ești grăbit — îi spuse. Pici așa, din senin, după Dumnezeu știe cîtă vreme, și apoi pleci, ca și cum ai fi

venit să cumperi o cutie de chibrituri. La naiba! Nu poţi pretinde de la mine să-mi amintesc în cincisprezece minute un lucru care s-a întîmplat cu cincisprezece ani în urmă!
Înainte ca Paul să poată deschide gura, clopoţelul de la intrare începu să sune, şi în prăvălie păşi un muşteriu. După ce cumpără un pacheţel de tutun „Matelot", dădu să plece, dar un alt muşteriu îşi făcu apariţia: un vlăjgan care, după ce cumpără un trabuc şi-l aprinse, păru dornic să zăbovească şi să stea la taifas. Tutungiul se apropie de Paul şi-i strecură în şoaptă:
— Ora prînzului e cea mai aglomerată. Acum nu putem sta de vorbă. Nu că aş avea ceva să-ţi spun, departe de mine gîndul acesta, dar fiindcă închid la şapte, iar trenul dumitale pleacă abia la nouă, poţi veni la locuinţa mea pe la şapte şi jumătate. O să-ţi ofer o ceaşcă de cafea înainte să pleci la drum.
— Mulţumesc! exclamă Paul, şi un licăr i se aprinse în ochii dilataţi. La locuinţa dumneavoastră?
Prusty scutură din cap şi spuse cu un rînjet ciudat, mijindu-şi ochii miopi:
— Aceeaşi adresă: Ushaw Terrace, numărul 52. Casa e tot acolo. Şi eu la fel.
Şi spunînd acestea, se întoarse la clientul lui, iar Paul ieşi din prăvălie. Frînt de oboseală (în noaptea din ajun moţăise pe-o bancă de lemn din sala de aşteptare a gării) şi mistuit de foame, abia mergea. Deodată îşi aminti că trecuse pe lîngă un Hotel YMCA undeva în centrul oraşului; sărind într-un tramvai galben, ajunse în cinci minute acolo. După ce făcu o baie fierbinte, îşi perie hainele şi se dichisi, apoi coborî în sala de mese, unde i se servi un prînz copios, alcătuit din supă, friptură şi budincă de orez.
Era abia două cînd ieşi din sala de mese, înviorat, şi se întrebă cum să-şi petreacă timpul ce-i mai rămînea pînă la întîlnirea cu Prusty. Deodată îi veni o idee. După ce-l întrebă ceva pe funcţionarul de la recepţie, porni la drum şi, peste zece minute, umblînd pe trotuarele ticsite ale străzii Leonard, ajunse la poarta Bibliotecii Municipale din Piaţa Kenton.

Sub cupola înaltă şi sonoră a sălii de lectură, căută fişierul publicaţiilor periodice.
— Aţi putea să-mi indicaţi numele celui mai serios ziar din Wortley?
Tînărul de la ghişeu îl privi cu un zîmbet pişicher:
— Există oare vreun ziar serios? Apoi adăugă, pe tonul unuia care are sarcina de a-i îndruma pe străini: *Courier* e probabil cel mai bun dintre ele. E destul de serios.
— Mulţumesc. Aş putea să consult colecţia pe anul 1921?
— Pe tot anul?
— Nu chiar pe tot anul — răspunse Paul, roşind, în ciuda aplombului pe care se silea să-l afişeze. Colecţia pe ultimele patru luni ale anului 1921 mi-ar ajunge.
— Vă rog să completaţi o fişă.
— Fireşte.
Paul luă creionul agăţat de-un lănţug, completă fişa şi o dădu funcţionarului. Acesta zîmbi amabil şi apăsă pe butonul soneriei de pe masa lui. Peste cîteva minute, cineva aduse o mapă grea, legată în piele, şi o puse pe o masă alăturată.
Paul începu să răsfoiască nervos filele îngălbenite, pînă cînd dădu peste prima menţiune a omorului. «Da, asta e, îşi spuse, simţind că se înăbuşe de emoţie: OMOR MIŞELESC LA ELDON. O FEMEIE TÎNĂRĂ ASASINATĂ CU BRUTALITATE.»
Se stăpîni cu greu, încleştîndu-şi dinţii, şi începu să citească. Citi sistematic, cu capul plecat, în vreme ce acele orologiului de sub cupolă se mişcau; citi tot, de la început pînă la sfîrşit. În esenţă, era povestea pe care-o auzise din gura pastorului, dar era spusă cu o forţă mai dramatică. Cînd ajunse la episodul arestării, fruntea i se acoperi de sudoare. Iar cînd citi despre proces, un geamăt îi scăpă de pe buze. Rechizitoriul procurorului, un anume Matthew Sprott, îl şfichiui ca un bici:
„Această crimă atroce, săvîrşită de un scelerat cinic, în împrejurări care desfid orice încercare de descriere, nu are precedent în analele judiciare. Individul care a săvîrşit o

asemenea crimă a decăzut pe ultima treaptă a degradării umane. Spînzurătoarea, domnilor jurați, ar fi o pedeapsă prea blîndă pentru el!"

Într-un supliment special al ziarului, Paul găsi o pagină cu fotografii: ale victimei, o femeie tînără, drăguță, cu un surîs cam tîmp, cu părul strîns într-un conci bogat și cu o bluză legată cu panglicuțe; ale martorilor; ale odiosului informator Rocca, un lungan molîu, cu o chică lucioasă despicată la mijloc de o cărare; văzu și o reproducere a ilustratei fatale, cu cuvintele acelea stupide: „Absența sporește dorul"; de asemenea, o fotografie înfățișînd arma cu care fusese săvîrșită crima: un brici nemțesc, fabricat de firma *Frass*. Nu lipsea nimic, nici măcar vaporul *Eastern Star*, la bordul căruia ucigașul plănuise să fugă. Iar în mijlocul paginii, o fotografie a acestuia, luată în ziua cînd fusese condamnat și înfățișîndu-l în momentul cînd intra în sala tribunalului, între doi gardieni. Paul se zgîi la fotografie, uluit: fața tatălui său, care avea o expresie de animal hăituit și încolțit, gata-gata să fie ucis, îl umplu de spaimă.

Se grăbi să închidă mapa. Ultima speranță i se spulberase. „Vinovat! Vinovat!" își spuse el în gînd. „Nu încape nici o îndoială."

Se uită la orologiu și văzu, spre surprinderea lui, că era aproape opt. Se ridică și duse mapa înapoi la masa de pe care o luase. Bibliotecarul era încă acolo.

— Mai doriți s-o consultați și altă dată? îl întrebă el pe Paul. În acest caz o s-o țin afară, la dispoziția dumneavoastră.

Deși buimăcit, Paul observă că tînărul bibliotecar îl privea cu un interes prietenos. Era un tînăr în vîrstă de circa nouăsprezece ani, scund și zvelt, cu o gură mare, surîzătoare, cu niște ochi cenușii, inteligenți, și un nas în vînt ce dădea feței lui o expresie vioaie și cam obraznică. Paul se întrebă, rușinat, dacă nu cumva tînărul îi ghicise starea sufletească.

— Nu, nu mai am nevoie de mapă.

Rămase o clipă locului, ca și cum ar fi așteptat un răspuns, dar, deși tînărul continuă să-l privească, nu mai scoase nici un cuvînt. Paul se răsuci pe călcîie și ieși din bibliotecă pe strada zgomotoasă.

Capitolul VII

Acum cînd știa totul, primul său impuls fu să renunțe la întîlnirea cu Albert Prusty, ca să evite o repetare absurdă a suferinței îndurate adineauri. Dar în cele din urmă, cu ciudatul fatalism ce-i călăuzise, din clipa cînd aflase adevărul, toate acțiunile, își îndreptă pașii spre Eldon.

Mergea încet: începuse să se întunece cînd ajunse în Ushaw Terrace. Era o străduță îngustă, străjuită de vile înalte, prevăzută fiecare cu cîte o poartă și cu cîte o treaptă de acces — semn al unei aristocrații apuse. Deși încă respectabilă, străduța devenise cenușie, ba chiar mohorîtă în urma transformării vilelor, cîndva impunătoare, în case cu apartamente de închiriat. Paul nu-și putu stăpîni un fior în clipa cînd se apropie de casa unde fusese săvîrșită crima; dar, încleștîndu-și fălcile, intră pe poartă, urcă scările de piatră cu miros de igrasie și, ajuns la etajul al doilea, sună.

După o scurtă așteptare, i se deschise: domnul Prusty îl conduse printr-un vestibul întunecos spre un salonaș cam murdar, unde, pe un reșou, fierbea un ibric de cafea, răspîndind o aromă plăcută.

Tutungiul purta papuci de casă, un halat de catifea cam uzat și un fes jerpelit — ca un simbol al firii sale excentrice. Dar, fiind o gazdă bună, turnă cafeaua în cești, puse zahăr și-i oferi oaspetelui o ceașcă.

Paul sorbi cafeaua neagră, amăruie și cam zgrunțuroasă, dar fierbinte și tonică. Între timp, tutungiul, scoțînd un trabuc lung, îl mirosi cu un aer expert, apoi îl aprinse.

— Mă gospodăresc singur — rosti el, trăgînd fumul în

piept cu vădită plăcere. Nevastă-mea a murit acum şase ani. Sper că-ţi place cafeaua... Eu însumi o import.

Paul bîigui un răspuns. Copleşit de bizareria situaţiei sale, se uita în jur, la această încăpere cu mobila capitonată cu un pluş roşu, cam ros; ochii lui zăboviră o clipă asupra candelabrului masiv de aramă şi se fixară în cele din urmă pe tavan.

— Da — spuse Prusty, încercînd să tălmăcească expresia feţei tînărului său oaspete. Mă aflam chiar pe scaunul acesta cînd am auzit gălăgia, o gălăgie atît de înspăimîntătoare, încît m-a făcut să alerg să văd ce se-ntîmplă. Dumnezeule! N-o să uit niciodată priveliştea... femeia aceea superbă întinsă pe covor, pe jumătate goală... dar cu beregata tăiată!... Nu fi aşa de speriat, tinere! Nu mai e nimeni acolo... odaia e goală. Am o cheie... proprietarul mă lasă s-o păstrez... dacă doreşti să vezi odaia...

— Nu, nu! exclamă Paul clătinînd din cap. Apoi, ducîndu-şi mîna la frunte, adăugă în chip de scuză: Pentru astăzi, îmi ajunge. Mi-am petrecut toată după-amiaza citind despre proces în ziarul *Courier*.

— A, da — spuse Prusty, pe un ton meditativ. Ziarul a relatat bine cazul. A scris cu obiectivitate chiar şi despre mine, deşi lăsasem o impresie destul de penibilă. Sprott, procurorul, m-a făcut albie de porci din pricină că n-am vrut să jur că omul care ieşise din apartament... (îşi îndreptă trabucul) era Rees Mathry.

— Nu l-aţi recunoscut în omul acela pe... tatăl meu?

— Era întuneric pe palier, iar eu n-aveam ochelarii la mine. Dar cred că rău am făcut... Ed, băiatul de la spălătorie şi toţi ceilalţi martori au fost atît de categorici! Dar — adăugă bătrînul, cu un soi de vanitate arţăgoasă — sînt un om încăpăţînat. Nu eram sigur şi nu voiam să jur, în ciuda insultelor pe care mi le arunca în obraz parvenitul ăla de Sprott. Ai fost vreodată la tribunal, ca martor?

— Nu.

— Dumnezeule, cînd eşti adus acolo, parc-ai fi legat de mîini şi de picioare. Aproape că nu mai ştii ce spui. Şi nici nu te lasă să spui ceea ce ai dori să spui. Există un

amănunt ciudat pe care n-am avut posibilitatea să-l pomenesc. Am discutat adesea despre asta cu nevastă-mea şi cu doctorul Tuke, medicul chemat de mine ca să examineze cadavrul, dar care n-a fost invitat să depună mărturie: poliţia îşi are medicii ei... Am discutat de multe ori cu el despre lucrul acela. Tutungiul trase adînc fumul în piept şi-şi amestecă, gînditor, cafeaua în ceaşcă, apoi continuă: Cînd am intrat în salon şi am văzut că fusese săvîrşită o crimă, am alergat instinctiv spre fereastră şi am deschis-o. Voiam să-l mai zăresc o dată pe omul care-o luase la fugă. Şi, Dumnezeule! L-am mai zărit: în lumina ce se filtra prin fereastră, l-am văzut colo jos, în stradă, apucînd o bicicletă, sărind în şaua ei şi pedalînd apoi ca un nebun. Era o bicicletă de culoare verde... pot să jur... o bicicletă verde. E ciudat, nu-i aşa? Prusty, căruia îi plăceau efectele dramatice, făcu o pauză, apoi urmă: Mai ales cînd se ştie că Mathry n-a avut, toată viaţa lui, nici măcar o bicicletă obişnuită. (Bătrînul făcu un gest dezaprobator.) Fireşte, anchetatorii au afirmat că asasinul luase acea bicicletă pentru a putea fugi mai repede. Dar, dacă aşa stăteau lucrurile, a cui era oare bicicleta verde şi unde naiba s-a mistuit? Au sondat canalul pe o lungime de cîteva mile jur împrejur, dar n-au fost în stare s-o găsească. Încă ceva — urmă Prusty — după o pauză grea de semnificaţii. Punga aceea de piele, găsită lîngă cadavru. Nu era a femeii ucise şi nici a lui Mathry. Atunci a cui o fi fost? Iată un detaliu... un detaliu care l-a indispus pe-un om mai isteţ decît mine: omul care a anchetat cazul de la început pînă la sfîrşit. Mă refer la Swann.

— Swann? îngînă Paul, cu o voce stinsă.

— Inspectorul James Swann — rosti Prusty, dînd din cap, cu o expresie gravă, şi aruncînd o privire bănuitoare în jur, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie auzit de vreo ureche străină. Apoi, trăgîndu-şi scaunul mai aproape de Paul, adăugă: Nu sînt un umanitarist. Nu-mi place să-mi primejduiesc capul pentru semenii mei. Dar, ştiind că eşti cine eşti, socot că trebuie să-ţi spun ce fel de om era Swann.

Atitudinea schimbată a bătrînului zgîlţîi apatia lui Paul, care se ridică în picioare cînd Prusty spuse, cu un glas şoptit şi prudent:

— Swann era un tip cumsecade şi deştept. Dar nu numai atît. Cînd pornea pe teren şi se nimerea să pună mîna pe vreun delicvent tînăr, nu-l vîra la zdup, ci-l mustra părinteşte; ce mai, era foarte cumsecade! Din păcate însă, avea un cusur, unul rău de tot: patima beţiei. (Prusty clătină din cap, privind marginea aprinsă a trabucului.) Da, foarte ciudat, foarte ciudat, zău aşa!

Paul simţi că-i plesneşte capul; acum asculta cu o atenţie încordată vorbele bătrînului.

— L-am cunoscut bine, fiindcă obişnuia să vină în prăvălia mea de două ori pe săptămînă, ca să-şi cumpere cîte o jumătate de uncie de mahorcă. Şi, fireşte, l-am văzut des în timpul anchetei. După proces, cînd lucrurile păreau să-şi fi reluat cursul firesc, am început să observ la el o schimbare. Se pare că trăgea la măsea mai mult decît înainte. Nu fusese niciodată prea vorbăreț, dar acum nu-i mai scoteai nici un cuvînt din gură. Şi părea cam posomorît, ca un om care are ceva pe conştiinţă. L-am cicălit adesea pe chestia asta, întrebîndu-l dacă-i îndrăgostit, dar el se făcea că n-aude. Apoi, într-o zi, cu vreun an mai tîrziu, a venit la mine cu o mutră neobişnuit de plouată... poate că era şi niţeluş afumat, şi mi-a spus: „O să fac un pas important, Albert, o să mă duc la Walter Gillett". Prusty se opri ca să soarbă din cafea, apoi continuă: Walter Gillett era un avocat celebru, care se ocupa de procese penale. L-am întrebat, fireşte, pe Swann de ce se duce la el? Dar Jimmy mi-a răspuns într-un fel ciudat, scuturînd din cap: „Nu-ţi pot spune nimic deocamdată, dar poate c-o s-auzi în curînd". Tutungiul îşi ridică din nou ceaşca şi sorbi. Paul abia se putea stăpîni. Ei bine — urmă Prusty, cu gravitate — am auzit destul de curînd. Chiar a doua zi, Swann s-a dus la serviciu beat criţă. Conducînd o maşină a poliţiei, a provocat un accident grav: a călcat o femeie, omorînd-o aproape. Fireşte, a ieşit un mare scandal, Swann a fost judecat, dat afară din poliţie şi condamnat, pe drept, la şase luni temniţă grea.

— La temniță?! exclamă Paul. Atunci, ce-a devenit?

— Temnița l-a distrus. Cînd a ieșit, a încercat multe slujbe: detectiv particular, portar de hotel, plasator la un cinema, dar nu putea rămîne multă vreme într-un loc. Era alt om, un om distrus de băutură și de griji. N-aș putea să-ți spun ce face acum, fiindcă i-am pierdut urma în ultimii doi ani.

— Dar de ce a pățit toate astea? întrebă Paul. S-a dus atunci să-l vadă pe avocatul Gillett?

— Mai bine nu mă mai întreba — murmură tutungiul și-și bău pînă la fund ceașca de cafea. Nu prea-l mai vedeam pe Swann după ce-a ieșit din închisoare, dar într-o seară a venit la mine în prăvălie. Băuse zdravăn în ultimele zile și era într-un hal fără hal. Stătea acolo bălăbănindu-se fără să scoată o vorbă. Deodată însă mi-a spus: „Știi ce?“ „Nu, Jimmy“, i-am răspuns eu, binevoitor. „Atunci să-ți spun eu, zice. Vai de elevul care-ncearcă să fie mai deștept decît dascălul lui!“ Și a ieșit șontîc-șontîc din prăvălie, rîzînd într-un fel cum n-aș vrea să mai aud niciodată.

— Altceva n-a mai spus? întrebă Paul.

— Nimic... nici atunci, nici după aceea... nici un cuvințel. Dar, Dumnezeu mi-e martor, am rămas cu impresia că ajunsese în halul ăsta din pricina cazului Mathry.

Se așternu o lungă tăcere. Paul rămase nemișcat pe scaunul lui, cu senzația că ceva îi apasă pieptul. Apoi, încetul cu încetul, capul i se lăsă pe spate, iar ochii i se ațintiră asupra tavanului. Nu înțelegea nimic, nori negri se îngrămădeau în mintea lui, mai amenințători ca oricînd, și totuși, prin această întunecime, simțea din nou acel îndemn straniu de a merge înainte.

Domnul Prusty își aruncă mucul trabucului în focul din cămin și spuse, uitîndu-se la ceas:

— E tîrziu. Nu vreau să te zoresc, dar dacă nu ai grijă, s-ar putea să pierzi trenul.

Paul se ridică să plece.

— Nu pot lua trenul azi-noapte — răspunse el, cu hotărîre în glas. Trebuie să aflu... ce au de spus Swann și Gillett.

Capitolul VIII

A doua zi dimineață, Paul se trezi devreme la Hotelul YMCA, unde își reținuse o cameră în ajun, după ce ieșise din prăvălia domnului Prusty. Își luă micul dejun, pe urmă scrise o scrisorică pentru maică-sa și o expedie, nădăjduind că o va liniști; apoi o porni cu pași hotărîți spre centrul orașului. Tutungiul, care de la o vreme își părăsea foarte rar mahalaua, n-avea habar unde locuiau acum Swann și Gillett, dar, cotrobăind printre hîrtiile sale, izbutise cel puțin să-i indice lui Paul numărul biroului de pe Temple Lane al avocatului, precum și o adresă de lîngă Piața Grînelor, unde Swann locuise cu vreo doi ani în urmă.

Paul ajunse la casa cu numărul 15 de pe Temple Lane pe la nouă și jumătate și avu norocul să găsească acolo un individ încins cu un șorț verde care lustruia placa de alamă atîrnată pe ușa de la intrare.

— Acesta e biroul domnului Walter Gillett? îl întrebă Paul.

Portarul — un tip cu o mutră de cal, crăcănat și cu niște ochi mici, injectați — încetă să mai frece placa.

— A fost — răspunse el, destul de politicos.

— S-a mutat de-aici?

— Exact.

Urmă o pauză.

— Nu cumva știi unde locuiește acum?

Portarul îi aruncă lui Paul o privire piezișe:

— N-aș zice că nu știu.

— Unde l-aș putea vedea?

— Păi n-aș prea crede că-l poți vedea — răspunse individul, privindu-l din nou pieziș. Totuși, n-are cui să-i strice dacă-ncerci. Portarul își frecă nasul, gînditor, și adăugă: Îmi dai un șiling dacă-ți spun?

Paul îi dădu un șiling din puținii bani ce-i mai rămăseseră. Portarul cercetă pe toate fețele moneda, cu un ochi expert, și-și șterse gura cu dosul palmei.

— E în Orme Square, nu departe de locul ăsta, în orașul vechi, lîngă Biserica mare. Ia-o pe Temple Lane pîn'la capăt, apoi cotește-o la dreapta și mergi drept înainte. Uită-te bine de jur împrejur și-o să-i vezi numele, nu se poate să nu-l vezi.

Paul nu se așteptase la un succes atît de ușor și atît de rapid. Fără să-i pese de privirea portarului, porni cu pași grăbiți pe străduța lungă, străjuită de birouri cu ferestre boltite. Dădu lesne de Orme Square: era, așa cum îi spusese portarul, destul de aproape de Biserica cea mare. De fapt, era cimitirul orașului — un cimitir pașnic în care se intra printr-o poartă străveche de lemn, cu grilaj de fier, umbrită de ulmi înalți. La început, Paul nu pricepuse semnificația vorbelor portarului. Dar, ajuns aici, înțelese că Gillett era îngropat în acest cimitir. Roși, simțind o clipă dorința de a se întoarce și de a-i cere socoteală individului. În loc de asta însă, intră în cimitir și, după ce umblă vreo jumătate de oră, ajunse la ținta căutărilor sale: o lespede de marmură albă, înghesuită la marginea cimitirului. Citi încet epitaful gravat pe lespede:

În memoria lui

WALTER GILLETT

Născut în 1881 — mort în 1930
Profund regretat, s-a bucurat de cea mai înaltă stimă
O mîndrie a obștii sale
Fiecare muritor va fi răsplătit după merit

Paul citi mașinal, de trei ori, fraza finală, dîndu-și seama că, Gillett fiind mort, trebuia să încerce să-l găsească pe James Swann. Se răsuci pe călcîie și ieși repede din cimitir.

Ajunse curînd în Piața Grînelor și bătu la ușa uneia dintre căsuțele cu un singur cat ce se înșirau în spatele pieței. O femeie respectabilă, între două vîrste, îmbrăcată într-un capot albastru, cadrilat, apăru în prag.

— Îl caut pe domnul Swann... James Swann — îi spuse Paul, silindu-se să vorbească pe un tot cît mai degajat. A locuit, cred, aici pînă de curînd.
— Da — încuviinţă femeia. A locuit aici multă vreme, dar au trecut de-atunci doi ani.
— Unde s-a mutat?
Femeia rămase o clipă pe gînduri, apoi spuse:
— N-am avut nici un motiv să mă plîng... sărmanul îşi plătea chiria cînd putea. Sper că nu-l căutaţi ca să-i faceţi vreun rău?
— A, nu, dimpotrivă — se grăbi să-i răspundă Paul.
— Atunci ... s-a mutat într-o casă de raport de pe Ware Street. Nu mai ştiu numărul, dar ştiu că proprietarul e un anume Hart.
Ware Street era cu vreo jumătate de milă mai departe — o stradă lungă şi sărăcăcioasă, dintr-un cartier aglomerat al oraşului, străjuită de dughene ieftine şi de cărucioare de telali şi străbătută de tramvaie huruitoare. Consultînd un anuar la un oficiu poştal, Paul izbutise să găsească numărul casei numitului Hart.
Era o clădire de cărămidă, înconjurată de-o curte murdară şi dominată de nişte case înalte, cu zidurile pline de funingine; se intra acolo printr-o poartă îngustă. În locul soneriei se căsca o gaură neagră, iar pe uşa aproape dărîmată nu se afla nici măcar un ciocănel. Paul bătu de cîteva ori în scîndurile putrede. În cele din urmă îşi făcu apariţia un băieţaş în vîrstă de vreo doisprezece ani, cu o faţă murdară şi cu gîtul umflat, înfăşurat într-o fîşie de flanelă roşie.
— Nu-i nimeni acasă — spuse el, cu un glas stins, înainte ca Paul să poată deschide gura.
Îi explică apoi că era bolnav, că părinţii nu-l trimiseseră la şcoală şi că toţi locatarii erau duşi la lucru, mai toţi la turnătorie. Nu, nu cunoştea nici un om cu numele de Swann. Dar maică-sa, care era îngrijitoarea casei, trebuia să se întoarcă la orele patru.
După ce-i spuse băiatului că se va înapoia, Paul porni îndărăt pe imensa şi mizera Ware Street. Nu putea sta locului, nervii îi erau prea încordaţi. Mînat de un impuls,

care-l însufleţea încă din seara trecută, se duse din nou la biblioteca publică.
În după-amiaza aceea, la bibliotecă era de serviciu acelaşi tînăr care-l primise şi în ajun. Acesta şedea visător la biroul lui, dar, zărindu-l pe Paul, care tocmai intra pe uşa turnantă, deveni atent şi-l privi cu crescîndă curiozitate în timp ce traversa lunga sală de lectură. Primi apoi în tăcere fişa pe care i-o întinse Paul şi apăsă pe sonerie ca să-l cheme pe funcţionarul de la raft. După ce acesta se depărtă, deschise un sertar al biroului său:
— La ultima dumitale vizită ai lăsat în mapă nişte însemnări. Iată-le.
Paul se zgîi la hîrtia din faţa lui: începuse să facă un fel de rezumat al procesului, dar se lăsase păgubaş. Instinctul îi spunea că, în ciuda aerului său detaşat, bibliotecarul citise desigur aceste însemnări, cercetase mapa şi ghicise poate cu cine avea de-a face.
— N-am nevoie de hîrtia asta — îi spuse Paul — dar îţi mulţumesc că ai pus-o deoparte.
Tînărul îl privi într-un fel ciudat, cu ochii aceia strălucitori şi iscoditori ca de pasăre, şi-i zise:
— Asemenea hîrtii trebuie să fie distruse.
Paul îl privi cum rupea hîrtia. În clipa aceea apăru şi funcţionarul, încărcat cu două mape grele: colecţia legată a ziarului *Courier* pe tot anul 1922. Paul îl urmă la o masă din apropiere, se aşeză şi deschise prima mapă.
Cercetă pagină cu pagină, metodic, plimbîndu-şi degetul de sus în jos pe fiece coloană. Era o treabă plicticoasă şi penibilă: începuseră să-l doară ochii. Stărui totuşi, trecînd la a doua mapă. După ce o examină şi pe aceasta, se rezemă de spătarul scaunului, frecîndu-şi fruntea cu palma. Orologiul de sub cupolă arăta că trecuse de orele patru. Amintindu-şi de întîlnirea lui, se sculă şi merse să restituie mapele.
— Ai găsit ceea ce căutai? îl întrebă bibliotecarul, pe un ton cît se poate de firesc, dar Paul simţi în această întrebare banală o curiozitate aprigă.
— Nu, n-am găsit.

Urmă o pauză. Paul știa că bibliotecarul nu va mai spune nimic. Era timpul să plece. Totuși avea senzația ciudată că, prin simplul act al tăcerii sale și printr-o ocheadă șireată, bibliotecarul îi dăduse a înțelege, cu oarecare impertinență, deși cu intențiile cele mai bune, că știe ceva; se simți copleșit brusc de dorința de a-i face confidențe.
— Căutam relatările presei despre un inspector de poliție pe nume Swann, care-a fost judecat și condamnat în 1922.
Tînărul păru surprins, dar se sili să-și ascundă mirarea.
— Păi nu e greu — spuse. Dacă dau peste așa ceva în vreuna din celelalte mape, o s-o pun deoparte pentru dumneata... Te interesează... tipul acela?
— Încerc să dau de urma lui.
— Ai vreun indiciu?
Întrebarea era plină de tîlc.
— Probabil că locuiește pe-aproape. Se pare că o duce foarte prost.
— Înțeleg.
Paul așteptă o clipă, apoi, uluit parcă de propria lui lipsă de reținere, îi mulțumi bibliotecarului în cîteva cuvinte stîngace, își puse pălăria și ieși.
Mergînd spre Ware Street, ajunse pe la orele cinci la imobilul familiei Hart, unde între timp se întorsese și îngrijitoarea. Era o femeie voinică, îmbrăcată într-o rochie de lînă, cu un șal cadrilat pe umeri și cu o pălărie bărbătească, prinsă în două ace negre.
— Da — recunoscu ea — îmi amintesc destul de bine de Swann. N-a avut noroc. S-a îmbolnăvit și n-a mai putut lucra la fabrică: ducea prea des paharul la gură, dacă înțelegi ce vreau să spun. Nu mi-a părut rău cînd a plecat de-aici.
— Cînd a plecat?
— Păi... acu' vreo șase luni.
— Nu știți unde s-a dus?
— Ia te uită ce întrebare?! Cred c-a plecat în Bromlea, să lucreze la șantierul blocurilor noi.
— E aproape, nu-i așa?
— Destul de aproape... la vreo trei mile de-aici.

— V-a lăsat cumva adresa lui?
— Swann nu-i omul care să-şi lase adresa. Nu-i vorbăreţ de felul lui. Dar stai niţel să mă gîndesc. Da, zicea că aşteaptă o scrisoare şi că să i-o trimit dac-o să vină, da' n-a venit nici o scrisoare. Mă întreb însă dac-am notat adresa aia pe undeva? Femeia se întoarse spre băieţaş, care trăgea cu urechea în vestibul, şi-i spuse: Adu-mi cartea din odaie, Josey!
O clipă mai tîrziu, băiatul îi aduse un registru ferfeniţit, cu foile îndoite. Muindu-şi degetul arătător în gură, începu să întoarcă filele.
— Aha! exclamă ea. Nu ţi-am zis eu? Eram sigură.
Apropiindu-se, cu sufletul plin de speranţă, Paul se uită la locul pe care i-l arăta femeia. Pe fila aceea murdară, mîzgălită cu creionul, se afla adresa pe care-o căuta:

James Swann, c/o Roberts, 15 Castle Road, Bromlea.

Paul o transcrise repede în carnetul lui, îi mulţumi femeii şi plecă numaidecît. Mergînd cu paşi grăbiţi pe aleea îngustă, luminată de un singur felinar, avu sentimentul că nu-şi pierduse degeaba ziua. Reuşise să dea de urma lui Swann, ba chiar să obţină o imagine despre el: un om învins, din ce în ce mai decăzut, care-şi îneca necazurile în băutură şi muncea din greu pentru pîinea zilnică. Era prea tîrziu ca să se mai ducă astăzi în Bromlea. Dar se va duce mîine. Da, mîine îl va găsi pe Swann!

Capitolul IX

În seara zilei următoare, cu exact douăzeci şi patru de ore mai tîrziu, Paul se întorcea din nou spre Hotelul YMCA. Deşi încă de la începutul după-amiezii se pornise o ploaie măruntă, nici nu simţea că pantofii i-s uzi, iar hainele muiate. Toate speranţele i se spulberaseră. Se dusese în

Bromlea, la adresa pe care i-o dăduse femeia aceea, stătuse de vorbă cu directorul șantierului unde lucrase Swann, cercetase de la un capăt la altul întreg cartierul, dar degeaba: Swann dispăruse fără urmă.
Paul intră, abătut, în hotel și urcă încet scările spre camera lui. Vîrînd o monedă în contor, aprinse gazul în cămin, apoi, ridicîndu-se, zări pe consolă o telegramă. O deschise și citi:

Foarte neliniștită, întoarce-te numaidecît, numirea la cursurile de vară te așteaptă, sărutări de la toți, Mama.

Ghemuindu-se în fața focului plăpînd, reciti telegrama, în timp ce din hainele-i ude începeau să iasă aburi. Da, era normal ca maică-sa să-l roage să se-ntoarcă acasă — era, de altfel, cel mai înțelept lucru pe care-l putea face în starea lui de-acum. Absența de-acasă îi îndulcise sentimentele față de maică-sa. Ea vorbise, pesemne, cu profesorul Slade sau poate că-l rugase pe pastorul Fleming să vorbească, așa încît postul de la Portray era încă vacant. Ultimele cuvinte: „sărutări de la toți" îl făcură să zîmbească amar, la gîndul că se refereau și la Ella: însemna că-l iertase.
După ce se uscă, închise gazul și coborî să mănînce ceva. Tocmai cînd dădea să intre în sala de mese, portarul alergă spre el, spunîndu-i:
— Vă caută un domn tînăr. E în salon.
Uimit, Paul îl urmă pe portar spre salonașul rezervat oaspeților, unde trona un palmier înfipt într-un hîrdău și înconjurat de jilțuri de trestie. Cînd dădu la o parte perdelele de mărgele, tresări la vederea omului care ședea pe unul din jilțuri: era tînărul bibliotecar.
Paul înaintă cu pași șovăitori:
— Bună seara.
— Nu te-așteptai să mă vezi...
— Nu, recunosc.
Tînărul bibliotecar aprecie cu un zîmbet vioi această sinceritate. Despuiat de calitatea lui oficială, părea mai

îndrăzneț ca oricînd și de o franchetă naivă, care-l dezarma pe Paul și-l stînjenea în același timp.
— Am ceva să-ți spun — începu tînărul, aruncînd o privire în jur prin salonașul pustiu. Sper că putem vorbi fără teama că ne-aude cineva.
Paul îl privi cu atîta intensitate, încît celălalt chicoti.
— Îmi dau seama că încă nu mă poți înțelege, dar te-asigur că sînt un om serios. Numele meu e Boulia... Mark Boulia.
Și-i întinse mîna. Paul o strînse, apoi se așeză. Simțea că începe să se înfiripe în el un soi de speranță ciudată. Mark îl observă cu atenție înainte de a continua:
— Încă din prima zi cînd ai venit la bibliotecă mi-ai atras atenția: se vedea pe fața dumitale că ești în încurcătură... Mi-a părut rău pentru dumneata și te-am compătimit. Știi cum se-ntîmplă cînd un om ți-e simpatic de la prima vedere. După aceea am răsfoit ziarele din mapa consultată de dumneata și am aflat. Știu cine ești, știu totul despre dumneata — adăugă tînărul, plin de satisfacție.
Paul bănuise c-așa stau lucrurile. Rămase tăcut, ascultînd cu atenție vorbele interlocutorului.
— Ieri ai venit să cauți alte amănunte, dar nu le-ai găsit. După plecarea dumitale, am căutat eu însumi și am găsit. Într-un singur ziar din localitate, *Clarton*, un ziar liberal, foarte puțin citit, am dat peste o relatare a procesului Swann. Semnatarul ei protesta împotriva sentinței prea aspre date lui Swann.
Paul păli la față, dar ochii îi scăpărară.
— De ce-mi spui toate astea? întrebă el.
Mark ridică din umeri și răspunse, schițînd un zîmbet:
— Pentru că voiai să-l găsești pe Swann.
— E în zadar — murmură Paul, clătinînd încet din cap.
— De ce?
— După cincisprezece ani...
— Nu se știe niciodată — replică Mark, cu ochii scînteietori și cu un aer cam mîndru. Apoi, după o scurtă pauză, menită să sublinieze importanța spuselor sale, adăugă: De fapt, l-am găsit.

Paul simţi că i se usucă cerul gurii şi se uită neîncrezător la tînărul acesta, care dădea din cap cu dezinvoltură.
— Nu mi-a fost prea greu, după tot ceea ce-mi spuseseşi. Am luat la rînd spitalele şi azilurile din oraş. Swann se află la spitalul Belvedere.

Capitolul X

Sala în care zăcea Swann era lungă şi strîmtă, cu pereţii văruiţi şi cu un tavan înclinat în care se vedeau un şir de ferestruici rotunde. Era sala rezervată săracilor: un dormitor simplu şi dezolant. Patul, complet izolat printr-un paravan, era aşezat pe nişte butuci, iar pe podea zăcea un tub de oxigen prevăzut cu un inhalator lung. Emanaţiile bolii, ale descompunerii organice dominau duhoarea acră a dezinfectantelor. Rezemat pe două perne, Swann zăcea cu braţele întinse, cu ochii aţintiţi spre tavan. Se vedea că fusese cîndva un bărbat vînjos, dar faţa lui emaciată şi scofîlcită (obrajii cavernoşi făceau ca nasul să pară exagerat de lung) părea o pată galbenă pe fondul pernei albe, iar dac-o priveai bine, desluşeai nişte bubuliţe cafenii. Degetele lui, lăsate pe cuvertură, erau umflate. Răsuflarea-i scurtă abia-abia îi scotea în relief coastele.
Era ora de vizită din fiece după-amiază; Paul venise împreună cu Mark Boulia, care i-l recomandase, nu fără tact, bolnavului. Paul îi vorbise acestuia, cu emoţie, apelînd la conştiinţa lui, iar acum aştepta nerăbdător răspunsul lui Swann.
Bolnavul nu părea să se grăbească, era pierdut în propriile-i gînduri. Deodată însă, fără să se mişte, îşi aţinti ochii asupra lui Paul şi spuse cu un glas stins şi răguşit:
— Îi semeni leit. Apoi îşi întoarse din nou privirea spre tavan şi rămase multă vreme tăcut înainte de a reîncepe cu acelaşi glas stins: E ciudat să te-ntîlnesc acum. După

tot ce mi s-a întîmplat, am jurat să-mi țin gura... o deschisesem prostește. Dar dumneata ești fiul lui Mathry, iar eu sînt un om sfîrșit. Așa că mi-e totuna. Swann făcu o pauză, în care păru că se scufundă într-un trecut depărtat, apoi continuă: Cînd am fost însărcinat cu anchetarea crimei din Eldon, eram plin de zel, nu ca acum, și țin minte de parc-ar fi fost ieri clipa cînd s-a ivit primul indiciu important. Un anume Rocca, agentul unui bookmaker[1], s-a prezentat la comisariat. Da, prefăcutul de Harry Rocca... un neisprăvit și-un fricos cum n-am mai pomenit... Era atît de speriat, că abia putea să vorbească. Dar a vorbit pînă la urmă și a mărturisit că, de vreun an, era în relații intime cu victima, că se culcase adeseori cu ea și că-și petrecuse noaptea de șapte septembrie în compania ei. Cu omorul însă, n-avea nici în clin nici în mînecă, pentru că în zilele de opt și nouă septembrie fusese la Doncaster, la cursele de cai, după cum puteau declara o duzină de martori. Iar acum venise de bună voie, ca să risipească orice bănuieli.

Ei bine, declarația asta nu ne-a ajutat cine știe ce; știam că Mona Spurling avea numeroși admiratori, dar ne-am gîndit să-l reținem totuși pe Rocca. Acesta, aflînd că nu-i dăm drumul, s-a făcut verde la față și și-a dat drumul la gură. Ne-a vorbit despre Rees Mathry, amicul său amorezat de domnișoara Spurling. Ne-a spus cît de enervat era acesta de publicitatea făcută cărții poștale trimise fetei. Și, mai ales, ne-a spus că Mathry încercase să-și făurească un alibi... Vă închipuiți cît ne-au bucurat veștile astea — după aproape o săptămînă de căutări zadarnice, aveam, în sfîrșit, o pistă. Iar cînd am aflat că omul pe care-l căutam tocmai plecase cu trenul spre Liverpool, ne-a venit să chiuim de bucurie. Am telefonat numaidecît la Liverpool, iar Rees Mathry a fost arestat.

Swann își umezi buzele, apoi continuă:

— Din nefericire pentru el, Mathry era iute din fire și a opus rezistență, făcînd greșeala fatală de a lovi un

[1] Cel ce se ocupă cu pariurile la cursele de cai.

agent. Adăugați la asta faptul că a fost prins în momentul cînd încerca să fugă în America de Sud și veți avea o imagine exactă a situației îngrozitoare în care se găsea. Ba și-a agravat-o și mai mult, numaidecît. Prima întrebare ce i-a fost pusă la interogatoriul preliminar a fost, firește, următoarea: „Unde te-ai aflat în seara de opt septembrie, între orele opt și nouă?" Neștiind că amicul lui îl turnase, Mathry a răspuns: „Am jucat biliard cu un anume Rocca". Asta ne-a convins că-i vinovat.
Swann lăsă să-i cadă capul pe pernă, și atunci o expresie ciudată se zugrăvi în ochii lui încenușați.
— Trebuie să vă vorbesc despre șeful meu, comisarul Adam Dale, care acum e șeful poliției din Wortley. Fiu al unui fermier din Cumberland, urcase toate treptele ierarhiei, de la cea mai de jos. Foarte strict în privința disciplinei, dar loial cu subalternii săi, era un excelent slujitor al legii: nu primise niciodată mită. Își iubea profesia și mi s-a lăudat nu o dată că e-n stare să miroasă de la distanță un criminal. Ei bine, comisarul l-a suspectat din capul locului pe Mathry.
Bolnavul păru să se însuflețească și încercă să se ridice într-un cot.
— Eu nu eram chiar atît de convins — urmă el. Deși mărturiile păreau atît de concludente, am atras atenția asupra faptului că Mathry își cumpărase biletele pentru America de Sud pe propriul său nume și că reținuse, fără a-și ascunde identitatea, camere la hotelul din Liverpool pentru el și familia lui, lucru de neconceput la un om care s-ar teme de urmărire și ar dori să dispară. În afară de asta, Mathry îmi făcuse o impresie favorabilă, în ciuda acuzațiilor ce i se aduceau. El a mărturisit că o cunoscuse bine pe domnișoara Spurling și că îi trimisese o ilustrată pe care-o desenase el însuși. Voise, chipurile, să se distreze puțin, așa cum o dovedeau cuvintele acelea tandre și cam stupide: „Absența sporește dorul". Cît despre rănile teribile în urma cărora sucombase victima, ele puteau fi opera unui om neobișnuit de puternic, iar Mathry era destul de pirpiriu. Pe deasupra, era și un caracter slab, ceea ce mi s-a părut a fi o explicație posibilă

a faptului că încercase să-şi fabrice un alibi, cu ajutorul acelui Rocca. Nervos şi neliniştit, din ce în ce mai alarmat de publicitatea făcută acelei ilustrate stupide, simţise, pesemne, nevoia să-şi găsească un aliat. O idee nesăbuită, desigur, dar care se potrivea perfect cu ceea ce ştiam despre el.

I-am expus toate aceste considerente comisarului, dar el nici n-a vrut s-audă — era convins că-l prinsese pe vinovat, sincer convins, vă repet!

Swann se prăbuşi pe pernă şi rămase o clipă nemişcat, apoi continuă, ceva mai liniştit:

— Mintea unui slujitor al legii funcţionează în anumite tipare; nimeni nu ştie asta mai bine decît mine, aşa că ancheta condusă de Dale şi-a urmat drumul obişnuit, potrivit rutinei. Comisarul voia să găsească printre lucrurile lui Mathry arma cu care acesta ar fi putut săvîrşi omorul; voia să descopere urme de sînge pe hainele lui Mathry; şi mai voia nişte martori care să-l identifice ca pe omul văzut la locul crimei.

Ei bine, comisarul a găsit de îndată arma căutată, într-una din valizele lui Mathry: era un brici, un brici vechi, de fabricaţie nemţească, cu tăişul lat şi cam ruginit de neîntrebuinţare. Mathry a recunoscut că se afla în posesia acestui brici de ani de zile: îl moştenise de la tatăl lui. Se gîndise de multe ori să-l arunce, dar îl păstrase din motive sentimentale. Dar credeţi oare că, dac-ar fi folosit acest brici ca armă, l-ar fi păstrat cu grijă, pentru ca noi să-l găsim după săvîrşirea omorului? A, nu, cea dintîi grijă a unui ucigaş este să se lepede de arma cu care a ucis. Şi totuşi Dale aproape că sărea în sus de bucurie cînd mi-a arătat briciul. „Nu ţi-am spus eu? a exclamat el mîndru. Acum îl avem în mînă!"

Briciul a fost trimis la expertiză împreună cu un pachet cu hainele lui Mathry. Între timp a continuat interogatoriul martorilor care-l zăriseră în noaptea crimei pe ucigaş ieşind din apartamentul victimei... Domnul Prusty, Edward Collins şi Louisa Burt. Prusty era miop, Collins era un tinerel sperios, care nu părea dornic să declare nimic, dar Louisa Burt avea cu totul alt carac-

ter. Fata asta îl zărise o clipă pe ucigaș de la distanță, într-o noapte întunecoasă și ploioasă de septembrie, pe o stradă prost luminată; și totuși afirma că poate să dea o descriere exactă și amănunțită a fugarului. Parcă-i văd și acum fața rotundă și aprigă în clipa cînd și-a făcut depoziția: „Era un bărbat în vîrstă de circa treizeci și cinci de ani. Înalt, subțiratic și oacheș, palid la față, cu un nas drept și cu obrajii bărbieriți. Purta o șapcă în carouri, un pardesiu cenușiu și pantofi maro".

La început, comisarul a acceptat această descriere, foarte mulțumit. Dar, după arestarea lui Mathry, n-a mai fost așa de mulțumit fiindcă Mathry nu era nici înalt, nici oacheș, nici bărbierit, ci un bărbat de talie mijlocie, cu mustață și cu părul bălai. Nici descrierea îmbrăcămintei nu corespundea celei purtate de el. Dar Louisa Burt nu s-a lăsat: a declarat că făcuse în grabă prima depoziție și a pretins, foarte calmă, că omul zărit de ea nu fusese un zdrahon bărbierit, ci un bărbat ceva mai scund, cu mustață. Iar Collins, care-mi declarase imediat după ce-l convocasem că n-ar fi în stare să-l identifice pe asasin, se grăbi să confirme spusele fetei. Șapca în carouri deveni o pălărie de fetru, pardesiul se prefăcu într-un „ulster[1]" gri; pe scurt, descrierea individului ajunse să corespundă — destul de vag, de altfel — semnalmentelor lui Mathry.

Swann se trînti din nou pe perne, cu buzele strînse, încercînd să-și recapete suflul.

— Urma acum să se treacă la confruntarea acestor importanți martori cu inculpatul. Comisarul i-a însoțit personal la Liverpool, luîndu-mă și pe mine cu el. Unsprezece agenți în civil au intrat cu Mathry în aceeași încăpere. E un procedeu curent, și unii îl socotesc eficace. În orice caz, cei doi martori au afirmat categoric că-l recunosc pe asasin. Mathry a fost adus la Wortley și pus sub acuzare pentru uciderea Monei Spurling.

Bolnavul se întoarse anevoie cu fața spre Paul și-i spuse:

— Și totuși eu încă nu-l socoteam iremediabil pierdut... prea era perfect cazul, iar eu simțeam că trebuie

[1] Pardesiu de iarnă.

să ascundă pe undeva o fisură. Dar nu-l pusesem la socoteală pe procuror. Ai putea crede că, de vină pentru cele întîmplate, a fost comisarul, cinstitul și încăpățînatul Dale, dar nu! Condamnarea a fost opera procurorului Sprott, un om de o inteligență diabolică. Acesta a ajuns între timp *sir* Matthew, a urcat multe trepte pe scara socială și o să se cațăre probabil și mai sus, dar pe-atunci era un debutant obscur, ahtiat să parvină cu orice preț. În clipa cînd l-am auzit, mi-am dat seama că voia capul lui Mathry.

Ei bine, la proces, acuzarea și-a convocat toți experții, bineînțeles nu și pe doctorul Tuke, care văzuse cel dintîi cadavrul. Pe lîngă medicul legist al poliției, Dobson, a mai fost adus și un profesor pe nume Jenkins, care a declarat că briciul nemțesc ar fi putut cauza rănile fatale. Deși a refuzat să jure că pe arma aceea sau pe hainele împricinatului ar fi existat urme de sînge, a pretins că descoperise niște urme care ar fi putut să fie „corpusculi mamari"... Expertul următor a fost un grafolog, care-a jurat că bilețelul pe jumătate ars găsit în apartamentul victimei a fost scris de Mathry cu mîna stîngă, „ca să-și deghizeze scrisul".

Cît despre Collins și Louisa Burt, s-au întrecut pe ei înșiși, mai ales fata, cu mutra-i nevinovată și cu ochii ei mari, gravi, a făcut o impresie puternică asupra juraților. Stînd ca un înger în boxa martorilor, s-a jurat că aceasta este haina pe care o purta asasinul și că Mathry e omul pe care-l văzuse fugind, apoi, referindu-se la identificarea lui în localul poliției din Liverpool, a declarat cu mîndrie: „Eu l-am recunoscut prima".

A urmat rechizitoriul procurorului regal. Timp de trei ore, Sprott a vorbit pe nerăsuflate, fără să consulte nici o însemnare. Cuvintele îi curgeau ca un torent din gură, aruncînd parcă o vrajă asupra tribunalului. Cînd a ajuns la descrierea omorului, a fost de-a dreptul impresionant, evocînd imaginea asasinului care-și mîngîia briciul în buzunar înainte de a-și ataca mișelește iubita lipsită de apărare, mamă a propriului său copil, menit a nu se naște niciodată, pentru ca apoi să fugă, cu gîndul de a

se ascunde într-o ţară străină... Vă spun că a fost o capodoperă de oratorie. Juraţii ascultau cu gura căscată fiece cuvînt.
Avocatul apărării a fost jalnic, după această performanţă. Fiind lipsit de mijloace, acuzatul îşi luase ca avocat un om bătrîn, cu vocea stinsă, care nu-şi cunoştea bine dosarul. Părea să ignore îndeosebi tot ceea ce ar fi putut pleda în favoarea lui Mathry.
Procesul s-a încheiat repede. Mathry a fost găsit vinovat. Strigătele lui de protest mi-au sfîşiat inima, ca un pumnal. Dar gardienii l-au tîrît afară din sală spre satisfacţia tuturor. Recompensa de 500 de lire oferită pentru prinderea vinovatului a fost încasată de Collins şi de Louisa Burt. Dumnezeu ştie cît de greu o cîştigaseră!
Bolnavul părea vizibil epuizat: capul îi căzu moale pe pernă cînd spuse, cu un glas stins, că nu mai are puterea să continue.
— Reveniţi mîine sau poimîine. O să aflaţi sfîrşitul acestei istorii.
În încăperea strîmtă se aşternu o tăcere teribilă. Fără să scoată o vorbă, Boulia se ridică, turnă puţină apă într-un pahar şi-l duse la buzele lui Swann. Acesta bău fără să se mişte. În tot acest timp, Paul rămase cu capul în palme, năucit şi paralizat de emoţie. Îi veneu pe limbă nenumărate întrebări, dar îşi dădea seama că nu le mai putea pune, pentru că astăzi bolnavul nu mai era în stare să răspundă: închisese ochii şi zăcea inert, fără pic de vlagă. Mark ieşi în vîrful picioarelor, iar Paul se ridică şi, strîngînd cu un gest stîngaci mîna bolnavului, porni cu paşi şovăitori pe urmele prietenului său.

Capitolul XI

Era oare cu putinţă ca un om nevinovat să fie îngropat de viu vreme de cincisprezece ani? Buimăcit şi derutat, Paul abia cuteza să-şi pună această întrebare cumplită.

Swann nu făcuse decît să-şi exprime propria-i părere, fără a aduce vreo dovadă concretă în sprijinul ei. Toată povestea părea de neconceput. Totuşi, însăşi ideea că tatăl său ar fi putut să fie victima unei nedreptăţi atît de monstruoase era de ajuns pentru a-l scoate din minţi pe Paul. Nu, nu trebuia să se mai gîndească la asta. Se sili, aşadar, să-şi stăpînească emoţiile. Îşi dădea seama că trebuie, mai presus de orice, să fie calm, hotărît, practic.

Prima lui grijă fu să-i scrie maică-si pentru a-i cere să-i trimită un colet cu haine şi rufărie, apoi începu să-şi caute o locuinţă stabilă, care să-i îngăduie mai multă libertate de acţiune decît Hotelul YMCA. După îndelungi căutări, găsi o mansardă ieftină la etajul al cincilea al unei case de pe Poole Street — o stradă murdară dar respectabilă, situată la sud de marea arteră a străzii Ware, în apropierea canalului Sherwood, şi ocupată îndeosebi de case de raport de o calitate inferioară. Proprietăreasa, doamna Coppin, o femeiuşcă sfrijită, cu un glas pătrunzător, îi arătă mansarda şi-i dădu un prosop aspru, dar curat, şi o bucată de săpun. Trebui să-i plătească anticipat o parte din chirie, ceea ce aproape că-i slei mica rezervă de bani cu care venise de la Belfast. După ce se spălă, Paul ieşi ca să caute ceva de lucru pentru a-şi asigura întreţinerea. Wortley era un oraş activ, un adevărat stup omenesc, plasat în mijlocul unei vaste şi fertile cîmpii; dar, ca şi vecinii săi Coventry şi Northampton, avea o industrie foarte specializată, profilată aproape exclusiv pe fabricarea de porţelanuri, de cuţite şi de articole de pielărie — branşe care cereau, toate, o pregătire tehnică ce-i lipsea lui Paul. În afară de asta, nu avea nici carnet sindical, nici referinţe, iar pe de altă parte nu era încă oficial calificat pentru meseria de profesor. După două zile de căutări zadarnice, începu să cerceteze, din ce în ce mai neliniştit, rubrica „ofertelor de serviciu" a ziarelor locale.

Chiar a doua zi dimineaţă norocul îi surîse pe neaşteptate. Tocmai cînd trecea pe trotuarul aglomeratei Ware Street, în drum spre „Birtul birjarilor", unde descoperise că poate căpăta, pentru cîţiva pence, un sandviş şi o cafea,

observă în vitrina marelui magazin „Bonanza" următorul anunț:

„SE CAUTĂ UN PIANIST.
A se adresa
domnului Victor Harris,
directorul magazinului".

După ce șovăi o clipă, Paul intră în magazin. Era unul din acele bazaruri unde se vînd tot felul de articole, de la fierărie și cosmetice, pînă la rufărie de corp și jucării, toate expuse la vedere, pe niște tejghele lungi. Directorul, un bărbat cu părul creț, în vîrstă de treizeci de ani, îmbrăcat într-un costum în dungi, la două rînduri, îl măsură grăbit pe Paul, apoi, fluturîndu-și cravata înflorată în bătaia ventilatoarelor, îl conduse într-o încăpere unde se afla un pian înconjurat de mormane de partituri: era raionul de muzică. Luînd la întîmplare una din partituri, o puse pe pian și spuse laconic:

— Cîntă!

Paul se așeză și începu să-și plimbe degetele pe clape. Descifra cu ușurință notele, chiar la bucățile cele mai grele, iar valsul pe care-l avea acum sub ochi era o nimica toată pentru el. Îl cîntă de două ori, a doua oară adăugînd niște variațiuni proprii, apoi luă alte partituri și le cîntă și pe acestea. Între timp, vînzătoarele de la standurile din apropiere îl ascultau cu atenție, iar domnul Harris bătea tactul pe o tejghea cu inelul său cu diamant fals.

— O să meargă — spuse el, dînd din cap, vizibil încîntat. Te angajez. Trei lire pe săptămînă și cîte un sandviș la prînz. Numai să nu te lași pe tînjeală. Să cînți cu foc, altfel desfacem contractul, să știi! Folosește pedala cît mai tare. Fă-i pe clienți să cumpere.

Și, după ce-i adresă lui Paul un surîs protector, ce-i dezveli dantura de aur, se depărtă, nu fără a arunca o privire încruntată vînzătoarelor pentru că-și iroseau timpul.

Paul cîntă la pian toată ziua. Nu era sinecură. La început, cîntă cu destul antren, dar mai apoi simți că amorțește

de atîta stat pe scăunelul acela tare, fără spătar. În orele de vîrf, magazinul, prost aerisit, se umplea de clienţi gălăgioşi, care se înghesuiau în jurul lui, suflîndu-i în ceafă şi lovindu-i coatele, mai-mai să se aşeze pe clapele pianului. Paul simţea că se sufocă. Era şi muncit de gînduri — se gîndea la tatăl lui şi făurea planuri şi proiecte, copleşit de nevoia de a lua o hotărîre, de a porni la acţiune.

Pe la ora unu, Harris ieşi să prînzească, iar peste cîteva minute fata responsabilă cu bufetul îi aduse lui Paul o farfurie cu sandvişuri şi o ceaşcă de cafea. Mulţumit că i se oferă un răgaz, se ridică de pe scaun şi-şi dezmorţi braţele, apoi zîmbind, o întrebă pe fată cum o cheamă. Lena Andersen, îi răspunse ea, sec. Şi deşi Paul ar fi vrut să schimbe cîteva vorbe cu ea, fata porni de îndată spre un alt colţ al magazinului. Nu era nimic nepoliticos în răceala ei; dar Paul simţi că sub această atitudine cam înţepată se ascundea o rezervă, ce-i trezi curiozitatea. Cînd, ceva mai tîrziu, fata se întoarse la bufet, Paul o urmări, aproape instinctiv, cu privirea, înainte de a reîncepe să cînte la pian.

Fata avea cel mult douăzeci de ani şi era blondă, înaltă, cu picioarele şi braţele lungi, ca o scandinavă. Avea trăsături regulate, în ciuda cicatricei albe ce-i brăzda faţa, şi ar fi fost foarte atrăgătoare dacă fruntea nu i-ar fi fost umbrită de o expresie de adîncă melancolie. Cînd stătea liniştită, părea neobişnuit de tristă, serioasă şi distantă. De mai multe ori în după-amiaza aceea, Paul se surprinse privind-o pe această tînără şi tragică amazoană. Băgă de seamă că fata era îmbrăcată simplu, dar cu bun gust. Deşi părea să fie în relaţii bune cu colegele ei, se ţinea deoparte, iar cu clienţii se arăta foarte rezervată. Ce fel de om o fi? se întreba Paul. Încercă să-i fixeze privirea, cu o curiozitate prietenoasă: Lena îşi plecă ochii şi-şi întoarse faţa.

După-amiaza se scurgea încet. Paul cînta cu ochii închişi în timp ce degetele ciocăneau pe clape o melodie repetată pînă la saturaţie, încît o învăţase pe de rost. Ora şase veni, în sfîrşit: era liber! Răsuflînd uşurat, ieşi repede din ma-

gazin şi merse de-a dreptul la spital, unde fu lăsat să intre, nu fără oarecari dificultăţi. Swann părea într-o stare mult mai proastă decît data trecută şi n-avea chef să vorbească. Ba s-ar fi zis că regreta că vorbise atît de liber atunci. Dar cum Paul rămase răbdător la căpătîiul lui, fără să-l preseze în vreun fel, bolnavul începu treptat să se destindă. Apoi îşi întoarse faţa spre Paul, privindu-l cu un soi de milă.

— Aşadar, ai venit iarăşi? spuse el într-un tîrziu.

— Da — răspunse Paul în şoaptă.

— Te previn că... dacă persişti în hotărîrea dumitale de a afla adevărul, acesta îţi va schimba viaţa, aşa cum mi-a schimbat-o pe a mea. Şi, odată intrat în povestea asta, nu vei mai putea da înapoi.

— Nu voi da înapoi.

— Cu ce-ţi propui să începi?

— Mă gîndeam că, dac-aş bate la maşină declaraţiile dumitale, iar dumneata le-ai semna, aş putea să le prezint autorităţilor şi...

Swann nu mai avea putere să rîdă, dar buzele-i livide începură să tremure, schiţînd un rînjet sardonic.

— Care autorităţi? Poliţia? Păi ea a fost informată pe deplin, şi totuşi se complace în această situaţie. Omul care a rostit rechizitoriul, Sir Matthew Sprott? După cît îl cunosc eu pe acel domn, te sfătuiesc să n-ai de-a face cu el. Swann avu un acces de tuse convulsivă, apoi continuă: Nu! Numai ministrul de interne are dreptul de a redeschide dosarul, în Parlament, dar cu dovezile pe care le posezi deocamdată nu poţi spera să răzbeşti pînă la el. Elucubraţiile delirante ale unui fost poliţist, muribund şi discreditat, căci aşa le vor califica dumnealor, nu vor avea nici o greutate. Au să rîdă pur şi simplu de dumneata.

— Bine, dar eşti convins că tatăl meu e nevinovat!

— Ştiu că e nevinovat — răspunse Swann pe un ton cam repezit. În cuvîntul său de încheiere, judecătorul a calificat uciderea Monei Spurling drept o crimă atroce, monstruoasă, vrednică de pedeapsa maximă prevăzută de lege. Şi cu toate acestea, lui Mathry i s-a comutat pedeapsa cu moartea. De ce? Te întreb de ce? Poate că nu

erau chiar aşa de siguri de vinovăţia omului pe care-l condamnaseră, iar în generozitatea lor s-au gîndit să-l scutească de ştreang şi să-i ofere în schimb o moarte lentă: închisoarea pe viaţă la Stoneheath.
Paul şedea îngrozit, fără să scoată o vorbă, în timp ce bolnavul se lupta să-şi recapete suflul.
— Nu! exclamă Swann, cu o voce uscată, după ce trase adînc aer în piept. Nu există decît un singur mijloc de a-i sili să redeschidă procesul: *trebuie să-l descoperi pe adevăratul ucigaş.*
Luat prin surprindere, Paul simţi fiori reci pe şira spinării. Pînă acum se gîndise numai la nevinovăţia tatălui său, dar ideea că există un adevărat asasin nici măcar nu-i trecuse prin minte. Era ca şi cum o umbră formidabilă s-ar fi aşternut pe neaşteptate în faţa lui, barîndu-i drumul.
— Ce-i cu individul acela, pe nume Rocca? întrebă Paul după o tăcere prelungă.
Swann scutură din cap şi spuse cu scîrbă:
— N-a avut nici o legătură cu crima: era prea laş ca să poată ucide. A vrut doar să-şi salveze pielea... Apropo de piele — adăugă bolnavul, rînjind — să revenim la punga aceea de piele, care-a fost găsită lîngă cadavru. Ei bine, punga aceea, rămasă neidentificată, era făcută din cea mai fină piele din lume: piele de om... După un moment de tăcere, Swann urmă pe acelaşi ton sarcastic: Aşa că, vezi, e destul să pui mîna pe individul acela pervers, mă refer la posesorul pungii de piele, apoi să legi laolaltă celelalte cîteva indicii peste care s-a trecut prea uşor, şi gata, îl ai pe adevăratul vinovat. După cincisprezece ani... trebuie să fie destul de simplu — adăugă el, cu acelaşi rînjet sardonic.
— Nu vorbi aşa, pentru Dumnezeu! exclamă Paul. Am nevoie de ajutorul dumitale... de toate indicaţiile pe care mi le poţi furniza!
Expresia feţei lui Swann se schimbă deodată. Aruncîndu-i o privire aproape deznădăjduită, îi spuse:
— Bine, dacă ţii neapărat... Să-ţi vorbesc despre cei doi martori principali care l-au identificat pe aşa-zisul uci-

gaș, să-ți vorbesc despre Edward Collins și Louisa Burt. Cînd Louisa Burt și Collins au venit la comisariat să-și ceară recompensa, eram de serviciu. Precum ți-am mai spus, avem îndoieli serioase în privința lor, mai ales în privința fetei, care, la șaptesprezece ani, mi se părea un personaj vrednic de a fi studiat, spre deosebire de Collins, care era un om slab și destul de bine intenționat. I-am pus să aștepte într-o încăpere alăturată și, datorită unui tub acustic instalat acolo, am putut auzi tot ce-și spuneau. Ba am și notat conversația lor. La început, n-au spus prea multe. Pe urmă, Collins, care părea speriat, a întrebat-o pe fată: „O să căpătăm banii?“ „O să-i căpătăm, Ed, fii pe pace“, i-a răspuns Louisa Burt, foarte calmă, apoi a adăugat: „Am putea chiar obține și mai mult“. „Ce vrei să spui?“ o întrebă el. „Am o surpriză pentru tine“, îi răspunse ea, rîzînd. Vorbele astea părură să-l enerveze pe Collins, care rămase tăcut cîteva clipe, apoi spuse, cu o voce de papagal, ca și cum ar mai fi pus de nenumărate ori această întrebare: „Într-adevăr Mathry e vinovatul, nu-i așa, Louisa?“ „Ține-ți gura! îl repezi ea. Acum e prea tîrziu ca să mai putem da înapoi. De altfel, n-am făcut nimănui nici un rău. Cu toate dovezile alea, l-ar fi condamnat în orice caz pe Mathry. Și, la urma urmei, nu l-au spînzurat. Nu pricepi, prostule, că n-are rost să mergi împotriva poliției? Și-apoi, s-ar putea ca lucrurile să iasă mai bine decît ai visat vreodată. În ultimele zile mi-a venit o idee, adăugă ea, pe un ton visător. O s-apuc să trăiesc ca o prințesă, Ed, ba poate chiar ca o regină, cu slujnice care să mă servească, să spele vasele, să arunce lăturile. Să mi se dea numai ocazia, și-o să scuip în obraz întreaga lume, îți jur că n-o să mai calc niciodată o cămașă.“ Swann se opri ca să răsufle, apoi continuă, privindu-l țintă pe Paul: Cu aceasta, conversația lor a luat sfîrșit. Auzisem însă destul ca să-mi confirm bănuielile cele mai groaznice. În cîteva cuvinte, Louisa Burt se trădase singură. Îl văzuse pe ucigaș ieșind din apartamentul victimei și, în prima ei declarație, îi descrisese semnalmentele, dar, văzînd că acestea nu corespund semnalmentelor lui Mathry, hotărîse să le schimbe. Se gîndise la

interogatoriile de la comisariat și-și spusese că-i în interesul ei să se pună bine cu poliția, mai ales că totul îl desemna pe Mathry ca vinovat. Voia să apară în prim plan, ca o primadonă, în speranța că va încasa recompensa. Collins nu putuse rezista influenței ei. Poate că fata ajunsese să se convingă că-l văzuse aievea pe Mathry ... Asemenea lucruri se întîmplă uneori, în cazul unor oameni ca ea. Iar mai apoi, după ce s-a terminat totul, după ce s-a stins zarva, iar presa a amuțit, Louisa Burt a stat și s-a gîndit la lucrurile pe care procesul nu le clarificase și a ajuns să se întrebe dacă nu cumva zărise pe altcineva în seara omorului, o siluetă vag cunoscută, pe care-o întîlnise la Eldon de multe ori, în drum spre spălătorie. Și deodată a avut un fel de revelație ... în privința identității posibile a acelui personaj ... și, o dată cu această revelație, imaginea unei afaceri grozave.
Ar fi trebuit să mă duc la comisarul-șef, dar nu m-am dus. Prea îl sîcîisem în fazele preliminare ale instrucției, ca să pot spera că mă va asculta acum; și-apoi, cu cîteva zile înainte, mă muștruluise pentru încetineală, așa că nu eram în termeni buni cu el. Am stat și m-am gîndit multă vreme la ceea ce aflasem; pînă la urmă m-am dus să mă consult cu un avocat pe nume Walter Gillett. Era un om care-mi plăcea și-n care aveam încredere, și sînt sigur că și el mă simpatiza. Ei bine, ce crezi că mi-a spus? M-a sfătuit să nu mă mai amestec în afacerea asta. Știa că ajunsesem să fiu rău văzut de superiorii mei. Și mai știa că, fiind cam bețiv, nu putea da crezare pe deplin spuselor mele. „Jimmy, mi-a zis el, nu te vîrî în viesparul ăla, te conjur!“ Iar eu, ce-am făcut? Fiind atît de derutat și de nervos, am tras o beție, ca să uit de tot, am venit beat la servici și ... cunoști restul. După ce-am ieșit din pușcărie, nu m-am mai sinchisit de nimic ...
Cuvintele lui Swann se auzeau din ce în ce mai stins. Un acçes de tuse îl făcu să se întrerupă cu totul. Schiță un gest care arăta că nu mai dorește să spună nimic.
Paul rupse tăcerea, fără să se miște din loc:
— Burt și Collins sînt încă ... în localitate?

— Pe Collins n-o să poţi pune mîna: s-a însurat cu mulţi ani în urmă şi a emigrat în Noua Zeelandă. Dar Louisa Burt e încă aici... da, micuţa Louisa Burt... Doamne, ce personaj!... E cheia întregii enigme! Dar există o şansă la un milion ca să poţi smulge ceva de la ea.
— Unde-aş putea s-o găsesc? exclamă Paul.
— Lucrează la o familie foarte respectabilă... alt indiciu că ştie să ducă lumea de nas. Swann scoase de sub pernă o foaie de hîrtie, pe care mîzgălise nişte însemnări, şi i-o dădu lui Paul, spunîndu-i cu glas stins: Ia asta, cu toate că n-o să-ţi folosească la nimic. Şi acum, lasă-mă. Am făcut destul pentru dumneata şi nu voi mai face nimic în plus. Mă simt al naibii de prost şi aş vrea să dorm.
Spunînd acestea, se întoarse cu faţa la perete şi-şi trase pătura pînă sub bărbie, semn că convorbirea luase sfîrşit. Paul se sculă şi spuse, cu emoţie în glas:
— Îţi mulţumesc. O să mă-ntorc în curînd.
Şi, după o ultimă privire aruncată siluetei aceleia răvăşite de boală, se răsuci pe călcîie şi ieşi din salon. Coborî scările, simţind că inima îi bate mai tare, însufleţită de o nouă speranţă. Swann îl ajutase mai mult decît îşi închipuise. Totuşi Paul rămînea convins în sinea lui că bolnavul continua să-i ascundă ceva, un lucru pe care se temea parcă să i-l dezvăluie. Şi-şi jură să afle despre ce e vorba, la viitoarea lui vizită.

Capitolul XII

În seara zilei următoare, după terminarea lucrului, Paul se întîlni cu Mark Boulia în faţa magazinului „Bonanza" — bibliotecarul îi telefonase în cursul zilei. Boulia păru

foarte bucuros să-l vadă și, după ce-i strînse mîna, exclamă cu căldură:
— Ești de acord să începem în seara asta?
— Da — răspunse Paul. Dar ce-ar fi să mîncăm ceva mai întîi?
— Nu, mulțumesc. Am mîncat la cinci. Dar dumneata?
— Nu mi-e foame.
— Din clipa cînd ți-am telefonat, ard de nerăbdare — spuse Mark, pășind alături de Paul pe trotuarul ticsit. Vorbește-mi despre Louisa Burt.
Paul rămase tăcut. Firea aprigă a lui Boulia, înclinarea lui de a lua totul ușor, ca pe-o aventură veselă și senzațională, îl făceau să se întrebe dacă procedase înțelept cerîndu-i să-l însoțească. Totuși sprijinul generos oferit de tînărul bibliotecar era ispititor. De aceea îi răspunse peste cîteva clipe:
— Louisa Burt lucrează ca servitoare, se pare că n-a prea reușit în viață. Astăzi e ziua ei liberă. Cred că știu unde-o putem găsi și am o vagă idee despre înfățișarea ei.
— Bună treabă! exclamă celălalt. Dar ia spune-mi, în ce stare l-ai lăsat pe Swann?
Paul clătină din cap, aruncîndu-i o privire piezișă. Boulia își pierdu exuberanța.
— E mai rău? întrebă el în șoaptă.
— Am fost la spital pe la prînz, dar n-am putut intra: mi s-a spus că e prea bolnav ca să primească vizite.
Traversară parcul în tăcere; trecură pe lîngă chioșcul pentru fanfară care, fiind închis în timpul iernii, părea o umbră fantomatică în noapte, apoi ocoliră bazinul și urcară dealul care domină Galeriile de artă și Muzeul de istorie naturală. Ajunseră așa în Brimlock Hill, unul dintre cele mai frumoase cartiere ale orașului, cu străzi largi, străjuite de case superbe și plantate cu castani înalți. Lîngă acest cartier rezidențial, mai rămăseseră, ca un vestigiu ciudat al unei epoci apuse, cîteva străduțe dosnice, pietruite, cu vechi grajduri transformate în locuințe, cu prăvălioare și cu o tavernă: „La stejarul regal".
— Am ajuns — spuse Paul cînd zări firma. Te rog să fii prudent. Dacă nu știi ce să spui, mai bine taci.

Traversară străduța spre lumina galbenă ce strălucea în ferestrele tavernei și, intrînd pe ușa turnantă, se pomeniră într-o sală veche, cu scaunele învelite în plușuri roase de vreme, cu pereții plini de reproduceri înfățișînd curse de cai, cu lămpi cu abajur și cu un bar înapoia căruia era atîrnată o oglindă crăpată, cu rama aurită. Începuseră să sosească obișnuiții mușterii — mai ales negustorii din cartier și vreo cîțiva meșteșugari. Paul se îndreptă către una din mesele de stejar afumate și comandă două căni de bere, apoi cercetă cu băgare de seamă sala.

— Încă n-a apărut — îi șopti el lui Mark. S-ar putea să n-avem noroc în seara asta.

Dar abia rostise aceste cuvinte, cînd ușa se învîrti din nou și în local intră o femeie care păși, cu aerul unei cliente vechi, spre un colț al sălii. Paul ghici numaidecît, cu o strîngere de inimă, că era Louisa Burt. Părea o femeie de vreo treizeci de ani, cam lată în șolduri și pieptoasă, îmbrăcată într-o rochie de lînă ieftină; purta mănuși galbene și o poșetă fistichie. Era atît de vulgară — tipul servitoarei care iese la plimbare în seara ei liberă — încît Paul rămase o clipă năucit, deși inima îi bătea să se spargă.

Femeia se așeză, comandă un păhărel de gin și, după ce scotoci prin poșetă, începu să cerceteze din ochi localul. Întîlnindu-i privirea, Paul schiță un zîmbet; ea își întoarse numaidecît fața, ca și cum s-ar fi simțit jignită, dar peste două minute privi din nou în direcția lui, deși cu un aer ofensat. De data asta, Paul se ridică și porni spre masa ei, călcîndu-și pe inimă, căci nimic nu era mai străin de firea lui. Totuși manevra îi izbuti de minune, ca și cum ar fi fost deprins să acosteze femeile.

— Bună seara — îi spuse el, cu dezinvoltură.

— Cu mine vorbiți? îl întrebă femeia peste cîteva clipe.

— Da. Ce-ar fi să venim la masa dumneavoastră, dacă sînteți singură?

— Nu sînt singură, de fapt. Aștept un prieten.

— Îmi pare rău.

— Fireşte, s-ar putea să fie reţinut la serviciu astă-seară: e un personaj foarte important.
— Atunci, probabil că va fi reţinut de treburi. Iar paguba lui va fi cîştigul nostru. Pot să vă ofer ceva de băut?
— Nu, nu, nu-mi stă în obicei să beau. Totuşi, dacă insistaţi . . .
Paul îi făcu semn lui Mark, iar acesta veni, aducînd şi cănile cu bere.
— Îmi daţi voie să vi-l prezint pe prietenul meu?
— Încîntată de cunoştinţă. Mi-am uitat acasă cărţile de vizită. Numele meu e Louisa Burt.
Şi spunînd acestea, se trase puţin înapoi, ca să le facă loc la masă; apoi, potrivindu-şi rochia pe genunchi, cu un gest elegant, şi arcuindu-şi în sus degetul mic, duse la buze paharul şi-l goli.
— Acum e rîndul meu, domnişoară Burt — spuse Mark. Ce doriţi să beţi?
— Zău, domnule, nici nu mă gîndeam . . . Gin.
— Slăbiciunea maică-mi — zise Mark, zîmbind.
Louisa nu-i întoarse zîmbetul. Ochii ei, de un albastru spălăcit, ca ai unei păpuşi, îi iscodeau, nu fără admiraţie. Avea o faţă palidă şi cam aspră, cu porii dilataţi, din belşug pudrată în jurul nasului cîrn. Obrajii ei, dolofani ca ai unui copil, păreau lăsaţi la colţurile gurii într-un fel ciudat, care făcea ca buzele-i subţiri şi umede să aibă un soi de rînjet stăruitor şi iscoditor în acelaşi timp, de fel potrivit cu expresia feţei, lipsită de orice umor. Aproape că n-avea frunte de loc.
— Noroc! spuse Paul cînd sosi ginul comandat şi-şi ridică voios cana cu bere.
— O seară plăcută, între prieteni, e tot ce poate fi mai frumos în viaţă — spuse Mark. Te înveseleşte, îţi ridică moralul, sparge monotonia existenţei.
— Trebuie să mă-ntorc acasă la nouă — rosti ea, plină de demnitate, prevenindu-i în felul acesta că era o fată cuminte. Nu pot ieşi aşa, oriunde. În tot cazul, nu în seara asta.
— Ei, nu-i nimic — zise Paul — o să fim norocoşi data viitoare. Pîn-atunci o să ne cunoaştem mai bine.

Louisa reflectă îndelung la aceste vorbe, privindu-i stăruitor cînd pe unul, cînd pe celălalt.

— Văd că sînteţi nişte gentlemeni adevăraţi. Alţii te zoresc şi te-nghesuie, ceva de speriat! Apoi, întorcîndu-şi privirea spre Paul, cu oarecare interes, adăugă: Nu ne-am mai întîlnit oare pe undeva?

— Nu, n-aş crede — răspunse Paul.

— N-a avut pîn-acum plăcerea asta — chicoti Mark.

Paul întreţinu cu abilitate conversaţia, gîdilînd vanitatea fetei prin tot felul de complimente şi acceptînd cu afectată admiraţie explicaţia ei că e „intendenta" unei vile spaţioase de pe Brimlock Hill. După multe pahare, Louisa începu să-şi piardă prudenţa, aerele ei aristocratice se înteţiră şi, deodată, ochii sticloşi, potopiţi de un val de duioşie pentru propria-i soartă, căpătară o expresie intensă.

— E plăcut să întîlneşti doi domni adevăraţi. Nu ca unii, pe care i-aş putea eu numi, dar n-o fac, fiindcă-s o doamnă adevărată eu însămi, deşi spun poate ce nu s-ar cuveni să spun. Am fost ţinută din scurt, fiind crescută de maici într-o mînăstire franţuzească. Tare bine mai era acolo, la seminal, duceam o viaţă aşa de liniştită, iar maicile erau aşa de drăguţe şi mă iubeau! Louisa-Louisica, aşa-mi spuneau de dimineaţă pînă seara, mai cu seamă maica stareţă, care nu mai ştia ce să facă pentru mine, îmi aducea micul dejun la pat şi-mi împodobea cu horbotă toate cămăşile de noapte. Fireşte, fiind jumate franţuzoaică eu însămi, li-eram mai simpatică, şi toate ştiau c-aş fi putut s-ajung departe dac-aş fi intrat în drepturile mele. Poate că surorile ghiceau ce vremuri grele m-aşteaptă şi de-aia mă răsfăţau. Se opri, privindu-i cu ochii uşor înlăcrimaţi: Vă miră ceea ce v-am spus?

Paul clătină din cap cu gravitate, spunîndu-şi în sinea lui: „Dumnezeule, ce mincinoasă!"

— O, dac-aţi şti! exclamă ea, apucîndu-l de braţ. Dac-aţi şti prin cîte-am trecut! Tatăl meu a fost în armată, nu în Armata salvării, ci în aia adevărată. Colonel a fost. O bătea pe mama rău de tot, mai ales cînd venea beat

acasă, sîmbătă noaptea, tîrziu. Am vrut să fug de-acasă. Aş fi vrut să mă fac actriţă, asta a fost marea mea ambiţie: să am un public care să mă privească şi să mă admire. Ah, dac-aş fi avut noroc!
— Şi n-ai avut? întrebă Mark, încurajator.
Louisa scutură din cap, lăsînd să-i cadă pleoapele grele peste ochii strălucitori.
— S-a întîmplat ceva. Eu mi-am făcut datoria, spunînd adevărul, tot adevărul, aşa să-mi ajute Dumnezeu. Dar cu ce m-am ales, în schimb? Cu cîţiva gologani, care s-au dus în şase luni.
— Aşa se întîmplă întotdeauna — rosti Paul, cu prefăcută amărăciune. Faci un bine cuiva şi nu te-alegi nici măcar c-o mulţumire.
— Nu mulţumire am vrut eu! exclamă Louisa. Am vrut doar să mi se facă dreptate, să mi se dea locul ce mi se cuvenea. Nu m-aşteptam să fiu nevoită să lucrez toată viaţa ca sluj... ca intendentă, adică.
Paul avu inspiraţia să tacă, dar Mark o întrebă, aţîţat:
— De ce nu ne povesteşti totul? Am putea să te-ajutăm.
Se lăsă o tăcere grea. Paul îşi muşcă buzele şi-şi plecă ochii. Louisa îl privea ţintă pe Boulia; deodată păru să-şi vină în fire, iar roşeaţa pieri din obrajii ei bucălaţi. După ce aruncă o privire spre orologiul de deasupra barului, îşi goli paharul şi se sculă de pe scaun, spunînd:
— Aţi văzut ce tîrziu s-a făcut? Acum trebuie să plec.
Ascunzîndu-şi dezamăgirea, Paul o ajută să-şi adune lucrurile, plăti consumaţia şi o conduse pe fată spre uşa turnantă.
— Ce seară superbă! exclamă el, privind stelele. Ne permiteţi să vă însoţim?
Louisa şovăi o clipă, apoi consimţi cam în silă:
— Bine... dar numai pînă la poartă, să ştiţi!
Ieşiră de pe aleea pietruită şi porniră pe strada pustie şi întunecoasă. Louisa păşea, pe tocurile ei înalte, între cei doi. Paul se străduia din răsputeri să-i devină simpatic. La un moment dat ajunseră pe o stradă largă, încadrată

de două şiruri de tei falnici şi străjuită de vile cu acoperişuri de ţiglă roşie, înconjurate de grădini. Louisa se opri în faţa ultimei vile.

— Am ajuns — spuse ea.

— Ce casă frumoasă! exclamă Paul.

— Da — încuviinţă Louisa, măgulită. Locuiesc la familia Oswald... nişte oameni foarte fini...

— Bineînţeles — spuse Paul, pe un ton convins. Ne-am putea revedea miercurea viitoare?

Louisa şovăi doar o clipă, apoi răspunse:

— În regulă. La aceeaşi oră. La „Stejarul".

— Perfect.

Paul îşi scoase pălăria şi-i întinse mîna, foarte ceremonios.

În aceeaşi clipă uşa de la intrare se deschise şi, în pragul ei, apăru un domn mai în vîrstă, cu capul descoperit, cu un trabuc în colţul gurii şi cu cîteva scrisori în mînă. Porni spre poartă, o deschise şi merse spre cutia de scrisori de la colţul străzii. Deşi pe întuneric îi venea greu să-i deosebească trăsăturile, Paul observă că omul avea un păr argintiu şi o faţă blajină, îngîndurată. Cînd trecu pe lîngă ei, bătrînul o zări pe Louisa şi-i spuse cu o voce plăcută:

— Bună seara, Louisa!

— Bună seara, domnule! răspunse ea, cu un glas smerit, de o slugărnicie aproape ridicolă.

După ce bătrînul dispăru, lăsînd în urma lui un parfum plăcut de fum de trabuc, Louisa se grăbi, oarecum stînjenită, să-şi ia rămas bun de la cei doi. Intrînd pe poartă, porni pe aleea de serviciu, la stînga, şi dispăru înapoia unui tufiş de lauri. Paul şi Mark o auziră deschizînd o uşă undeva în fundul casei.

Timp de cinci minute, merseră în tăcere pe stradă; apoi Mark rosti pe un ton de scuză:

— Iartă-mă, Mathry. Tocmai începuse să-şi dea drumul la gură, cînd am făcut-o să se închidă din nou în cochilia ei.

Paul îşi strînse buzele, ca să nu-i dea un răspuns usturător.

Capitolul XIII

Era aproape unsprezece noaptea cînd Paul ajunse în mansarda lui. Neputînd dormi, începu să se plimbe de colo pînă colo prin încăperea strîmtă, între masa şubredă de toaletă şi patul de fier, fără să-i pese de inevitabilele zgomote nocturne ale vecinilor săi ce se auzeau vag prin pereţii subţiri: cu un etaj mai jos, studentul în medicină Parsi asculta radio; în camera de alături James Crocket, ajutor de contabil, îşi lustruia ghetele, fluierînd un cîntec trist; iar bătrînul domn Garvin, preţăluitor scos la pensie, cobora scările scîrţîitoare, ca să-şi umple carafa cu apă. Paul încerca să-şi potolească starea de agitaţie pricinuită de întîlnirea cu Louisa Burt. În cele din urmă se dezbrăcă şi se vîrî în pat. Dormi prost din pricina gîndurilor ce-l frămîntau şi din pricina încordării nervoase, şi fu bucuros să se trezească la vederea primelor raze ale zorilor, ce se strecurau, peste coşurile caselor, prin geamurile murdare ale mansardei.
Merse la slujbă şi rămase toată ziua nervos şi îngîndurat. Cînd Lena Andersen îi aduse mîncarea, Paul înghiţi sandvişurile fără obişnuita lui poftă. Fata observă, pesemne, acest lucru, căci îi spuse, cu un aer grav şi impersonal:
— Nu ţi-a plăcut şunca?
Paul coborî pe pămînt, îşi ridică privirea şi se sili să surîdă:
— Ba da. Numai că azi nu prea mi-e foame... Eşti prea bună cu mine — adăugă el. Harris mi-a spus că nu-mi poate oferi decît nişte sandvişuri, dar dumneata îmi aduci un prînz în lege.
— Un prînz, e prea mult spus. Sandvişurile nu priesc nimănui. Presupun însă că seara obişnuieşti să cinezi?
Paul n-o contrazise. În ciuda gîndurilor ce-l apăsau, îi plăcea s-o vadă stînd acolo şi vorbind cu el, cu oarecare stinghereală, aproape fără voia ei. Poate că doar privirea lui rătăcită o făcuse să rupă tăcerea în care se învăluia

de obicei. Era ca şi cum fiecare ar fi simţit singurătatea celuilalt şi, din pricina asta, ar fi simţit nevoia să vorbească.

— Ai necazuri, nu-i aşa?

— Da — recunoscu el. Şi dumneata?

— A, nu, eu am avut mare noroc — răspunse ea, cu oarecare mîndrie. Am un apartament frumos, două camere, în casa unei prietene, pe Ware Terrace.

— E un cartier select...

Fata dădu din cap, privind în altă parte. Ochii ei căprui păreau să reflecte dorinţa de a trăi şi, în acelaşi timp, povara existenţei.

— Pot să-mi permit acest lux — spuse ea. Muncesc din greu. Fac adesea ore suplimentare seara, la banchete. Se plăteşte bine.

— Nu ieşi niciodată să dansezi sau să vezi un film, ca celelalte fete? o iscodi Paul.

— Nu — răspunse ea, ridicînd din umeri. Nu mă interesează.

Privind în gol, fata luă ceaşca lui goală şi se întoarse la bar, cu un zîmbet silit.

Lunga conversaţie dintre Paul şi Lena nu trecuse neobservată de ochii ageri ai celorlalte vînzătoare, astfel încît, cînd Lena se întoarse la tejgheaua ei, o colegă mai tînără, Nancy Wilson îi făcu semn vecinei cu cotul. Era una din acele fete obraznice şi fandosite, produse în serie de mahalaua Ware Street-ului; purta un cordon de piele roşie peste uniformă, ciorapi de mătase, botine cu nasturi şi carîmbi de pînză.

— Ai văzut? îi şopti ea vecinei. *Miss* Andersen a luat azi o lecţie lungă de pian.

— Do, re, mi... — zise cealaltă.

— Hei, Lena! strigă o altă vînzătoare, cu un rînjet ce-i dezveli toţi dinţii. Te-ai apucat să-ţi acordezi pianul?

Toate fetele chicotiră, iar Nancy Wilson exclamă cu un glas mieros:

— Ia seama, Lena! Cine s-a fript odată nu se mai răcoreşte lesne.

Se lăsă o tăcere penibilă. Fetele redeveniră deodată foarte aferate şi cîteva îi aruncară lui Nancy o privire plină de reproş. Lena, care părea să nu fi luat seama la vorbele celorlalte, începu să facă socoteli în carnetul ei. De obicei răspundea cu graţie la orice glumă, dar de data asta nu zise nimic.
Paul se întreba ce și-or fi spus fetele, dar peste cîteva clipe nu se mai gîndi la ele. Era prea absorbit de ideea viitoarei sale întîlniri cu Louisa Burt, ca să se mai poată gîndi la altceva, și număra nerăbdător zilele ce-l mai despărțeau de acea întîlnire.
În cele din urmă sosi şi mult aşteptata miercuri. Deşi nervii îi erau încordaţi la culme, izbuti totuşi să suporte ziua asta lungă. Se înțelesese să se întîlnească la orele șapte seara cu Mark în faţa magazinului „Bonanza"; la închiderea magazinului, ieşi printre primii. Cum Mark încă nu sosise, Paul merse pe trotuarul celălalt şi se postă sub un felinar, de unde putea observa întreaga stradă. Vînzătoarele începuseră să iasă de-a valma din magazin, depărtîndu-se singure sau perechi. Lena ieși printre ultimele, singură, îmbrăcată cu un impermeabil şi purtînd pe cap o pălărioară de fetru maro şi cam ponosită, trasă peste şuviţele-i blonde. În ciuda acestei toalete simple, făptura ei avea ceva graţios şi atrăgător, așa cum mergea, cu mîinile în buzunarele impermeabilului, săltîndu-și pieptul și legănîndu-și trupul bine proporţionat. Paul se surprinse privind-o şi, deodată, văzu că ea flutură mîna spre o femeie mai în vîrstă. bondoacă, încărcată cu cîteva pachete, care ieşea din mulţimea trecătorilor. Femeia o salută pe Lena cu vădită simpatie, apoi porniră amîndouă în direcţia Ware Cross.
Această scurtă scenă îi dădu lui Paul sentimentul unei călduri reconfortante, dar, aruncînd o privire spre ceas, văzu cu uimire că era șapte şi douăzeci de minute. Ce Dumnezeu îl făcea, oare, pe Mark să întîrzie? Începu să privească iar în susul şi-n josul străzii aglomerate, doar-doar îl va vedea pe amicul său. Acum era şapte şi jumătate, și el tot nu se arăta. Paul, care nu era numai neräb-

dător, ci de-a dreptul neliniștit, se uita la ceas din minut în minut. În cele din urmă se hotărî să nu mai aștepte și, cu o expresie îngrijorată, porni cu pași repezi în direcția Bibliotecii Municipale. Ajunse acolo în zece minute și, văzînd că Mark era încă la biroul lui, alergă la el și-i spuse:

— Ce se-ntîmplă? Nu vii?

Boulia tresări ușor la vederea lui Paul. După cîteva clipe de șovăire, aruncă o privire nervoasă peste umăr și spuse în șoaptă:

— Sînt de serviciu, nu pot veni.

Paul îl privi uluit. Tonul, atitudinea și chiar înfățișarea lui Mark se schimbaseră. Jovialitatea și dezinvoltura lui naturală dispăruseră; părea supus, ba chiar speriat și se tot uita în jur, cu o căutătură neliniștită.

— Ai fi putut să mă previi — protestă Paul cu îndreptățită iritare.

— Nu vorbi așa tare — murmură Mark, apropiindu-se de Paul și vorbindu-i repede. Îmi pare rău, Mathry, că trebuie să te abandonez, dar... nu mai pot lua parte la acțiunea aceea. M-am angajat fără să mă gîndesc, așa, mai mult de distracție, dar reiese că nu e nimic distractiv...

— Dar ce s-a întîmplat?

— Nu pot să-ți spun... dar ascultă — Mark își coborî vocea pînă la șoaptă — te sfătuiesc să renunți și dumneata. Nu-ți pot spune mai mult, însă vorbesc serios; în viața mea n-am fost atît de serios.

Se lăsă o tăcere încordată.

— Aș putea totuși să te revăd? întrebă Paul, în șoaptă.

Ferindu-și ochii, Mark clătină din cap și spuse cu o voce silită:

— Am fost transferat în altă parte... la Biblioteca publică din Retwood. Trebuie să plec de-aici la sfîrșitul acestei săptămîni.

Se așternu din nou tăcere, o tăcere grea și prelungă. Paul oftă: înțelesese. De fapt, nu contase prea mult pe ajutorul lui Mark. Totuși, chiar acest sprijin superficial îi era tăgă-

duit! Era din nou singur... trebuia să înfrunte viitorul de unul singur. Mai mult încă, vedea în schimbarea de atitudine a tînărului bibliotecar, în subita lui demoralizare, ceva din primejdiile obscure și nevăzute ce-l așteptau.
Ar fi vrut să-i pună o mulțime de întrebări, dar își dădu seama că Mark abia aștepta ca el să plece, așa că-i întinse mîna, spunîndu-i:
— Îmi pare rău dacă te-am vîrît într-o încurcătură. Îți mulțumesc pentru tot ce-ai făcut pentru mine. Îți doresc noroc. Sper că ne vom revedea.
Peste cîteva clipe ieși din bibliotecă și merse la cea mai apropiată cabină telefonică. Poate că încă nu era prea tîrziu. Cu degetele înfrigurate, răsfoi cartea de telefon zdrențuită ce atîrna de lanțul din cabină, găsi în sfîrșit numărul pe care-l căuta și vîrî două monede în deschizătura aparatului. După o pauză ce i se păru interminabilă, obținu legătura.
— Alo, „Stejarul de aur"?
— Da, „Stejarul de aur". La aparat, Jack!
Lui Paul i se păru că recunoaște vocea chelnerului care-l servise miercurea trecută.
— Sînt un prieten al domnișoarei Burt. Trebuia să mă-ntîlnesc cu ea astă-seară la șapte. Vrei să fii bun să-i transmiți un mesaj? Spune-i, te rog, că am fost reținut de o treabă urgentă, dar că vin numaidecît.
— Îmi pare rău, dar domnișoara Burt nu-i aici — îi răspunse chelnerul.
— N-a venit în seara asta?
— Ba a venit ca de obicei și a stat o jumătate de oră. A plecat pe la opt.
Paul puse receptorul în furcă, rămase o clipă pe gînduri, apoi ieși din cabină. Peste trei minute se afla în Scuar, de unde luă un tramvai ce-l duse direct la Brimlock Hill. Ceasul lui arăta opt și jumătate cînd ajunse la ultima casă de pe stradă.
Fațada casei părea cufundată în întuneric, dar se zărea o lumină la una din ferestrele laterale de la etaj. Paul

deschise poarta și intră pe alee; apoi, făcîndu-și curaj, porni pe aleea de servici și bătu la ușa din dos. Se auzi numaidecît un lătrat dinăuntru, ușa se deschise, iar în pragul ei apăru o femeie firavă, cu o față placidă, în vîrstă de circa cincizeci de ani, îmbrăcată în negru: probabil intendenta casei.

— Aș putea s-o văd pe domnișoara Louisa Burt? o întrebă Paul.

Femeia îl măsură cu privirea din tălpi și pînă-n creștet.

— S-a suit în odaia ei, se plîngea c-o doare rău capul.

— N-ar putea coborî pentru-o clipă? Sînt prietenul ei...

— Îmi pare rău — zise intendenta, clătinînd din cap. Nu se primesc vizitatori. E una din regulile casei.

Și închise ușa, murmurînd o scuză convențională. Descurajat, Paul nu se dădu totuși bătut. Trebuia cu orice preț s-o vadă pe Louisa Burt.

Era o noapte rece și uscată, iar pe boltă străluceau stelele. Gerul, care parcă lustruise cerul, făcea ca frunzele moarte să scîrțîie sub pașii lui Paul, în timp ce se îndrepta spre intrarea principală a casei. Printr-o fereastră luminată, la care perdelele nu fuseseră încă trase — poate din pricina frumuseții acelei nopți — îl zări pe stăpînul casei, omul pe care-l văzuse deunăzi ducînd niște scrisori la cutie, iar alături de el o femeie mai în vîrstă, cu o față blajină — probabil soția lui. O altă pereche — de bună seamă, musafiri — se întreținea cu gazdele în salonul mobilat. Toți patru purtau haine de seară.

Ascuns în umbra tufelor de laur, Paul privea această scenă pașnică, atît de distinsă și armonioasă, atît de depărtată de obscurele și chinuitoarele patimi ce-l frămîntau pe el. Văzu că gazdele jucau bridge cu musafirii lor și-și dădu seama, după rîsetele și conversația lor însuflețită, că nu vor termina așa de repede partida. Se resemnă, așadar, să aștepte îndelung.

Deodată auzi în spatele lui pași grei. Se întoarse și se pomeni față-n față cu un agent de poliție.

Capitolul XIV

— Ce cauţi aici?
Întrebarea îl îngheţă pe Paul şi, o clipă, îi veni s-o ia la fugă. Se stăpîni însă şi spuse:
— Voiam să văd pe cineva din casă.
— Aşa obişnuieşti să faci vizite, ascunzîndu-te în tufiş?
— Nu mă ascundeam.
— Ba te ascundeai. Te-am urmărit din clipa cînd ai sosit aici. Asta se numeşte a da tîrcoale cu intenţii suspecte.
— Nu, nu! protestă Paul. Lasă-mă să-ţi explic, ascultă-mă!
— O să-i explici sergentului, la comisariat. Urmează-mă fără fasoane!
Paul se uită furios la silueta în uniformă din faţa lui. Era cea mai rea dintre nenorocirile ce se puteau abate asupra lui. Dar n-avea încotro, trebuia să se supună. Porni, aşadar, în tăcere, alături de agent.
Merseră îndelung pe străzile luminate şi aglomerate, spre centrul oraşului. Paul îşi dădu seama că nu era dus la comisariatul din cartier. În cele din urmă trecură pe sub o arcadă luminată de o lampă albastră şi intrară la comisariatul central din Wortley.
Încăperea era mică şi golaşă, dar puternic luminată; avea o fereastră zăbrelită, două uşi — una cu gratii în partea de sus — şi două bănci rezemate de pereţi. Înapoia unui pupitru înalt, la care scria cu rîvnă ca un şcolar, stătea un sergent voinic şi roşcovan, cu gulerul tunicii desfăcut; numele lui, scris cu litere mari pe registrul de procese-verbale, era Jupp. Avea înfăţişarea robustă a unui hangiu de ţară — cu capul pătrat, cu părul rar bine uns şi pieptănat cu cărare la mijloc, strălucind în lumina filtrată de un abajur verde.
Îl lăsă pe Paul să aştepte vreo cinci minute, în care timp puse punctul pe ultimul *i*, apoi întoarse pagina şi-şi ridică privirea, exclamînd:
— Ei, despre ce-i vorba?

Jupp notă conştiincios amănuntele indicate de subalternul său, răsucindu-și capătul mustății și privindu-l din cînd în cînd pe Paul cu coada ochiului. În cele din urmă arătă cu vîrful tocului spre una din bănci:

— Cred că șefului i-ar plăcea să te vadă. Șezi acolo și aşteaptă.

Paul se aşeză. Ajunsese la concluzia că nu fusese arestat din întîmplare şi că prezenţa lui aici se explica printr-un plan bine pus la punct. Rămase pe bancă vreme de aproape o jumătate de ceas. În acest timp fură aduși înăuntru doi marinari beți, care arătau de parcă s-ar fi tăvălit în toate șanțurile din oraş; apoi o femeie sulemenită, cu o faţă împietrită și cu o pană ruptă la pălărie: o tîrfă prinsă în flagrant delict de ademenire pe stradă. Toți trei fură băgați pe uşa zăbrelită de la stînga. Cînd aceasta se deschise, o duhoare acră, de oameni nespălați, se răspîndi în încăpere, amestecîndu-se cu mirosul dezinfectantelor.

Deodată Paul văzu că Jupp îi face semn. Se sculă de pe bancă și porni după sergent pe un coridor, spre dreapta. O ușă acoperită cu pînză se deschise, și Paul se pomeni într-un birou confortabil, mobilat cu fotolii capitonate, cu un pupitru mare de mahon și cu o vitrină plină cu cupe de argint și trofee. Pe pereți atîrnau numeroase fotografii înrămate, înfățișînd echipe de fotbal sau de atletism ale poliției, precum și o colecție interesantă de bastoane de polițiști. Un covor roșu, gros acoperea podeaua. Paul nu simțea însă cîtuși de puțin atmosfera veselă a acestei încăperi, ochii lui erau ațintiți asupra omului așezat înapoia pupitrului. Îl recunoscu numaidecît după o fotografie și știu că se află în fața lui Adam Dale, comisarul-șef al orașului Wortley.

— Ia loc, băiete. Da, acolo, e un fotoliu comod.

Glasul potolit, neobişnuit de cald și prietenos îl surprinse pe Paul, care se prăbuşi în fotoliul din fața biroului. Nu-și putea lua ochii de la Dale.

Comisarul-șef era un bărbat în vîrstă de cincizeci și cinci de ani, ajuns la apogeul puterii sale fizice. Avea un trup masiv, un gît vînjos și niște brațe butucănoase ca picioa-

rele unui om normal. N-avea pic de grăsime pe el, totul era numai oase şi muşchi; trăsăturile păreau cioplite în granit, pomeţii îi ieşeau în afară, sub fruntea puternică, parcă anume făcută ca să intimideze. Fruntea asta nu era lipsită de inteligenţă, dar bărbia, implacabilă ca o stîncă, părea să sfideze lumea. Ochii erau cenuşii ca gheaţa.
— De multe zile aştept să te văd, băiete — spuse comisarul, pe acelaşi ton calm şi detaşat. Profit de această ocazie, care e la fel de nimerită ca oricare alta.
Paul se aşeză bine în fotoliu, făcîndu-şi curaj, şi răspunse:
— N-am comis nimic rău.
— Sper. Dar vom vorbi mai tîrziu despre asta. Întîi de toate vreau să înţelegi că ştiu cine eşti. Wortley poate să ţi se pară un mare oraş, dar pentru noi e doar un cătun; noi ştim ce se întîmplă în el, aflăm cam tot ce se petrece. E meseria noastră. Am aflat despre dumneata îndată după ce ai sosit în localitate. Și spunînd acestea, apucă o telegramă dintr-o cutie de la stînga lui: Un apel al prietenilor dumitale din Belfast, cerîndu-ne să te găsim şi să te luăm sub protecţia noastră... Știu unde locuiești, ce lucrezi, știu tot ce ai făcut.
Comisarul-șef luă de pe birou o riglă de ebonit și începu s-o răsucească gînditor în mîinile-i enorme, care, în tinereţea lui, doborîseră mulţi adversari în campionatele de lupte.
— Ascultă-mă bine, băiete... Ghicesc eu cam ce crezi despre mine. Ești plin de ură împotriva mea. Sînt bruta care l-a trimis pe tatăl dumitale la închisoare pe viaţă, și aproape că era să-l aducă-n ștreang. Așa vezi dumneata lucrurile. Acum să-ţi spun cum le văd eu. Ei bine, află că mi-am făcut datoria. În faţa atîtor dovezi zdrobitoare, n-am avut de ales. Tatăl dumitale a fost doar unul dintre sutele de oameni care mi-au trecut prin mînă, și de fapt uitasem de el pînă ai apărut dumneata.
Comisarul-șef făcu din nou o pauză, apoi urmă, aţintindu-și asupra lui Paul flacăra ochilor săi:
— Mă aflu aici pentru a apăra societatea. Societatea se împarte în două clase: cei care fac bine și cei care fac rău. Meseria mea este să-i urmăresc pe răufăcători și să-i

protejez pe cei care fac bine. E clar? Căci, dac-ai înţeles, aş dori să-ţi pun o întrebare directă: de partea cui eşti? Pune-ţi singur această întrebare. Dacă te ridici împotriva legii şi ordinei, dai de bucluc. Uite unde-ai ajuns de pe acum. Ai fost găsit dînd tîrcoale în jurul unei vile, pe întuneric, fără ştirea şi consimţămîntul proprietarului. Data viitoare înfunzi puşcăria. Bagă de seamă, prefer să nu-ţi aduc nici o acuzaţie. Dar noi aplicăm aici un principiu sănătos: a preveni e mai bine decît a vindeca. Aşa că te previn, încerc să-ţi arăt, spre binele dumitale, unde te poate duce perseverenţa pe acest drum nefast.

Urmă o pauză în timpul căreia Paul rămase tăcut, încremenit în fotoliu. La început voise să vorbească deschis, să-şi explice atitudinea, să argumenteze şi să discute. Dar o forţă lăuntrică, o presimţire misterioasă îi pecetluise gura.

— Nu-i rostul meu să-ţi dau sfaturi — urmă Dale, pe un ton sincer şi convingător. Dar cred că-i mai bine să te-ntorci acasă la Belfast, la mama dumitale. Te-aşteaptă acolo o slujbă onorabilă şi, pe cît înţeleg, şi o fată onorabilă. Renunţă la viaţa asta de vagabondaj. Mă asculţi? Am şi eu copii şi ştiu ce înseamnă, sînt un om de omenie şi n-aş vrea să te văd dînd de bucluc. Asta e tot. Acum poţi pleca. Iar dacă eşti înţelept, nu te vei mai întoarce aici niciodată.

Şi, cu un gest mai degrabă cordial decît aspru, comisarul-şef îl concedie pe Paul. Acesta se sculă fără să spună un cuvînt şi ieşi din încăpere, străbătu coridorul, apoi camera de gardă şi se pomeni afară, în aerul răcoros al nopţii. Era liber! Ştergîndu-şi fruntea năduşită, se depărtă repede. Sinceritatea brutală a comisarului-şef îl zguduise. Paul nu se îndoia de această sinceritate şi de onestitatea comisarului. Totuşi, prin tumultul gîndurilor lui haotice, simţea crescînd în el un val de mînie. Nu săvîrşise nici o faptă reprobabilă; nimeni n-avea dreptul, într-o ţară liberă, să-i dicteze ce să facă; de aceea nu se va supune poruncilor lui Dale. Ba mai mult, însuşi caracterul acestor ordine şi împrejurările care le precedaseră trezeau în

sufletul lui Paul dorința aprigă de a le sfida și de a-și pune în aplicare un plan, ce se cocea de cîteva zile în mintea lui. Simțea nevoia să se sfătuiască numaidecît cu cineva, așa că-și spuse, disperat, că, în ciuda orei înaintate, trebuia neapărat să-l vadă pe Swann. „E adevărat că m-a sfătuit să fiu prudent — își aminti el. Dar nu prevedea ce-o să mi se întîmple. Dacă voi rămîne blocat aici, la Wortley... Nu, trebuie să acționez cît mai direct. În definitiv, el e cel care mi-a spus că, numai adresîndu-mă forurilor superioare, aș putea obține cîștig de cauză."
Pășind pe caldarîmul sonor al străzilor, ajunse grabnic la spital. Dar cînd îi spuse bătrînului portar pe cine caută, portarul își plimbă un deget zbîrcit peste registru și începu să clatine din cap, privindu-l peste ochelari cu blîndețe:
— Swann... James Swann... Îmi pare rău, tinere. A plecat din spital pentru totdeauna... A murit fără să se chinuie, la orele patru azi după-amiază...
În noaptea aceea, după îndelungi meditații, Paul ajunse la o hotărîre. Scrise o scrisoare și o expedie pe adresa Westminster, Londra.

Capitolul XV

Deputatul liberal care reprezenta în Parlament circumscripția Wortley obișnuia să-și viziteze circumscripția mai ales în octombrie, cînd vînătoarea de potîrnichi se putea desfășura în condiții optime. George Birley era fiul unei familii de fermieri din împrejurimi, iar succesul dobîndit de el la Londra, unde, căsătorindu-se cu Lady Ursula Duncaster, intrase într-o familie dintre cele mai influente în cadrul partidului liberal al Angliei, nu-i tocise dragostea pentru vechii prieteni și pentru sportul său preferat. Era un personaj foarte popular în Wortley. La vîrsta de

cincizeci de ani, acest bărbat cu obrajii rumeni, bine bărbieriţi, simpatic, amator de poveşti şi de trabuce bune, totdeauna elegant îmbrăcat (avea obiceiul de a-şi alege personal stofele, în orele sale libere), veşnic dispus să ajute un prieten şi să subscrie la o operă caritabilă, devenise un fel de simbol, un exemplu viu al capacităţii de afirmare a oamenilor din partea locului.

E drept, cariera lui parlamentară nu fusese prea strălucită. Se prezenta regulat la şedinţe, vota fidel alături de ceilalţi deputaţi liberali, juca în fiece an în meciul de golf disputat de Comune împotriva Lorzilor. Orice personaj public îşi are detractorii săi, iar unii pretindeau că Birley ar fi lipsit şi de inteligenţa, şi de însuşirile necesare unui membru al Parlamentului; mai afirmau, de asemenea, că un om cumsecade nu e neapărat un bun politician, că Birley ar fi sub papucul nobilei sale soţii şi chiar al întregului clan al Duncaster-ilor, că jovialitatea şi cordialitatea lui ar fi doar un soi de snobism invertit şi că, dacă n-ar fi fost nevastă-sa cu relaţiile ei suspuse în sînul Cabinetului şi al altor foruri înalte, Birley n-ar fi putut să se menţină atîta vreme printre cîrmuitorii ţării.

În dimineaţa aceea, deputatul era într-o dispoziţie excelentă. Călătoria la Wortley, cu expresul de dimineaţă, fusese plăcută, iar acum, aşezat la micul dejun în apartamentul ce-i era totdeauna rezervat la *Queen's Hotel*, înfuleca o porţie mare de ouă cu şuncă, la care se adăugaseră nişte rinichi la grătar şi o ciozvîrtă de oaie; în clipa asta îşi sorbea cea de-a treia ceaşcă de cafea, cu pîine prăjită şi marmeladă. Lectura ziarului *Courier*, pe care-l ţinea pe genunchi, fusese agreabilă: partidul liberal obţinuse rezultate satisfăcătoare în alegerile parţiale din Cotswold, acţiunile erau încă în creştere la Bursă şi nu se întrevedeau greve la orizont. Peste noapte căzuse brumă, destul ca să se întărească terenul, iar acum soarele se arătase, în sfîrşit. Peste zece minute, maşina îl va aştepta la poartă, iar peste o oră deputatul va adulmeca mireasma bogată a pămîntului pe care copilărise şi va străbate cîmpurile împreună cu trei camarazi, buni vînă-

tori ei înșiși, deși poate nu atît de iuți ca dînsul în a apăsa pe trăgaci. Deputatul avea și un cocker nou, proaspăt dresat, dar în care-și punea mari speranțe.
În încăpere intră un chelner, un bătrînel cu favoriți, foarte corect îmbrăcat și foarte politicos. Birley era încîntat de atmosfera acestui hotel, condus după vechile tradiții, atît de deosebite de moda nouă și absurdă, pe care nu putea s-o sufere.
— Vă caută un tînăr, domnule.
Birley își ridică privirea de pe ziar, încruntîndu-se:
— Nu-l pot primi. Peste zece minute plec.
— Spune că i-ați dat întîlnire. Mi-a înmînat această scrisoare.
Birley luă scrisoarea, pe care chelnerul i-o întinse politicos: era un plic cu antetul Camerei Comunelor! „Plicticoasă treabă!" își spuse el, încruntîndu-și și mai vîrtos sprîncenele. Fixase el însuși această întîlnire cu multe zile în urmă, ca răspuns la o destul de vagă cerere prin care i se solicita o întrevedere, apoi îi ieșise cu totul din cap. Fiind totuși un om care ținea la cuvîntul lui și se mîndrea că nu și-l calcă niciodată, spuse:
— Bine, adu-l aici!
Peste cîteva clipe, Paul intră în încăpere. Birley, care își aprinsese un trabuc scump (cinci șilingi), îi strînse mîna afabil și-l pofti să șadă pe un scaun lîngă masă.
— Da, te-așteptam din momentul în care mi-ai scris, tinere — spuse el, jovial, printr-un nor de fum. Dorești o cafea?
— Nu, mulțumesc, domnule.
Paul era palid, dar expresia lui hotărîtă și umerii lui puternici făcură o impresie excelentă deputatului, care era totdeauna gata să ajute un tînăr respectuos și dornic să parvină.
— Atunci să trecem direct la subiect, tinere — rosti Birley, pe tonul prietenos și ușor protector cu care obișnuia să vorbească în astfel de ocazii. Sînt cam grăbit, știi... Am o conferință importantă, undeva în afara orașului. Iar astă-seară mă întorc la Londra cu expresul de noapte.

— Am bănuit eu că n-o să aveţi prea mult timp, domnule — spuse Paul, scotocindu-se prin buzunare şi scoţînd de-acolo o hîrtie. De aceea am pregătit o notă dactilografiată asupra faptelor.

— Foarte bine! exclamă Birley, ridicînd totuşi mîna într-un gest de refuz.

Nu-i plăcea de loc să citească declaraţii scrise — altminteri de ce-ar mai fi plătit leafă celor doi secretari particulari angajaţi anume pentru a-i citi corespondenţa?

— Povesteşte-mi totul în cîteva cuvinte — adăugă el.

Paul îşi umezi buzele şi spuse respirînd adînc:

— Tatăl meu se află în închisoare de cincisprezece ani pentru o crimă pe care n-a comis-o.

Lui Birley i se lungi faţa şi-l privi pe Paul cu nişte ochi mari, ca şi cum ar fi avut dinainte o primejdie ivită pe neaşteptate. Paul însă nu-i dădu răgazul să deschidă gura, ci continuă să vorbească, spunîndu-i tot ce dorea să-i spună. La început, Birley păru gata-gata să-l întrerupă; dar, deşi faţa i se lungi treptat şi deşi îi aruncă lui Paul priviri furioase, dezaprobatoare, nu-l întrerupse. Îl ascultă pînă la capăt, chiar după ce trabucul i se stinse.

Paul vorbi exact şapte minute, la capătul cărora Birley avea aerul jalnic al unuia prins într-o capcană. Deputatul îşi drese glasul şi zise:

— Nu pot crede că-i adevărat. Îmi sună ca o poveste pe de-a-ntregul născocită. Şi chiar dacă n-ar fi . . . e, oricum, o poveste foarte veche.

— Nu însă şi pentru omul închis în temniţa din Stoneheath. El trăieşte această poveste clipă de clipă.

— Nu pot accepta acest mod de a prezenta lucrurile — replică deputatul, cu un gest enervat. Şi nu cred în utilitatea răscolirii noroaielor. În orice caz, afacerea asta nu-i de resortul meu.

— Dar sînteţi deputat al circumscripţiei Wortley, domnule . . .

— Da, e adevărat, dar nu şi al închisorii din Stoneheath. Reprezint în Parlament pe oamenii cinstiţi, nu o bandă de puşcăriaşi.

Şi spunînd acestea, se ridică şi începu să se plimbe de colo pînă colo prin încăpere, furios din pricina acestui intrus care-i compromitea ziua aleasă pentru vînătoare. Ce-i venise să-i fixeze o întîlnire acestui tînăr fără minte?! Nu, nu-şi putea vîrî capul într-un asemenea viespar. Nici un om sănătos la minte nu s-ar apropia, nici măcar cu mănuşi. Şi totuşi, în timp ce-l privea pe Paul, care şedea liniştit la masă, deputatul încerca o jenă adîncă. Deodată spuse, aruncînd o privire nerăbdătoare spre ceas:

— Bine, fie, lasă-mi declaraţia aia afurisită! O s-o citesc ceva mai tîrziu. Revino astă-seară la orele şapte.

Paul îi întinse hîrtia dactilografiată, murmurînd un fel de „mulţumesc“, apoi ieşi repede din încăpere. Ajuns afară, trase adînc în piept aerul dimineţii. Se gîndea că, dacă ar izbuti să-l convingă pe deputat să acţioneze în Parlament, sursa oricărei acţiuni guvernamentale, procesul tatălui său ar putea fi redeschis. Mergînd grăbit spre „Bonanza“, îşi spunea că-l impresionase totuşi pe Birley.

Ziua se scurse cu o încetineală insuportabilă. Birley citise desigur hîrtia pe care i-o lăsase; ce hotărîre va fi luat între timp? Paul se tot uita neliniştit la ceas. De cîteva ori, directorul Harris veni în spatele lui şi-l privi cu luare-aminte, ca şi cum ar fi sperat să-l vadă că trîndăveşte. În cele din urmă sosi şi ora mult aşteptată a închiderii. Cu cîteva minute înainte, Paul merse la spălător, îşi vîrî capul sub robinet şi se răcori. Ajunse la *Queen's Hotel* la şapte şi un sfert şi, după o scurtă aşteptare, fu condus sus în apartamentul deputatului.

Cînd intră în vestibul, găsi un Birley schimbat, care nu mai era de loc afabil. Deputatul de Wortley stătea cu spatele la cămin; valizele lui erau pregătite, iar pe masă era aruncată o manta de voiaj. Făcîndu-i semn cu capul, în loc de salut, deputatul îl cercetă cu o privire lungă şi ursuză, apoi îi spuse:

— Am citit declaraţia aia a dumitale ... cuvînt cu cuvînt. Am citit-o în maşină, azi-dimineaţă. Am recitit-o la întoarcere. Trebuie să recunosc că e bine alcătuită. Dar

dumneata prezinţi un singur aspect al chestiunii, şi orice chestiune are două aspecte.

— Numai unul poate fi adevărat! replică Paul.

Birley clătină din cap, încruntîndu-se:

— Astfel de lucruri nu se pot întîmpla la noi. S-ar putea întîmpla în unele ţări străine, corupte, dar nu la noi. N-avem noi, oare, cel mai bun sistem judiciar din lume? Sîntem primii în acest domeniu, ca şi în altele. Ce poate fi mai echitabil decît sistemul juraţilor? El funcţionează la noi de peste şapte secole!

— S-ar putea ca această împrejurare să fie un argument împotriva lui — răspunse Paul în şoaptă. M-am gîndit mult la asta, domnule; e şi firesc, în situaţia în care mă aflu. Nu credeţi că juriile sînt alcătuite uneori din oameni stupizi, ignoranţi şi pătimaşi, care n-au nici un fel de cunoştinţe tehnice sau psihologice şi care pot fi lesne influenţaţi de depoziţiile unor martori ocazionali şi de retorica sentimentală a unui avocat abil?

— Dumnezeule! Acuşi o să arunci cu noroi în persoana Procurorului!

Amărăciunea ce-l mistuia de multe zile pe Paul, ca un ferment obscur, îl sili să răspundă:

— Un om a cărui carieră depinde de capacitatea sa de a lua viaţa celor ce se află în faţa lui, pe banca acuzaţilor, nu-mi inspiră mai mult respect decît un călău de rînd.

— Uiţi că avem nevoie chiar de acel călău de rînd...

— De ce?

— Păi, la naiba! exclamă Birley. Ca să-i spînzure pe ucigaşi!

— Trebuie neapărat să-i spînzurăm?

— Sigur că da. Trebuie să apărăm societatea. Dacă nu s-ar teme de ştreang, orice vagabond ţi-ar tăia beregata, pe întuneric, pentru o hîrtie de cinci lire.

— În ţările care au abolit pedeapsa cu moartea, statisticile arată că nu s-a înregistrat o creştere a criminalităţii.

— Nu cred! Pedeapsa capitală e cea mai bună măsură de precauţie. Şi-apoi, moartea prin ştreang e o moarte umană în comparaţie cu ghilotina sau cu scaunul electric. Ar fi curată nebunie să renunţăm la ştreang.

Sub povara emoţiilor sale, Paul îşi pierdu orice reţinere:
— Asta a pretins nu demult lordul Ellenborough, magistratul suprem al Angliei, cînd Samuel Romilly a încercat să suprime pedeapsa cu moartea prin spînzurătoare în cazul unor furturi neînsemnate.
Deputatul simţi că-i năvăleşte sîngele-n obraji şi exclamă, enervat:
— Eşti un dobitoc! Mie ţi-ai găsit să-mi debitezi vorbele astea? Eu sînt un liberal. Partidul meu e pentru omenie. La fel, şi sistemul nostru. Noi nu vrem să spînzurăm oameni. Ar trebui să ştii asta din propria dumitale experienţă, ce Dumnezeu?! Unui om i se poate oricînd comuta pedeapsa.
— Sistemul dumneavoastră judiciar, cel mai bun din lume, începe prin a-l condamna pe un om la spînzurătoare pentru omor, şi-apoi, cuprins de îndoieli asupra propriei sale judecăţi, se autorecuză şi-l trimite pe condamnat în temniţă pentru restul zilelor sale. Este oare acesta un act de clemenţă? Sau de omenie? Se poate oare numi aceasta justiţie? Paul se ridicase în picioare; faţa i-era palidă, ochii îi ardeau: Iată ce s-a întîmplat cu tatăl meu! A ajuns la Stoneheath din pricina unui sistem de procedură judiciară bazat pe depoziţii ocazionale şi pe declaraţiile unor martori nedemni, din pricina unui sistem care permite manipularea faptelor de către acuzare, folosirea unor experţi aflaţi în solda Coroanei şi a unui procuror a cărui unică ţintă este, nu atît să facă dreptate, cît, prin toate mijloacele de care dispune, să obţină spînzurarea acuzatului din boxă! Lăsîndu-se tîrît de gîndurile-i obsedante şi ignorîndu-l pe Birley, Paul continuă cu un glas înăbuşit: Crima este produsul orînduirii sociale a unei ţări. Cei care au făurit acea orînduire sînt adesea mai vinovaţi decît aşa-zişii criminali. Societatea modernă n-ar trebui să-i judece pe criminali în baza aceloraşi principii, care, acum o sută de ani, făceau ca un băieţaş flămînd să fie spînzurat pentru şterpelirea unui codru de pîine. Dacă vrem totuşi să acţionăm potrivit legii talionului: ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, atunci trebuie să pretin-

dem măcar oarecare eficacitate din partea legislaţiei. Dar în loc de asta, ce vedem? Mai ales în cazurile de aplicare a pedepsei capitale? Metode la fel de străvechi ca şi spînzurătoarea şi ca ritualul sinistru al rugăciunii din urmă... A sosit timpul să se instituie un sistem mai nou şi mai bun, dar dumneavoastră nu vreţi ca lucrurile să se schimbe, vreţi ca ele să rămînă exact aşa cum erau „în vremurile bune de odinioară". Ba poate c-aţi dori să vă întoarceţi la sistemul feudal, la perioada cînd a fost creat sistemul juraţilor! Sînteţi liber să credeţi ce poftiţi. Dar să nu uitaţi că sînteţi un reprezentant al poporului, reprezentantul meu şi al altora în Parlament. Chiar dacă nu credeţi în adevărul celor afirmate de mine în hîrtia pe care v-am dat-o, este de datoria dumneavoastră să o transmiteţi celor în drept. Dacă n-o veţi face, mă voi duce eu însumi să strig adevărul în piaţa publică.

Dîndu-şi subit seama ce spune, Paul se opri. Simţind că i se moaie picioarele, se aşeză pe scaun şi-şi acoperi ochii cu palma. În lunga tăcere ce se aşternu în încăpere, nici nu îndrăzni să-şi ridice privirile spre Birley; simţea că-şi compromisese definitiv şansele de succes.

Se înşela însă. Birley, care ar fi rămas nesimţitor la rugăminţile cele mai fierbinţi, se lăsa cucerit adesea de atitudinile curajoase. Admira îndrăzneala şi-i simpatiza pe cei care, potrivit expresiei sale, „cutezau să-l înfrunte". Avea, de asemenea, sentimentul că, în afacerea asta bizară şi penibilă, s-ar putea ascunde ceva. Mai mult încă, punîndu-i la îndoială simţul datoriei, Paul îi zgîndărise o rană dureroasă. Birley era conştient de faptul că în ultimii ani, din pricina modului de viaţă prescris de tiranica lui nevastă, devenise din ce în ce mai lăsător, neglijîndu-şi îndatoririle mai neplăcute ale deputăţiei.

Făcînd cîţiva paşi pe covor, ca să se liniştească, Birley rosti:

— Voi, tinerii, vă închipuiţi că aveţi monopolul tuturor virtuţilor. Asta-i greşeala voastră. Nu sînteţi în stare să vedeţi nici o calitate la alţii. Deşi nu mă consider un sfînt, află că ţin la anumite principii, în ciuda tuturor insultelor

pe care mi le-ai aruncat în obraz. Unul dintre aceste principii este că-mi place jocul cinstit. Și-ți mărturisesc că povestea asta a dumitale nu-mi place de fel. Dar, Dumnezeu mi-e martor, asta nu mă va face să mă bat mai puțin pentru dreptate. Voi lua această plîngere a dumitale și o voi depune sub forma unei interpelări în Camera Comunelor. Da, pe Dumnezeul meu, îți făgăduiesc solemn că o voi depune chiar pe masa ministrului de interne.
Paul își ridică privirea. Răspunsul acesta era atît de neașteptat, victoria aceasta era atît de uluitoare, încît simțea că se învîrtește totul în jur. Încercă să rostească un cuvînt de mulțumire, dar buzele lui nu voiau să se miște, iar odaia părea să se învîrtească mai repede ca oricînd.
— A, nu, pentru numele lui Dumnezeu! exclamă deputatul și, scoțînd în grabă din buzunar o sticlă mare de alcool, se apleacă deasupra tînărului și-i turnă cîteva picături printre buze. Te simți mai bine? Ține-ți capul plecat!
Văzînd că tînărul își recapătă culorile, deputatul sorbi el însuși o dușcă, apoi încă una. Intensitatea reacției lui Paul îi risipi ultimele resturi de supărare, redîndu-i sentimentul reconfortant al propriei sale autorități. Iar ceva mai tîrziu, cînd va scăpa de această afacere neplăcută, avea ce povesti la Club! „S-a prăbușit la picioarele mele, idiotul!“ se auzea spunînd. Dar orele erau înaintate.
— Te simți mai bine? Trenul meu pleacă la orele opt.
Paul se ridică în picioare și acceptă orbește mîna pe care i-o întindea deputatul. Peste cîteva minute se pomeni în stradă, cu urechile țiuind și cu inima cîntînd de fericire.

Capitolul XVI

A doua zi Paul se abonă la ziarul *Courier* din Wortley, urmînd să-l primească în fiece după-amiază, de la chioșcul din colțul străzii. Ziarul acesta reproducea *in extenso*

dezbaterile din ajun din Camera Comunelor. Și deși știa că demersul lui Birley nu putea avea un rezultat imediat — interpelările erau publicate cu întîrziere în presă — Paul își făcu obiceiul să citească ziarul în fiecare seară cînd se întorcea de la slujbă.
Însuflețit de speranță, înfrunta cu curaj greutățile actualei lui existențe, ba chiar se silea să fie vesel. La noua lui locuință, izbuti să se împrietenească în scurt timp cu un alt locatar, unicul de aceeași vîrstă cu el, James Crocket, de profesie ajutor-contabil. Crocket, un tip calm din fire și cam greoi, cu mișcările calculate parcă după un cronometru, mare amator de gulere scrobite și de papioane, răspundea foarte precaut la avansurile lui Paul. Dar într-o sîmbătă dimineață, întîlnindu-se pe palierul comun, Crocket scoase din buzunar, nu fără oarecare șovăire, două bilete:
— Vrei să le iei? Le am de la babacu'. E membru al Asociației.
Paul examină biletele:
— N-ai nevoie de ele?
— Drăguța mea nu se simte bine — răspunse Crocket. Așa că, din păcate, nu putem merge. E un lucru foarte frumos. Publicul nu e admis duminicile, numai membrii Asociației și prietenii lor.
Ca să nu-l jignească, Paul acceptă biletele lui Crocket, mulțumindu-i, apoi dădu fuga la „Bonanza". Acolo se pomeni cîntînd la pian fără nici un sentiment de plictiseală. Din cînd în cînd se uita la Lena Andersen, încercînd să-i învingă rezerva în care se închidea. Nu era cîtuși de puțin o treabă ușoară; fata părea să fi revenit la răceala de dinaintea zilei cînd îi vorbise, iar uneori în ochi i se citea o tristețe adîncă și îndărătnică. Paul era jignit de acest refuz al prieteniei pe care i-o oferea, iar într-o zi, la ora prînzului — era într-o sîmbătă — simți că nu se mai poate stăpîni.
— Lena — spuse el, pe un ton cît mai degajat. Ce-ar fi să ieșim împreună... mîine după-amiază?
Cum fata nu-i răspunse, el continuă:

— Un amic vecin cu mine mi-a dat două bilete de intrare la Grădina Botanică. Nu-i ceva extraordinar, dar poate o să ne-ajute să rupem monotonia existenței noastre.
Expresia feței ei se schimbase vizibil și o clipă fata rămase încremenită.
— Ce e? o întrebă el, uimit și jignit. Ți-e frică să nu te-nțepe orhideele?
Lena zîmbi vag, dar chipul ei rămase la fel de împietrit, iar ochii își păstrară acea expresie de teamă, teamă de oameni și de lume.
— Ești foarte drăguț, dar nu prea obișnuiesc să ies — îi răspunse ea, în sfîrșit, ferindu-și privirea.
Paul nu-i înțelegea stinghereala, atît de disproporționată cu invitația banală pe care i-o făcuse. Între timp magazinul începuse să se umple din nou.
— Gîndește-te — îi spuse el, răsucindu-și scăunelul pentru a se așeza în fața pianului. Dacă vrei să vii, dă-mi de veste.
Lena se întoarse la bufet, foarte tulburată. În ultimele șase luni de cînd se mutase la Wortley, nu încurajase și nu acceptase curtea vreunui bărbat. Avusese de suferit uneori din pricina asta, fusese pusă în situații destul de neplăcute. Harris, de pildă, o hărțuise la început cînd o angajase la „Bonanza“, dar indiferența ei glacială îl îndepărtase treptat. Lena era acostată deseori pe stradă, seara, cînd se întorcea acasă, pășind mîndră ca o tînără Junonă, iar asiduitățile urmăritorilor redeșteptau în ea teama, o teamă ce-o făcea de fiecare dată să grăbească pasul și să arboreze o mască rigidă, împietrită. Astăzi însă era cu totul altceva, și poate tocmai de aceea situația era mult mai periculoasă. Nu-și făcuse, oare, o regulă de viață din rezerva pe care-o impunea propriilor ei sentimente?
Și totuși, pe măsură ce trecea după-amiaza, Lena își spunea, din ce în ce mai convinsă, că n-ar face nimic rău dacă-ar accepta invitația lui Paul. Era limpede că aceasta nu ascundea nici o intenție necurată — de fapt, atitudinea lui față de ea fusese totdeauna francă și amicală, dar

nimic mai mult; nu-i aruncase nici o privire insinuantă şi nu-i atinsese niciodată mîna. Nu, n-avea rost să împingă la extrem o hotărîre luată într-un moment de nelinişte. Cînd clienţii se răriră în magazin, Lena se duse la Paul şi-i spuse că ar fi bucuroasă dacă el ar veni s-o ia la orele două.

A doua zi, după prînz, Paul se pomeni, aşadar, plimbîndu-se în Ware Place. Era o zi frumoasă şi însorită, iar cartierul — deşi nu departe de magazin — era liniştit şi respectabil. Multe din casele înalte, cu zidurile înnegrite de funingine, aveau vitralii la ferestre, ceea ce înveselea atmosfera acestei străzi bătrîneşti. Cînd ajunse în faţa casei cu numărul 61, uşa se deschise şi în pragul ei apăru Lena, purtînd un mantou de culoare închisă şi o pălărie; ea coborî treptele şi porni pe mica alee mărginită de două balustrade de fier vopsite în verde. În spatele ei rămase o femeie mai în vîrstă: aceeaşi pe care Paul o văzuse deunăzi în faţa magazinului şi care, după o clipă de şovăire, se hotărî brusc să coboare şi să înainteze pe trotuar, spre Paul.

— Sînt doamna Hanley — îi spuse ea, zîmbindu-i şi întinzîndu-i o mînă înţepenită de artritism. Lena mi-a vorbit despre dumneata.

Era o femeie de vreo cincizeci de ani, cu părul cărunt, măruntică şi atît de încovoiată de reumatism, încît trebuia să-şi ridice mereu capul ca să-l privească pe Paul. În ciuda acestei rigidităţi, avea un aer vesel şi afabil, subliniat de strălucirea ochilor ei vioi, de pasăre.

— Lena mi-a spus că eşti un mare muzician — rosti ea, iscodindu-l cu ochii aceia luminoşi.

— Ciocănesc şi eu un pic pianul — răspunse Paul, rîzînd. Nu-s mai mare muzician decît flaşnetarul care învîrte manivela flaşnetei sale.

— În tot cazul, mă bucur că o scoţi la plimbare pe Lena. Are mare nevoie. Ei, nu mai vreau să vă reţin, am vrut doar să-ţi dau bună ziua. Apoi doamna Hanley îşi întoarse, mulţumită, privirea spre Lena şi-i zîmbi încurajator: Petrecere frumoasă!

Și spunînd acestea, se întoarse șontîc-șontîc spre casă, ținîndu-se de balustradă.
Cînd ușa se închise, Paul și Lena porniră. Tramvaiul îi duse de-a lungul străzii Ware, cufundată în liniștea duminicală, apoi, prin Piața Leonard, pe Garland Road, în cartierul suburban ale cărui vile din cărămidă roșie se ascundeau înapoia unor garduri vii de laur și araucaria. Grădina Botanică se afla la marginea acestui cartier. Paul și Lena coborîră la ultima stație și intrară pe marea poartă ornamentală.
— Nu e rău — spuse Paul, zîmbind, după ce aruncă o privire spre peluzele frumos tăiate, spre aleea străjuită de castani care ducea la un lac, precum și spre numeroasele sere risipite în cuprinsul vastului domeniu. N-o să avem prea multe lucruri de văzut în acest anotimp, dar înainte de a intra în sere, îți propun o scurtă plimbare. În treacăt fie zis, Lena, astăzi arăți extrem de drăguță.
Ea nu răspunse la acest compliment aruncat la întîmplare, dar foarte îndreptățit: Paul fusese conștient de drăgălășenia ei încă de cînd o văzuse apărînd în prag, după cum era conștient de privirile pline de interes aruncate de bărbații care treceau pe lîngă ei în drum spre lac. N-o văzuse niciodată decît în uniforma de la magazin și în rochia pe care-o purta zilnic, așa că nu-și putuse da seama cîtă grație și cîtă personalitate avea Lena. Astăzi însă părea cu totul alta — și foarte stranie, cu obrajii aceștia îmbujorați, cu părul acesta de culoarea mierii, cu talia ei zveltă și cu mersul ei sprinten. Ochii, pe care nu-i văzuse niciodată în lumina soarelui, erau căprui-închis. Dar cel mai mult îl uimea felul ei firesc de a fi, o simplitate a gesturilor și a vorbelor plină de demnitate și emoționantă în același timp. Simți brusc dorința s-o cunoască mai bine.
— Vorbește-mi despre dumneata, Lena... despre familia dumitale... despre casa dumitale.
Abia peste cîteva clipe, Lena îi spuse, privind printre copacii desfrunziți spre întinderea argintie a lacului, că se născuse la Sleescale, un orășel de pescari de pe coasta de

est, unde probabil că strămoşii ei suedezi se pripăşiseră odinioară. Tatăl ei, rămas văduv cînd ea avea şapte ani, fusese coproprietar al unui trauler şi, în această calitate, cunoscuse toate vicisitudinile unui negoţ pe cale de decădere. Campaniile de pescuit erau din ce în ce mai infructuoase, şi uneori vasele se întorceau la ţărm doar cu cîteva coşuri de heringi. Dacă n-ar fi avut şi o mică fermă, ar fi murit de foame, dar şi această fermă, aşezată pe un promontoriu stîncos din Marea Nordului, se dovedise în cele din urmă insuficientă pentru nevoile familiei. La moartea tatălui, cei doi fraţi ai Lenei porniseră să-şi încerce norocul pe mare şi se statorniciseră în vastul grînar din Manitoba; ei reuşiseră să pună mîna pe un teren fertil în Canada. Înainte de plecarea lor, Lena căpătase o slujbă convenabilă, scutindu-i astfel de orice grijă pe care ar fi putut să şi-o facă în privinţa ei. La vîrsta de optsprezece ani, se dusese la Astbury, o localitate balneară situată la vreo douăzeci de mile spre est de Wortley, ca să lucreze în biroul de recepţie al Hotelului *County Arms*.

— Aşadar, ai rămas fără familie? o întrebă Paul, după cîteva clipe de tăcere.

Fata îşi lăsă capul în jos.

— Nu ţi-a plăcut la Astbury? o mai întrebă el.

— Ba da, şi încă foarte mult.

— Totuşi ai plecat de-acolo . . .

— Da.

Urmă o lungă pauză. Paul simţea că Lena ar fi putut să-i spună mult mai multe, dac-ar fi vrut. Dar ea tăcea.

— Şi atunci, ai venit aici şi te-ai mutat în casa doamnei Hanley?

— Da — răspunse Lena, privindu-l ţintă cu nişte ochi mari, plini de o neobişnuită tulburare. Nu-ţi pot spune cît de bună a fost cu mine.

— Doamna Hanley închiriază camere?

— Nu. Mi-a pus la dispoziţie însă două camere la mansardă. Soţul ei e plecat multă vreme pe mare: e mecanic-şef pe un petrolier.

Lui Paul i se părea ciudat faptul că Lena abandonase promițătoarea slujbă de la hotel pentru a se angaja vînzătoare într-un magazin. Dar văzînd că ea redevenise rezervată, schimbă subiectul și-i propuse să viziteze serele. Intrară, așadar, în imensul pavilion al florilor exotice, care se simțeau la largul lor în aerul jilav și cald.
Paul rămase uimit de reacția Lenei în fața acestei priveliști, care pe el nu-l prea interesa. Norul de melancolie ce-o învăluia de obicei se spulberase ca prin farmec. Cucerită de ceea ce vedea, începu să vorbească cu însuflețire, dînd glas unei nebănuite sensibilități. Observa multe lucruri care scăpau atenției lui, iar ceea ce nu știa, ghicea cu un fler care compensa lipsa de cunoștințe. Observațiile ei sunau firești, lipsite de afectare. Cînd ajunseră în fața unui portocal tînăr, doldora de flori și de roade, Lena îl privi visătoare în tăcere, parcă uluită de frumusețea lui înmiresmată. Ai fi zis că nu se mai poate urni de lîngă pomul acela superb. Privind-o, Paul văzu două lacrimi ce-i străluceau ca niște mărgele de sticlă sub gene. Copleșit de o emoție puternică, amuți și el.
Băură ceai în pagoda japoneză, care servea drept restaurant. Era un local strîmt și răcoros, făcut din bambus; ceaiul era slab și călduț, iar prăjiturelele păreau bune cel mult pentru vrăbiile ce țopăiau la picioarele lor. Dar sentimentul de camaraderie care-i unea îi făcu să-și dezlege limbile și să uite de sărăcia localului. Lena era o parteneră odihnitoare, gata oricînd să asculte cu luare-aminte lucrurile ce-l interesau pe el și să le comenteze cu cîte o remarcă ce dovedea că i-a înțeles gîndurile.
— Nu m-ai întrebat de ce lucrez la „Bonanza" — îi spuse el pe neașteptate. Crezi, poate, că e firesc să fac treaba asta?
— Nu — răspunse ea, plecîndu-și privirea. Îmi închipui că ai motive speciale ca să te fi angajat acolo.
— Am.
— Vreun necaz? îl iscodi ea, ridicînd ochii spre el.
Paul dădu din cap.
— Sper c-o să se termine cu bine — șopti fata.

Ceva în aceste vorbe simple îl emoționă pe Paul. Profilul ei pur și trist ca al unei Madone, genele lungi ce-i umbreau fața păreau transfigurate de lumina asfințitului.
Ieșind din Grădina Botanică, porniră înapoi spre Ware Place. Lena devenise mai gînditoare, parcă ar fi frămîntat-o ceva. O dată sau de două ori îl privi ca și cum ar fi vrut să-i vorbească, dar nici un cuvînt nu-i ieși de pe buze.
Nici el nu vorbi, căci era la rîndu-i conștient de o revenire la realitate. Ajungînd în fața casei doamnei Hanley, se opri și-i întinse mîna.
— A fost o după-amiază minunată — îi spuse ea în șoaptă. Mi-a plăcut foarte mult. Îți mulțumesc că m-ai scos la plimbare.
Privirea ei rătăci nehotărîtă spre ferestrele casei, încît Paul se întrebă dacă nu cumva dorea să-l poftească sus. Dar Lena nu scotea nici un cuvînt. Tăcerea deveni apăsătoare. Ea continua să șovăie, iscodindu-l cu privirea și respirînd din ce în ce mai repede, ca și cum dorința de a vorbi ar fi devenit mai intensă.
— Paul! spuse ea în cele din urmă.
Pentru prima oară îl chema pe numele mic.
— Da?
Lena îl privi, apoi își întoarse ochii în altă parte, cuprinsă de o tulburare grozavă.
— Nu, nimic .... — bîigui ea.
Nu putea rosti ceea ce ar fi vrut să rostească. În loc de asta, murmură un „bună seara“ grăbit și, răsucindu-se pe călcîie, porni cu pași mari pe alee spre casă.
Paul rămase o clipă locului, chiar după ce ușa se închise; era năucit de felul cum se sfîrșise după-amiaza și se simțea tulburat și dezamăgit în același timp. În cele din urmă se urni, îndreptîndu-și pașii spre străzile învăluite în liniștea duminicală.
Seara, cînd se întoarse în odaia lui, Paul găsi pe masă ediția de duminică a ziarului *Courier;* după ce aprinse gazul în sobă și se spălă, deschise ziarul cu interesul cu care-l deschidea de obicei.

La început își spuse că din nou trăsese un bilet alb. Dar deodată privirea îi căzu în josul ultimei coloane, asupra numelui pe care-l căuta de atîta vreme. Îi sări în ochi, pe pagina tipărită Inima începu să-i bată cu putere, de bucurie, dar pe măsură ce citea, ochii i se umeziră și începu să simtă o greutate ca de plumb. Notița era destul de laconică:

În Camera Comunelor, domnul George Birley (Wortley, Liberal) a ridicat chestiunea cazului lui Rees Mathry, care execută actualmente o pedeapsă de detențiune pe viață la închisoarea din Stoneheath. Nu este oare cazul ca acum, în lumina noilor elemente aduse de domnia-sa, procesul să fie revizuit? a întrebat deputatul. Mai mult încă, avînd în vedere că Mathry a și stat cincisprezece ani în închisoare, nu a sosit oare timpul să fie pus în libertate? Domnul Walter Hamilton (ministrul de interne) a declarat că răspunsul la ambele întrebări este negativ. Întîi, domnia-sa nu vede nici un motiv de imixtiune în procedura normală a justiției, deși a cercetat cu atenție declarațiile onoratului membru; în al doilea rînd, deținutul Mathry a avut o comportare atît de proastă, ajungînd în repetate rînduri la nesubordonare flagrantă, încît a pierdut orice drept la o eventuală scutire de restul pedepsei. Cazul trebuie, așadar, socotit ca închis pentru totdeauna.

Paul puse ziarul pe masă. Nici nu-și ridică privirea cînd doamna Coppin intră în odaia lui și, aruncîndu-i o privire grăbită, îi puse în față o scrisoare recomandată, care tocmai sosise. Paul deschise scrisoarea și o citi cu luare-aminte. Era de la George Birley, care confirma și dezvolta relatarea din *Courier*. Deputatul se ținuse de cuvînt și făcuse tot ce-i sta în putere, dar se izbise de un refuz categoric. Orice nou demers ar fi fost zadarnic, după părerea lui. Birley încerca să-l menajeze pe Paul, sfătuindu-l pe „tînărul său prieten“ să-și scoată din minte pentru totdeauna această nefericită istorie.

Era o scrisoare frumoasă şi bine intenţionată, a unui om cu suflet. Citind-o, lui Paul aproape că i se frînse inima de jale.

Capitolul XVII

A doua zi dimineață, după o noapte de insomnie, Paul sorbi mașinal o ceașcă de cafea și ieși afară, pe strada noroioasă. Ajuns la „Bonanza“, se așeză la pian și începu să lovească mecanic clapele. Lămpile puternice, care pe vreme rea erau aprinse necontenit în magazin, îl orbeau, dar nu-l împiedicară să vadă buchetul de gălbenele așezat pe pian: patru sau cinci flori vîrîte într-un mic ghiveci; era limpede că Lena i le adusese.
Paul era însă atît de amărît, încît nu văzu în acest gest discret un memento al plimbării lor în Grădina Botanică și nici măcar nu se gîndi la eforturile pe care trebuise să le facă Lena pentru a se decide la un asemenea gest. Cînd ea îi aduse mîncarea, Paul murmură totuși cîteva cuvinte de mulțumire. Atitudinea lui o tulbură pe Lena, care, peste cîteva clipe, se sili și izbuti să-l privească în față.
— S-a întîmplat ceva rău?
— Da — răspunse el, cu o voce gîtuită. Foarte rău.
În clipa aceea, Lena fu chemată înapoi la bufet. Privind-o cum se depărtează, Paul îl zări pe Harris, care-l urmărea cu coada ochiului, prefăcîndu-se că se scobește în dinți. Directorul porni deodată spre el, cu o expresie ciudată — amestec de șiretenie și dușmănie.
— Așadar, ați făcut o mică expediție deunăzi? îl întrebă el, pe un ton familiar.
— Expediție? îngînă Paul, încruntîndu-și sprîncenele.
— Da, da. Fetele mi-au spus că ați ieșit împreună. Am rămas surprins, recunosc — rosti Harris, cu un rînjet,

aplecîndu-se peste pian. Credeam că te-am prevenit în privinţa domnişoarei Andersen. Nu ştii, oare, ceea ce toată lumea de-aici ştie?

Paul nu-i răspunse.

— Nu ştii că a avut un copil? urmă directorul. Fără să fi fost măritată. Da, un copilaş din flori, surd şi mut, care a murit curînd după naştere. Ce zici de asta? O poveste destul de romantică, nu-i aşa? Vorbeşte-i despre asta data viitoare cînd o scoţi la plimbare; s-ar putea să-ţi dea nişte amănunte interesante în timp ce-o s-o ţii de mînă.

Şi spunînd acestea, Harris se depărtă, cu rînjetul acela pe buze şi cu scobitoarea înfiptă între dinţi.

Paul rămase nemişcat, cu ochii aţintiţi asupra spinării directorului ce se depărta. Doamne, ce brută! Aşadar, acesta era motivul tristeţii Lenei! Biata fată! N-ar fi crezut că tristeţea ei are o asemenea cauză. Se simţea năpădit de milă, dar o milă ciudat de rece, care-i stinse văpaia aprinsă în inimă. Întreaga lui educaţie puritană îl făcea să se revolte şi să se indigneze împotriva unei asemenea fapte ruşinoase. Fata asta îl impresionase cu seninătatea şi cu calmul ei virginal. Ascunzîndu-i adevărul, îl înşelase. Paul îşi întoarse faţa, ferindu-şi privirea de ochii Lenei. Dumnezeule, oare ce necazuri îi mai rezerva ziua de azi?!

În după-amiaza acelei zile, pe cînd executa ultimul tango, Paul se simţi copleşit de amărăciune. Bietul Swann avusese dreptate: orice speranţă de a primi ajutorul oficialităţilor era zadarnică, trebuia să se bizuie doar pe sine însuşi. Da, va merge mai departe, bizuindu-se pe sine însuşi! îşi spuse, încleştîndu-şi nervos fălcile. Nu se considera învins. Abia începuse lupta. Trebuia cu orice preţ să încerce s-o revadă pe Louisa Burt — rămăsese unica lui şansă. Dacă autorităţile îi dăduseră peste nas lui Mark Boulia, n-aveau nici un motiv să facă acelaşi lucru cu Louisa. Se prea poate ca ea să nu fi fost prevenită.

Seara, Paul se întoarse direct acasă, luă o foaie de hîrtie şi un plic şi scrise cele ce urmează:

„Dragă Louisa,

M-a mîhnit mult faptul că nu ne-am putut vedea ultima oară, dar să știi că n-a fost din vina mea. Sper că mă vei ierta. De la întîlnirea noastră, mă gîndesc mereu la dumneata. Vrei să ne întîlnim miercurea viitoare la „Stejarul“? Prietenul meu nu va fi cu mine. Te rog să fii acolo, pe la orele șapte seara. În așteptarea ocaziei plăcute de a te revedea, te asigur că nu te voi dezamăgi, așa cum te-am dezamăgit data trecută, fără voia mea.

Al dumitale, Paul“.

Două zile mai tîrziu, primi următorul răspuns:

„Dragă domnule,

Aș dori să te văz, numai fii prudent și nu mai intra prin grădină, pe ușa din dos, ca data trecută. Așteaptă-mă la locul ăla și voi încerca să mă prezant. Cu respect, deocamdată numai atît,

L.B.“

Paul își înăbuși o exclamație de triumf. Louisa Burt nu bănuia nimic, așa că șansele lui erau încă intacte. Zilele rămase pînă miercurea viitoare i se părură o veșnicie. În ultimele patruzeci și opt de ore se întrebase neliniștit dacă nu cumva demersul lui Birley atrăsese atenția autorităților. Acum însă avea convingerea că paragraful acela din *Courier* în legătură cu tatăl său trecuse neobservat la Wortley.
Se înșela însă, din nefericire.

Capitolul XVIII

În aceeași dimineață, chiar în clipa cînd Paul primea scrisoarea Louisei Burt, un bărbat în vîrstă de circa cincizeci de ani, destul de impunător, dar cu o față delicată,

de actor, se plimba prin salonul casei sale, privind pe fereastră spre peluza largă împodobită cu flori și mărginită de rododendroni. Din încăperea alăturată se auzea sporovăiala celor două fiice ale sale, care se pregăteau să se ducă la cursele de poney organizate la școala St. Winifred, iar din cînd în cînd se auzea și vocea mai gravă a nevesti-si, Catherine. Și totuși, în ciuda acestor glasuri dragi, care-i vorbeau de familia sa strîns unită, domnul Matthew Sprott nu se simțea în apele lui.

Intrarea unei slujnice, care începu să curețe masa în tăcere, îi curmă șirul gîndurilor, așa că trecu în vestibul, aruncîndu-i acelei slujnice o privire rece. În vestibul, familia îl aștepta; nevastă-sa, care tocmai își punea mănușile lungi, părea neobișnuit de atrăgătoare cu toca ei de blană cafenie și cu gulerașul din aceeași blană; iar fetele, îmbrăcate în costume de călărie, țineau în mîini cravașele cu montură de aur, pe care li le dăruise el anul trecut, de Crăciun. Cea mare avea șaisprezece ani și era zveltă, oacheșă și senină ca și maică-sa; cea mică, favorita lui, durdulie și rumenă la față, avea doar doisprezece ani.

Domnul Sprott se lumină la față cînd fetele se apropiară de el, rugîndu-l să le însoțească. Nevastă-sa spuse, cu un surîs împăcat:

— Ți-ar face bine, dragul meu. Ai lucrat prea mult în ultima vreme.

Era o femeie firavă, delicată, cu o față palidă, ovală, negrăit de blajină. La patruzeci de ani, cu trăsăturile ei fine și pure și cu silueta-i zveltă, continua să arate ca o fetișcană, deși avea aerul fragil al unei femei care toată viața fusese nevoită să lupte cu boala. Pielea ei albă părea transparentă. Degetele-i lungi și subțiri păreau făcute din ceară.

Privind-o cu vădită dragoste, Sprott își netezea buzele cu degetul arătător: un tic al lui.

— Dar cine-o să mai cîștige bani, dac-o să mă tot plimb cu voi? spuse el pentru a-și atenua printr-o glumă refuzul. Și le deschise ușa. Mașina le aștepta pe alee, cu Banks,

şoferul, la volan. Peste cîteva clipe erau instalate toate trei în limuzina confortabilă. Catherine îi făcu semn cu mîna prin fereastra din spate.

Domnul Sprott se întoarse încet, prin bibliotecă, spre biroul său, privind încruntat şi distrat tablourile de pe pereţi. Era o casă luxoasă şi confortabilă: în ultimii zece ani, călăuzit de gustul ales al nevesti-si, se străduise să realizeze un maximum de rafinament şi de lux. Se mîndrea cu fotoliile lui largi, cu covoarele Aubusson, cu bronzurile lui Rodin şi Maillol, cu cele două peisaje de Constable. Aceste bunuri materiale erau dovada evidentă a succesului său.

Se ridicase exclusiv prin strădaniile sale, de la treapta cea mai de jos şi mai umilă a societăţii, „de la mai puţin decît zero", cum spunea el însuşi. Orfan încă din fragedă pruncie, fusese crescut de o mătuşă, o femeie plăpîndă care, cu o broboadă pe umeri şi cu nişte saboţi în picioare, îşi cîştiga existenţa muncind la trierea cărbunilor, undeva lîngă Nottingham, în districtul minier Gadshill. Încă de la început, în ciuda acestui mediu strivitor, a mizeriei ce domnea în locuinţa mătuşii — o singură odaie, în cartierul minerilor — şi în ciuda bobîrnacelor şi loviturilor primite, Matthew Sprott avusese o singură dorinţă: să parvină. „O să parvin, o să parvin, o să parvin", această deviză era gravată adînc în inima lui.

Ca mai toţi parveniţii, se ridicase, la începutul carierii lui, după tipicul clasic — printr-o rîvnă febrilă, dublată de noroace. Era un băiat deştept, iar directorul şcolii din Gadshill, un om îndrăgostit de literatura clasică, îi dăduse gratuit lecţii particulare, seara. La vîrsta de paisprezece ani, decît să coboare în mină, preferase să fugă la Wortley, unde lucrase ca comisionar, apoi ca funcţionar la firma de papetărie Marsden & co. Acolo avusese prilejul să vadă pentru prima oară cum funcţionează maşinăria legală şi, impresionat de privelişte, se apucase să studieze în orele libere, astfel încît reuşise să se angajeze curînd ca asistent în biroul unui notar celebru din localitate, Thomas Hailey. Sprott îmbrăţişase cariera juridică, nu pentru că i-ar fi

plăcut din cale afară, nici pentru că se simțea moralmente pregătit să-i facă față, ci pentru că-i oferea mijlocul cel mai sigur de a parveni. „O să parvin, o să parvin", vorbele astea îi răsunau mereu în minte, amețindu-l, ca un refren. Se strădui, așadar, să devină indispensabil bătrînului notar. Nici nu se gîndea, firește, să rămînă toată viața în biroul acestuia, ca simplu asistent; după o ucenicie de cinci ani, își dădu examenul de absolvire la Facultatea de Drept și părăsi biroul notarului, lăsîndu-l pe acesta în mare încurcătură, mai ales că era și bolnav și ajunsese să depindă de ajutorul lui. Dar ce importanță avea asta pentru un tînăr ambițios, dornic să lucreze pe cont propriu?

Acum era el însuși notar și lucra la tribunalul cel mai de rînd, ce-i drept, dar făcuse primul pas spre ținta supremă a ambiției sale. În timp ce-și îndeplinea conștiincios treburile, își continua studiile de drept comun și de drept constituțional. Iar cînd simți că e destul de bine pregătit și cînd strînse banii necesari pentru taxă, ceru să fie primit în rîndurile avocaților în Barou.

Sprott era conștient de dificultățile carierei pe care și-o alesese. Avea foarte puțini bani și puține relații; vreme de multe luni cutreieră tribunalele, ca un avocat fără procese. În cele din urmă i se oferi un post de conferențiar la Facultatea de Drept; acceptă acest post, dar numai ca pe un expedient, ca pe-o trambulină pe care să se poată face util celor puternici. Treptat-treptat, ajunse să-și facă un nume, fiind recunoscut ca un om deosebit de inteligent și de sîrguincios, cu vaste cunoștințe de criminalistică. Mai mult încă, era apreciat ca un bun orator, înzestrat cu o replică facilă — tăioasă ori jovială, după cum cerea împrejurarea — și cu o putere, aproape genială, de a exploata sentimentele juraților. În 1910, cu prilejul alegerilor parlamentare, Sprott făcu campanie sub drapelul candidatului conservator din localitate, Sir Henry Longden, și nu-și precupeți eforturile, ca orator, în favoarea candidatului. Longden fu ales, iar Sprott nu întîrzie să-și primească răsplata: procesele începură să curgă în direcția

lui, iar Sprott deveni în curînd procuror la tribunalele din Wortley.

Reîntors în provincia lui natală, îşi vedea sporită autoritatea, deşi veniturile lui continuau să fie modeste. Vreme de cinci ani, Sprott trudi la Wortley, devenind o figură familiară şi detestată în lumea delicvenţilor. În schimb, îi cultiva cu asiduitate pe cei care-i puteau fi de vreun folos, căci se pricepea să fie extrem de agreabil în societate. Totuşi, în ciuda tuturor eforturilor sale, nu avansa de loc. Între timp se însurase, iar nevastă-sa izbutea cu greu să-i ridice moralul. Descurajat, se întreba cînd o să „parvină“ odată?

Şi deodată, tocmai cînd părea condamnat la o existenţă mediocră provincială, prilejul mult visat se ivi, picînd parcă din cer. O crimă care trezise interesul mulţimii urma să fie judecată la curtea cu juri, iar în ajunul procesului, distinsul avocat însărcinat cu prezentarea rechizitoriului s-a îmbolnăvit de gripă. Pentru a nu amîna procesul, s-a hotărît ca acest caz să fie încredinţat lui Sprott, întrucît ceilalţi colegi, mai eminenţi, erau prea ocupaţi cu alte procese pentru a se putea familiariza rapid cu datele cazului de faţă.

Acesta a fost punctul de cotitură al carierei sale. Susţinut de vocea lui interioară, care-i repeta „o să parvin, o să parvin...“, Sprott s-a avîntat, cu toate armele de care dispunea, în lupta împotriva lui Rees Mathry. Intenţia lui era să atragă atenţia tuturor asupra capacităţii sale, să-i uluiască, să-i facă praf cu verva lui şi să obţină cu orice preţ condamnarea deţinutului. Şi a izbutit!

Peste opt luni a fost numit magistrat în oraşul Upmarston şi, deşi a continuat să locuiască la Wortley — ceea ce n-avea nici o importanţă, întrucît între Wortley şi Londra circula un expres excelent — şi-a luat un apartament în faimosul Temple[1]. Parte datorită studiilor lui

[1] Cartier londonez, numit astfel după un străvechi aşezămînt al ordinului Templierilor, aşezămînt transformat încă în evul mediu într-un centru al juriştilor.

anterioare, parte datorită flerului său juridic ieşit din comun, începu să fie solicitat din ce în ce mai des să pledeze ca avocat al Coroanei, sarcină pe care o îndeplinea cu atîta strălucire, încît în 1933 fu înnobilat. Acum, la vîrsta de cincizeci de ani, încă în putere şi cu ambiţia aţîţată şi mai mult de succesele dobîndite, se simţea capabil de zboruri spre culmi şi mai înalte. Ideea lui de a nu părăsi oraşul Wortley dăduse roade: fusese solicitat să candideze în viitoarele alegeri ca reprezentant al partidului conservator, împotriva lui George Birley, şi avea, se pare, mari şanse. Odată ajuns în Camera Comunelor, postul de Procuror general nu era departe. Şi cine ştie dacă într-o bună zi nu va ajunge Lord Cancelar sau chiar — supremă culme — prim-ministru?
Desigur, în această homerică goană după succes, fusese nevoit să uzeze de oarecare brutalitate. Sprott nu-şi făcea iluzii în privinţa calităţilor necesare pentru a reuşi: viaţa era o luptă necruţătoare, şi numai cei mai puternici puteau supravieţui. Tot agonisind putere, fruntea i se adumbrise, iar limba lui devenise tăioasă ca un brici. Nevoit să se introducă cu orice preţ în cercurile politice, îşi însuşise la perfecţie arta de a se descotorosi de cei care nu-i mai puteau fi de folos şi de a trece cu o privire absentă pe lîngă cei pe care fusese cîndva obligat să-i linguşească. Dar, mai presus de orice, dobîndise capacitatea de a se menţine totdeauna cu un pas înaintea rivalilor săi, demonstrîndu-şi superioritatea printr-o formidabilă desfăşurare a meritelor şi forţei sale.
Natural, avea mulţi duşmani şi era conştient de reputaţia pe care şi-o făcuse cu timpul. Se spunea despre el că e un oportunist şi un lingău faţă de cei mari şi că, la fiece treaptă urcată, îşi proptea zdravăn piciorul pe capul celui aflat dedesubtul lui. Era acuzat de a fi făcut rău anumitor persoane. Se şoptea mai ales că, în exerciţiul funcţiei sale de procuror, abuzase de marele său talent pentru a influenţa justiţia.
Sprott se plimba nervos prin birou, încruntîndu-şi sprîncenele. Era iritat şi ştia de ce. Da, chestiunea aceea ridi-

cată pe neaşteptate în Camera Comunelor îi provocase o decepţie amară. Evident, George Birley era un imbecil şi fusese, de altfel, aspru admonestat de către şeful partidului său. Mai mult încă, ministrul de interne îngropase din capul locului, cu fermitate, întreaga afacere. Totuşi, implicaţiile acesteia erau cît se poate de neplăcute. Într-un cerc restrîns se făcuseră tot felul de comentarii ce ajunseseră chiar la urechile scumpei sale soţii, care-l iscodise într-o seară cînd rămăseseră între patru ochi.
Deşi nu avea obiceiul să înjure, Sprott se pomeni înjurînd pe sub mustaţă. Singurul lui sentiment dezinteresat era cel care-l lega de familie, mai ales de nevastă-sa. Ea nu-i adusese nici avere, nici poziţie socială, fiind doar fiica unui medic din Wortley; luînd-o de nevastă, din dragoste, Sprott îşi nesocotise propriile principii de conduită. Totuşi, blîndeţea şi calmul ei, precum şi admiraţia pe care-o nutrea faţă de el îl răsplătiseră din plin. Nu avea prieteni, iar sentimentul că nevastă-sa era mereu alături de el îl susţinuse în numeroase împrejurări grele. Iată de ce acum, ceea ce îl făcu, în sfîrşit să ia o hotărîre fu teama că reputaţia lui ar putea suferi o ştirbire în ochii ei. Cu un gest energic, ridică receptorul din furcă şi chemă comisariatul central din Wortley.

Capitolul XIX

Zece minute mai tîrziu, comisarul-şef Dale îşi puse uniforma grea, brodată cu fir de argint şi, potrivit ordinelor primite, porni prin Parc în direcţia Grove Quadrant.
Prefera să meargă pe jos, decît să ia automobilul poliţiei. Deferenţa pe care i-o arătau trecătorii pe stradă, saluturile propriilor lui subalterni, privirile respectuoase şi chiar zelul ce-i cuprindea brusc pe măturătorii din Parc la vederea lui îi făceau plăcere întotdeauna.

O slujnică mai în vîrstă, îmbrăcată într-o rochie mov, îi deschise uşa casei lui Sprott şi-l pofti în micul birou din dreapta vestibulului, spunîndu-i, cu glasul discret folosit de servitorii mai înalţi în ierarhia domestică, să aştepte puţin şi că Sir Matthew îl va primi de îndată. Dale îi răspunse printr-o clătinare a capului. Ştia prea bine că va fi lăsat să aştepte, ceea ce îi displăcea.
Se aşeză comod într-un fotoliu capitonat şi, punîndu-şi pe genunchi servieta, aruncă o privire în jur, prin încăperea cu pereţii acoperiţi de lambriuri, cu covoare groase pe jos şi cu o bibliotecă plină de cărţi legate în piele scumpă. Comisarul-şef se gîndi, nu fără ciudă, că ar fi putut s-o ducă şi el la fel de bine, dacă nu şi mai bine, dacă-ar fi avut şcoală. Acum însă trebuia să-şi ţină ascunsă mîndria — nu se putea certa cu omul de care depindea pîinea lui zilnică.
— A, iată-te, Dale! exclamă Sprott, păşind în încăpere şi întinzîndu-i o mînă caldă. Pot să-ţi ofer o băutură?
Pe faţa lui nu se mai vedea nici o urmă din proasta dispoziţie de adineauri.
— Nu, mulţumesc, Sir Matthew — îi răspunse comisarul.
Sprott se aşeză:
— Sper că-ţi merge bine.
— Destul de bine, domnule.
— Mă bucur — spuse Sprott şi, după o pauză, adăugă mîngîindu-şi buza cu degetul: Ascultă, Dale, ai citit despre chestia aia stupidă ridicată în Camera Comunelor... în legătură cu cazul Mathry?
Dale rămase cu gura căscată, dar îşi ascunse uimirea:
— Am citit, Sir Matthew.
— Toată povestea e, desigur, absurdă... o încercare a adversarilor noştri politici de a ne compromite. Totuşi trebuie să veghem ca nu cumva să ieşim pătaţi de noroiul lor.
Comisarul îşi frămînta cascheta grea în mîinile-i uriaşe, părînd cam stingherit.
— Spune-mi — continuă Sprott — tînărul ăla năuc, fiul lui... cum naiba îl chema?... A, da, Mathry... mai e în oraş?

Dale își privea stăruitor ghetele masive:
— Da, e încă aici. Dar îl ținem sub supraveghere de cîtva timp.
— Știu — spuse Sprott. Pare un element turbulent, unul dintre pisălogii ăia care se țin scai de om și te deranjează la orice oră, ca să te bombardeze cu tot felul de petiții... Maniaci, bolnavi de mania persecuției; îi cunoaștem noi bine! După o pauză destul de stranie, Sprott adăugă, ciocănindu-și dinții cu unghiile: Problema este: ce facem cu el?
Comisarul-șef rămase tăcut cîteva clipe. Abia acum înțelegea de ce-i telefonase Sir Matthew și se simțea stăpînit de o îndoială ciudată, nu lipsită de oarecare ranchiună.
— Aveți intenția să-l puneți sub acuzare? întrebă el, ridicînd privirea.
— În nici un caz — protestă Sprott. Tînărul e, poate, pornit pe o cale greșită, dar nicidecum un răufăcător. Trebuie să fim clemenți, Dale. „Mila e de două ori binecuvîntată, ea cade ca roua pe cîmp"... Sper că am citat corect. Sprott îl privi țintă pe comisarul-șef și adăugă: Ce-ar fi totuși să-l convingi pe rătăcitul nostru june să părăsească frumosul oraș Wortley?
— I-am și spus c-ar fi bine s-o șteargă de aici.
— Dragul meu Adam, cuvintele nu înseamnă mare lucru, o știu din proprie experiență. Nu formulez nici o propunere precisă, dar cred că ai putea găsi un mijloc de a-l face mai rezonabil. Și spunînd acestea, Sprott se ridică în picioare și se apropie de cămin. Stînd cu spatele la foc, îi spuse lui Dale, pe un ton poruncitor: N-aș vrea să mă înțelegi greșit, Dale. În ciuda treburilor pe care le am de rezolvat, m-am apucat să cercetez din nou cazul Mathry.
„Ia te uită!" își spuse Dale în sinea lui, cu același fior lăuntric.
— N-avem nimic să ne reproșăm, absolut nimic — urmă Sprott. Forurile cele mai înalte ne-au confirmat. Totuși situația prezintă unele pericole. Acum, cînd se apropie alegerile, atît cele locale cît și cele pe țară, orice aluzie,

fie ea cît de neîntemeiată, la o eroare judiciară ar avea consecinţe serioase pentru toţi cei interesaţi. Ştii bine că mi-am pus candidatura ca reprezentant al partidului conservator şi sper că voi fi ales. Dar interesul meu nu e pur personal. Nu mă gîndesc numai la viitorul meu şi *al dumitale*... Dacă o asemenea calomnie diabolică ar fi folosită în chip scandalos de adversarii noştri politici, rezultatul ar fi subminarea încrederii poporului în justiţie şi în guvernul acestei ţări. Iată de ce este esenţial ca această afacere stupidă să fie înăbuşită.

Şi spunînd acestea, Sprott îşi aţinti din nou asupra comisarului privirea aceea pătrunzătoare, apoi îi întinse mîna în semn că întrevederea lor a luat sfîrşit. Cînd Dale păşi pe trotuarul lat al străzii Quadrant, nici o întrebare nu-i mai chinuia mintea. Îndoiala îşi schimbase forma, devenind un spin ce-i sfîşia conştiinţa de om cinstit.

„Nu, e cu neputinţă — îşi spunea. Nu se poate!"

Dar cuvintele astea aveau un sunet stins. Regăsindu-şi combativitatea obişnuită, se hotărî să execute ordinele lui Sprott, dar cu moderaţie. Îl va ţine sub supraveghere pe junele Mathry, însă nu-l va molesta decît în cazul cînd tînărul va comite vreo infracţiune.

Capitolul XX

În seara zilei de miercuri, cînd porni spre Brimlock Hill, înfruntînd o ploaie măruntă şi rece, Paul era atît de încordat sufleteşte şi trupeşte, încît mişcările lui păreau calme. Ajunse la „Stejarul regal" pe la orele şapte şi, după ce aruncă o privire în jurul localului, traversă strada şi se uită printr-o fereastră, înăuntru. Totul părea normal, aşa că Paul intră şi se îndreptă cu paşi repezi spre masa pe care o ocupa de obicei Louisa Burt. Se aşeză şi privi

în jur. Localul era pe jumătate gol; două slujnice vorbeau şi rîdeau cu prietenii lor, o femeie de vîrstă mijlocie şi soţul ei beau bere, într-o tăcere penibilă, doi birjari bătrîni jucau domino, înconjuraţi de cîţiva curioşi, un individ cu capul pătrat şi cu un costum negru, care arăta ca un valet, era absorbit de lectura unei gazete sportive. Paul îşi spuse că totul e-n ordine: nimeni nu-i acorda nici cea mai mică atenţie.

Deodată, întorcîndu-şi privirea spre uşă, o zări pe Louisa Burt, care tocmai intra.

Se ridică şi îi întinse mîna, exclamînd:

— Louisa! Ce bine-mi pare că te revăd!

Ea zîmbi reţinut şi-i strînse mîna distins, cu degetele-i înmănuşate, apoi se aşeză la masă, cu un aer afectat. Paul observă că Louisa venise mai violent fardată decît data trecută şi că purta un colier de mărgele albastre, iar sub brăţara de la încheietura mîinii îşi vîrîse o batistă brodată, îmbibată cu parfum.

— N-ar fi trebuit să vin — zise ea, cu un glas mustrător. După felul cum m-ai placat data trecută... M-am gîndit că ţi-ai găsit o altă fată.

— A, nu! protestă el. Eşti singura care mă interesează.

— Vorbe! Toţi bărbaţii sînteţi la fel! exclamă ea, potrivindu-şi şuviţele de păr deasupra urechilor şi, făcîndu-i un semn prietenos chelnerului: Ca de obicei, Jack!

Paul se aplecă spre ea şi-i spuse, cu un zîmbet silit:

— Deosebirea-i că eu sînt serios. Arăţi grozav astă-seară.

— Termină! şopti ea, flatată, şi sorbi din ginul adus de chelner. Apoi îl privi cu coada ochiului şi adăugă: Să nu-ţi închipui că nu ştiu ce gînduri ai. Dar eu sînt o fată cinstită.

— Tocmai de aceea mă atragi.

— Asta nu-nseamnă că-s o mironosiţă, cu toate că-s o doamnă. Cînd îmi place un bărbat, nu zic nu... cu condiţia să se poarte cum trebuie. Ai o slujbă bună, nu?

— Sigur că am. Şi-mi placi la nebunie.

Paul îşi lipi genunchiul de piciorul ei, pe sub masă.

— Aşa, va să zică! chicoti ea. Niţică dragoste nu strică. Ştiu un loc unde-am putea să mergem... poate mai tîr-

ziu. Un fel de hotel foarte şic, unde am putea închiria o odaie mare. Dar nu pentru toată noaptea, bagă de seamă! Trebuie să mă-ntorc înainte de unsprezece...

— Bineînţeles — încuviinţă el. Apropo, sper că nu ţi-a fost greu să vii încoace?

Louisa îi răspunse, devenind brusc rigidă:

— Ce te face să pui o asemenea întrebare?

— Păi singură mi-ai scris că... trebuie să fiu prudent...

— Aşa e, uitasem. Se rezemă de spătar şi mai sorbi o duşcă, apoi spuse: Adevărul e că proprieta... că domnul Oswald e foarte sensibil la anumite chestii. Are prinţipiile lui. Ai auzit desigur de dînsul. E unul dintre cei mai darnici oameni din Wortley, în ce priveşte operele de binefacere; dă sute de lire pe an la spitale, iar pe timp de iarnă ţine deschisă o cantină gratuită: Cantina Regelui Argintului, aşa îi zice. E un tip bine, deşi-i aşa de strict. Iar pe mine m-a tratat totdeauna ca pe-o doamnă, altfel nici n-aş fi rămas în casa lui.

— Aşadar, locuieşti de mult acolo?

Louisa dădu afirmativ din cap:

— N-aveam nici optsprezece ani cînd m-au luat la dînşii. Nu mă crezi? adăugă ea, încrucişîndu-şi picioarele grăsuţe şi potrivindu-şi rochia peste genunchi.

— Ba da, numai că arăţi aşa de tînără — îi răspunse Paul, întrebîndu-se dacă fata îl minţea sau nu.

— Nu-i aşa?

— Mă mir că nu eşti măritată.

— Oswalzii ar fi vrut să mă mărit — spuse ea, vădit măgulită de compliment. Îmi tot repetă c-ar fi fost bine să mă mărit cu Frank, omul lor de casă, ori cu Joe Davies, lăptarul. Amîndoi sînt băieţi serioşi, numai că-s trecuţi de cincizeci de ani. Mă vezi pe mine măritată cu vreunul din ei? S-ar putea s-o fac într-o bună zi, cine ştie? Dar deocamdată nu vreau. Îmi place să mă dixtrez un pic. N-am dreptate?

— Sigur că da — încuviinţă Paul, apucîndu-i mîna.

Acum situaţia îi apărea limpede: filantropul Oswald o culesese de pe drumuri pe această nefericită şi se străduise

din răsputeri s-o aducă pe calea cea bună, ajungînd chiar să-i propună să se mărite cu un bărbat serios și cinstit. Dar în ciuda tuturor eforturilor sale, fata păstrase în fundul sufletului ei o supărare mare, o ură împotriva vieții. Și Paul știu dintr-o dată cum poate folosi această stare de spirit ca să-și atingă scopul.
Stăpînindu-și emoția, spuse în șoaptă:
— Mi se pare ciudat ca o fată drăguță ca dumneata să n-aibă o slujbă mai bună.
— Ai dreptate — murmură ea, adumbrindu-se. Am intrat fără voia mea în profesia casnică! Așa am fost sfătuită. Ochii i se umplură de lacrimi; acum nu se mai citea pe fața ei nici o urmă de autosatisfacție. Adevărul e că n-am avut noroc, dragul meu, după ce-am suferit cît am suferit...
Paul se prefăcu mirat:
— Cine putea să se poarte urît cu o fată așa de drăguță?
— Așa crezi tu. Dar lumea e rea. Și s-a purtat urît cu mine fiindcă am făcut o faptă bună, ba chiar nobelă.
— Oamenii suferă adesea pentru faptele lor bune — spuse Paul, abia stăpînindu-se.
— Asta așa e! A, la-nceput mi-a mers binișor. M-au pus în toate ziarele... poze și tot ce vrei, pe prima pagină... parc-aș fi fost o regină! Vorbind, îl privea cu coada ochiului, ca și cum ar fi vrut să vadă ce efect au asupra lui aceste cuvinte; cînd el rîse, în semn că nu-i venea să creadă, Louisa îl repezi: Va să zică mă iei drept o mincinoasă? Se vede că nu mă cunoști, că nu știi cu cine ai de-a face. Dacă te interesează, află că pe vremuri...
Nu-și sfîrși vorba.
— A, știam eu că glumești — spuse Paul, zîmbind.
Louisa roși, aruncă o privire peste umăr, apoi se aplecă peste masă și spuse:
— E, oare, o glumă să trimiți un om la spînzurătoare?
— A, nu! exclamă Paul, cu prefăcută admirație. Ai făcut una ca asta?
— Chiar așa — răspunse ea, clătinînd încet din cap și golind cel de-al doilea pahar de gin.

— Pentru omor? Louisa dădu din cap, cu mîndrie, împingînd paharul pe masă și făcîndu-i semn chelnerului să i-l umple. Fără subsemnata, dumnealor n-ar fi pus niciodată mîna pe ucigaș. Eu am fost cheia procesului.
— M-ai dat gata! exclamă Paul. Nici nu mi-ar fi trecut prin minte că...
— Da, să știi și tu, drăguțule, cu ce doamnă stai de vorbă — spuse ea, încîntată de admirația lui. Și aș putea să te uimesc și mai mult, dac-aș vrea.
— Hai, te rog!
Louisa îi aruncă o privire tandră:
— Ia te uită, domnul e curios! Dar îmi placi, zău! Ești un gentleman perfect, așa că pot să-ți vorbesc. Și-apoi, chestia aia s-a petrecut atît de demult, încît nu mai poate face rău nimănui. Ei bine, uite cum... Hai noroc, drăguțule! Ei, să zicem că subsemnata ar ascunde în mînecă o carte senzațională care-ar putea arunca totul în aer... Ai auzit vreodată vorbindu-se de-o bicicletă verde?
— O bicicletă verde?!
— Da, drăguțule! Verde, verde! chicoti ea. Verde ca iarba.
— În viața mea n-am auzit de-așa ceva.
— La trebunal tot așa au zis. Ba au și izbucnit în rîs cînd un șontorog a jurat că l-a văzut pe fugar încălecînd pe-o bicicletă verde. Eu însă aș fi putut să-i fac să rîdă altfel. Cînd eram mică, stăteam toată ziulica pe străzi, așa că vedeam multe. Am văzut și biciclete verzi...
— Am impresia că inventezi! spuse Paul, văzînd că Louisa șovăie iarăși.
— Cum?! protestă ea, indignată. Să nu mă faci de mincinoasă! Află că pe vremea aia era la Eldon un club ciclist, Clubul Lăcustelor, așa-i zicea. Puși pe glume, membrii clubului își vopseau bicicletele în verde ca să semene cu niște lăcuste.
— Lăcuste?! îngînă Paul, cu prefăcută nepăsare. Atunci, omul cu bicicleta verde trebuie să fi fost membru al clubului...
— Ezact — spuse Louisa, clipind din ochi cu subînțeles. Și era un tip destul de nostim. Unul cu gusturi năstruș-

nice și cu o pungă fantezi... făcută, să zicem, din piele de om. Te scandalizez?

Paul încerca din răsputeri să nu arate prea mult interes; cu un semn, chemă din nou chelnerul să-i umple paharul Louisei.

— Cam da — răspunse el într-un tîrziu.

— Te-ntreb, drăguțule, cine crezi c-ar putea avea o asemenea pungă?

— Un nebun?

— A, văd că nu te pricepi. Dar ce-ai zice de-un student în medicină, care disecă cadavre?

— Dumnezeule! izbucni Paul.

Nu se gîndise niciodată la o asemenea posibilitate, care acum îi apărea absolut logică. Își amintea că auzise de obiceiul unora dintre studenții de la *Queen's* de a tăia cîte un pătrățel din pielea unui cadavru adus în sala de disecție, de a-l tăbăci și de a-l păstra ca amintire.

Paul tăcea, uluit. Încîntată de efectul vorbelor ei, Louisa chicoti și mai sorbi o dușcă de gin. Începuse să se cam legene pe scaun.

— Păi dac-aș vrea, aș putea să-ți povestesc unele, de ți s-ar ridica părul măciucă. Uite, de pildă... află că tipul pe care poliția a pus mîna era însurat. Toate vînzătoarele din florăria unde se ducea din cînd în cînd știau asta. Enclusiv Mona, fata care-a fost omorîtă. Ei bine, din cîte aflasem despre ea, pot să-ți spun că nu s-ar fi încurcat c-un tip însurat. Era prea șmecheră, prea interesată să facă o partidă bună... Tipul cu care trăia și care a vîrît-o în bucluc era... burlac. Iar dumneaei era, să mă ierți de expresie, borțoasă: de patru luni nu-i venise periodul, adică. Or, acuzatul n-o cunoștea decît de vreo șase săptămîni, așa că n-avea nici o legătură cu starea dumneaei. Lucrul de care-l acuzau era absolut cu neputință.

Paul își duse mîna la ochi pentru a-și ascunde emoția ce-l copleșise.

— De ce... de ce n-au fost scoase la iveală toate astea? bîigui el.

— Nu mă-ntreba pe mine, întreabă-i pe ăi de-au condus circul — rîse Louisa. Întreabă-l pe procurorul care a tras sforile de la început pînă la sfîrşit!
Paul se izbea mereu de imaginea acestui Sprott, care, deşi rămînea încă departe, invizibil, părea totuşi omniprezent şi deţinea cheia misteriosului caz, puterea ce-l zdrobise fără milă pe tatăl său, azvîrlindu-l pentru toată viaţa într-o celulă a închisorii din Stoneheath. Pentru prima oară în viaţa lui, Paul simţi muşcătura urii. Se aplecă spre Louisa, cu o întrebare ce-i ardea buzele, dar amuţi văzînd schimbarea ei la faţă: Louisa îngălbenise, iar ochii i-erau plini de spaimă, privind peste umerii lui Paul.
— Scuză-mă — îi spuse, cu limba împleticită. M-a cam ameţit băutura.
— Mai bea puţin, o să-ţi facă bine. Hai, lasă-mă să-ţi mai comand un pahar.
— Nu ... e stupid ... Trebuie să plec ...
Paul îşi muşcă buzele de ciudă. Tocmai cînd Louisa Burt se pregătea să-i dezvăluie lucrul cel mai important, să fie întrerupt în felul acesta! ... Nu, trebuia să se agaţe de ea, cu orice risc.
— Ce e? o întrebă el în şoaptă, aplecîndu-se peste masă.
— Un curcan.
Întorcîndu-şi încet faţa, Paul se uită la individul aşezat la masa vecină — un tip cu capul pătrat, îmbrăcat în negru. De fapt, îi simţise tot timpul prezenţa fără să-şi dea seama. Individul părea absorbit, prea absorbit, de lectura unui ziar hipic. Nu-şi schimbase poziţia nici cu o iotă în ultimele douăzeci de minute, dar acum, lăsînd în jos ziarul acela roz, îşi dezvălui deodată faţa: era sergentul Jupp.
Silindu-se să-şi păstreze calmul, Paul se întoarse cu faţa spre Louisa şi-i spuse:
— Să ieşim împreună. E prea cald aici. Un pic de aer proaspăt o să-ţi facă bine.
Pînă să răspundă ea ceva, Paul chemă chelnerul şi plăti consumaţia. Aruncînd priviri speriate spre masa de alături, Louisa îşi îmbrăcă pardesiul şi-şi luă poşeta şi mă-

nuşile. În clipa cînd se ridicară amîndoi să plece, sergentul Jupp se sculă şi el de pe scaun, îşi vîrî în buzunar ziarul împăturit şi ieşi înaintea lor din local, cu un aer nonşalant.

Paul simţea că nervii i-s încordaţi la maximum. Agentul îi va pune oare mîna pe umăr în clipa cînd va ieşi din local împreună cu Louisa şi-l va duce din nou la comisariat, sub vreun pretext ridicol? Nu, nu va mai suporta una ca asta! Ieşind pe uşă, îl zări pe agent pe trotuar, în faţa localului. Apucînd-o de braţ pe Louisa, Paul dădu să se depărteze, dar agentul îi spuse:

— O clipă!

Paul se întoarse cu faţa spre sergentul Jupp, care se apropie, cu o mutră ostilă.

— M-am uitat la dumneata şi am văzut că nu-i dai pace acestei doamne.

— Minţi! mîrîi Paul.

— Nu, zău?! exclamă agentul şi adăugă, întorcîndu-se spre Louisa: Individul ăsta s-a legat de dumneata... nu-i aşa?

După o clipă de tăcere, Louisa spuse cu un glas piţigăiat:

— Aşe e... mi-a cerut să vin cu dînsul... iar eu nu voiam...

— Bine, bine, şterge-o de-aici, repede! Louisa se depărtă grabnic, iar sergentul îi aruncă lui Paul o privire ameninţătoare şi-i spuse: — Vezi? Uite ce e, Mathry! De data asta te iert, dar să ştii că-i pentru ultima oară. Sper că eşti destul de înţelept ca să ţii seama de avertismentul meu.

Departe de a răsufla uşurat, Paul se simţea copleşit de o furie oarbă. Această indulgenţă prefăcută era mai greu de suportat decît un atac deschis. Acum ar fi fost inutil să încerce s-o ajungă din urmă pe Louisa. Gîfîind, se răsuci pe călcîie şi dispăru după colţul străzii cufundat în beznă. După ce traversă trei intersecţii, porni pe o stradă laterală şi ajunse pe Marion Street, unde se pierdu în mulţimea ce se îndrepta spre Tron Bridge şi spre centrul oraşului. Erau mai cu seamă femei, care se plimbau singure

sau cîte două, braț la braț, pe bulevardul străjuit de copaci prăfuiți, aruncînd priviri provocatoare sub reverberele electrice care-și revărsau lumina albăstruie.
Paul mergea, scrîșnind din dinți din ce în ce mai indignat. Scăpase de pericol deocamdată, dar contactul lui cu Louisa era iremediabil compromis. Ea n-o să-și revină niciodată din această spaimă. De pe buzele lui Paul ieși o înjurătură furioasă. Se simțea spionat, urmărit, amenințat, iar senzația asta îl scotea din minți.
Cînd ajunse în odaia lui de pe Poole Street, își scoase hainele și se prăbuși în pat, ostenit de moarte. Îl vor căuta oare chiar și aici? Nu-i venea a crede. Se îndoia că poliția se va folosi de pretextul acela pentru a-l aresta. Era convins, cu sau fără temei, că scopul urmărit de poliție continua să fie a-l sili să plece din Wortley, de frică. Dar chiar dacă aveau să-l aresteze, nu-i păsa. Închise ochii și adormi buștean.

Capitolul XXI

Se trezi a doua zi dimineață, cu o imagine mai clară a lucrurilor pe care le aflase în ajun de la Louisa. Deși discuția lor fusese întreruptă, Paul obținuse totuși unele informații de însemnătate vitală, mai cu seamă cele privitoare la bicicleta verde și la punga din piele de om. Gîndindu-se bine, își dădu seama că, dacă posesorul pungii fusese într-adevăr un student în medicină, el trebuie să fie acum, mai mult ca sigur, un medic cu diplomă. Cercetînd un anuar medical, i-ar fi putut stabili identitatea, prin confruntare cu o listă veche a membrilor Clubului Lăcustelor.
Îmboldit de această nouă speranță, Paul sări literalmente din pat. Trecuse de opt și întîrziase cu cincisprezece mi-

nute peste ora la care se trezea de obicei. Se bărbieri şi se îmbrăcă în grabă, înghiţi repede micul dejun şi o zbughi spre magazinul „Bonanza". Harris îl aştepta chiar la intrarea principală, ceea ce era destul de neobişnuit, deoarece directorul nu apărea de regulă înainte de orele zece.

— Ai întîrziat — îl întîmpină Harris, blocînd uşa.

Paul se uită la orologiul din fundul magazinului, care arăta nouă şi şase minute. În magazin nu se afla încă nici un muşteriu: numai vînzătoarele, printre care şi Lena, iar mai toate erau cu ochii la director. Mai ales Lena părea ciudat de tulburată.

— Îmi pare rău — spuse Paul. M-am trezit tîrziu...

— Nu te-am întrebat! îl repezi Harris: se vedea că încearcă să se monteze. Ai vreo scuză?

— Ce fel de scuză? făcu Paul, uluit. Pentru ce? Pentru şase minute de întîrziere?

— Te-am întrebat dacă ai vreo scuză.

— Nu, n-am.

— Atunci, eşti concediat. N-avem nevoie în magazinul nostru de indivizi suspectaţi de poliţie.

Fără a-i da lui Paul răgazul să răspundă, directorul se răsuci pe călcîie şi se întoarse în biroul său. La trecerea lui, vînzătoarele se prefăceau că au treabă la tejghelele lor; numai Lena rămase locului, foarte palidă şi nehotărîtă, fără să se sinchisească de director.

Paul ieşi din magazin, plin de amărăciune, şi porni pe Ware Street, cu senzaţia vagă că era urmărit. La început, împins parcă de furia ce-l stăpînea, merse repede prin cele mai însufleţite artere ale oraşului, pierzîndu-se în mulţimea trecătorilor de pe trotuare. Apoi, liniştindu-se puţin, începu să reflecteze şi se felicită că scăpase de tirania acelui pian nesuferit şi că era, în sfîrşit, liber să-şi verifice deducţiile la care ajunsese în ajun.

Intră într-o cabină telefonică şi, consultînd anuarul, descoperi că Asociaţia Cicliştilor avea un sediu pe Leonard Street 62. Peste zece minute ajunse acolo şi, trecînd pe sub o roată aurită — firma asociaţiei — intră într-un vestibul tapetat cu hărţi şi se opri în faţa ghişeului.

Secretara asociației, o femeie de vîrstă mijlocie, nu se arătă deosebit de surprinsă de întrebarea lui Paul și, luînd un registru de pe masă, începu să-l răsfoiască rapid, cu degete experte. Dar cercetarea îi fu zadarnică.
— Se pare că nu avem în evidență nici un astfel de club, — îi spuse ea lui Paul. Era afiliat la asociația noastră?
— Nu știu — mărturisi Paul. Și s-ar putea ca între timp clubul să fi fost desființat. Dar pentru mine e important să dau de urmele lui. Vă rog să m-ajutați. E foarte important.
— Personal n-am timp — îi răspunse secretara după o pauză. Dar dacă-i atît de important, te-aș putea lăsa să consulți registrele noastre mai vechi; s-ar putea să fie înregistrat și clubul acela acolo.
Și femeia îl duse într-o cămăruță alăturată, arătîndu-i un maldăr de dosare legate în scoarțe verzi și galbene.
Rămas singur, Paul cercetă toate dările de seamă și rapoartele anuale ale asociației, din ultimele două decenii. Această muncă migăloasă îi luă trei ore. Dar nici pomeneală de un Club al Lăcustelor.
Descurajat, însă hotărît să nu se dea bătut, se gîndi că, dacă clubul acela existase cu adevărat, membrii săi trebuiseră, în mod logic, să-și cumpere bicicletele la un magazin din localitate. Ieșind în grabă de la sediul Asociației, începu să viziteze metodic toate magazinele de desfacere a bicicletelor din orașul Wortley.
Dar și de data asta rămase dezamăgit, căci fu întîmpinat pretutindeni cu răspunsuri negative, indiferente sau batjocoritoare, ba chiar cu înjurături. Nimeni nu auzise de clubul pe care-l căuta, iar unii îl bănuiră că face o glumă proastă. Paul își închipuise la început că ar fi suficient să-l identifice pe medicul care fusese cîndva membru al acelui club pentru a lămuri întreg misterul. Acum însă își spunea cu amărăciune că toată povestea asta nu era decît o fantezie, un rod al imaginației haotice și perverse a Louisei Burt.
La orele patru după-amiază ajunse, ostenit de moarte, la periferia Eldonului, în căutarea celei din urmă adrese de

pe lista magazinelor de biciclete: era un garaj mic, al cărui patron se numea Jos. Stevens. De fapt, o mică stație de benzină, cu două pompe manuale, dar Paul zări în fața unui hangar din curte cîteva biciclete de ocazie, expuse acolo pentru a fi vîndute sau închiriate. Un loc care nu făgăduia nici o umbră de speranță. După o clipă de șovăire, Paul traversă aproape mașinal strada și se apropie de un individ în salopetă care tocmai stropea trotuarul de beton.
Între timp, Paul ajunsese să dea întrebării sale o formă lapidară. Acum, după ce o puse, așteptă un răspuns la fel de brutal ca acelea pe care le primise peste tot, dar spre surprinderea lui desluși pe fața garajistului o expresie nu lipsită de interes. Fără a-i răspunde numaidecît, omul închise robinetul și se uită la Paul, cu un aer gînditor.
— Clubul Lăcustelor! îngînă el. Parcă l-aș fi auzit pe tata vorbind despre un asemenea club...
— Da?
— Da. Pe vremea lui, garajul acesta era doar un magazin de biciclete; abia după moartea tatii am adăugat și garajul. Și cred că tata repara biciclete pentru un club cu acel nume, ai cărui membri foloseau biciclete marca „New Hudson“... vopsite în verde...
— Desigur că i-ați cunoscut pe membrii clubului.
— A, nu — răspunse patronul, zîmbind. Pe vremea aceea eram doar un copil.
— De bună seamă că tatăl dumneavoastră avea un registru, sau poate ați păstrat chitanțele, ori vreun carnet cu adrese...
— Nu! Deviza lui era: „bani peșin“.
— Totuși, măcar o listă a membrilor s-o fi găsind pe undeva... sau procesele-verbale ale ședințelor clubului...
— Mă cam îndoiesc. Impresia mea e că era o asociație neoficială, alcătuită din niște tineri puși pe distracție și nebunatici de felul lor, și că n-a ținut multă vreme.
Paul era din nou copleșit de un val de amărăciune, după ce urcase pe culmile speranței.

— V-aş ruga să vă uitaţi prin hîrtiile lăsate de tatăl dumneavoastră, cînd veţi avea puţin timp. Iar dacă veţi găsi ceva în legătură cu clubul acela, daţi-mi de veste. V-aş fi foarte recunoscător.

Cu un glas stăpînit, îi spuse adresa şi numele, apoi primi cartea de vizită a garagistului şi, mulţumindu-i, porni din nou spre oraş.

Obosit de atîtea eforturi zadarnice şi profund dezamăgit, Paul rătăci pe străzi şi se pomeni fără veste în Grove Quadrant, cartier rezidenţial cu vile luxoase. În timp ce trecea prin faţa lor, citea numele gravate la porţi: Turnul, Wortley Hall, Palatul Robin Hood — toate aveau o rezonanţă nobiliară. Deodată zări deasupra unei cutii de scrisori fixată pe-o poartă impunătoare, cu grilaj, o plăcuţă de alamă pe care era gravat numele SIR MATTHEW SPROTT.

La vederea acestui nume, Paul încremeni, privind fascinat grădina, casa şi vastul teren din spatele ei; obrajii îi păliseră, de parcă s-ar fi golit de sînge. Aşadar, aceasta era locuinţa procurorului! Pomenindu-se, pe neaşteptate în faţa ei, se simţea năpădit din nou de mînia justiţiară pe care i-o treziseră dezvăluirile făcute de Swann.

Auzise că Sprott e un om de o rară inteligenţă, un eminent jurist, posedînd la perfecţie tehnica deducţiei şi a elucidării problemelor. Cum de fusese în stare să treacă peste unele elemente esenţiale, ca bicicleta verde, punga din piele de om şi, mai ales, luna de sarcină a femeii asasinate? O făcuse oare cu bună-ştiinţă? Putea oare un asemenea om să ignore deliberat nişte fapte care pledau în favoarea împricinatului şi, concentrîndu-se exclusiv asupra mărturiilor acuzatoare, să se facă astfel avocatul diavolului, să-şi folosească întreaga personalitate şi toate puterile pentru a zdrobi o apărare slabă şi incompetentă şi a obţine o condamnare vădit nedreaptă? Ce fel de lege era asta? se întreba Paul, clocotind de mînie. Tremura la gîndul că procurorul ar fi putut să apară chiar în pragul acestei porţi, pe neaşteptate, în faţa lui. Ar fi vrut să fugă numaidecît dar picioarele-i erau parcă de plumb şi trebui

să se rezeme de balustradă ca să nu cadă. În cele din urmă izbuti, printr-o mare sforțare, să se urnească de-acolo și se refugie pe o stradă foarte animată de la poalele dealului. Ajuns în odaia lui, își aruncă pardesiul pe pat și începu să se plimbe, nervos, de colo pînă colo. Știa acum că povestea pe care i-o spusese Louisa Burt avea un sîmbure de adevăr. Dar neputința lui de a acționa în consecință îl scotea din sărite. Trebuia neapărat să acționeze fără întîrziere. Agitația lui sporea pe măsură ce se scurgeau minutele. Tocmai cînd își spunea că nu mai poate suporta, auzi o bătaie în ușă. Se repezi s-o deschidă și . . . în pragul ei apăru Lena Andersen, fără pălărie pe cap și îmbrăcată în impermeabilul ei larg. Aerul rece al nopții sau poate faptul că alergase îi înroșise obrajii și-i împinsese șuvițele blonde spre ceafă. Se oprise nehotărîtă în prag, cu ochii mari și speriați, cu fruntea adumbrită de o neliniște pe care părea incapabilă s-o ascundă.

— Paul — începu ea — scuză-mă că te deranjez . . . Trebuia să vin! Azi după-amiază, la magazin . . . a venit cineva să te caute . . .

— Da? întrebă el, cu încordare în glas.

Văzînd-o așa, pe neașteptate, se înseninase la față. Dar îndată după aceea îl năpădise o otravă, amintirea vorbelor pe care i le spusese Harris. Ele proiectau o lumină sinistră asupra Lenei. Paul avea sentimentul penibil că, prin falsa ei modestie, fata încercase să-l înșele.

— Nu vrei să intri puțin? o întrebă el, cu răceală.

— Nu. Trebuie să mă-ntorc numaidecît — răspunse ea repede. Ce urît s-a purtat Harris cu dumneata azi-dimineață!

— Avea, probabil, motive s-o facă.

Lena îl privea, încă agitată. Paul îi putea vedea, deasupra gulerului impermeabilului, gîtul alb zvîcnind.

— Ți-ai găsit altă slujbă?

— Nici n-am căutat.

— Și ce vei face? îl întrebă ea.

Agitația Lenei îl chinuia și mai rău, dar răspunse, ridicînd din umeri:

— Nu te necăji, o să mă descurc eu. Cine a venit să mă vadă? Cineva de la poliție?

— Nu, nu! răspunse ea precipitat, cu buzele tremurînde. Un omuleț ciudat la înfățișare. Domnul Harris l-a repezit, n-a vrut să primească nici un mesaj și a refuzat să-i dea vreo informație. Eu însă am izbutit să schimb cîteva cuvinte cu omulețul acela. Se numește Prusty și locuiește pe Ushaw Terrace la numărul 52. Te roagă să treci pe la el astă-seară.

— Astă-seară?

— Da. Oricît de tîrziu. Spune că-i ceva foarte important.

— Îți mulțumesc — rosti Paul, pe un ton calm. Mi-ai făcut un mare serviciu.

— A, nimic... Nu vreau să m-amestec, dar dacă te-aș putea ajuta în vreun fel...

Simpatia spontană pe care i-o arăta Lena, în ciuda reținerii ei, îl făcu să dorească irezistibil să i se destăinuie. Dar se stăpîni și de data asta. Silindu-se să zîmbească, îi spuse, cu fața schimonosită de un rînjet:

— N-ai destule griji și așa?

Lena îi aruncă o privire ciudată, aproape iscoditoare, lăsîndu-și bărbia în piept.

— Dacă am, le pot înțelege cu-atît mai bine pe ale dumitale. Aștepta, aproape cu teamă, răspunsul lui. Paul rămase tăcut. Lena îi spuse atunci, strîngîndu-și buzele, ca pentru a-și înăbuși un suspin: — Cel puțin, ai grijă de dumneata!

Îl mai privi o clipă în ochi, apoi se întoarse și plecă repede. Paul se simți cuprins de un frig de moarte, de un regret amestecat cu ciuda că fusese atît de slab, încît dorise s-o rețină. Ar fi vrut să se repeadă pe palier și s-o cheme înapoi. Dar se opri, auzind bătăile orologiului de pe Ware Street; le numără: era ora nouă. Își luă numaidecît pălăria și pardesiul. Coborînd scările, se întrebă ce-o fi avînd Prusty să-i spună. Acest apel neașteptat nu se potrivea de fel cu firea precautǎ a tutungiului. Cu sprîncenele încruntate, porni grăbit spre Eldon, încercînd să găsească o dezlegare enigmei.

Capitolul XXII

Vremea se schimbase, era o noapte rece şi vîntoasă. Sub cerul de plumb, străzile se întindeau, mute şi pustii; întreg oraşul părea încremenit într-o tăcere de gheaţă. Deodată începu să ningă. Fulgi uşori zburau în văzduh, apoi cădeau pe trotuare. Paul trecu prin faţa prăvăliei cu obloanele lăsate şi-şi continuă drumul spre Ushaw Terrace. Tutungiul era acasă, îmbrăcat într-un halat gros, de lînă. Îl privi pe Paul prin uşa întredeschisă şi, recunoscîndu-l, îl lăsă să intre. Paul îşi scutură mai întîi pe scară zăpada de pe pantofi, apoi pătrunse în salonaş. Acesta era la fel de întunecos şi de prăfuit ca şi data trecută; în atmosferă plutea un miros de fum de trabuc, iar flăcăruia gazului din sobă îşi aşternea licărul peste covoraşul din blană de oaie. După frigul de afară, aici era cald şi chiar înăbuşitor.

— Iarna a venit devreme anul ăsta — îi spuse Prusty, fulgerîndu-l cu privirea pe deasupra *pince-nez*-ului. O simt prin plămînii mei. Ia loc. Tocmai mă pregăteam să cinez.

Îi turnă oaspetului inevitabila ceaşcă de cafea şi-l pofti să împartă cu el o plăcintă cu carne, cumpărată de la o brutărie şi încălzită în cuptor. În ciuda acestei ospitalităţi, Paul simţea că e mai puţin bine venit decît data trecută. Tutungiul îl tot privea pe furiş şi-i punea întrebări pe ocolite, dar care-l duceau toate la ţintă, îngăduindu-i să-şi facă o imagine amănunţită asupra activităţii lui Paul în ultimele cîteva săptămîni.

Negustorul se abţinu de la orice comentariu, dar se adumbri la faţă, iar cînd îşi aprinse un trabuc, începu să tuşească spasmodic şi-şi aplecă spre foc sprîncenele stufoase.

— Va să zică aşa — rosti el, îngîndurat. Nu mă miră că istoria aia revine pe tapet, am simţit eu c-aşa o să se-ntîmple. A rămas îngropată vreme de atîţia ani . . . Acum însă

e ca și cum ți-ai lipi urechea de pămînt și ai auzi că se mișcă ceva în groapă...
Se așternu tăcere. Salonașul păru să se umple de umbre.
— Deocamdată, e numai un zvon vag — urmă Prusty. Dar sînt unele semne ... da, semne prevestitoare... de bine sau de rău, n-aş putea spune exact, dar simt că se apropie ceasul reînvierii, o simt prin toți porii. Chiar în această încăpere. Și în cea de deasupra — adăugă el, ridicîndu-şi ochii spre tavan.
Accentele ciudat de profetice ale glasului lui Prusty îl făcură pe Paul să se înfioare.
— Apartamentul de sus e tot neocupat? întrebă el, zgîindu-se la rîndu-i spre tavan.
— Da — răspunse tutungiul, dînd din cap. Așa cum ți-am mai spus, n-a fost niciodată locuit multă vreme, de la crima aceea încoace.
Paul se foi pe scaun, muncit de gînduri și de dorința de a afla cu orice preț adevărul.
— Ai ceva să-mi comunici — rosti el. E în legătură cu acțiunea întreprinsă de mine?
— În parte... — recunoscu Prusty. Lucrurile astea se află, în șoapte și-n ecouri. Se strecoară uneori în locurile cele mai ciudate. Tocmai de aceea te-am chemat la mine.
Încleștîndu-și degetele pentru a-și stăpîni un tremur, Paul se aplecă spre bătrîn, ca să-l asculte mai bine.
— Vinerea trecută a venit la mine acasă un domn. Eu eram la prăvălie, dar doamna Lawson, care vine de două ori pe săptămînă să-mi facă curățenie, era acasă. E o femeie simplă, care nu se sperie cu una cu două. Dar la vederea acelui individ era să leșine de spaimă... Prusty îi aruncă o privire lui Paul. Vrei să-ți spun mai departe?
— Da.
— Individul părea fără vîrstă. Putea să fie tînăr, după cum putea să fie și bătrîn. Deși arăta voinic, părea ros de boală. Hainele curgeau pe el. Avea o față aspră și lividă. Era ras în cap. Doamna Lawson se jură că individul era un pușcăriaș.
— Cine putea să fie? întrebă Paul, cu buzele uscate.

— Dumnezeu ştie... N-am habar. Dar aş putea să pun rămăşag că venea de la Stoneheath. N-a lăsat nici un nume. A lăsat doar un mesaj, apoi a şters-o.
Şi spunînd acestea, Prusty scoase din buzunarul vestei, cu mişcări încete, o hîrtiuţă pe care-o despături şi i-o întinse lui Paul. Pe hîrtiuţa asta îngălbenită se puteau citi următoarele cuvinte, scrise cu un creion cafeniu: „Pentru Dumnezeu, nu te lăsa descurajat! Caută-l pe Charles Castles, în Pasaj. El o să-ţi spună ce trebuie să faci".
Paul citi de cîteva ori bileţelul. Ce semnificaţie avea oare? Şi cine-l scrisese? Cine scosese acest strigăt deznădăjduit? Paul rămase încremenit pe scaun: îl fulgerase o idee teribilă. Nu, era cu neputinţă! Şi totuşi, printr-o întîmplare nevisată, poate că... Nu cumva bileţelul acesta venea din partea tatălui său, care-l încredinţase pe furiş unui puşcăriaş pus în libertate?
Paul se simţi străbătut de-un fior electric. În acest apel deznădăjduit, vedea o nouă inspiraţie, o poruncă de a merge înainte. Inima îi bătea să se spargă cînd spuse, împăturind hîrtiuţa:
— Pot s-o păstrez?
Negustorul făcu un gest resemnat, scuturîndu-se de orice răspundere:
— Aş fi bucuros să mă scapi de ea. Nu ţin să fiu amestecat în asemenea afaceri.
Încăperea era cufundată în semiobscuritate. Flacăra gazului nu mai arunca decît o culoare roşietică pe duşumea. Afară, noaptea era neagră, iar zăpada se îndesea pe geamuri. Cufundat în gîndurile sale, podidit de o nouă speranţă, Paul şedea nemişcat.
Deodată se auziră paşi pe podeaua de deasupra. Paul crezu o clipă că se înşelase. Dar paşii răsunară din nou, cu o monotonă regularitate. În starea de spirit în care se afla, zgomotul acesta ciudat căpăta o semnificaţie sinistră. Paul se ridică în picioare, cu părul vîlvoi, şi privi ţintă spre tavan. Prusty tresărise, privind spre tavan cu vădită consternare.
— Parcă spuneaţi că apartamentul de sus e gol — şopti Paul.

— Jur că e — îi răspunse Prusty și, ridicîndu-se de pe scaun cu o sprinteneală neobișnuită, se repezi spre ușă, apoi ieși pe palier. În aceeași clipă, la etajul de sus se trînti o altă ușă, apoi se auziră pași coborînd în grabă scările. Primul gînd al lui Paul fu să-l urmeze pe Prusty, dar cînd ajunse în mijlocul vestibulului, se opri locului, auzind un suspin de ușurare dinspre palier. Cu nervii încordați și cu urechile ciulite, rămase în așteptare, încercînd să scruteze semiobscuritatea. Desluși mai întîi un „bună seara" rostit de un glas necunoscut, apoi vocea lui Prusty, normală acum. Urmă o conversație potolită ce se încheie printr-un „noapte bună" amabil.
Peste cîteva clipe, Prusty se întoarse, ștergîndu-și fruntea. Închise ușa, aprinse candelabrul și veni lîngă Paul, cu un aer cam spăsit.
— Era proprietarul — îi spuse. Vîntul a smuls cîteva țigle din acoperiș... Voia să vadă care-i situația. Prusty își strînse halatul pe umeri și urmă: Cînd stai pe întuneric îți imaginezi fel și fel de lucruri. M-am lăsat dus de închipuire.
— Dar hîrtia pe care mi-ați dat-o nu-i de loc imaginară — replică Paul, foindu-se pe scaun.
— A, nu! Iar cînd am auzit pașii aceia și am dat fuga pe scări... Dumnezeule, am crezut că retrăiesc aievea cele întîmplate în urmă cu cincisprezece ani... Dar să lăsăm asta. Mai dorești o cafea?
Paul refuză. Nu putea sta locului. Cuvintele acelea de pe hîrtia decolorată îl ardeau prin căptușeala hainei, parc-ar fi fost plumb topit. Acum nu se mai gîndea la bicicleta verde și la punga de piele, care, pînă mai adineauri, i se păruseră de o importanță capitală. Bilețelul acela îi alungase din minte orice altă preocupare.
Se întoarse în fugă spre Poole Street, cu gîndurile febrile și confuze. Oare demersurile întreprinse de el fuseseră cauza acestui mesaj sfîșietor? Sau poate eșecul încercării lui Birley ajunsese, pe căi misterioase, la urechea pușcăriașului, în celula lui? Paul oftă adînc — nesiguranța asta era insuportabilă. Era însă mulțumit că avea, în sfîrșit, un fir conducător: îl va urma pînă la capăt!

Capitolul XXIII

— Îmi pare rău, dar ai întîrziat o săptămînă cu plata chiriei — îi spuse proprietăreasa a doua zi dimineaţa, în timp ce Paul se îmbrăca.

— Nu prea am bani acum, doamnă Coppin, n-aţi putea s-aşteptaţi pînă sîmbăta viitoare? o rugă el.

Stînd în prag, cu capotul murdar strîns peste pieptu-i plat, proprietăreasa îl privea, nehotărîtă. Bănuia că tînărul ei chiriaş îşi pierduse slujba, dar, deşi nu era lipsită de suflet, lupta pentru existenţă nu-i îngăduia luxul de a fi miloasă.

— N-am ce face — conchise ea. Te păsuiesc pînă mîine seară. Dacă nu plăteşti pînă atunci, va trebui să pleci de-aici. Şi mă voi vedea obligată să-ţi reţin lucrurile.

Paul n-avea de gînd să-şi caute o slujbă fixă, deşi nu-i mai rămăseseră în buzunar decît vreo zece şilingi. Nu voia însă ca proprietăreasa să sufere vreo pagubă. De aceea, îndată după ce ea ieşi, îşi deschise valiza şi-şi cercetă puţinele lucruri, printre care un ceas de argint cu lănţug. Vînzîndu-l, proprietăreasa şi-ar fi scos poate banii de chirie. Paul îşi luă numai documentele în legătură cu procesul, pe care le vîrî cu grijă în buzunarul interior al pardesiului. Apoi mai aruncă o privire prin încăpere şi ieşi.

Pe la ora zece ajunse în Pasajul Fairhall, unul dintre cele mai vechi cartiere ale oraşului Wortley; în evul mediu slujise ca arenă de lupte cavalereşti, dar între timp devenise loc de bîlci. Către sfîrşitul secolului al nouăsprezecelea acest proces de degradare fusese încununat prin construirea de locuinţe muncitoreşti ieftine: simbol al revoluţiei industriale din epoca victoriană. Acum, cartierul era cea mai insalubră mahala a oraşului: un labirint de străduţe înguste şi întortocheate, cu cîte un bloc părăginit, ici-colo.

Paul bătu toată ziua străduţele acelea, încercînd în zadar să-l găsească pe Charles Castles. La căderea serii începu

să plouă. Hotărît să nu dea înapoi de la nimic, Paul pătrunse în inima cartierului, unde, pentru suma de nouă pence, fu găzduit într-o casă în care muncitorii puteau închiria un pat pentru o noapte.

Era o casă și mai mizeră decît aceea a familiei Hart, pe care o vizitase nu demult. De fapt, avea o singură încăpere lungă, un fel de pod cu pereții de scînduri, la care se ajungea pe o scară cu treptele rupte. Paturile erau niște bucăți de sac, întinse aidoma unor hamacuri între două frînghii atîrnate în lungul întregului dormitor. La un capăt al acestuia fusese amenajată o bucătărie murdară, unde, strînși ciorchine în jurul sobei, o mulțime de zdrențăroși cu tigăi și cu gamele își dădeau cu coatele și se îmbrînceau, într-un nor de aburi rîncezi, ca să-și cucerească un loc de gătit pe sobă.

Paul aruncă o privire spre această mulțime și se întinse îmbrăcat, în hamacul lui, trăgîndu-și peste el pătura subțire și roasă.

— Nu vrei să mănînci, prietene? îl întrebă cineva.

Paul se întoarse și văzu în hamacul de-alături un omuleț cu o față zbîrcită și caraghioasă, care ședea rezemat într-un cot, lîngă două pungi soioase. Omulețul era îmbrăcat într-un pardesiu uzat și purta în picioare niște teniși murdari și rupți, cu găurile astupate cu ghemotoace de hîrtie. La gît avea un fular în culori vesele. În vreme ce ochii lui mici și strălucitori ca niște mărgele îl priveau pe Paul, degetele-i osoase se vîrîră într-una din pungi și scoaseră de-acolo un muc de țigară; apoi îl rupseră și scuturară tutunul în cea de-a doua pungă, cu o repeziciune de expert.

— O să pregătesc masa pentru amîndoi, dacă ai ceva haleală, prietene.

— Îmi pare rău — spuse Paul — dar am mîncat înainte de a veni aici.

— Ești baftos, prietene. Eu aș fi în stare să halesc un bou întreg, cu coarne cu tot — adăugă celălalt, rînjind.

După ce-și sfîrși treaba, omulețul închise cu grijă punga plină și o vîrî sub cămașă. Din firișoarele de tutun rămase,

îşi răsuci o ţigară şi şi-o puse după ureche. Apoi se dădu jos cu o sprinteneală de nevăstuică şi, făcîndu-i cu ochiul lui Paul, îi arătă o placardă pe care scria NU FUMAŢI şi porni repede spre latrină.
Cînd se întoarse, Paul se aplecă spre omuleţ şi-i spuse în şoaptă:
— Caut pe un anume Castles, nu cumva ai auzit de el?
— Castles? Charlie Castles? Sigur c-am auzit de el; toată lumea-l cunoaşte.
— Unde l-aş putea găsi?
— Pentru moment lipseşte. Are-o treabă pe undeva, probabil. Dar se-ntoarce peste cîteva zile, dacă nu nimereşte iarăşi la zdup. O să-ţi dau eu de veste, numai să fii peaproape. Tăcu o clipă, apoi întrebă pe un ton ciudat: Ştii cine e, nu?
— Nu — răspunse Paul, clătinînd din cap.
Omuleţul rîse, nervos:
— Atunci, o să afli, prietene.
— Spune-mi — îl rugă Paul.
— Bine — zise omuleţul, dînd din umeri. E un puşcăriaş sadea... Cîte n-a făcut la viaţa lui?! A şparlit banii de la pariurile hipice... a tăinuit lucruri furate... a făcut spargeri şi cîte şi mai cîte! A stat ani de zile la pîrnaie. De fapt, acum i s-a dat drumul provizoriu, după o lungă detenţiune. Da, e un puşcăriaş sadea. Şi cînd te gîndeşti c-a fost cineva, odată! Dar a căzut rău!
— Înţeleg — spuse Paul. În ce închisoare a fost?
— La Stoneheath.
Paul trase adînc aer în piept.
În dormitor larma se înteţea: zbierete, înjurături, rîsete. Cineva începu să cînte la muzicuţă. Abia către miezul nopţii se făcu oarecare linişte. Paul dormi foarte prost.
A doua zi dimineaţă, la şase, toţi se treziră în clipa cînd una dintre frînghii fu dezlegată, lăsîndu-i brusc fără hamace. Cei care încercau să-şi continuie somnul pe podea erau treziţi de proprietar, cu cîte o talpă de gheată. Paul ieşi în rînd cu ceilalţi, alături de vecinul său. Acesta îl conduse la cafeneaua cea mai apropiată, unde se aşeză la

o masă și, bătînd din picioarele-i vîrîte în niște pantofi scîlciați, începu să sufle în degetele-i înțepenite.

— Ce-ai zice să halim ceva, prietene? îl întrebă el pe Paul, cu un entuziasm comic. Plătește tu, eu n-am mărunțiș. Paul își scoase din buzunar unul din puținii șilingi ce-i mai rămăseseră și comandă o cafea și o chiflă pentru omuleț.

Acesta se numea Jerry. Jerry-măgarul, pentru intimii săi. Da, era lefter, recunoscu el, cu rînjetul acela bizar; de ani de zile n-avea nici o slujbă, dar se pricepea să-și cîștige existența prin tot felul de trucuri. Ocupația lui obișnuită era „pescuitul de mucuri" — le pescuia în lăzile de gunoi din oraș și vindea tutunul cu trei șilingi și șase pence funtul. Dar în sezonul ploios „pescuitul" mergea prost; iar în dimineața asta Jerry avea de gînd să-și încerce norocul ca „om-sandviș".

— Vino și tu, prietene — îi propuse el lui Paul. Cu țoalele astea faine te angajează la sigur.

Paul fu cît pe ce să refuze, dar se răzgîndi. „La urma urmei, de ce nu? își spuse. Ca să-l găsesc pe Castles, trebuie să rămîn în contact cu omulețul ăsta. Și-apoi, în cartierul ăsta aș putea să m-ascund de poliție. Unde mai pui că trebuie să-mi cîștig existența, fiindcă nu mi-au mai rămas aproape de loc bani în buzunar..."

Porni, așadar, împreună cu omulețul în direcția Dukes Row. La capătul aleii, în fața unei curți părăginite, pe poarta căreia stătea scris „Societatea de afișaj și de publicitate Pasajul", intrară amîndoi în șirul lung al oamenilor care așteptau în fața gardului de lemn. Cam peste o oră, poarta fu deschisă, și primii douăzeci de oameni, între care Paul și omulețul, fură lăsați să intre.

În curte erau înșirate niște tăblii, împodobite cu cîte o placardă proaspăt vopsită în roșu și galben — reclamă pentru „Teatrul Palatului". Paul făcu la fel ca ceilalți și merse la una din tăbliile acelea duble, o puse pe umeri și porni spre poartă, pe urmele lui Jerry-măgarul.

Șirul „oamenilor-sandviș" cutreieră toată ziua străzile cele mai aglomerate ale orașului. Tăbliile erau grele și

prost îmbucate, aşa încît se lăsau mereu pe umeri, strivindu-i. Pe la orele cinci după-amiază se întoarseră în curtea de pe Dukes Row, unde fiecare încasă cîte doi şilingi şi nouă pence pentru munca din acea zi. Cînd ieşiră din curte, Jerry îi spuse lui Paul:

— Acum ne putem ospăta.

Şi, mereu zîmbitor, îl duse pe Paul la cel mai apropiat birt.

Paul lucră toată săptămîna ca „om-sandviş". Era o muncă umilitoare: pentru a atrage atenţia trecătorilor, oamenii trebuiau să poarte haine fistichii, iar într-o dimineaţă Paul primi, o dată cu ceilalţi, un joben rupt. În dimineaţa aceea, în timp ce trecea pe Ware Street, o zări pe Nancy Wilson, una dintre vînzătoarele de la „Bonanza". Cînd aceasta se apropie, Paul îşi lăsă repede capul în jos, dar fata îl recunoscuse între timp şi se uita la el cu o privire uluită.

Lui însă nu-i păsa. Cu banii primiţi pentru treaba asta, putea să-şi acopere cheltuielile de întreţinere: două pence mergeau la chiria patului din dormitorul comun, iar ceilalţi bani îi rămîneau pentru mîncare. Întrucît era mai puţin costisitor să mănînce la bucătăria comună, Paul îşi cumpără, din îndemnul lui Jerry, o tigaie de ocazie, chiar de la proprietarul dormitorului. O bucăţică de carne prăjită cu ceapă îi ajungea ca să se sature.

Dormitorul adăpostea o lume ciudată, drojdia societăţii din Wortley. Nici unul dintre vagabonzii aceştia nu avea o slujbă fixă: pînă şi cei mai buni dintre ei munceau la nimereală cînd găseau cîte ceva de lucru. Cînd sosea pe canal un şir de şlepuri încărcate, cînd se săpa vreun şanţ sau cînd vreun viscol bloca străzile, atunci vagabonzii „se ospătau", cum zicea Jerry. Alţii aveau ocupaţii mai bizare şi mai dubioase: culegeau zdrenţe, sticle goale, scormoneau prin gunoaie — tăcuţi, jerpeliţi, jegoşi, veşnic încovoiaţi, cu ochii în pămînt, în căutarea unui borcan sau a unei farfurii aruncate, a unei bucăţi de fier ruginit sau a unei alte asemenea comori. „Artiştii de stradă" erau şi ei nişte oameni ciudaţi. Printre ei se afla unul care-i distra pe trecători, mîncînd un cîrnat prins între degetele de la picioare; mai era acolo şi un viorist orb, un bătrîn cîrcotaş care,

în fiece seară, după ce-și scotea ochelarii negri și-și părăsea bastonul cu care șontăcîia pe străzi, se apuca să citească ziarul în hamacul lui; mai era și un cîntăreț care-i distra pe cetățenii ce făceau coadă la ghișeele teatrelor — un tip din Dublin, care mînca scrumbii sărate și cartofi copți. În sfîrșit, mai erau schilozii — unul care mergea tîrîndu-se în mîini și pe cioturile picioarelor, unul care-o făcea pe paraliticul, un tînăr care-și arăta plăgile, cerșind cu nerușinare. Mulți dintre ei erau corupți și vicioși. Unii însă erau putred de bolnavi. Înghesuiți de-a valma în dormitorul acela murdar și neaerisit, sforăiau și zbierau în somn, răspîndind o duhoare pestilențială ce se amesteca cu duhoarea latrinei.

Promiscuitatea acestui dormitor începu curînd să-l scîrbească pe Paul, umplîndu-i sufletul de deznădejde. Avea sentimentul că nu va izbuti niciodată să dezlege taina și visa să întreprindă o acțiune decisivă, care să-l smulgă odată pentru totdeauna din lanțurile pasivității. Se simțea din ce în ce mai apăsat de povara nedreptății, ce-i otrăvea tinerețea; noaptea, neputînd dormi, se frămînta, plin de gînduri, stăpînit de o ură din ce în ce mai aprigă împotriva procurorului Matthew Sprott, principalul instrument al suferințelor tatălui său.

Către sfîrșitul săptămînii, „Societatea de afișaj și publicitate" încetă să mai angajeze „oameni-sandviș". În fața curții, Paul se uită la Jerry, care-i spuse, ridicînd nepăsător din umerii lui firavi:

— Asta se-ntîmplă destul de des. Ne pun pe liber și-și trimit prin poștă reclamele. Hai să-ncercăm la gară.

Merseră împreună la gară, ca să pîndească ocazia de a căra vreo valiză ferindu-se din calea hamalilor, care erau furioși pe acești concurenți neloiali. Vreme de două zile „lucrară" acolo, iar puținele bacșișuri primite îi îngăduiră lui Paul să-și cîștige existența pînă sîmbătă. În seara zilei de sîmbătă, cînd intrară în dormitor, Jerry se opri locului și-i arătă lui Paul un vlăjgan în vîrstă de vreo patruzeci de ani, cu o față palidă, slabă și nebărbierită, și niște ochi mici; era îmbrăcat într-un costum cafeniu, pe cap purta un

melon, iar la gît îi atîrna un fular de culoare închisă.
— Uite-ți omul, prietene — îi spuse Jerry în șoaptă. Ăsta-i Castles... ai grijă numai cum te porți cu el.

Capitolul XXIV

Ceva mai tîrziu, Paul ședea față în față cu omul acesta, pe care-l așteptase cu atîta nerăbdare. Se aflau într-o cămăruță dosnică, pe care Castles o închiriase pe-o stradă din apropiere. În ciuda ținutei sale neglijente și a vocii sale aspre, individul părea să fie, așa cum îi dăduse a înțelege Jerry, inteligent și instruit. Avea chiar aerul unui om al legii. Fața prelungă și suptă și ochii lui galbeni, reci și necruțători aveau expresia unui magistrat deprins să rostească sentințe răsunătoare. Dar, orice ar fi fost în trecut sau ar fi putut să fie, era limpede că acum căzuse el însuși în lumea interlopă.
— Înfățișarea mea te surprinde, nu-i așa? îl întrebă el pe Paul, cu atîta bruscheță, încît Paul roși, uimit că individul îi ghicise gîndurile. Nu te mai osteni. Eu nu mai exist. Ochii îi erau lipsiți de expresie, dar buzele-i livide se lăsară în jos, într-un rînjet disprețuitor: Ce dorești de la mine?
Paul nu-i răspunse. Fără a-și lua ochii de la el, îi întinse bilețelul pe care-l primise de la Prusty. Castles îl despături și-l citi fără interes, apoi i-l dădu înapoi, cu un soi de indiferență amară, spunîndu-i:
— Va să zică asta te-a adus la mine?!
— Cine mi-a trimis bilețelul? întrebă Paul, cu emoție în glas. Tatăl meu?
— Se prea poate — răspunse cu glas sec Castles, după o clipă de tăcere încordată.

— Atunci... îl cunoști?
— Poate.
— La Stoneheath?
— Da, în iadul ăla blestemat... Află c-am fost vecini de... apartament. Obișnuiam să comunicăm, noaptea, prin „telegraf"... cînd dumnealui nu era la carceră.
Paul își apăsă cu mîna fruntea încinsă și transpirată.
— Cum o duce? mai întrebă el, gîfîind.
— Prost — răspunse Castles și, scoțînd din buzunarul pardesiului său un pachețel cu tutun și o foiță, își răsuci o țigară, cu o singură mînă. Apoi adăugă: Cum nu se poate mai prost.
În ciuda curajului său, Paul nu-și putu stăpîni un suspin:
— N-ai nimic să-mi spui? Nici o speranță să-mi dai?
— Poți oare să speri ceva la Stoneheath?
Paul avea senzația că bătăile inimii îl asurzesc, aidoma bătăilor unei tobe, la o înmormîntare. Totuși simțea că sinistra discreție a acestui om ascunde ceva.
— De ce mi s-a spus că trebuie să te văd? îl întrebă Paul, mușcîndu-și buzele.
— Tatăl tău știa că voi fi pus în libertate. Crezînd că-i neapărat necesar să te întîlnesc, mi-a dat aiurelile astea.
Paul luă hîrtiile pe care i le întinse Castles: niște foi murdare, scrise cu creionul. Citindu-le și răscitindu-le — cu greu, căci cuvintele erau aproape șterse — simți că speranța moare-n sufletul lui. Cuvintele astea erau doar niște strigăte în beznă, niște proteste și bocete monotone care dovedeau suferința cumplită a omului, dar nu ofereau nici o dovadă în plus, nici un indiciu important. Paul își ridică încet privirea spre Castles, care, în tot acest timp, așteptase cu o răbdare glacială, dar politicoasă.
— Așadar, nu mă poți ajuta cu nimic?
— Depinde — zise Castles, trăgînd adînc în piept fumul de țigară — depinde ce fel de ajutor dorești să capeți.
— Știi bine ce vreau! exclamă Paul. Vreau să-l scot din mormîntul în care a fost zidit de viu acum cincisprezece ani!
— Din mormîntul ăla nu se iese niciodată...

— O să-l scot eu! strigă Paul, cu patimă. E nevinovat şi o voi dovedi! Îl voi găsi pe adevăratul vinovat.
— Degeaba! spuse Castles, cu dispreţ în glas. După cincisprezece ani, n-ai nici o şansă. Omul care-a făptuit crima aceea se află, poate, la sute de mile depărtare. Şi-o fi schimbat numele, şi-o fi luat altă identitate sau poate-o fi murit; nu, nu-i nimic de făcut! Castles vorbea foarte încet, pentru ca vorbele lui să-şi facă efectul, şi se uita ţintă la Paul, cu ochii lui galbeni, parcă împăienjeniţi. De ce nu-l cauţi pe ticălosul care l-a vîrît pe Mathry în puşcărie?
— Ce vrei să spui?
— Mă refer la procuror.
Paul tresări violent, ca muşcat de-un şarpe, şi spuse abia stăpînindu-se:
— Pentru Dumnezeu, cine eşti dumneata?
— Nu-i nici un secret — răspunse celălalt după o pauză, cu aceeaşi indiferenţă ce-l ascundea ca o mască. Am cazier... ca escroc ... cel puţin, aşa a început totul. Ar fi fost de ajuns puţină clemenţă: o mică păsuire ca să pot restitui banii şterpeliţi. Am cerut judecătorului un răgaz. Dar, în loc de asta, am fost condamnat la şapte ani muncă silnică. Castles tăcu o clipă, apoi continuă: Tu şi cu mine sîntem în aceeaşi barcă. Tocmai de aceea Mathry a socotit că trebuie neapărat să ne întîlnim. Suferinţele noastre se datoresc aceluiaşi individ. Iar noi stăm cu mîinile-n sîn.
— Dar ce putem face? exclamă Paul, deznădăjduit, şi-şi prinse capul în palme.
— Nu-l cunoşti pe domnul acela? îl întrebă glasul necruţător.
— Nu.
Castles avu un rîs scurt:
— Nu pune la inimă. Am căzut amîndoi foarte jos, dar pînă şi-o pisică are dreptul să se uite la un rege. O lumină stranie se aprinse în ochii împăienjeniţi cînd adăugă: Ar trebui să te distrezi un pic. Ce-ai zice să mergi cu mine la un spectacol?
— La un spectacol?!

— Da, de ce nu? Nu citești cu atenție ziarele, altfel ai fi văzut că, de zece zile încoace, ni se oferă în oraş un spectacol clasa-ntîi, cu doi actori de prim rang. A, ei joacă mereu la Wortley, dar de data asta joacă într-un spectacol extraordinar și pe gratis! Vocea lui Castles căpătase inflexiuni sinistre, care-l înghețară pe Paul. Curtea cu juri e în sesiune — reluă Castles după o pauză. Prezidează Lord Oman, iar procuror e Sir Matthew Sprott... n-ai vrea să-i vezi?

Paul se zgîi la Castles, fără să-i răspundă.

— E o ocazie rară... ultima zi a procesului — continuă Castles, cu acelaşi glas batjocoritor. Hai, vino cu mine mîine după-amiază să vedem spectacolul, să-i vedem cum se descurcă.

— Cu ce?

— Păi știi tu cu ce — răspunse celălalt, cu prefăcută mirare — sigur că știi! Numai că, de data asta, n-o să fie chiar așa grozav. E vorba doar de o fată nenorocită care și-a înjunghiat ibovnicul. Totuși toca neagră e un spectacol interesant... e elegantă și veșnic la modă.

— Nu! exclamă Paul.

Castles se întunecă la față și-l fulgeră pe Paul cu ochii lui galbeni:

— Ți-e frică?

— Nu, nu mi-e frică... dar nu văd de ce-aş merge?

— Ba, ți-e frică! rosti celălalt, tăios. Te crezusem mai curajos la-nceput. Văd însă că m-am înșelat. Parcă ziceai că vrei să termini odată cu istoria asta! Atunci de ce dai înapoi cînd ți se ivește prilejul? Nu știi că în lumea de azi există două categorii de oameni? Cei care profită și cei care nu îndrăznesc? Nările îi fremătau pe fața lividă. Ce fel de joc crezi că jucăm noi amîndoi? Îți închipui, cumva, că e un joc distractiv? Știu eu ce urmărești! Dar tu te lași strivit, călcat în picioare! Ești cu fundul în două luntre... vrei s-alergi cu iepurii și să vînezi cu dulăii, asta vrei! Treaba ta! Dacă refuzi ajutorul meu, n-ai decît să te descurci singur: mergi pe drumul tău, iar eu o să merg pe-al meu!

Castles se ridică și-și aruncă mucul de țigară în căminul gol. Paul îl privea, jignit și nehotărît. În cele din urmă, cuvîntul „ajutor" rostit de Castles îl făcu să se hotărască. N-avea dreptul să refuze acest ajutor, oricît de echivoc și de misterios ar fi putut să pară.
— Bine, merg — spuse el. Cînd ne-ntîlnim?
— A, nu — zise celălalt, clătinînd din cap. N-are rost să te prefaci. Între noi, totul s-a terminat.
— La ce oră ne întîlnim? stărui Paul.
Castles se întoarse încet cu fața spre el, încheindu-și nasturii la haină.
— Ții neapărat? îl întrebă el, privindu-l țintă. Bine! Așteaptă-mă în fața tribunalului, mîine la orele două după-amiază.
Și spunînd acestea, se răsuci pe călcîie și deschise ușa.

Capitolul XXV

În după-amiaza zilei următoare, pe o vreme umedă și înnorată, Paul îl întîlni pe fostul pușcăriaș, la ora stabilită. Curtea cu juri era un edificiu impunător, de piatră cenușie, construit în stil Palladian, cu un portic înalt, sprijinit pe coloane masive. În nișa din mijloc, o statuie de marmură — o femeie legată la ochi — ținea în mîini balanța justiției. Castles, proaspăt bărbierit și îmbrăcat într-un costum sobru, cu guler alb și cravată neagră, părea să cunoască bine locurile. Îl conduse pe Paul printr-un coridor lateral, apoi pe o scară circulară ce ducea la o ușă masivă de mahon, unde un gardian impasibil le făcu semn să tacă și-i lăsă apoi să intre într-o mică galerie rezervată publicului. Paul și Castles se repeziră la două scaune goale.
Dedesubt se întindea sala ticsită a tribunalului: la un capăt al ei, o estradă pe care ședea magistratul, îmbrăcat în

robă; la stînga se vedea boxa juraţilor, la dreapta, boxa martorilor, apoi loja de onoare, plină de robe şi peruci, iar în centru boxa acuzaţilor, unde o fată tînără, cu umerii înfăşuraţi într-un şal ieftin, stătea între două gardiene tăcute. Acest tablou sumbru îl impresionă pe Paul. Cu degetele încleştate pe balustrada galeriei, se aplecă, pentru a-l vedea mai bine pe magistrat. Lordul Oman era un bărbat în vîrstă, neobişnuit de înalt, dar uşor adus de spate, parcă sub povara atîtor onoruri. Faţa lui, de culoarea vinului roşu, pe fondul gulerului de hermină, avea o expresie trufaşă, de o implacabilă severitate. De o parte şi de alta a nasului său vulturesc, obrajii îi atîrnau grei, aidoma fălcilor unui buldog. Sub sprîncenele-i stufoase, ochii lui priveau, senili dar încă teribili.

O apăsare a braţului îl făcu pe Paul să se întoarcă spre Castles, care-i arăta un personaj ce se ridica în faţa magistratului.

— Nu te mai uita la Oman, e un ramolit — îi şopti Castles la ureche. Uite-l pe amicul tău Sprott... se pregăteşte să vorbească.

Paul îşi simţi fruntea scăldată în sudoare cînd zări trupul masiv al procurorului. Acesta purta robă neagră şi perucă, iar obrajii săi aspri şi bărbia-i rotundă ieşeau în relief în semiobscuritatea sălii. Cu buzele strînse, îşi lăsă ochii frumoşi să rătăcească prin sală, iscodindu-şi ca un actor publicul. După o pauză calculată, începu să vorbească, făcînd o recapitulare a cazului, pentru juraţi.

Faptele, oribile, erau dintre cele mai simple. Împricinata era o femeie de stradă, o prostituată de cea mai joasă speţă, care, de la vîrsta le şaptesprezece ani (acum avea douăzeci şi patru), îşi exercita trista profesiune într-un cartier mizer al oraşului. Fata avea, se-nţelege, un „protector“, un amic care o aştepta la colţul străzii, care trăia pe seama cîştigurilor ei imorale şi care, de fapt, o exploata, bătînd-o adesea fără milă. Într-o noapte, după ce băuse peste măsură, fata, cuprinsă de o criză de scîrbă şi de remuşcare, îl înjunghiase, neprovocată, cu un cuţit de bucătărie, încercînd apoi să se sinucidă.

Deși povestea asta banală nu părea să se preteze la prea multe comentarii, Sprott o relată cu lux de amănunte, subliniindu-i toate laturile sordide și atrăgînd juraților atenția, în cuvinte tăioase, că nu trebuie cu nici un chip să acorde circumstanțe atenuante, care n-ar face decît să compromită justiția. Dacă împricinata își omorîse cu premeditare ibovnicul, însemna că se făcuse vinovată de omor... Paul avea sentimentul că Sprott își folosește puterile intelectuale în așa fel, încît, dînd impresia că prezintă cazul obiectiv și imparțial, o lipsea de fapt pe acuzată de orice posibilitate de a prezenta faptele într-o lumină cît de cît favorabilă.

Procurorul încheie cu un gest teatral și se așeză, în mijlocul unei tăceri mormîntale.

— Uită-te bine la el — îi șopti Castles lui Paul, cu un glas șuierător. Așa a obținut și condamnarea lui Mathry.

Chiar și fără îndemnul lui Castles, Paul, care-l privea țintă pe Sprott, se simți năpădit de o emoție atît de puternică, încît fruntea i se acoperi de o sudoare rece, iar picioarele i se muiară. I se mai întîmplase și în trecut să încerce o antipatie spontană împotriva anumitor oameni — unele temperamente se resping instinctiv și se detestă de la prima vedere. Dar în cazul de față era la mijloc mai mult decît o simplă antipatie. Sentimentul pe care-l încerca țîșnea din adîncurile ființei sale, ca o apă neagră. Își amintea de tot ceea ce afirmase omul acesta despre tatăl său, de interogatoriul necruțător, implacabil la care-l supusese. E adevărat că familiaritatea naște dispreț, că obișnuința sfîrșește prin a toci pînă și cea mai fină sensibilitate. Dar în comportarea acestui procuror al Coroanei, în ținuta lui studiată era ceva atît de inuman, încît Paul simți că i se aprinde în suflet o aprigă sete de răzbunare.

Deodată se făcu liniște. Judecătorul își încheiase concluziile. Jurații se retraseră, iar Curtea le urmă repede exemplul.

— E ora patru — spuse Castles, strîngîndu-și buzele livide. Tocmai la timp ca să-și bea ceaiul.

— Cum de ești în stare...

Castles dădu din umeri, cu o indiferență cinică:
— Pentru ei, e o simplă rutină... Oman, Sprott & co. Mă întreb cîți nenorociți au lichidat în ultimii cincisprezece ani?... Vrei să ieșim?
— Nu — mîrîi printre dinți Paul, întorcîndu-și fața.
Vecinul din cealaltă parte mînca sandvișuri dintr-o pungă: părea obișnuit cu procesele; era un omuleț cu pieptul scobit și cu niște fire rare de păr, lipite pe țeasta-i gălbuie ca ceara.
— Ați venit cam tîrziu — i se adresă omulețul lui Paul, pe un ton confidențial, aplecîndu-se spre el. Ați pierdut partea cea mai grozavă. Sprott n-a fost rău în concluziile sale, dar să-l fi auzit azi-dimineață! Praf a făcut-o pe acuzată! Aproape că i-au dat lacrimile, tîrfei, auzindu-l. „Scursoare... tîrîtură"... și cîte și mai cîte nu i-a zis! Acum nu mai ține mult. În zece minute, jurații au să se hotărască, sînt sigur. O și văd legănîndu-se în văzduh! După mutra ălui mai bătrîn dintre ei — pun pariu că-i sub papucul nevesti-si — pot să jur că fata n-o să fie cruțată. E palpitant, nu? Eu, unul, prefer să asist la un proces decît la un meci de fotbal.
Paul se întreba dacă toți cei din sală erau la fel ca omulețul ăsta. Aerul încins din galerie îl înăbușea pînă la greață. Deodată jurații se întoarseră, urmați de judecător.
— Vinovată!
Vecinul, expert în materie, prevăzuse verdictul; nu însă și țipătul pe care-l scoase nenorocita, ascunzîndu-și fața în broboadă și izbucnind apoi într-o tuse convulsivă. Judecătorul, plictisit la culme, fu nevoit să aștepte ca tusea să înceteze. Paul văzu apoi cum judecătorul își pune pe cap toca neagră, iar cînd îl auzi rostind cuvintele „condamnată la moarte prin spînzurătoare", simți ceea ce va fi simțit, în urmă cu cincisprezece ani, tatăl lui; ar fi vrut să plîngă, dar era paralizat de durere; simți că se înăbușe și se agăță de balustrada galeriei.
— S-a terminat — îi spuse Castles, pe un ton dezinvolt. Frumoasă reprezentație, nu?

Ameţit, Paul îl urmă pe scară, apoi prin curtea largă. Pe stradă, Castles se opri şi-l întrebă:
— Mergem undeva să halim?
S-ar fi zis că-i pune la încercare reacţiile, cu o curiozitate rece, de parc-ar fi cercetat o gînganie vîrîtă sub o lupă. Dar în acest examen era totuşi mai mult decît simpla curiozitate: înapoia acestei măşti sinistre, Paul simţea prezenţa unor emoţii mai obscure decît cele ce-l răvăşeau pe el însuşi.
— Nu pot mînca nimic — îi răspunse.
Castles îl apucă de braţ şi-i spuse:
— Ce-ar fi să ne întoarcem la mine şi să bem ceva? Cred c-avem nevoie.
— Bine — încuviinţă Paul.
Ajunsese să nu-i mai pese nici de ce face, nici unde se duce.
Porniră, aşadar, spre locuinţa lui Castles.

Capitolul XXVI

Cînd ajunseră în odăiţa din Pasaj, Paul se prăbuşi pe un fotoliu. Castles trase cu grijă perdelele, apoi scoase dintr-un dulăpior o sticlă şi două pahare.
— Ne-am cîştigat dreptul la băutura asta — îi spuse el, întinzîndu-i unul din pahare, după ce le umplu pe amîndouă. N-o să-ţi facă rău, e o băutură garantată.
Alcoolul îl încălzi pe Paul şi-i linişti nervii. Simţea efectiv nevoia să bea, iar această nevoie îl făcea să nu se gîndească la efectul pe care băutura l-ar fi putut avea asupra stării sale de spirit. Niciodată nu fusese copleşit de atîta amărăciune şi disperare. Îşi goli paharul dintr-o sorbitură şi nu protestă cînd Castles i-l umplu la loc, aplecînd sticla. Punîndu-şi paharul pe consolă, fostul puşcăriaş îl cercetă o clipă cu coada ochiului pe Paul şi-şi umezi buzele, plin

de satisfacţie. Da, această şansă unică, la care visa de atîta vreme, îi surîdea, în sfîrşit. Nu trebuia să scape ocazia pe care i-o oferise puşcăriaşul acela, vîrîndu-i pe ascuns în mînă un ghemotoc de hîrtie, în timp ce se plimbau prin curtea închisorii, în ajunul ieşirii sale de-acolo. Mathry, deţinutul din Stoneheath, nu însemna nimic pentru Castles: era, oricum, un om sfîrşit, un „vieţar" care n-avea nici o şansă de a fi amnistiat. Iar la Paul nu se gîndea decît în măsura în care putea juca rolul unei unelte a răzbunării, picată din cer.

Înainte de a cădea în „dizgraţie", Castles lucrase la o mare societate de asigurări din Midland. Burlac, amator de sport, ducea o viaţă tihnită, participînd din cînd în cînd la partidele de vînătoare şi frecventînd cu regularitate hipodromurile din regiune. Pentru un asemenea om, inteligent şi îndrăzneţ, jocul era o a doua natură, mai ales cînd „miza" i se părea că merită atenţia lui. Astfel, aflînd că firma la care lucra urma să fuzioneze cu mica societate de asigurări pe viaţă şi împotriva incendiilor „Haddon Hall" — fuziune profitabilă acesteia — Castles cumpărase cincizeci de mii de acţiuni ale micii societăţi, luînd banii necesari din fondurile societăţii, care se aflau sub controlul său. Cumpărarea fusese făcută discret, dar cum operaţiunea nu era lipsită de anvergură, ea nu putu trece neobservată, iar autorităţile prinseră curînd de veste. Spre stupoarea lui Castles, i se ceru să prezinte registrele la control unui inspector oficial, care nu era altul decît domnul Matthew Sprott. Castles se dusese numaidecît la Sprott, pe care-l cunoştea bine, şi, după ce-şi recunoscu vina, îl rugă să amîne cu zece zile controlul. Sprott refuză, bineînţeles, şi trecu la o examinare riguroasă a scriptelor, care duse la punerea lui Castles sub acuzaţie şi la condamnarea lui la maximum de pedeapsă. Între timp, acţiunile „Haddon" îşi triplaseră valoarea. Dar, în loc să cîştige şaptezeci de mii de lire, Castles se alese cu şapte ani muncă silnică.

Un asemenea om nu putea să ierte. Însufleţit de o ură de moarte împotriva lui Sprott, Castles căuta să se răzbune, fără a se expune el însuşi la vreo primejdie. Şi iată că

acum, după atîția ani, se ivea fiul lui Mathry — un imbecil idealist, animat de intenția melodramatică de „a reabilita onoarea tatălui său"... Să mori de rîs, nu alta! În cercurile în care se mișca acum Castles, tot ce era legat de activitatea poliției era cunoscut îndeaproape, așa încît fostul pușcăriaș aflase curînd de eforturile stîngace ale tînărului. Pentru un vulpoi bătrîn ca el, era o nimica toată să profite de o astfel de ocazie. Trecu, așadar, la atac, stăpînindu-și cu greu ura și arborînd obișnuita lui mască placidă.

— Trebuie să recunosc că te-ai comportat bine azi după-amiază — îi spuse el lui Paul, așezîndu-se pe un braț al fotoliului. Și sînt convins c-ai priceput, nu-i așa?

Paul nu-i răspunse.

— Am fost, poate, nedrept cu tine aseară — urmă Castles, pe un ton insinuant. În definitiv, lucrurile au luat o întorsătură proastă pentru tine. În situația asta, hărțuit mereu de poliție, nu-i de mirare că ți-ai pierdut o clipă curajul... Numai că — adăugă el după o pauză, clătinînd din cap — tu nu faci decît să te zbați ca un pește pe uscat. Tocmai de-aia am vrut să-i vezi pe ăia doi azi după-amiază. Nu atît despre Oman, care-i un dulău bătrîn și neputincios, măcar că-i place și acum să adulmece mirosul de sînge, cît mai ales despre domnul Sprott e vorba. Rostindu-i numele, Castles se întunecă la față și, în ciuda încercării lui de a vorbi pe un ton ironic, urmă cu un glas aspru, tăios: El e creierul întregului sistem! E cel mai afurisit reacționar din Wortley. N-aș fi în stare să-ți înșir toate relele pe care le-a făcut, totdeauna indirect, totdeauna sub o acoperire sau alta. El e cel care l-a aruncat pe taică-tu în infernul din Stoneheath. *Iar atîta timp cît dumnealui e în viață, nu vei izbuti să-ți salvezi tatăl.*

În tăcerea care se lăsă, Paul se simți năpădit de o fierbințeală ciudată și-l văzu pe Sprott ridicîndu-se, triumfător și plin de sine, în fața lui.

Castles, care-și recăpătase, aparent, calmul, își continuă monologul:

— Da, ceilalţi au fost doar stupizi: Dale, de pildă, e un dobitoc orbit de conştiinţa datoriei. Probabil că s-a autoconvins că are dreptate. Pe unul ca ăsta nu-l poţi urî, ar însemna să te înjoseşti. Cît despre Oman, judecătorul, e un robot, care acţionează orbeşte. Dar Sprott, a, Sprott e cu totul altfel. E un om de o inteligenţă scăpărătoare. Sînt sigur că şi-a dat seama de şubrezenia „dovezilor" aduse împotriva tatălui tău, şi totuşi a continuat să-l acuze fără cruţare, folosind toate subtilităţile artei sale, pînă cînd a obţinut condamnarea lui la o soartă mai cumplită decît moartea însăşi. El a făcut-o! Da, nimeni altcineva decît Sprott!

Sub acest potop de cuvinte, a căror logică îl impresiona, Paul simţea că sîngele îi clocoteşte în vine. Vedea procesul într-o perspectivă clară şi, ca într-o străfulgerare, îşi dădea seama de responsabilitatea procurorului. Castles îşi lăsă, ca din întîmplare, o mînă pe umărul lui şi-i spuse:

— Ştiu ce-i în sufletul tău. Îmi pare rău pentru tine. Te întrebi cum ai putea ajunge la un om ca el? E ca o cetate fortificată.

Paul îşi întoarse faţa spre Castles şi exclamă, cu ochii strălucitori:

— Trebuie să existe un mijloc de a ajunge la el!

— Nu, nu există — răspunse Castles, pe un ton compătimitor, apoi adăugă, cu tremur în glas, încercînd să-şi ascundă o bruscă încordare a muşchilor feţei: Ba poate că există un mijloc... a, nu, e cu neputinţă!

— De ce cu neputinţă? îl iscodi Paul. Ochii îi scăpărau întunecaţi pe faţa albă ca varul.

Castles păru să reflecteze, apoi spuse, ca şi cum ar fi vrut să alunge gîndul ce-i trecuse prin minte:

— Nu, eşti prea tînăr, nu te-ai putea duce la Sprott... la el acasă... ca să închei socotelile cu el...

Şi Castles îl privi pe furiş, răsuflînd într-un ritm mai grăbit decît s-ar fi cuvenit pentru un om care ţinea să arate atît de calm şi detaşat. Dar Paul nu mai era capabil să observe patima ce-l zbuciuma pe Castles.

— Ce mă-mpiedică să mă duc la Sprott şi să-l înfrunt? murmură el, tremurînd tot.

— Eşti în stare? îl întrebă Castles, cu acelaşi glas intens. Paul îl privi fără a-i înţelege pe deplin gîndul. Simţea că-i ţiuie urechile şi că-i vîjîie capul.

— Eşti în stare? repetă Castles, şi mai stăruitor.

Paul dădu din cap.

— E singurul mijloc de a-ţi face dreptate, altul nu ţi-a mai rămas. Cine te-ar putea învinui? Tot adevărul va ieşi la iveală. Dacă acţionezi... n-au să mai poată păstra tăcere, au să fie nevoiţi să revizuiască procesul. Toată lumea va afla adevărul. Gîndeşte-te! Toate lucrurile pe care *ei* încearcă să le ascundă cu atîta înverşunare vor fi date în vileag! Se vor acoperi de ruşine... dacă acţionezi. Întreaga răspundere va cădea asupra lor... Iar Sprott, agentul şi instrumentul justiţiei, va fi înlăturat din drum, va dispărea pentru totdeauna... dacă acţionezi! „Şi-a meritat din plin soarta", vor spune oamenii... Nimeni nu-ţi va face vreun reproş, toţi vor spune că era dreptul tău... dacă acţionezi...

Paul se ridică în picioare, înnebunit de aceste cuvinte. Procesul la care asistase şi viaţa chinuită pe care-o ducea de zece zile încoace îi tociseră puterea de rezistenţă. Gîndurile i se învălmăşeau în minte, ca nişte fulgere. Îşi umplu din nou paharul şi bău cu sete.

— Uite — îi spuse Castles, cu o voce răguşită, întinzîndu-i un revolver negru, automat, de tip „Webley". Pentru cazul cînd ar încerca să te oprească...

Paul nu se arătă mirat. Rămase tăcut, ca şi Castles. Acesta deschise uşa, iar Paul ieşi. Coborînd scările, simţi pe coapsă arma grea. Se mistui în întunericul străzii.

Singur în odăiţa lui, Castles rămase o clipă lipit de uşorul uşii, ca şi cum ar fi încercat să-şi recapete suflul; gura i-era crispată, iar obrajii scobiţi în chip ciudat. Apoi, cu nişte degete tremurătoare, îşi răsuci o ţigară şi şi-o aprinse, uitîndu-se la ceas. Peste zece minute un tren pleca spre miazănoapte. N-avea rost să mai întîrzie. Punîndu-şi pardesiul, trase din ţigară cîteva fumuri. Un gînd tainic îl făcu să-şi dezvelească gingiile palide într-un rînjet. Cu un gest violent, strivi ţigara sub călcîi şi ieşi.

Capitolul XXVII

În aceeași seară, cînd ieși din vestiarul tribunalului, Sir Matthew Sprott se opri sub portic, întrebîndu-se cum să-și petreacă cele două ore de răgaz ce-i mai rămîneau pînă la cină. La „Burrough's Hall" avea loc o partidă de ping-pong: Smith contra Davis. Dar, deși jocul acesta îi plăcea foarte mult și avea el însuși acasă o masă de ping-pong reglementară, se hotărî să nu se ducă, spunîndu-și că partida era pe terminate. Mai bine să meargă la clubul Sherwood, pe Leonard Square.

Cînd porni, se mai zărea pe cer o fîșie de lumină roșie, aproape lugubră, care tivea cu purpură un norișor nu mai mare decît o palmă de om. Ochii lui Sprott se simțeau atrași în chip ciudat de acest norișor care atîrna ca un semn răuprevestitor pe boltă. În ultimele săptămîni nu se simțise de loc la largul lui. Muncise poate peste măsură, pregătindu-se cu prea mult zel pentru viitoarele alegeri. Deși se lăuda adesea că „n-are nervi", în ultima vreme observase că e de ajuns un fleac ca să se enerveze. De ce, bunăoară, să pună atîta la inimă visele astea urîte care o chinuiau de la o vreme pe nevastă-sa?

Sprott încruntă din sprîncene. Coșmarurile astea stupide n-aveau nici un sens, dar le lega totuși ceva, un punct comun. Toate îl priveau direct și, în fiecare dintre ele, pățea cîte o nenorocire absurdă: se făcea, de pildă, că e la tribunal și că-și uită dosarul; sau se ridica să vorbească în fața juraților și nu putea scoate o vorbă; era pus la punct, în termeni jignitori, de judecător; apoi, cînd părăsea sala, toți se ridicau ca să-l batjocorească și să-l huiduiască. Mai cu seamă această imagine o neliniștise pe nevastă-sa, determinînd-o să-i facă mărturisiri.

Cînd ajunse în Square, Sir Matthew Sprott era întunecat la față, ca și cerul. Oricît s-ar fi străduit să disprețuiască aceste vise urîte care o torturau pe scumpa lui Catherine se vedea nevoit să admită că erau o emanație a subcon-

ştientului, legată de vechea şi uitata afacere Mathry. La gîndul că acest ţînţar ieşit din smîrcurile trecutului făcea atîtea ravagii, se simţi năpădit de un val de mînie.

Minţise pretinzînd în faţa comisarului-şef că reexaminase dosarul procesului. Nici n-ar fi fost necesar, pentru că avea o memorie extraordinară şi-şi amintea totul, pînă-n cele mai mici amănunte. Cum ar fi putut să uite, chiar şi după cincisprezece ani, acel proces care-l lansase către culmea supremă de astăzi?

Revedea faţa lui Mathry stînd în boxa acuzaţilor — o faţă frumoasă, de brunet, după care femeile se dau totdeauna în vînt, spre jalea şi nefericirea lor. Da, stăruise şi asupra acestui aspect... şi asupra altora — asupra altor slăbiciuni şi cusururi ale deţinutului pentru a-l deruta şi a-l zdrobi. De ce nu? Nu era oare dreptul şi datoria lui să-l prezinte pe împricinat în lumina cea mai proastă, să insiste asupra păcatelor sale pentru a cîştiga procesul? Sir Matthew ajunsese în Leonard Square, a cărui peluză centrală, împodobită cu statui ale unor demnitari din trecut, atrăgea o sumedenie de porumbei. Încercă să se scuture de gîndurile-i sumbre. Intrînd în vestibulul somptuos al clubului, îşi lăsă pălăria şi pardesiul şi merse la o masă din colţul sălii de jos. În aşteptarea ceaiului pe care-l comandă, aruncă o privire în jur.

Clubul Sherwood era un club foarte select, care-şi recruta membrii din rîndurile familiilor rurale şi ale aristocraţiei din Midland. Sprott nu era prea bine văzut aici — de fapt, fusese respins de trei ori înainte de a fi admis spre marea lui satisfacţie. Simţind că oamenii îl invidiau pentru reuşita lui, era adesea înclinat să vadă în lipsa lui de popularitate un semn al succesului şi al puterii sale de a sfărîma toate obstacolele. De cîte ori, stînd în faţa oglinzii din vestiarul tribunalului şi aşteptînd ca Burr, bătrînul său secretar cu obrajii de culoarea tutunului, să-i întindă cu un gest slugarnic peruca, nu zîmbise propriei sale imagini, murmurînd încîntat: „Da, Burr, sînt omul cel mai detestat din oraşul Wortley!"

Dar în seara asta, se simţea ciudat de singur şi, la vederea oamenilor din sală, ar fi vrut ca vreunul dintre ei să vină la masa lui şi să-i vorbească.
Intrarea lui în club trecuse aproape neobservată — doar vreo cîţiva îl salutaseră cu o mişcare a capului. În celălalt capăt al sălii, patru oameni jucau bridge — printre ei era şi Nigel Grahame, un avocat pe care-l cunoştea vag. O dată sau de două ori, jucătorii de bridge priviră în direcţia lui Sprott. „Nu cumva vorbesc despre cazul Mathry?" se întrebă el. Dar nu, era cu neputinţă — ar face mai bine să-şi controleze gîndurile, prea o luau razna! Şi totuşi, de ce se prefăcea Nigel Grahame că nu-l cunoaşte? Sorbindu-şi încet ceaiul, Sir Matthew îşi aţinti privirea asupra avocatului.
După părerea lui, Grahame era un tip bizar, cu idei şi convingeri năstruşnice. Fiu al unui pastor de ţară, făcuse studii strălucite la colegiul din Winchester. De la această şcoală celebră, care-l marcase profund în ce priveşte manierele şi cunoştinţele, trecuse la Oxford. La numai un an după intrarea lui în Barou, taică-său murise, lăsîndu-i o mică rentă de două sute de lire pe an. După înmormîntarea tatălui său, plecase în străinătate, iar în următorii cinci ani dusese o viaţă de vagabond. Fusese preceptor al unui tînăr austriac care, fiind tuberculos, îşi petrecea zilele în munţii înalţi ai Tirolului. Apoi cutreierase prin Europa, mai mult pe jos, cu un rucsac în spinare, petrecîndu-şi iarna în masivul Jura, şi vara în Dolomiţi. Îi plăcea să umble pe munte — într-o zi străbătuse distanţa dintre Merano şi Innsbruck: cincizeci şi două de mile!
Fireşte, acest mod de viaţă aparent lipsit de scop îi alarmase pe prietenii săi, dar peste un an Grahame avea să se întoarcă la Wortley, perfect sănătos, şi să-şi reia activitatea, cu aerul cel mai firesc, ca şi cum ar fi fost plecat doar o zi. Treptat-treptat, îşi dobîndise o clientelă care, fără să fie prea numeroasă, era cît se poate de distinsă. Se spunea că Grahame datora această reuşită fizicului şi manierelor sale alese: înalt şi subţiratic, cu trăsături regulate şi cu nişte ochi negri, ascetici, era totdeauna corect, sobru

și politicos. Dar sub această mască superficială se ascundea un caracter deosebit de integru — cauza profundă a reputației sale. Grahame era un om care împingea cinstea pînă la fanatism. Avea ceva intangibil și impenetrabil care-l tulburase și-l nedumerise totdeauna pe Sir Matthew.

Acesta își amintea, de pildă, de seara cînd, la una din recepțiile organizate de nevastă-sa în Grove Quadrant, îl luase deoparte pe Grahame, ca să-i arate tablourile lui Constable, căci îl știa mare amator de artă, și voia să-i scoată ochii cu bogăția lui. Grahame se purtase cu o politețe desăvîrșită, dar Sprott simțise tot timpul indiferența lui față de comorile sale, ca și cum ar fi avut de-a face cu o colecție de falsuri. În cele din urmă, exclamase, enervat:

— Ei bine, tinere, ca mare specialist, nu mă invidiezi?

Grahame îi răspunsese, cu un surîs amabil:

— De ce te-aș invidia, cînd am posibilitatea să văd tablouri cel puțin la fel de frumoase în Muzeul Municipal, de cealaltă parte a Parcului?

— Bine, omule, dar la muzeu tablourile nu-s ale nimănui!

— Crezi? spusese Grahame, cu un surîs și mai suav. Oare marile capodopere nu aparțin întregii lumi?

Amintirea acelei scene îi revenea supărător în memorie; și cum, tocmai în clipa asta jucătorii de bridge plecau de la masa lor, Sprott se pomeni că-i face semn lui Grahame. Acesta șovăi, aproape imperceptibil, apoi traversă sala spre Sir Matthew.

— Vino la masa mea — îi spuse procurorul, cu o cordialitate silită. Sînt singur.

— Am și băut ceaiul — îi răspunse Grahame, cu un zîmbet politicos.

— Atunci, șezi o clipă. Prea ne vedem rar.

Cu același zîmbet politicos, Grahame se așeză pe brațul unui fotoliu.

— Perfect — spuse procurorul, înfigîndu-și cu poftă dinții într-un sandviș. Știi bine că nu mușc. În ciuda celor ce se spun despre mine la club . . .

— Te asigur că, în ce mă privește . . . — începu Grahame, ușor stingherit.

Sprott rîse ceva mai zgomotos decît ar fi vrut.

— Păi nu despre mine vorbeai adineauri cu ceilalți? A, nu-l poți păcăli pe-un vulpoi bătrîn ca mine... Sprott își dădea seama că întrecuse măsura, dar ceva îl împingea să continue, așa că spuse: Nu degeaba mi-am exercitat atîția ani capacitatea de deducție! Sprott făcu o pauză, ca să bea puțin ceai, apoi adăugă: Vezi dumneata, Grahame, un om nu poate ajunge la situația socială la care-am ajuns eu, fără a trezi animozitățile unor neisprăviți care abia așteaptă să-l sfîșie, zbierînd: „Lupul! Lupul!“ E destul să se ivească un dobitoc de teapa lui George Birley, pentru ca haita să treacă la atac. Nu ești de aceeași părere?

— Am citit notița din *Courier*, dar nu i-am dat nici o atenție — răspunse Grahame, cu glas domol.

— În viața mea n-am văzut om să-și facă reclamă cu atîta nerușinare. Birley i-a luat prin surprindere pe cei din Parlament. Ministrul de interne era de-a dreptul furios. În aceeași seară, la o recepție dată de Duncaster, nevasta lui Birley a declarat sus și tare: „Știu de multă vreme că George e un idiot, dar speram că are încă destulă minte ca să nu răscolească asemenea noroaie“... Ai mai pomenit vreodată una ca asta? Mi s-a spus că Birley nu va mai fi lăsat să candideze în alegeri.

Grahame tăcea, cu ochii în jos.

— Poate că era sincer — rosti el în cele din urmă. În orice caz, n-ai impresia că-i preferabil să fii un prost decît un ticălos?... Se uită la ceas și adăugă: Scuză-mă, dar trebuie să plec.

Și ridicîndu-se îl lăsă pe Sprott singur, după ce-l salută politicos.

Procurorul, întunecat la față, își mai turnă ceai în ceașcă, dar ceaiul i se păru amar. Discuția pe care-o avusese nu-i prilejuise nici o satisfacție, iar plecarea bruscă a lui Grahame îi sporise sentimentul de nemulțumire. La gîndul acesta, se adumbri și mai mult, copleșit de furie. Oare în trecut nu biruise el dificultăți mult mai mari, atacuri mult mai perfide?

Amintindu-și de izbînzile sale din trecut, își îndreptă umerii, își scoase în afară buza de jos, își reluă atitudinea pe care-o avea de obicei în fața juraților. Regreta slăbiciunea prin care trecuse adineauri. Nu cumva steaua lui era pe cale să se stingă? Nu cumva o să se oprească el tocmai acum, cînd ajunsese în pragul Parlamentului și cînd i se deschidea în față viitorul cel mai grandios? A, nu! ... De o mie de ori, nu!

Sprott se ridică și ieși, posomorît. Portarul clubului făcu o remarcă glumeață în legătură cu vremea, dar procurorul, vădit nepoliticos, nu-i răspunse. Urcîndu-se într-un taxi, îi spuse pe un ton sec șoferului să-l ducă în Grove Quadrant.

Ajuns acasă, o văzu, uimit, pe nevastă-sa ieșindu-i în întîmpinare în vestibul. După ce-l sărută, îl ajută să-și scoată pardesiul, apoi îi spuse:

— Matthew dragă, te-așteaptă în bibliotecă un tînăr. A fost atît de răbdător ... N-ai vrea să-l primești înainte de cină?

Sprott se încruntă, gata-gata s-o dojenească pe nevastă-sa că-i nesocotise ordinul de a nu lăsa pe nimeni să-l deranjeze. Dar, pentru că o adora, nu-i spuse nimic. Înclinîndu-și capul, porni spre bibliotecă.

Capitolul XXVIII

Era o încăpere frumoasă, cu multe cărți, cu gravuri pe pereți și cu un covor gros, de lînă crem. Nemișcat ca o statuie, Paul aștepta acolo de vreo zece minute. Îi deschisese chiar soția procurorului, o femeie frumoasă, în vîrstă de circa patruzeci de ani, cam palidă și firavă, îmbrăcată

într-o rochie cenuşie. Îl luase, evident, drept un funcţionar al procurorului, căci îi spusese, cu zîmbetul ei senin:
— Sper că nu-i aduceţi lui Sir Matthew încă ceva de lucru?
Îl întrebase apoi dacă doreşte un pahar de sherry şi un pişcot. Cînd Paul refuzase, ea zîmbise din nou şi ieşise. În bibliotecă era linişte. Deodată Paul auzi deasupra capului său acordurile unui pian. Cineva cînta încet şi cu oarecari greşeli unul din Preludiile lui Chopin. Era un copil: Paul îi auzea rîsetele şi vorbele. Pianul acela îl scotea din sărite. Se gîndea la procuror, la locuinţa lui elegantă, la soţia lui atît de atrăgătoare şi la fetiţele lui zglobii. Se gîndea apoi la omul care zăcea într-o celulă umedă, cu pereţii de piatră. Şi simţea că nu mai poate îndura acest gînd. Deodată auzi huruitul unei maşini. Era, de bună seamă, Sprott. Îşi îndreptă spinarea, gata să-l înfrunte. Uşa de la intrare se deschise, apoi se închise. Dinspre vestibul se auziră voci. Peste un minut Sir Matthew intră în bibliotecă. Paul îl privi fără să se clintească şi fără să scoată o vorbă. Procurorul rupse cel dintîi tăcerea:
— Care-i motivul acestei vizite neanunţate? întrebă el, cu mînie în glas, dar şi cu o expresie neliniştită, care-l făcu pe Paul să ghicească numaidecît că procurorul îl recunoscuse. N-ai nici un drept să vii aici, în locuinţa mea particulară.
Această remarcă i se păru revelatoare lui Paul, dezvăluindu-i spărtura ascunsă sub faţada impunătoare. „Omul acesta n-are nici un drept să condamne pe alţii“ — îşi spuse. Gîndurile-i erau acum limpezi ca un cristal.
— O chestiune lăsată ani de zile în suspensie poate deveni urgentă — rosti el încet.
Vinele de pe fruntea procurorului se umflară. Stînd lîngă uşă, nu îndrăznea să se apropie de Paul; dar, silindu-se din răsputeri să-şi recapete demnitatea, izbuti să redevină actorul deprins să recite un text îndelung studiat:
— Nu-ţi voi ascunde faptul că, de cîteva luni încoace, sînt la curent cu prezenţa şi mişcările dumitale în acest

oraş. Eşti fiul unui om condamnat la închisoare pe viaţă şi încerci să obţii redeschiderea unui proces judecat în urmă cu cincisprezece ani.

— Există îndoieli în privinţa acelui proces — spuse Paul. Şi au apărut unele elemente noi care s-ar cuveni luate în consideraţie.

— Nu fi prost! exclamă procurorul, copleşit de furie şi de acea tainică îndoială. După cincisprezece ani, aşa ceva e cu neputinţă din punct de vedere juridic. La stăruinţele dumitale, a fost depusă o cerere de revizuire a procesului pe masa ministrului de interne, dar el a respins-o categoric.

— Dar dumneavoastră? întrebă Paul. În calitate de procuror, aveţi datoria de a veghea la respectarea legalităţii. Iar dacă vă veţi convinge că tatăl meu a fost nevinovat, vă veţi simţi dator să luaţi măsuri...

— Numai că eu nu sînt convins! zbieră Sprott.

— Dacă m-aţi asculta, v-aţi convinge. E de datoria dumneavoastră să luaţi cunoştinţă, ca procuror, de elementele noi...

Sprott era atît de enervat, încît simţea că se-năbuşe. Sîngele îi năvălise în obraji. Făcînd un efort, izbuti totuşi să se stăpînească şi spuse pe un ton glacial:

— Te rog să pleci de-aici. Nu ştii ce vorbeşti... n-ai habar de dificultăţile tehnice, de complicaţiile maşinăriei judiciare, de inevitabilele repercusiuni... Eşti ca un copil prostuţ care-ar vrea să dărîme o casă mare, închipuindu-şi că la temelia ei o cărămidă a fost aşezată strîmb.

— Dacă temeliile sînt putrede, casa se va nărui oricum...

Sir Matthew nu catadicsi să răspundă. Trăsăturile lui erau schimonosite acum de un rînjet. Dar ochii lui mici îl priveau pieziş pe Paul, într-un fel care-l făcu pe acesta să ghicească încă o dată spărtura ascunsă sub faţadă. Şi ştiu că din dorinţa de a o ascunde cu orice preţ, Sprott nu va accepta niciodată revizuirea procesului. Totuşi trebuia să-i ofere o ultimă şansă...

— Cînd un deţinut a ispăşit cincisprezece ani din sentinţa de condamnare pe viaţă, nu se obişnuieşte oare ca, din considerente umanitare, să fie graţiat? întrebă el.
Sir Matthew continua să-l privească pieziş pe Paul, cu ochii lui injectaţi.
— Ministrul de interne s-a şi pronunţat în această chestiune — spuse el, pe un ton tăios.
— Dar dumneavoastră nu v-aţi spus cuvîntul — replică Paul, cu un glas înăbuşit. Un cuvînt spus de dumneavoastră acolo unde trebuie ar avea o mare greutate. Un singur cuvînt... o aluzie la elementele noi care s-au ivit...
Sir Matthew clătină energic din cap, în semn că-şi declină orice răspundere, şi deschise uşa, cu mîna pe care-o ţinea la spate.
— Pleacă! spuse el, rînjind. Sau vrei să fii dat afară?
Paul îşi dădu atunci seama că totul era în zadar. Omul acesta nu va face niciodată nimic, nu va consimţi cu nici un chip să ceară graţierea condamnatului. Prizonier al trufiei sale, nimic nu conta pentru el în afară de propria-i demnitate, de propria-i situaţie, de propriile-i perspective de viitor. Era hotărît să şi le apere cu orice preţ.
La gîndul acesta, Paul se simţi năpădit de o furie oarbă, deznădăjduită. Da, Castles avusese dreptate! În faţa trufiei nemărginite a acestui om, se năruiseră toate obstacolele: tatăl său, Swann şi el însuşi fuseseră nevoiţi să cedeze. Rămînea o singură soluţie. Paul se ridică anevoie în picioare — încheieturile îi înţepeniseră, picioarele parcă nu-i mai aparţineau — şi porni spre omul proţăpit lîngă uşă.
— Pentru ultima oară — şopti el, aproape imperceptibil, simţind că se înăbuşe.
— Nu!
Îşi ţinea o mînă în buzunar, încleştată pe revolver. Nu-i mai simţea răceala metalică: mîna lui îl încălzise, încît arma făcea parte din propriu-i trup. Cu degetul pe trăgaci, simţea forţa resortului de oţel. Nici nu trebuia să scoată revolverul din buzunar: era aţintit asupra lui

Sprott, a acestui cabotin vanitos, care nu bănuia nimic; stătea acolo, cu rînjetul lui superior, fără să se uite la Paul. Acesta ajunsese la doi paşi de el şi-i vedea bărdăhanul rotunjor, de om bine hrănit. Nu-i era frică de loc. Închise ochii, iar buzele i se întredeschiseră într-un soi de extaz, ca şi cum întreaga lui fiinţă ar fi fost cuprinsă de o dorinţă fizică supremă.

Apoi deodată se simţi scuturat de un fior năprasnic şi redeveni el însuşi, redobîndindu-şi, printr-un spasm dureros, raţiunea. „Nu, Dumnezeule! îşi spuse într-o străfulgerare. Au făcut din tata un asasin; să-i las să facă şi din mine un asasin?“... Degetele i se descleştară de pe armă. Deschizînd ochii, îl privi buimac pe Sprott. Gîfîia de parcă ar fi alergat. Nu putea scoate o vorbă. Dar în clipa cînd întîlni privirea duşmănoasă a celuilalt, pe buzele lui înflori un surîs, iar faţa i se lumină într-un fel ciudat. Trecînd pe lîngă procuror, care-l privea uluit, ieşi repede din bibliotecă.

Ajuns afară, în noaptea înstelată şi rece, se pomeni plîngînd şi-şi spuse cu o voce triumfătoare:

— N-am ucis! Slavă Domnului, n-am ucis!

PARTEA A II-a

Capitolul I

Cu trei săptămîni în urmă, Lena asistase îngrozită la concedierea lui Paul de către directorul magazinului „Bonanza"; în aceeaşi seară îl vizitase acasă, iar vizita aceasta îi dăduse sentimentul reconfortant că-i făcuse lui Paul un serviciu, transmiţîndu-i un mesaj ce păruse să-l bucure. Dar, pe măsură ce zilele treceau, Lena avea senzaţia că viaţa i se goleşte de sens în chip ciudat, pentru că nu-l mai vedea pe Paul. La sfîrşitul primei săptămîni, Harris angajase o tînără pianistă, astfel încît acordurile pianului se revărsau din nou spre bufet. Muzica era la fel de frumoasă, dar ce folos?! Lena se simţea copleşită de o jale grea. Nu mai cunoscuse o asemenea stare de deprimare din zilele nenorocirii ce-i distrusese viaţa.

Spunîndu-i lui Paul că fusese fericită să lucreze, în urmă cu doi ani, la hotelul *County Arms,* nu minţise cîtuşi de puţin. Astbury era un orăşel fermecător, vestit pentru ruinele unei străvechi abaţii, pentru numeroasele clădiri în alb-negru din epoca elizabetană şi pentru cîteva morminte romane de o formă foarte interesantă. Situat pe malurile rîului Trent, într-o splendidă poziţie, orăşelul primea mulţi vizitatori primăvara şi vara, iar hotelul *County Arms* era un hotel de mare clasă, condus de un fost ofiţer, pe nume Prentice, şi de nevastă-sa, şi frecven-

tat mai ales de pescarii amatori şi de turiştii din miazăzi. Locul şi slujba îi conveneau Lenei — simţea că viitorul i-e asigurat şi că personalul hotelului o simpatizează.
În fiece sîmbătă după-amiază, cînd era liberă, se ducea cu trenul la Wortley şi era o plăcere să se plimbe prin marile magazine, care gemeau de mărfuri, tulburătoare pentru o provincială ca ea. La orele cinci îşi bea ceaiul, singură, la „Lanterna Verde", o cafenea mică pe care-o descoperise în Leonard Square. Apoi, înviorată şi plină de entuziasm, îşi lua cîteva pacheţele şi se întorcea la Astbury, cu trenul de şase. De la gara Astbury pînă la hotel era mult de mers — peste două mile — pe un drum şerpuitor care trecea prin pădure, pe malul rîului, dar Lena se deprinsese încă din copilărie să umble mult: străbătuse de atîtea ori mlaştinile din jurul orăşelului Sleescale!
Într-o seară, către sfîrşitul verii, după ce-i aruncă un „noapte bună" voios controlorului de pe peron, Lena porni ca de obicei de la gară spre hotel. Luna se ascunsese după nori, drumul era învăluit într-o beznă apăsătoare şi fierbinte, dinspre pădure se auzeau foşnete, iar văzduhul răsuna de zumzetul unor gîngănii nevăzute. Lena simţea o apăsare ciudată, parc-ar fi străbătut o junglă; avea senzaţia că-i pîndită de ochii unor necunoscuţi. Îşi aminti că în tren văzuse o bandă de tineri scandalagii. Contrar obiceiului ei, începu să privească mereu peste umăr, speriată; ori de cîte ori vreo crenguţă trosnea sub tălpile ei, grăbea pasul, plină de nervozitate, ba chiar o lua la fugă. Deodată, pe cînd se apropia de o cotitură a drumului, se pomeni apucată de gît de o mînă ce-i astupă cu brutalitate gura, ca să nu strige. Lena se zbătu aprig, cu întreaga putere a trupului ei tînăr, dar în zadar: era atacată de cinci derbedei vînjoşi. Trîntită la pămînt, se izbi cu capul de un bolovan şi-şi pierdu cunoştinţa.
Despre anumite fapte nici nu se poate vorbi — ele ţin de bestialitatea fiinţelor primitive, şi e mai bine să rămînă în noroiul lor primar. Există însă o anumită continuitate fatidică în viaţa unui criminal, o interdependenţă a desţi-

nului şi a împrejurărilor care leagă laolaltă întîmplările petrecute, poate, la intervale de ani. Grozăvia căreia i-a căzut victimă Lena Andersen se cuvine menționată aici deoarece are legătură directă cu cazul Mathry şi deoarece fără această grozăvie, cazul Mathry ar fi putut rămîne pe veci nedezlegat.

Cînd îşi veni în fire, Lena se ridică gemînd, apoi se prăbuşi, cu un obraz sfîşiat şi cu ochii umflați, şi, ridicîndu-se iarăşi, porni cu paşi poticniți spre hotel. Scandaloasa întîmplare zgudui întreaga regiune. Se constituiră echipe care porniră în căutarea răufăcătorilor. Dar aceştia rămaseră nedescoperiți. Erau străini, probabil niscai elemente declasate din Nottingham care invadau de obicei regiunea în perioada tîrgurilor de vară.

Domnul şi doamna Prentice se arătară deosebit de mărinimoşi față de Lena. După ce trecu primul şoc, iar ea se puse pe picioare, soții Prentice îi propuseră să-şi ia un lung concediu plătit înainte de a-şi reîncepe slujba la hotel. Dar Lena nu putea accepta această propunere generoasă. Solicitudinea lor, privirile pe care i le aruncau pe furiș, atenția cu care o înconjurau îi deveniseră insuportabile. Îşi dădea seama că nu mai putea rămîne la hotel. De altfel, mai exista un motiv pentru care trebuia să dispară de-acolo: descoperise, îngrozită, că era însărcinată. Nu vorbise nimănui despre asta, dar îşi purta povara cu stoicism.

Cam în perioada aceea se afla la hotel un individ pe nume Dunn, un om tăcut şi ursuz, care venea regulat la Astbury, toamna, ca să pescuiască somoni: rîul era plin de somoni argintii. Dunn era pasionat şi de studiul naturii omeneşti aşa că, între două partide de pescuit infructoase, o observa pe Lena.

Deşi se lăuda cu firea lui impasibilă, o privea cu nespusă admirație pentru curajul ei tăcut, pentru tenacitatea cu care muncea în condiții atît de vitrege şi, mai ales, pentru răbdarea cu care sufletul ei rănit şi mîndru îndura isteria din jur. Stînd pe malul apei, cu capul pleşuv sub razele soarelui, se gîndea că i-ar face plăcere să scrie o

carte despre fata asta, dar, din păcate, nu era scriitor și se temea c-ar ieși o carte proastă. Totuși era destul de perspicace ca să ghicească ce anume își dorea Lena: să fugă, să dispară fără urmă, departe de toți cei ce o cunoșteau. În mod discret, Dunn o ajută să plece la Wortley, la o veche prietenă cu numele de Hanley, pe care-o știa demnă de încredere.

Dunn nu era bogat și avea de întreținut o soție și cîțiva copii. Totuși se simți obligat s-o ajute pe Lena, după ce aceasta fu uitată de toți cei care-o copleșiseră la început cu atențiile și drăgălășeniile lor.

Se îngriji ca Lena să nască în condiții bune. Ea avu însă o naștere foarte grea, iar copilul, surdo-mut, nu trăi decît două-trei săptămîni. Lena izbuti abia peste cîteva luni să se tîrască înapoi la locuința doamnei Hanley, căci se simțea zdrobită trupește și sufletește.

Dunn nu se gîndise să-i caute de lucru Lenei, dar acum, cînd greul trecuse, își spuse că ar fi bine ca fata să-și găsească din nou un rost. Iar cînd ea se angajă la „Bonanza“ ca bufetieră, nu-i spuse că slujba asta nu i se potrivește. Se mulțumi să aprobe printr-o clătinare a capului. Adesea, în drum spre serviciul lui, domnul Dunn se oprea la „Bonanza“ ca să bea o cafea și ca să vadă cum îi merge protejatei sale. Sub masca obișnuitei lui detașări, urmărea cu interes lupta pe care o dădea sufletul ei rănit și curajos pentru a se regenera. Și constata, amuzat, că leacul infailibil împotriva crizelor de amărăciune ce-o asaltau atît de des era munca.

Într-adevăr, acesta era antidotul folosit de Lena împotriva melancoliei ce-o copleșea. Cînd se întorcea acasă de la lucru, își punea șorțul și se apuca în tăcere să frece și să lustruiască parchetul, să spele perdelele, să lustruiască alămurile, încît cele două odăi străluceau.

Într-o seară se uită în jurul ei și rămase bosumflată: nu mai era nimic de făcut, nici un firicel de praf pe care să-l șteargă. Coborî agitată scările spre apartamentul doamnei Hanley și se apucă să facă o prăjitură. După aceea se așeză în salonaș, iar doamna Hanley îi citi ul-

tima scrisoare pe care-o primise de la soțul ei, Joe: acesta plecase cu vaporul de la Tampico și urma să sosească la Tilbury lunea viitoare. Lena asculta însă fără interes veștile trimise de mecanicul-șef.

— Ce ai, Lena? o întrebă doamna Hanley. Pari distrată. Ai muncit prea mult.

— N-am nimic — răspunse Lena, cu un zîmbet silit.

— Ba ești palidă. Parcă nu-mi vine să te las singură. Ce păcat că Joe trebuie să rămînă pe vas pentru a supraveghea reparațiile! ... I se duce și concediul...

— O să-mi revin. Iar voi o să petreceți de minune la Londra.

— E drept c-am visat totdeauna să merg la Londra. Iar societatea ne plătește hotelul timp de patru săptămîni... Totuși vreau să-mi promiți c-o să te îngrijești.

— Îți promit... Mîine o să mă odihnesc un pic: e ziua mea liberă.

Dar ziua aceea liberă nu amelioră simțitor starea Lenei. A doua zi dimineața, după ce o conduse pe doamna Hanley la gară, se simți copleșită de singurătate și se pomeni mergînd pe alt drum decît cel care-ar fi dus-o acasă. Pînă să prindă de veste, ajunse la Grădina Botanică.

„În definitiv, ce-ar fi să intru, dacă tot am ajuns pîn-aici? își spuse, cam rușinată de slăbiciunea ei. Oricum, astăzi intrarea e gratuită."

Păși, așadar, pe poarta larg deschisă și porni pe o alee, în altă direcție decît atunci cînd mersese împreună cu Paul. Timp de o oră rezistă ispitei de a intra în oranjerie, dar în cele din urmă se lăsă biruită. Cînd ajunse aproape de portocalul zvelt pe care-l priviseră amîndoi, sub bolta înaltă de sticlă, inima începu să-i bată cu putere. Își lipi în grabă obrazul de o ramură doldora de flori parfumate, lucioase. Cînd se depărtă, o lacrimă amară i se prelinse pe mînă.

În noaptea aceea, pe cînd se dezbrăca, Lena își zări brusc trupul în oglinda măsuței de toaletă — un trup pecetluit de semnele sarcinii, de cicatrice vinete pe pielea albă...

I se făcu scîrbă de ea însăşi şi-şi trase o palmă zdravănă pe obrazul sluţit la rîndu-i de o cicatrice.
— Proastă mai sînt! îşi şopti. N-are nici un rost...
Stinse lampa şi-şi coborî pleoapele peste ochi.
Dar voinţa ei nu era destul de puternică pentru a înăbuşi sentimentul ce i se înfiripa în suflet. În cele din urmă i se supuse, ruşinată: a doua zi se duse la locuinţa lui Paul, de pe Poole Street, şi ceru să-l vadă. Doamna Coppin o privi, mijindu-şi ochii, şi-i spuse:
— A plecat.
Lena simţi că inima încetează să-i mai bată.
— Unde-a plecat? bîigui ea.
— Habar n-am. Dar poate că te va interesa să afli că poliţia a venit să întrebe de el. Am fost nevoită să-i reţin valiza, în contul chiriei...
Lena fu străfulgerată de-un gînd.
— Dacă vă plătesc eu chiria, îmi daţi valiza? întrebă.
Doamna Coppin rămase pe gînduri o clipă. Valiza n-avea o valoare prea mare şi nu se aştepta „să-şi scoată banii" vînzînd-o. Într-o astfel de situaţie nu se pun întrebări de prisos: ocazia era prea bună ca să-i dea cu piciorul. Murmurînd o încuviinţare destul de acră, se întoarse în casă, nu fără a lăsa uşa deschisă.
Lena porni cu valiza lui Paul — o valiză cafenie uzată care nu conţinea decît cîteva articole de îmbrăcăminte, şi ele uzate. Ea spălă şi călcă toate cămăşile, cîrpi nişte ciorapi, apoi călcă pantalonii de flanel, dîndu-le o dungă impecabilă. După aceea strecură cîţiva şilingi într-un buzunar. Toate aceste treburi o făcură să uite de gîndurile-i negre, dar cînd vîrî lucrurile la loc în valiză, se simţi la fel ca înainte. Era din ce în ce mai convinsă că lui Paul i se întîmplase o nenorocire.
A doua zi, la „Bonanza", află, în sfîrşit, veşti despre el. Cînd intră în magazin, Nancy Wilson tocmai povestea cu însufleţire o întîmplare nemaipomenită. Pînă şi Harris se apropiase s-o asculte: era o veste extraordinară!
— Vă repet, eram aşa de uluită, că m-aş fi prăbuşit la cea mai uşoară atingere — spunea Nancy, pe un ton dra-

matic. Tocmai mă duceam cu logodnicul meu la cinema, cînd deodată l-am zărit pe dumnealui în chip de om-sandviş! La început nici nu l-am recunoscut, atît era de schimbat: slab, jigărit, îmbrăcat în zdrenţe, fără măcar un pardesiu în spinare. „Stai niţel, George, i-am zis eu logodnicului meu, am văzut pe cineva pe care-l cunosc." Şi m-am oprit şi m-am uitat la dumnealui în timp ce defila în rînd cu ăilalţi oameni-sandviş. Da, era chiar Paul. Deodată m-a zărit şi el, şi-a întors faţa, apoi a dispărut.

Lena simţi că i se moaie picioarele.

— Trebuia să-l fi văzut! exclamă Nancy, dîndu-şi ochii peste cap. A decăzut rău de tot!

— Ştiam eu că-i un terchea-berchea — spuse Harris, cu un aer superior, încheind discuţia. Poliţia mă informase. Haideţi acum, înapoi la locurile voastre!

Abia atunci simţi Lena că ultimul zăgaz i se năruie. Îşi dădea seama că face o prostie, că se nenoroceşte, dar n-avea încotro. Din clipa aceea începu să-l caute pe Paul făţiş. În fiece dimineaţă, cînd se ducea la servici, şi în fiece seară, cînd se întorcea, mergea pe străzi lăturalnice, prin cartierele cele mai sărace, cu ochii în patru: doar-doar îi va zări silueta prăbuşită. În orele libere stătea la pîndă în jurul gării de pe Leonard Street, apoi cercetă şi celelalte gări. Dar degeaba. Eforturile ei rămîneau zadarnice, iar zilele şi nopţile îi erau pline de amărăciune.

Capitolul II

Ieşind din casa procurorului, Paul merse orbeşte pe străzile tăcute, în noaptea rece şi senină, bîntuită de un vînt tăios. Era stăpînit de un singur gînd. Cînd ajunse la canal, îşi scoase revolverul din buzunar şi-l azvîrli în apa

unsuroasă. Răsuflă uşurat cînd auzi clipocitul apei. Încremenit, privi cercurile întunecate ce se depărtau sub razele lunii. Abia cînd ultima unduire dispăru, se urni şi el din loc. Orologiul clopotniţei din Ware Place tocmai vestea orele unsprezece.
Bătăile grele îl făcură să-şi vină în fire şi, deodată, în vălmăşagul gîndurilor şi-n imensa oboseală ce-l copleşea, îşi dădu seama că nu mai are nici un ban în buzunar. Se opri locului, întrebîndu-se unde şi-ar putea petrece noaptea. Nu-i rămînea decît o posibilitate: să facă ceea ce lui Jerry şi celorlalţi colegi din dormitorul comun le era groază să facă: adică, să doarmă sub cerul liber. Exista în oraş un loc numit „Bolţile“, singurul, în afară de cimitir, unde, în virtutea unei legi nescrise, oamenii fără căpătîi se puteau „culca“ nestingheriţi. Paul porni într-acolo cu paşi domoli, simţind că ultimul vestigiu de „respectabilitate“ i se năruie. Decăzuse, desigur, pe treapta cea mai de jos.
„Bolţile“ nu erau prea departe de canal: două hăuri negre, sub arcada podului de cale ferată, peste care treceau trenurile din Midland. Cînd ajunse acolo, găsi numeroşi alţi nenorociţi care se şi instalaseră să doarmă. Ridicîndu-şi gulerul hainei, se aşeză printre umbrele rebegite, cu spatele rezemat de un stîlp de fier şi cu mîinile vîrîte în buzunare. Era un ger năprasnic. Încercînd să-şi stăpînească tremurul, Paul aţipea din cînd în cînd. Zorile veniră, cenuşii şi tulburi, o dată cu duduitul unui tren care trecea pe pod. Îngheţat, Paul se ridică anevoie în picioare şi porni şontîc-şontîc. Îi chiorăiau maţele de foame, dar el n-avea bani nici măcar pentru o chiflă. Instinctiv, se îndreptă spre Agenţia de publicitate, dar, ajuns acolo, găsi poarta închisă, aşa că porni spre gara de pe Leonard Street. Rămase toată ziua în aşteptare, la ieşirile gării, înfruntînd înjurăturile hamalilor, şi în cele din urmă izbuti să cîştige nouă pence. Nu i-ar fi ajuns pentru o masă şi pentru plata chiriei unui pat. Intră într-o cafenea din apropierea gării şi comandă o porţie de cîrnaţi cu pireu de cartofi: o mîncare atît de greţoasă, încît simţi că-i rămîne în gît. Apoi se întoarse tîrîş la „Bolţi“.

A doua zi dimineață începu să plouă tare. Pe o asemenea ploaie nu putea face nimic la gară, așa că porni pe străzi, în căutarea unui adăpost. Se simțea zdrobit de oboseală, dar era cu neputință să găsească în acest mare oraș un loc unde să se așeze fără să plătească. În cele din urmă intră într-o sală de biliard și acolo, în încăperea învăluită în fum de țigară, luminată de lămpi cu abajur verde, găsi un refugiu vremelnic: după ce asistă, apatic, la cîteva partide de biliard, fu poftit de patron să plece.

Ajuns din nou în stradă, porni iar la drum, fără nici o țintă: era singurul lucru pe care-l putea face. Tîrziu în după-amiaza acelei zile se pomeni la marginea unui canal lateral — o gîrlă neagră și puturoasă, străjuită de fabrici și de cuptoare de olărie. Un om de pe șlep îi strigă să apuce parîma și s-o lege de mal, în timp ce șlepul străbătea o ecluză manevrată manual. Pe șlep se afla o femeie în vîrstă care prăjea niște slănină cu ouă pe o sobiță. Ghicind pesemne starea lui Paul, îi întinse un sandviș cu slănină prăjită înainte ca șlepul să se depărteze.

Această dovadă de bunătate, precum și privirea compătimitoare pe care i-o arunca femeia îl tulburară pe Paul, încît simți brusc dorința să părăsească totul și să se întoarcă acasă, la o viață normală. Dar alungă numaidecît acest gînd. Nu, nu va abandona lupta. Murat de ploaie, porni înapoi spre oraș și spre „Bolți".

Începu pentru el o perioadă de suferință cumplită; din cînd în cînd, dîndu-și seama de starea lui, era cuprins de deznădejde — nu-i venea să creadă că decăzuse în așa hal. În unele zile nu punea nimic în gură. Se pomenea rătăcind năuc pe străzi, fără să-și amintească nimic. Umbla ca într-un coșmar, uitînd cine era; iar cînd își aducea aminte, simțea dorința absurdă de a-i acosta pe trecători și de a le explica cine este. Alteori, oamenii care treceau pe lîngă el îi apăreau ca niște umbre informe; izbindu-se de cîte una dintre ele, murmura o scuză stupidă. În tot acest timp era obsedat de gîndul că-i urmărit, iar fața sergentului Jupp răsărea mereu dintre umbre, dușmă-

noasă şi impasibilă, într-o pîndă al cărei sfîrşit era inevitabil. Paul se întreba vag de ce nu e arestat. Hainele de pe el erau murdare, pantofii scîlciaţi, obrajii nebărbieriţi. Părul i se revărsa peste guler, ochii nu mai aveau nici o expresie. Buimăcit, se întreba dacă un om poate să moară de foame în acest mare şi prosper oraş.

Rămînea, desigur, caritatea publică, iar Paul recurse la ea, în cele din urmă: era prea zdrobit ca să mai fie mîndru. Într-o seară se tîrî spre marginea de răsărit a Pieţei Grînelor. Acolo, într-un mic spaţiu triunghiular limitat de două linii de tramvai, se vedea un fel de rulotă, cu un oblon şi cu un horn subţire; în jurul ei se strînsese o mulţime de sărăntoci. La orele cinci, oblonul fu lăsat în jos, formînd un fel de tejghea şi dezvăluind interiorul unei bucătării moderne. O femeie încinsă c-un şorţ alb stătea înapoia tejghelei şi întindea fiecăruia dintre cei ce se apropiau cîte o strachină cu supă şi cîte o bucată de pîine muiată în sos. Cînd îi veni şi lui Paul rîndul, îşi primi raţia, iar supa fierbinte îi aprinse din nou sîngele în vine. Mîncă şi pîinea muiată în zeamă, apoi se depărtă în tăcere.

Această cantină gratuită deveni un punct fix, un fel de focar al existenţei sale, al luptei obscure şi aprige pe care-o dădea pentru a supravieţui. În fiece seară, pe vreme bună sau pe vreme rea, se alătura şirului de sărăntoci. Nimeni nu scotea o vorbă, toţi aşteptau în tăcere. Iar după ce-şi primeau porţia, se mistuiau în beznă, tot în tăcere.

Peste vreo săptămînă, în seara zilei de miercuri, lîngă femeia în şorţ alb veni un bărbat de vreo cincizeci de ani, înalt şi drept, îmbrăcat în negru, ca un preot, şi cu nişte ochi întunecaţi, dar blajini şi surîzători. Paul îl recunoscu numaidecît: era Enoch Oswald. Cînd acesta îşi scoase pălăria neagră cu boruri largi, părul său argintiu luci în lumina lămpii de gaz, dezvăluind identitatea faimosului „rege de argint“, cum fusese poreclit, din pricina părului său, patronul cantinei, de către nenorociţii beneficiari ai milei sale.

Cu capul descoperit și cu surîsul acela prietenos pe buze, Oswald porni prin fața șirului de oameni, oprindu-se o clipă înaintea fiecăruia fără să-l privească și fără să scoată o vorbă, dar vîrîndu-i în palmă cîte un șiling nou-nouț. Cînd Oswald se opri în fața lui, Paul își plecă rușinat capul, copleșit de recunoștință; dar în curînd un alt sentiment puse stăpînire pe el — dorința deznădăjduită de a obține sprijinul acestui om generos, care, în marea lui bunătate față de semenii săi în nevoie, nu putea să-i refuze ajutorul. Trădat de Castles, împotmolit în nisipurile mișcătoare ale ticăloșiei omenești, hărțuit și pierdut, avea nevoie de un astfel de ajutor.
Dorința de a vorbi, de a se destăinui, de a-și da în vileag identitatea și starea deveni irezistibilă. Nu putea lăsa să-i scape o asemenea ocazie rară. Ajunsese să se convingă, la capătul multor ceasuri de frămîntare dureroasă, că misterul crimei nu putea fi dezlegat decît prin Louisa Burt. Era sigur că Louisa știa. Iar Louisa era accesibilă, vie și reală, restul nu era decît o umbră, pierdută în negura trecutului. Iar aici, în fața lui, se afla omul care, mai mult decît oricare altul, o putea sili pe nenorocita aceea să vorbească, pentru că avea și rangul, și puterea necesară. Întîlnirea cu acest om avea, de bună seamă, ceva providențial și predestinat.
Paul fu cuprins de un fel de amețeală. În starea lui de slăbiciune, un asemenea prilej picat din cer era prea mult pentru el. Simți că i se pune un nod în gît, cuvintele îi muriră pe buze și nici măcar nu putu deschide gura. Cînd își reveni, binefăcătorul său dispăruse. Paul se ocărî aprig pentru slăbiciunea lui. Nu îndrăznea să se ducă la locuința lui Oswald; află însă de la femeia cu șorțul alb că „patronul“ vizita cantina în fiece miercuri după-amiază, așa că ocazia avea să se repete săptămîna viitoare. Banul de argint din palma lui era ca un talisman.
Zilele următoare trecură foarte greu. Spre sfîrșitul acelei săptămîni, vremea se răci. Neguri dese urcau dinspre smîrcuri, cotropind orașul. În lumina cenușie a asfințitului, aerul plin de funingine era încărcat cu aburi de

pucioasă. Paul începu să tușească. În pauzele dintre accesele de tuse își spunea că n-o mai putea duce mult așa. Veni, în sfîrşit, şi miercurea mult aşteptată. Plin de speranţă, Paul se duse devreme în Piaţa Grînelor și-și ocupă locul printre primii. Începu să se întunece. Lămpile de gaz fură aprinse, cantina se deschise. Deodată, în timp ce aştepta în rînd cu ceilalţi, Paul simţi alături de el prezenţa cuiva. Nu era însă „regele de argint". Ridicînd capul, o recunoscu pe Lena Andersen.

Capitolul III

Da, Lena stătea alături de el, dar Paul se schimbase atît de mult, încît ea se simţi copleşită de o emoţie puternică.
— Ia te uită, Paul, tu erai? exclamă fata, cu prefăcută mirare, ca şi cum ar fi venit acolo din întîmplare.
Foarte palid, el își feri ochii şi nu răspunse.
— Ce surpriză! continuă Lena. Ce-ar fi să facem cîţiva pași împreună?
— Trebuie să aştept aici — răspunse el după o pauză.
— De ce?
Paul ştia că ea nu-l va înţelege, așa că-i spuse ţîfnos:
— Pentru că aici e locul unde cinez. Dacă-mi pierd rîndul, rămîn flămînd.
— Tocmai mă întorceam acasă — zise Lena, tulburată de mărturisirea lui atît de brutală. Vino să iei masa cu mine.
El își întoarse spre Lena ochii triști și citi pe faţa ei o solicitudine care-i spori suferința morală.
— N-are rost să te-ocupi de mine — murmură.
Ea continua să-l privească, stăruitor:
— Hai, Paul... vino, te rog!
Paul şovăia: pe de o parte, era hotărît să-l aştepte pe „regele de argint", iar pe de alta era prea slab ca să se

împotrivească ispitei de a merge cu Lena. În cele din urmă spuse, privindu-şi pantalonii rupţi şi ghetele scîlciate:

— Nu pot merge cu tine pe stradă în halul în care sînt. Lasă-mă acum... Vreau să mai stau aici o jumătate de ceas. O să vin la tine după aceea.

— Îmi făgăduieşti? îl întrebă ea, pe nerăsuflate.

Paul dădu din cap. Lena îl mai privi o clipă, neliniştită, apoi se depărtă încet.

Paul n-o urmări cu privirea, dar această întîlnire neaşteptată, într-o mare de feţe străine şi anonime, aprinsese în sufletul lui speranţa că lucrurile vor sfîrşi, poate, prin a se îndrepta.

Începu să plouă — o ploaie nemiloasă, pieziṣă, specifică iernii engleze. Paul îşi ridică maşinal gulerul hainei şi, cum împărţirea supei şi pîinii începuse, se lăsă purtat înainte, încet, în rînd cu ceilalţi. Era nerăbdător să-l vadă apărînd pe Enoch Oswald.

În seara aceea însă „regele de argint“ întîrzia să se arate. Cînd Paul ajunse la ghişeu, îi spuse cantinierei, aruncînd o privire neliniştită în jur:

— Patronul întîrzie astăzi.

— Nu vine decît mîine — îi răspunse femeia, punîndu-i în faţă o tavă încărcată cu castroane. Următorul.

Paul încercă o deziluzie amară. Aşteptase cu atîta ardoare această întîlnire, încît acum însăşi ideea unei mici amînări i se părea insuportabilă. Cei ce se înghesuiau îndărătul lui îl siliră să meargă înainte. Fără să-şi ia pîinea şi castronul de supă, se depărtă cu paşi domoli pe trotuarul ud, aruncînd o privire năucă spre orologiul din piaţă. Lena însă nu plecase acasă, ci rămăsese pe trotuarul de peste drum; la colţul străzii îl ajunse din urmă şi-i spuse:

— Vino, Paul!

— În principiu, adică din punctul de vedere al logicii pure... Nu, nu ştiu ce să zic... — bîigui el.

De data asta, Lena era alarmată de-a binelea. Lăsînd la o parte orice ezitare, îl apucă de braţ. Paul se lăsă condus. Nu scoase un cuvînt pînă-n Ware Place, dar din cînd

în cînd ea îi vedea buzele mișcîndu-se, ca și cum ar fi vorbit singur. O dată sau de două ori aruncă o privire peste umăr.

Cînd ajunseră la locuința ei și începură să urce scările, Lena era foarte palidă, dar își regăsise fermitatea. Pe palier, în fața micului său apartament, se întoarse spre Paul și-i spuse:

— Peste cîteva minute o să mîncăm, dar mai întîi trebuie să te schimbi.

Deși tremura în sinea ei, avea o expresie hotărîtă. Îi arătă baia, apoi, deschizînd robinetul de apă caldă, îi dădu un săpun și un prosop, precum și propriul lui aparat de ras și un rînd de haine. Paul se uită cu o fixitate stranie la hainele astea curate:

— Ale cui sînt?

— Ale tale — îi răspunse ea precipitat. Hai, nu mai pune întrebări, pregătește-te pentru masă.

În timp ce el își făcea toaleta, Lena aprinse focul în salon, apoi se duse în bucătărie, puse două cratițe pe sobă și așternu repede masa. Cînd el ieși din baie, îmbrăcat în pantalonii de flanel și cu o cămașă descheiată la gît, Lena isprăvise cu pregătirile. Punîndu-i dinainte un scaun, îl pofti să se așeze la masă și-i întinse apoi un castron cu supă. Paul îl luă cu amîndouă mîinile, înainte de a observa lingura de lîngă el. Vîrî lingura în supă și o duse la gură, cu degetele tremurînde. După ce goli castronul, primi o farfurie cu friptură. O mîncă în tăcere și cu un aer atît de absent, încît nici nu observă că Lena îl privea țintă. Slăbise mult, dar cel mai cumplit era aspectul împietrit al feței sale cadaverice. Cînd, în sfîrșit, termină de mîncat, Paul scoase un suspin și-și înălță privirea.

— N-am mai mîncat așa bine de săptămîni de zile — rosti el în șoaptă.

— Te simți mai bine? îl întrebă ea, ridicîndu-se în picioare ca să-și ascundă lacrimile ce-i scăldau ochii.

— Mult mai bine — spuse el și se sculă de pe scaun, vrînd să plece: părea obsedat de ideea că nu poate rămîne nicăieri.

Lena îi întoarse însă brusc scaunul spre focul din cămin. Cînd pricepu că scaunul îi era destinat, Paul se aşeză, cu mîinile împreunate şi cu ochii aţintiţi asupra flăcărilor jucăuşe. Din cînd în cînd arunca în jur o privire speriată şi uluită, ca şi cum ar fi fost surprins de confortul şi de ineditul acestei încăperi.

Fără a-l slăbi din ochi, Lena strînse masa. În lipsa gazdei, situaţia ei era destul de penibilă, dar era hotărîtă să nu se dea înapoi de la nimic. După ce spălă vasele, ieşi fără zgomot. Peste vreo zece minute, cînd se întoarse, îl găsi pe Paul în acelaşi loc, zgîindu-se la focul din cămin. Dîndu-şi seama de prezenţa Lenei, el tresări şi sări în picioare.

— E timpul să plec...

— Unde?

— Înapoi la hotelul meu.

— Şi unde e hotelul acela?

Paul încercă să surîdă, dar muşchii feţei nu-l ascultară. Umerii i se lăsară, o dată cu capul.

— Sub „Bolţi", dacă vrei să ştii. Trebuie să ajungi devreme acolo, ca să găseşti un loc ca lumea... Şi, izbucnind într-un rîs isteric, adăugă: Altfel, rămîn în ploaie şi mă udă leoarcă.

— Nu, n-ai să pleci — îi spuse Lena.

— Ba trebuie! exclamă el, foarte agitat. Nu pricepi? Nu pot umbla pe străzi toată noaptea. Dă-mi te rog haina. Unde să dorm, dacă nu-mi găsesc loc acolo?

— Aici — răspunse Lena. Aici o să dormi. Poţi ocupa camera de oaspeţi a doamnei Hanley. Cu cît o să adormi mai repede, cu-atît mai bine.

Şi zicînd acestea, îl conduse pe palier şi deschise o uşă spre o cameră pe care o şi pregătise între timp pentru el. Perdelele roşii erau trase, lampa era aprinsă, focul strălucea în cămin, cuvertura de pe pat fusese dată la o parte. Paul se frecă la ochi cu dosul palmei, ca şi cum nu-i venea să creadă în realitatea acestei încăperi confortabile.

— După cină, un pat... — bîigui el, uluit. Cum aş putea vreodată să-ţi...

— Taci, Paul — șopti Lena, cu tremur în glas. Du-te de te culcă și dormi.

— Da — încuviință el. O să dorm...

Deodată, cum stăteau acolo, o rafală de vînt izbi în geamuri, împroșcîndu-le cu stropi de ploaie. Paul se simți scuturat de un fior. Ferindu-și fața, pentru ca Lena să nu-i observe tremurul, intră în cameră și închise ușa în urma lui.

Capitolul IV

Se lumina de ziuă cînd Paul se trezi. Mai rămase în pat cîteva minute, ca să-și vină în fire; apoi, auzind zgomote în odaia de alături, se dădu jos din pat, se îmbrăcă repede și se duse în bucătărie. Lena era acolo — tocmai pregătea micul dejun. Văzîndu-l, roși toată. Nu închisese ochii toată noaptea, gîndindu-se la Paul, care se afla acum atît de aproape, și dojenindu-se în același timp pentru libertatea pe care și-o luase în absența gazdei. Dar, oricît de penibilă ar fi fost situația, instinctul îi poruncea să-l țină pe Paul cu orice preț aici, departe de vălmășagul orașului, cel puțin pînă la întoarcerea doamnei Hanley. Îi turnă ceafea în ceașcă, îi oferi un ou fiert și pîine prăjită și-l privi apoi în timp ce mînca. Paul nu prea era vorbăreț, iar ea socoti că-i mai înțelept să tacă la rîndu-i. În cele din urmă, după ce-și sfîrși ea însăși micul dejun, plecă spre magazinul „Bonanza", fără să-i mai spună nimic, ca și cum ar fi fost de la sine înțeles că Paul trebuia să rămînă.

După plecarea Lenei, Paul se întoarse în camera lui și rămase acolo, copleșit de o imensă oboseală, aproape toată dimineața. După toate chinurile îndurate, acest adăpost, în care avea sentimentul reconfortant al unei securități vremelnice, îi oferea prilejul de a reflecta. Eliberat de mizeria „Bolților", bine îmbrăcat și hrănit, simțea că-și

recapătă curajul şi că începe să judece mai lucid. În cele din urmă se hotărî să-l viziteze pe Oswald la locuinţa acestuia.

La orele patru ieşi din apartamentul Lenei. Pînă la Brimlock Hill era mult de mers, aşa că fu nevoit să se oprească de cîteva ori şi să se aşeze pe-o bancă din Parc. Cam peste un ceas ajunse, în sfîrşit, în acel cartier pe care-l evitase atîta vreme.

Deodată, în clipa cînd se pregătea să traverseze spre aleea principală, văzu la colţul străzii un individ care se zgîia la el, plin de curiozitate; apoi, făcînd cale întoarsă, individul îl acostă. Era Jack, chelnerul de la „Stejarul regal".

— Dumneata erai?! exclamă acesta, oarecum mirat. Am ceva pentru dumneata. Şi scoţînd din buzunar un portofel jerpelit, începu să caute în timp ce Paul aştepta apatic. A, am găsit — spuse Jack. Îl port cu mine de două săptămîni încoace. Louisa Burt m-a rugat să ţi-l dau.

Paul îşi aţinti privirea asupra plicului murdar pe care i-l întindea chelnerul şi simţi că inima îi bate mai tare. Jack se uita la el cu o curiozitate vie:

— Nu prea te-ai mai arătat în ultima vreme.

— Aşa e — răspunse Paul.

— Necazuri?

— Nu, n-am nimic — spuse Paul.

Vorbea maşinal, cu ochii aţintiţi asupra plicului. O presimţire stranie i se cuibărise în suflet.

— Ei, acum trebuie s-o şterg — zise chelnerul după o clipă de tăcere. Toate bune!

Şi aruncîndu-i o ultimă privire iscoditoare lui Paul, dădu din umeri şi se depărtă. Paul rămase nemişcat în lumina tulbure a asfinţitului. Trecîndu-şi limba peste buzele livide şi uscate, alergă spre felinarul cel mai apropiat şi rupse plicul, pe care-l ţinea strîns în mînă. La lumina pîlpîitoare a felinarului, citi cele ce urmează:

Drăguţul meu domn,

Ţinînd seama de felul cum te purtaşi cu mine şi ştiind cine eşti, vreau să te înştiinţez că mă mărit, cu cununie

religioasă, și că nu mai am trebuință de atențiile și de promisiunile mătăluță. Domnul Oswald a aranjat ca eu și soțul meu să plecăm în Noua Zeelandă luna viitoare, așa cum a făcut și pentru amicul meu Ed Collins, care-a fost aici înaintea mea și pe care sper să-l revăd acolo. Precum vezi, o să duc o viață de lucs într-o țară nouă, și aș vrea ca vestea asta să-ți rămînă-n gît.

A dumitale, LOUISA BURT.

P.S. Nu m-ai păcălit nici o clipă. Îți plîng de milă.

Paul rămase dezamăgit. Scrisoarea nu-i aducea nimic nou. Și totuși, în mintea lui se stîrneau gînduri stranii, aidoma negurii deasupra unei bălți stătute. Parc-ar fi plutit pe tărîmul cețos dintre iluzie și realitate. Avea senzația că strada se învîrtește cu el. Capul îi vîjîia. Apoi, o rază de lumină sfîșie ceața, ca și cum mintea lui, adormită în ultimele săptămîni, și-ar fi redobîndit în somn puterile. Cu un braț întins spre felinar, reciti scrisoarea aceea stupidă și sfidătoare, plină de vanitate ofuscată. Din ea se desprindea, teribilă, de o semnificație vitală scrisă parcă cu litere de foc, o frază: *amicul meu Ed Collins, care-a fost aici înaintea mea*... Ochii lui Paul străluceau, iar inima îi bătea să se spargă, deși fața îi rămăsese rigidă. Ținînd în mînă scrisoarea, se rezemă de felinar, ca și cum ar fi fost gata să cadă, strivit de o povară prea grea. Cum de nu se gîndise la asta mai înainte? Deși capul continua să-i vîjîie, se silea să-și recapete calmul, să-și adune gîndurile.

Louisa Burt se afla în serviciu la Oswald de doisprezece ani — faptul acesta era, în sine, puțin important, dar devenea excepțional din clipa cînd îl legai de faptul că Edward Collins fusese și el în slujba domnului Oswald. Cum se face că aceștia doi, care fuseseră principalii martori în procesul Mathry, găsiseră de lucru la familia Oswald? Filantropia ar fi putut să fie o explicație, de-

sigur. Dar ce generozitate ciudată îl însufleţea pe acest stăpîn, dictîndu-i, ca pe o supremă solicitudine, să-şi trimită tocmai la capătul lumii slugile, după ce, tot prin grija lui, se căsătoriseră?
Paul simţi că nervii îi zvîcnesc şi avu deodată în faţa ochilor imaginea lui Oswald: puternic, masiv, cu capul falnic lăsat pe umerii aceia musculoşi, cu ochii negri strălucind binevoitori sub sprîncenele-i argintii. Să fi fost oare implicat şi el, într-un fel sau altul, în tragedia tatălui său?
Mintea lui Paul îşi întindea tentaculele, cuprinsă de o neobişnuită efervescenţă. Fără să-şi dea seama de ce, în acest moment întreaga lui conştiinţă era dominată de o amintire extraordinară — sunetul vocii omului care, în seara aceea de viscol, vorbise cu Albert Prusty pe palierul întunecos, vocea proprietarului casei de pe Ushaw Terrace.
Ca un fulger în noapte, o nouă bănuială se înfiripă în mintea lui Paul. Din ce în ce mai aţîţat, îşi spuse că, fiind joi — ziua cînd tutungiul închidea mai devreme — domnul Prusty cu siguranţă era acasă. Încă nu bătuse de cinci. Paul îşi îndreptă umerii şi porni repede prin ploaie.

Capitolul V

Peste douăzeci de minute bătea cu putere la uşa apartamentului de la etajul al doilea al casei cu numărul 52 de pe Ushaw Terrace. Trebui să aştepte mult pînă să se deschidă ochiul de pisică, prin care se auzi atunci glasul lui Prusty:
— Cine e? Nu văd.
Paul îşi apropie obrazul de deschizătură.

— Am o criză de astmă — rosti tutungiul, cu un glas plîngăreț. Tocmai mă duceam la culcare. Vino mîine.

— Nu, nu... Trebuie să vă văd numaidecît... Trebuie neapărat...

În cele din urmă, bombănind, Prusty deschise ușa și-l lăsă să intre în vestibulul încins, unde mirosea a pulbere de stramoniu arsă. Îmbrăcat în pantaloni și cămașă, tutungiul gîfîia spasmodic, cu fața congestionată de o vizibilă furie.

— Ce naiba vrei? îl întrebă pe Paul.

— N-o să vă rețin mai mult de-un minut — îi răspunse acesta. Voiam doar să vă întreb... (gura i se uscase de tot)... cine e proprietarul acestei case?

Prusty aproape că-și pierdu răsuflarea de uimire:

— Păi doar m-ai auzit vorbind cu el în după-amiaza aceea... E domnul Enoch Oswald.

Paul simți că i se moaie picioarele și trebui să se rezeme de perete ca să nu cadă.

— Nu știam că era domnul Oswald — bîigui el.

— Ei bine, el era... și mai este. Toată strada Ushaw Terrace îi aparține: a moștenit-o de la taică-său. E unul dintre cei mai mari proprietari din Wortley. Și unul dintre cei mai cumsecade. Nu mi-a mărit chiria de zece ani încoace. Ba a suportat toate cheltuielile de întreținere a apartamentului.

— Dar apartamentul de deasupra? întrebă Paul, cu o voce gîtuită. Și pe acela l-a întreținut?

— Sigur că da — răspunse Prusty. Omul acesta e plin de respect și de bun simț. Ce te-a apucat?

— Nu știu. Mai aveți încă cheia?

— Da, o am. Dar am și astmă. Te rog să pleci. Nu mai pot sta aici în cămașă.

Și-l împinse pe Paul spre ușă.

— Stați puțin — zise acesta. Țineți minte că mi-ați promis c-o să-mi arătați apartamentul de deasupra? Ei bine, dați-mi cheia.

Pe fața lui Prusty se citea o nesfîrșită plictiseală. Era cît pe ce să-l refuze, dar, nevrînd să-și calce cuvîntul și

dorind mai ales să scape de Paul, se duse repede în bucătărie şi se întoarse cu cheia.
— Poftim! îi spuse el, tăios. Şi acum, lasă-mă-n pace!
Şi trînti uşa în urma lui.
Ajuns pe palier, Paul îl auzi cum trage zăvorul. Ochii lui sfredeleau întunericul ce învăluia scările care duceau spre apartamentul de deasupra. Dar cînd puse piciorul pe prima treaptă, fu străfulgerat de o idee ce i se păru mult mai bună. „Încă nu" — îşi spuse, după ce reflectă o clipă; apoi vîrî cheia în buzunar şi coborî în grabă scările.
Ajuns afară, îşi ridică gulerul ca să se ferească de vîntul rece şi porni cu paşi grăbiţi. În mintea lui se înfiripase o bănuială îngrozitoare. În momentele lui de linişte, ar fi alungat-o ca pe-o idee nebunească. Acum însă era atît de agitat, încît ideea asta, răsărită din senin, devenea tot mai imperioasă, pînă ce puse stăpînire pe el, înăbuşindu-l.
Enoch Oswald era proprietarul apartamentului în care locuise Mona Spurling. De bună seamă c-o vedea cel puţin o dată pe lună, cînd venea să-şi încaseze chiria, căci îşi conducea personal afacerile. Şi chiar dac-ar fi venit mai des la ea, cine s-ar fi mirat de vizitele lui? Era proprietarul casei, un personaj care trece la fel de neobservat ca şi poştaşul sau comisionarul băcăniei. Dacă Mona Spurling ar fi fost metresa lui, cine ar fi putut bănui? Iar dacă el ar fi ucis-o...
Paul se simţi scuturat de un fior. Era, poate, un gînd nebunesc, dar nu-l putea alunga din mintea lui, care continua să lege laolaltă, verigă cu verigă, într-un lanţ absurd, faptele bizare ale acestui bogătaş. Pînă şi acţiunile lui filantropice i se păreau acum o mască sau cel mult o formă de ispăşire dictată de un ireductibil sentiment de vinovăţie.
Alergînd, Paul ajunse în centrul oraşului şi intră, cu răsuflarea tăiată, în Biblioteca Municipală „Leonard", în sala întunecoasă a fişierului, unde, cu cîteva luni în urmă, îşi începuse pe dibuite primele cercetări. Mark Boulia nu mai era acolo. În locul lui, găsi la ghişeu o femeie tînără, care-l servi cu amabilitate, răspunzînd prompt la cererile lui presante. Aducîndu-i cărţile cerute, îi arătă o masă

ceva mai retrasă, unde Paul se apucă numaidecît de lucru, cu o rîvnă febrilă. În primul dintre volumele cerute, un *Who's Who* obişnuit, nu găsi decît o notiţă scurtă, referitoare la familia, titlurile oficiale şi actuala adresă a lui Enoch Oswald. Alte două volume conţineau informaţii la fel de succinte şi la fel de nefolositoare pentru el. Al patrulea cuprindea doar un lung pomelnic al instituţiilor filantropice sprijinite de familia Oswald. Abia într-o publicaţie locală, o broşură ieftină tipărită de o imprimerie din Wortley, cu titlul „Wortley şi notabilităţile sale", Paul avu satisfacţia să găsească o biografie amănunţită a celui mai mare filantrop al oraşului. Cu viteza fulgerului, privirea lui parcurse notiţa, sărind peste frazele convenţionale şi elogiile de circumstanţă:

„Enoch Oswald, născut la 13 noiembrie 1885, unicul fiu al lui Saul Oswald şi Martha Cleghorn... A studiat la liceul din Wortley şi la Universitatea din Nottingham... Pregătindu-se pentru profesiunea de medic, a abandonat studiile din cauză de boală, după doi ani de practică la Spitalul St. Mary...".

Vederea i se tulbură la lectura acestui ultim paragraf. Abia respirînd, citi mai departe:

„După aceea a preluat afacerile tatălui său... O firmă veche şi prosperă... Proprietar a numeroase imobile din Eldon... Atitudine exemplară... Pornind de la treapta cea mai de jos... s-a ocupat personal de încasarea chiriilor... În ciuda sănătăţii sale şubrede, tînărul Oswald nu e un papă-lapte... manifestă un interes activ pentru sporturile în aer liber... mai ales ciclismul... Timp de cîteva luni a fost membru activ la *Clubul Lăcustelor*, care a funcţionat vremelnic...".

Paul simţi că i se împăienjenesc ochii şi că nu mai poate citi rîndurile prost tipărite şi strîmbe ale pomelnicului. Copleşit, se lăsă pe spătarul scaunului. În vălmăşagul gîndurilor sumbre ce-i asaltau mintea, prinse contur o hotărîre de neclintit. Ştia ce trebuie să facă. Nu mai era vreme de pierdut, nu mai putea să şovăie sau să amîne. Clocotind din nou de energie, împinse cu zgomot scaunul

şi, lăsînd cărţile vraişte pe masă, ieşi repede din sala de lectură.

Peste zece minute intră în casa din Ware Place şi, urcînd scările, se opri la uşa doamnei Hanley. Îi deschise chiar Lena. Cu un glas care-o uimi, îi spuse precipitat:

— Lena, am nevoie de ajutorul tău... acum, imediat...

Capitolul VI

Stînd în vestibul, fără să se sinchisească de întrebările ei şi de privirile neliniştite pe care i le arunca, îi expuse amănunţit planul lui. Vorbea atît de încîlcit şi avea o expresie atît de nefirească, încît Lena se întrebă o clipă dacă Paul nu-şi ieşise din minţi. Deşi cererile lui i se păreau absurde şi o nelinişteau, simţea în el o hotărîre atît de neînduplecată, încît nu-i putea rezista. Merse în bucătărie şi-i aduse de-acolo o cutie de carton, hîrtie de ambalaj, sfoară şi puţină ceară de sigiliu. Intră apoi în camera ei şi-i aduse un carnet vechi, dar nefolosit.

În vestibulul întunecos, Paul se puse metodic pe treabă, sub privirile Lenei. Întîi înveli cutia în hîrtia de ambalaj cafenie, apoi o legă cu sfoară şi o sigilă cu ceară roşie. După aceea rupse din carnet o foaie albă şi scrise pe ea vreo şase rînduri de adrese şi nume.

— Ce faci acolo, Paul? îl întrebă Lena.

Paul şovăi să-i spună, încredinţat, poate, că ideea lui este prea fantastică. Dar era prea tîrziu ca să mai dea înapoi, aşa că se hotărî să-şi pună în aplicare planul. Trebuia doar să mai descopere ceva... un singur lucru.

— O să-ţi explic mai tîrziu, acum trebuie să ieşim — îi spuse.

Ea îl urmă, şovăitoare, neştiind dacă să-l asculte sau nu. Îşi spunea că poate, totuşi, în aceste pregătiri bizare, aproape absurde, se ascunde ceva important.

— Fii pe pace, e o treabă simplă — o liniști Paul.
— Simplă sau complicată, o s-o fac.
Paul o privi lung și-i spuse în șoaptă ce trebuia să facă.
— Ai înțeles?
— Cred că da, Paul — răspunse ea, cu tremur în glas. Dar... în pachet nu-i nimic.
— Nimic, și în același timp totul — rosti el, cu o căutătură ciudată și, privind spre orologiul din vestibul, văzu că mai erau doar cîteva minute pînă la nouă. Hai să mergem. Ești gata? Toată povestea n-o să dureze mai mult de-o jumătate de ceas.
Ieșiră împreună și merseră în tăcere pe Ware Street, în direcția Pasajului, cotiră la dreapta pe Șoseaua Nordului, apoi intrară pe o străduță îngustă, numită Aleea țesătorilor. La capătul acesteia Paul se opri, căutînd din ochi triunghiul larg al Pieței Grînelor. Cantina era deschisă, șirul lung al oamenilor se și pusese în mișcare, iar Oswald venise — Paul simți că-i tremură carnea pe el cînd îl văzu: stătea în lumină, sub becul electric, lîngă tejghea, iar părul lui argintiu era parcă un nimb strălucitor.
Paul se trase instinctiv înapoi, în întunericul aleii. Era convins că Oswald îl cunoștea. Tocmai de aceea Paul hotărîse să nu se arate pentru a nu compromite reușita examenului decisiv pe care-l plănuise.
Rămase multă vreme nemișcat, apoi, cu un gest discret, o împinse pe Lena spre cantină. Lena traversă cu pași hotărîți strada și se opri în fața „regelui de argint". Paul simți că gura i se usucă de tot. Stătea drept și nemișcat, cu ochii larg deschiși. Aproape că desluși mișcarea buzelor Lenei, cînd aceasta spuse:
— Domnul Oswald?
Înalta siluetă se aplecă, dînd din cap cu demnitate.
— Mi s-a cerut să vă predau un pachet, domnule.
Ce bine își juca rolul Lena! Paul încetă să mai respire în clipa cînd ea îi înmînă lui Oswald pachetul și-l puse să iscălească de primire în carnet, cu creionul ei.
— Vă rog să semnați aici, domnule.

Acum creionul era în mîna lui Oswald. Tăcerea devenise atît de apăsătoare, încît Paul avu senzaţia că i se sparg timpanele. Apoi Oswald iscăli în carnet, punînd capăt insuportabilei aşteptări. Paul scoase un lung suspin de uşurare. Lena se întoarse calmă, cu paşi hotărîţi spre el. Fără un cuvînt, Paul porni alături de ea. Paşii li se pierdură în bezna străzii pustii.

Capitolul VII

Paul n-avea să ştie niciodată cum a ajuns înapoi în Ware Place. Mergea orbeşte, cu fruntea plecată, fără să scoată o vorbă, gata-gata să se prăbuşească. Cînd ajunseră la casa cu numărul 61, se aşeză, obsedat de un singur gînd. Îl durea groaznic capul şi se simţea scuturat de fiori reci. Oswald era stîngaci! Da, Enoch Oswald, fostul student în medicină, membru al Clubului Lăcustelor, actualul proprietar al atîtor imobile — inclusiv al celui de pe Ushaw Terrace no. 52 — era omul pe care-l căuta. Revelaţia asta îl făcea să se înăbuşe, îl orbea cu lumina ei, de o strălucire insuportabilă. N-o putea păstra numai pentru el. Rezemîndu-şi coatele de masă, îşi prinse capul în palme.

— Lena! murmură el. Trebuie să-ţi destăinui ceva.

— Încă nu, Paul — îi spuse ea.

Era foarte palidă, dar avea o expresie hotărîtă. Turnîndu-i într-o cană supă din oala care clocotea pe sobă, îl sili să bea. După ce Paul termină de băut, Lena se aşeză la masă în faţa lui.

— Acum poţi vorbi, Paul — îi spuse pe un ton calm.

Ridicînd privirea, Paul începu să vorbească, cu un glas tremurător şi şoptit; Lena îl asculta cu luare-aminte.

— Aşadar, acum ştiu tot — încheie el cu obidă. Şi ce pot face? Nimic. La cine mă pot duce? La nimeni. Sprott, sau

Dale, sau chiar Birley, ce crezi c-ar face oamenii ăștia dacă m-aș duce să le spun? Ei n-au vrut să m-asculte nici înainte! Nu, nu există dreptate. Cîtă vreme oamenii trăiesc bine ei înșiși, cu buzunarele doldora de bani și cu un acoperiș deasupra capului, nu le pasă nici cît negru sub unghie de dreptate sau de nedreptate. Întreaga lume e putredă pînă-n măduva oaselor.

După o tăcere penibilă, Lena clătină încet din cap și spuse, profund mișcată:

— Nu-i așa. Dacă oamenii ar ști... n-ar îngădui una ca asta. Oamenii de rînd sînt cinstiți... și buni...

Paul îi aruncă o privire sceptică:

— Experiența te-a învățat asta?

Lena roși ușor și deschise gura, dar rămase tăcută, ca și cum n-ar fi fost sigură că-l înțelesese bine. Apoi spuse, răsuflînd adînc:

— Paul, nu sînt nici deșteaptă, nici abilă, dar cred că știu ce-ar trebui să faci.

Paul o privi uluit.

— Da — urmă Lena. Știu pe cineva la care ar trebui să te duci.

— La cine? îngînă el.

— La un prieten al meu — bîigui ea, roșind.

— Un prieten al tău? Un prieten...

Vorba asta, pe care-o tot repeta, i se părea atît de stupidă și de absurdă în situația lui, încît un zîmbet dureros îi schimonosi fața. Un prieten al Lenei! După toate eforturile pe care le făcuse, după toate zadarnicele sale căutări, această soluție naivă i se părea atît de ridicolă, încît izbucni într-un rîs isteric. Apoi rîsul se schimbă pe nesimțite într-un plîns cu suspine. Lena se ridicase în picioare și se uita la el, tulburată, fără a îndrăzni măcar să-și lase mîna pe umărul lui. În cele din urmă, cînd Paul se potoli, ea îi spuse:

— Acum trebuie să te odihnești puțin. O să mai vorbim mîine...

— Mîine... — îngînă el, cu un glas straniu. Da, mîine se vor întîmpla multe...

Singur în odaia în care dormise noaptea trecută, Paul se aşeză pe marginea patului. Picioarele-i erau reci, dar capul parcă-i ardea. Simţea vag că răcise, dar nu-i păsa. Într-adevăr, cu cît se simţea mai prost fiziceşte, cu atît mintea îi devenea mai ageră. Avea imaginea clară a eforturilor sale zadarnice şi-şi spunea că ele vor rămîne zadarnice dacă nu va trece deschis la acţiune. Nevoia de a întreprinde o acţiune decisivă creştea în el năvalnic, aidoma apelor unui rîu gata-gata să se reverse din matcă. În această stare de spirit, firea lui echilibrată şi raţiunea lui fură înlocuite de un neastîmpăr sălbatic. Ar fi vrut să iasă în piaţa publică şi să strige adevărul spre cele patru zări.

La gîndul acesta, o lumină iraţională i se aprinse în ochi. Deodată se ridică şi, după ce se încredinţă că uşa e zăvorîtă, se apropie de biroul din colţul încăperii. Scoţînd hîrtiile cu care erau căptuşite sertarele, le întinse pe podea şi începu să deseneze pe ele nişte litere mari, cu un toc muiat în cerneală. Avusese totdeauna talent la desen, aşa că-i trebui doar o oră ca să-şi ducă la bun sfîrşit treaba, deşi mîna îi tremura uşor, iar vederea i-era tulbure. Lăsînd hîrtiile pe podea, să se usuce, se culcă îmbrăcat.

În ciuda planului ce-l obseda, adormi — un somn agitat şi febril — iar pe la şapte se trezi brusc. Îl durea capul mai rău ca oricînd, fruntea îi era parcă încinsă cu un cerc de fier, dar durerea asta îi întări şi mai mult hotărîrea. Luînd de pe podea hîrtiile uscate, le făcu sul şi, trecînd tiptil pe lîngă uşa Lenei, ieşi.

Ploaia aproape că încetase cînd Paul porni grăbit pe Ware Street, în dimineaţa răcoroasă. Se opri la birtul unde veneau birjarii, peste drum de Duke's Court, şi comandă, cu cei cîţiva gologani găsiţi prin buzunare, o cafea şi o felie de pîine unsă cu margarină. Prinzînd puteri, porni pe Duke's Row, dar la jumătatea drumului simţi că i se face rău. Se aplecă peste şanţul din marginea trotuarului şi vomită.

La capătul aleii, sediul Agenţiei de publicitate era încă pustiu la această oră matinală. Paul se furişă printr-o

spărtură din gardul putred de lemn, de care se rezemase de-atîtea ori, aşteptîndu-şi rîndul laolaltă cu ceilalţi oameni-sandviş. În curte, zeci de panouri duble erau îngrămădite într-un lung şopron acoperit cu tablă ruginită. Paul alese panoul ce i se păru în cea mai bună stare şi, luînd una din cutiile cu „lipici" din şopron, lipi cu grijă pe panou hîrtiile desenate în ajun. Tocmai se pregătea să-şi pună pe umeri panoul, cînd zări în colţul şopronului un morman de fiare ruginite. Recunoscu lanţurile de fier care fuseseră folosite ca reclamă pentru a anunţa recenta performanţă a iluzionistului Houdini la Teatrul Palatului. Fără să şovăie, căci era stăpînit de o idee fixă, se duse în colţul şopronului şi alese un lanţ subţire, solid, prevăzut cu un lacăt în stare bună. Peste vreo cinci minute ieşea din curte, încins cu lanţul acela şi purtînd pe umeri panoul de afişaj.

Orologiul catedralei bătea orele opt cînd se întoarse pe Ware Street şi-şi îndreptă paşii spre centrul oraşului. Forfota obişnuită începuse. Oamenii ieşeau buluc din autobuze şi din staţiile de metro. Dar numai puţini dintre cei ce se grăbeau spre locurile de muncă aveau curiozitatea să se uite la tînărul acesta care purta pe spate anunţul:

UN OM
NEVINOVAT
CONDAMNAT
PENTRU OMOR

iar pe piept, anunţul:

ADEVĂRATUL VINOVAT
SE AFLĂ
ÎN LIBERTATE

Cei care nu dădeau numaidecît uitării aceste cuvinte îşi spuneau că ele fac parte dintr-o abilă campanie publicitară: una dintre acele reclame senzaţionale, menite să trezească şi să întreţină interesul publicului cu cîteva săptămîni înainte de dezvăluirea obiectului campaniei.
La orele nouă, Paul continua să meargă pe trotuare, privind drept înainte, cu o faţă inexpresivă şi cu mîinile crispate pe scîndurile panoului. Vrînd să evite pe cît posibil intervenţia poliţiei, se ţinea departe de principalele intersecţii, unde stătea la datorie cîte un agent. O dată sau de două ori avu senzaţia că-i observat, dar nimeni nu-l opri: în sfîrşit, norocul era de partea lui.
Peste cîteva ore, Paul începu să simtă că i se moaie picioarele, dar cum încă nu-şi atinsese scopul — parada asta nu era decît un preludiu — nu voia să se dea bătut. Asurzit de larma străzii, împroşcat cu noroi de roţile vehiculelor, mergea înainte, deşi îşi stăpînea anevoie slăbiciunea, din ce în ce mai accentuată; de cîteva ori se clătină pe picioare, gata-gata să cadă.
Pe la amiază, o mulţime de curioşi se strînsese în urma lui, mai toţi oameni fără căpătîi şi fără lucru, drojdia oraşului, printre care se amestecau şi cîţiva comisionari, precum şi un cîine murdar care lătra de zor. La început, Paul fusese ţinta unor glume batjocoritoare, dar cum nu răspunsese, mulţimea îl urma acum în tăcere, simţind instinctiv că aşteptarea nu-i va fi zadarnică. Curînd după ora unu, procesiunea ajunse în Leonard Square, unde Paul se opri, în sfîrşit, sub statuia lui Robert Greenwood, cel dintîi primar al oraşului Wortley. Lepădînd panoul, îl puse pe trotuar şi, după ce-şi strînse lanţul la încheietura mîinii, se legă de balustrada de fier din jurul statuii. Mulţimea începu să murmure, aţîţată; fiind ora prînzului, numărul privitorilor sporise: erau acum cel puţin o sută de oameni în jurul lui Paul.
Cu mîna rămasă slobodă, îşi desfăcu cravata, căci avea senzaţia că-l strangulează. Nu simţea nici un pic de teamă, ci doar o dorinţă deznădăjduită de a-şi spune păsul în faţa acestor cetăţeni ai oraşului Wortley. Sosise clipa să le

vorbească; Lena îi spusese că oamenii de rînd sînt buni și cinstiți, și nu putea avea un prilej mai nimerit de a-i convinge. O, dacă nu l-ar fi durut atît de tare capul! Dar și mai greu de suportat erau greața și această senzație de irealitate ce-l copleșea, ca și cum ar fi plutit în văzduh, călare pe-un balon.

— Prieteni... — începu el, umezindu-și buzele. Am venit aici pentru că am ceva să vă spun... ceva ce trebuie să știți. Mă numesc Mathry, iar tatăl meu e în închisoare...

— O s-ajungi și mătăluță acolo, dacă nu bagi de seamă! Această întrerupere, provocată de un individ care stătea mai în fund, stîrni ilaritate. Paul așteptă să contenească rîsetele apoi urmă:

— De cincisprezece ani zace în închisoare pentru o crimă pe care n-a săvîrșit-o.

— Asta să i-o spui lu' mutu! strigă cineva, tot din fund, și iarăși se stîrniră rîsete, urmate de data asta de exclamații ca: „Taci din gură!" sau „Lasă-l pe bietul om să vorbească!"

— Am dovada că tatăl meu e nevinovat, dar nimeni nu vrea să m-asculte...

— Nici noi nu te putem asculta, băiete, dacă nu vorbești mai tare.

— Așa e, vorbește mai tare! strigară mai multe voci. Paul înghiți în sec. Își dădea vag seama că, în ciuda eforturilor sale, vorbea cu un glas spart și stins. Mai făcu o sforțare supraomenească:

— În urmă cu cincisprezece ani, tatăl meu a fost condamnat fără temei, pentru o crimă pe care n-a săvîrșit-o...

Cîinele de pripas, care se ținuse scai de Paul, începu deodată să latre.

— Vă repet că n-a săvîrșit acea crimă... am dovada... Dar cîinele lătra acum atît de tare, repezindu-se la picioarele lui Paul, încît acesta nu mai putea fi auzit. Încetă să vorbească, iar atunci cîinele, încurajat desigur de privirile aprobatoare ale unora, sări la el pe neașteptate. Paul se poticni și fu cît pe ce să cadă. În vreme ce se agăța

buimac de scîndurile panoului, un murmur trecu prin mulţime:

— E beat!

— Îşi bate joc de noi!

— Să-i dăm o lecţie beţivanului ăstuia!

O coajă de banană zbură în aer şi se lipi de obrazul lui Paul: fu semnalul unui bombardament cu coji de pîine şi resturi de mîncare. Urmară, pentru mai multă varietate, cîteva cotoare de mere. În clipa aceea, doi agenţi îşi făcură apariţia, croindu-şi drum prin mulţime. Unul era sergentul Jupp, iar celălalt un poliţist tînăr.

— Ce se-ntîmplă aici? Vă daţi seama că tulburaţi ordinea publică?

Paul se zgîi la cei doi agenţi în uniforme albastre şi-l recunoscu vag pe Jupp. Ajunsese la capătul puterilor. Încercă să vorbească, dar nici un sunet nu-i ieşi din gură. Mulţimea se strînsese şi mai aproape de el.

— E beat, don' sergent — spuse cineva din primele rînduri, cu o voce insinuantă. Ne-a turnat la gogoşi...

— De data asta ai făcut-o de oaie, băiete — zise Jupp. De cînd aşteptam! Hai cu noi!

Şi-l apucă de braţ pe Paul, încercînd să-l împingă prin mulţime. Întîmpinînd rezistenţă, îl smuci tare, mai-mai să-i smulgă braţul din încheietură înainte de a observa lanţul; atunci, gîtul lui vînjos se făcu roşu.

— S-a legat singur — murmură Jupp către celălalt agent. O s-avem nevoie de dubă.

Cei doi poliţişti se apucară să-l tragă, nervoşi, pe Paul încolo şi-ncoace, ca să rupă lanţul, în vreme ce mulţimea se îmbulzea în jur. Deodată se ivi un al treilea agent, care se depărtă numaidecît, fluierînd. Se stîrni o înghesuială de nedescris şi circulaţia fu întreruptă. Paul prevăzuse acest moment, ca pe un moment suprem al acţiunii sale, în care-şi putea rosti apelul patetic:

— Prieteni! încercă el să strige. Nu cer decît să se facă dreptate. Un om nevinovat...

Dar poliţistul cel tînăr sfărîmase lacătul cu o lovitură de măciucă; Paul fu luat pe sus şi aruncat în duba poliţiei,

care aştepta şi care-l duse la comisariat. Pe jumătate nesimţitor, nu-şi dădu seama ce i se întîmplă decît în clipa cînd se pomeni azvîrlit pe podeaua de ciment a unei celule. Fruntea i se izbi cu putere de podea, dar această lovitură nu-i spori durerea de cap ce-l chinuia de atîta timp, ci, dimpotrivă, păru să-l trezească din stupoarea în care se scufundase. Gemu, iar geamătul acesta avu un efect neplăcut asupra celor trei poliţişti care-l supravegheau din prag, enervaţi de bătaia de cap pe care le-o pricinuise.

— Porcul! mîrîi cel dintîi. Se trezeşte din beţie...

— Nu, n-a băut — zise sergentul Jupp.

Al treilea agent, un tip vînjos, tremura de furie: cineva îl lovise în burtă în timpul încăierării.

— Beat sau nu, n-o să-l las să-şi bată joc de mine, nepedepsit! mîrîi el.

Şi aplecîndu-se, îl apucă pe Paul de ceafă şi-l tîrî ca pe-un sac de făină. Apoi îl izbi cu pumnul între ochi. Lui Paul îi ţîşni sînge din nas şi se prăbuşi grămadă.

— Nu trebuia să faci una ca asta — bombăni Jupp. O să-şi primească el pedeapsa curînd...

Uşa celulei se închise cu zgomot, iar cel mai tînăr dintre agenţi izbucni într-un rîs silit.

— În tot cazul, şi-a căutat-o cu lumînarea — spuse el ca pentru a-şi uşura conştiinţa.

Capitolul VIII

După-amiaza se apropia de sfîrşit cînd Paul îşi veni în fire şi-şi dădu seama nedesluşit unde se află. Rămase multă vreme cu ochii în tavan, unde ardea un bec acoperit cu o plasă de sîrmă. Apoi se tîrî de-a buşilea spre ulciorul aşezat la un capăt al patului de scînduri. Aplecîndu-l, izbuti să bea, apoi să-şi ude puţin faţa tumefiată.

Apa era rece şi-l învioră, dar aproape în aceeaşi clipă simţi că faţa îi ia foc parcă.
Se sculă anevoie şi se aşeză pe pat. Capul nu-l mai durea atît de tare. Dar, spre surprinderea lui, constată că respira foarte greu — la fiece suflare simţea un junghi în partea stîngă. În curînd descoperi că, pentru a evita durerea sau pentru a-i micşora intensitatea, era de ajuns să respire mai puţin adînc, doar pe jumătate. Fireşte, trebuia în schimb să respire mai repede, mai sacadat, dar asta nu-l stînjenea.
Deodată uşa se deschise şi în celulă intră cineva. În ciuda ochilor săi umflaţi, Paul îl recunoscu pe comisarul-şef al oraşului Wortley. Acesta îl cercetă îndelung cu luare-aminte, ca şi cum ar fi vrut să-şi dea seama în amănunt de starea lui Paul. Spre deosebire de data trecută cînd se întîlniseră, părea foarte distant şi avea o expresie ciudat de sumbră.
— Aşadar, n-ai vrut să-mi asculţi povaţa — începu Dale, cu un glas calm şi reţinut. Dacă-mi amintesc bine, te-am sfătuit să te-ntorci acasă. Dar asta nu ţi-a convenit. Ai preferat să rămîi şi să faci scandal. Drept care, iată-te aici, dar într-o stare mult mai proastă decît aceea în care te prevenisem c-o să ajungi.
Paul tăcea.
— Te credeai, desigur, foarte abil — urmă comisarul-şef. Sfidîndu-l pe sergent, ţi-ai închipuit c-o să scapi. Săptămîni de zile te-ai tot fîţîit prin oraş, fără să fi arestat. Dar nu te amăgi singur, amice! Toată vremea ai trăit din mila mea. Aş fi putut să te-arestez într-o clipă. Dar nu ştiu de ce, am vrut să-ţi mai ofer o şansă, iar dumneata i-ai dat cu piciorul. Buzele lui Dale zvîcniră, dezvelindu-i dinţii puternici: Uite în ce hal ai ajuns, frumos mai arăţi, n-am ce zice! Peseme că băieţii mei te-au tratat cam brutal, dar n-are rost să te superi. Aşa păţesc ăi care se împotrivesc unui agent în exerciţiul funcţiunii. Numai mătăluţă eşti de vină, nimeni altcineva.
Din nou tăcere. S-ar fi zis că Dale îl invită pe Paul să vorbească, sperînd că acesta va spune cine ştie ce vorbă

deplasată. Dar din clipa cînd comisarul-şef intrase în celulă, Paul se hotărîse să nu scoată nici un cuvînt. Ocazia de a vorbi se va ivi mai tîrziu, în faţa judecătorului. Îl ascultă, aşadar, pe comisar, cu un soi de detaşare stranie.

— Şi ce crezi că urmează să ţi se întîmple acum? Îţi închipui poate că ţi se va da drumul pe cauţiune şi că vei mai primi cîteva sfaturi? Eu, unul, sînt de altă părere. Eu cred că vremea sfaturilor a trecut. Ţi s-a oferit o şansă, iar mătăluţă ai lăsat-o să se piardă. Acum ţi-ai vîrît nasul în nişte treburi care nu te privesc, te-ai ridicat împotriva societăţii, te-ai legat de nişte cetăţeni respectabili, ai bătut capul unor slujitori ai legii, ba chiar al unor membri ai Parlamentului. Şi, în afară de asta... m-ai agasat pe mine (vocea comisarului devenise joasă). Nu că m-aş sinchisi; eu mă aflu pe un teren solid ca o stîncă. Totuşi mă sîcîie faptul că stărui în acuzaţia că aş fi comis o nedreptate. Iar acum mă bate gîndul c-o să cam plăteşti pentru asta, fiindcă mătăluţă te-ai purtat cum nu trebuie, nicidecum eu. O să dai socoteală în faţa justiţiei chiar mîine. Nu m-aş mira dacă judecătorul ar lua lucrurile în serios şi ar fixa cauţiunea la o sumă mare, să zicem cincizeci de lire. Ai cum să strîngi atîta bănet? Mă tem că nu — adăugă comisarul, clătinînd ironic din cap. Asta înseamnă că o să te-ntorci aici, la noi. E drept că ai o celulă elegantă şi confortabilă... fireşte, fără vedere la stradă... dar cu tot ce trebuie. Sper c-o să-ţi placă, fiindcă se pare c-o să cam stai în ea multă vreme.

Dale îl mai privi o clipă cu ochii săi înguşti, apoi se răsuci pe călcîie şi ieşi. Dar de îndată ce ajunse pe coridor, comisarul-şef îşi schimbă expresia feţei, încruntînd din sprîncene. Acolo, în celulă, nu fusese el însuşi. Era ca un actor care jucase prost şi acum simţea că-i e scîrbă de propria-i persoană. Dar oare ce altceva ar fi putut face? Primise un mesaj urgent, prin care i se cerea să-i telefoneze grabnic lui Sir Matthew; înainte de asta, trebuia să stea de vorbă cu arestatul.

Intrînd în biroul său, se aşeză la masă, parcă şi mai posomorît. Oricît ar fi fost de obişnuit cu tot felul de încurcături şi cu laturile sordide ale vieţii, legate de lumea răufăcătorilor, treaba asta care-i cădea din nou pe cap nu-i plăcea de fel; îi stătea în gît parcă. Ar fi vrut ca smintitul ăsta să fi plecat din Wortley, profitînd de mărinimia pe care i-o arătase în ultimele săptămîni. O voce lăuntrică îi repeta mereu întrebarea chinuitoare: „Nu cumva e ceva serios la mijloc?“ . . .
Îşi dădu brusc capul pe spate, furios ca un taur împuns. A, nu, aşa ceva era cu neputinţă, cel puţin în ceea ce-l privea pe el. Se cunoştea perfect pe sine. Putea oricînd să-şi dovedească integritatea, cinstea fără pată. Nu era dintre cei care fac compromisuri cu propria lor conştiinţă: ştia el destui care făceau astfel de compromisuri. Deviza lui fusese totdeauna: *Rămîi cu mîinile curate!* Şi, efectiv, mîinile-i erau curate.
Totuşi se zgîia la telefon, neputîndu-se hotărî să ridice receptorul. Cînd îl ridică, în sfîrşit, formă încet numărul. Îi răspunse Burr, secretarul procurorului, dar în clipa următoare vocea acestuia răsună în aparat.
— Alo? Dumneavoastră sînteţi, Sir Matthew?
Dale auzi un declic — semn că Sprott îşi deconectase telefonul pentru a nu fi auzit de nimeni. Apoi vocea lui Sprott răsună din nou, de data asta nicidecum suavă şi prietenoasă, ci plină de mînie:
— Care-i motivul acestei noi gafe?
— Gafă, Sir Matthew? îngînă Dale, uluit.
— Ştii prea bine ce vreau să spun. Scandalul din Square, de azi dimineaţă. Nu ţi-am dat oare instrucţiuni precise în legătură cu individul ăla?
— Instrucţiunile au fost aduse la îndeplinire.
— Atunci, cum de s-a putut deda individul la demonstraţia aceea publică . . . exact ceea ce încercam eu să evit? Ar fi cazul să dovedeşti puţină imaginaţie din cînd în cînd!
Comisarul-şef încercă să se stăpînească, nu-şi putea permite să-şi piardă cumpătul.

— Sarcina noastră n-a fost prea uşoară, Sir Matthew. De unde să fi ştiut ce pune la cale imbecilul acela? L-am ţinut tot timpul sub supraveghere. Unul din oamenii mei cei mai buni îl urmărea. Dar n-am îndrăznit să ne-atingem de băiat, deoarece ne-aţi spus să nu fim brutali. De data asta însă a întrecut măsura şi ar trebui să capete cel puţin şase luni de puşcărie pentru ce-a făcut.

— Nu fi prost! După o tăcere penibilă, Sir Matthew urmă pe un ton mai blajin: Uite ce e, Dale. Adineauri ai folosit un cuvînt foarte potrivit: imbecil. Nu încape nici o îndoială că tînărul acela e un psihopat.

Comisarul-şef începuse să deseneze în carnetul lui, ca să-şi păstreze calmul. Deodată însă se opri şi-şi aţinti privirea asupra peretelui alb din faţa sa.

— Dacă aşa stau lucrurile — continuă Sprott, cu o voce blîndă — tînărul devine imediat pasibil, nu de judecată, ci de tratament medical într-una din instituţiile noastre specializate în vindecarea bolilor mintale.

— Un ospiciu?! exclamă Dale.

— Dragul meu Dale — îi răspunse Sprott, cu un glas patetic — nu-ţi dai seama că termenul acesta: „ospiciu" a fost eliminat din vocabularul omenirii civilizate? A califica astfel admirabila noastră instituţie din Dreem mi se pare o eroare de neiertat.

— A, Dreem ... — murmură comisarul-şef.

— Fireşte, pentru a justifica internarea tînărului, ne vor trebui anumite date despre persoana lui. Vorbeşte-mi puţin despre el, Dale. E cumva agitat?

— Da — recunoscu Dale. Se poate spune că-i agitat.

— Dar prietenii lui? Are pe cineva care să se-ngrijească de dînsul?

— Are o mamă ... şi o logodnică la Belfast, dar se pare că amîndouă l-au cam abandonat. În ultima vreme a trăit ca un vagabond, pe străzi ... aproape singur.

— Bietul de el! oftă procurorul. Totul dovedeşte că e nevoie să fie pus sub supraveghere, într-o instituţie corespunzătoare. Mîine va fi chemat în faţa judecătorului, presupun?

— Da — răspunse Dale, pe un ton aspru. Nu există altă ieșire.
De data asta, în glasul procurorului nu se mai desluși pic de milă; răspunsul lui, lipsit de orice onctuozitate, îl arse pe comisar ca un fier roșu:
— Nu caut nici o ieșire decît, cel mult, pentru noi amîndoi.
Nu încăpea nici o îndoială: procurorul era mai tare ca el.
— Cred că domnul Battersby, judecătorul, e un om foarte serios — adăugă Sprott.
— Așa e — rosti Dale, pe un ton cam nefiresc. Dacă va fixa cauțiunea la o sumă destul de mare, putem fi siguri de o prelungire a arestului.
— Nu-ți cer să exerciți vreo presiune, venală sau de alt fel — spuse Sprott. Dar n-ar strica să stai de vorbă cu judecătorul și să-i explici aspectele patologice ale cazului, sugerîndu-i că o prelungire a arestului ne-ar da răgazul să pregătim un examen medical competent, care, la urma urmelor, ar fi în interesul tînărului.
— Bine — zise comisarul.
— Atunci, e-n regulă — spuse procurorul și adăugă răspicat: Nu mai comite nici o greșeală de data asta!
Și puse receptorul în furcă.
Peste un minut, comisarul-șef făcu la fel.

Capitolul IX

Tribunalul polițienesc își începu sesiunea a doua zi dimineață la orele zece. Sala, aflată la primul etaj, era foarte înaltă, dar destul de îngustă și simplă — cu o estradă de lemn rezervată magistratului, iar în fața ei, un rînd de bănci destinate publicului. La dreapta magistra-

tului se afla boxa acuzaților, iar la stînga lui, boxa martorilor. Prin sală circulau curenți reci, iar între fereastră și estradă fusese pus un paravan de piele pliant, care astupa lumina. Pe tavan era pictat blazonul orașului — doi arcași care ținteau spre un stejar verde — dar nimeni nu se uita acolo.

Agentul cu gîtul roșu îl duse pe Paul la etaj. În dimineața asta părea mai bine dispus: se simțea, după răsuflarea lui, că tocmai își terminase prima pipă matinală. Cînd ieșiră din celulă, agentul aruncă o privire plină de tîlc spre ochii umflați și învinețiți ai lui Paul.

— Ai căzut cam rău ieri, prostule — îi spuse. Vezi să nu mai calci în străchini și-n dimineața asta. Pricepi?

Paul nu-i răspunse. Adormise abia în zori, cufundîndu-se, vreme de cîteva ore, într-un somn greu care-i adusese totuși uitarea. Dar odihna asta, în care se prăbușise ca-ntr-o apă neagră, nu-l înviorase. Nu-și dădea seama de ce e atît de slăbit; îi venea greu chiar să și respire, iar durerea din partea stîngă îl sîcîia atît de rău, încît trebuia să-și țină brațul lipit de trup, încercînd s-o stăvilească. În schimb, mintea lui își recăpătase acea luciditate febrilă, care nu-l părăsise de cînd îi revenise memoria. Vedea totul cu o limpezime extraordinară, nefirească, și era hotărît să spună adevărul, să dea în vileag totul. Da, de data asta nimic nu-l va împiedica.

Cînd, escortat de agent, intră pe o ușă laterală de-a dreptul în boxă, domnul Battersby, magistratul — un bărbat de vîrstă mijlocie, subțirel, cu o față blajină, dar cam trecută din pricina supărărilor — își și începuse activitatea: judecase trei bețivani, un tînăr prins în flagrant delict de colectare a unor sume pentru pariuri, un coropcar care făcea negoț fără autorizație, un muzicant bătrîn acuzat de cerșetorie, un vagabond arestat sub motiv că „era lipsit de mijloace de subzistență vizibile".

Magistratul avea niște buze subțiri, cărora funcția sa le dădea o aparență severă, dar ochii îi erau plini de omenie și înțelepciune. Nu zîmbea niciodată la auzul complimen-

telor şi apelurilor linguşitoare ce i le făceau declasaţii din faţa lui. Dar sentinţele pe care le pronunţa nu erau aspre. Paul îl privi cu atenţie şi-şi spuse: „Omul ăsta o să m-asculte!"

Deodată îşi dădu seama că era el însuşi obiectul unui examen atent şi stăruitor. Aruncînd o privire spre băncile rezervate publicului, o zări pe Lena. Nu era singură. Alături de ea şedea un necunoscut, un bărbat la vreo patruzeci de ani, foarte corpolent şi stîngaci, îmbrăcat într-un costum de flanel, cu o cravată înnodată neglijent şi cu un pardesiu de tweed slinos şi uzat. Tocmai îşi scosese de pe cap o pălărie de fetru ponosită, dezvelindu-şi o frunte lată ce se pierdea pe o tigvă pleşuvă şi masivă. Avea o faţă rotundă şi bucălată, care dădea impresia ciudată că-i imberbă, deşi obrajii îi erau neraşi; iar ochii cu gene decolorate se sileau din răsputeri să contracareze această impresie printr-o căutătură plictisită. Îl privise pe Paul cîteva minute, cu un aer dezabuzat, iar acum, fără a-şi schimba expresia, îşi dusese la buze degetul arătător: era un gest banal, însă plin de semnificaţie. Paul se uită repede la Lena şi desluşi în ochii ei o chemare, apoi îşi întoarse privirea spre necunoscutul acela, care dădu încetişor din cap — alt gest fugar, dar semnificativ — apoi se lăsă pe spătar, examinîndu-şi unghiile degetelor, cu aerul unuia pe care procesul nu-l mai poate interesa.

Auzindu-se strigat pe nume, Paul se ridică în picioare şi ascultă buimac acuzaţiile ce i se aduceau. Între timp, comisarul-şef intrase în sală.

— Îţi recunoşti sau nu vinovăţia?

Buimăcit, Paul nu răspunse la această întrebare.

— Ei, ce-ai de spus în propria dumitale apărare? îl mai întrebă judecătorul.

Îl privea pe Paul cu mult mai puţină indiferenţă decît le arătase împricinaţilor de mai înainte. Paul însă tăcea. Cuvintele care-i stăteau pe limbă, gata-gata să ţîşnească, erau parcă stăvilite de ceva, în ciuda voinţei sale. Nu cuteza nici măcar să arunce o privire spre Lena sau spre necunoscutul de lîngă ea, care-i făcuse acel semn ciudat,

imperios. Dar deodată se pomeni murmurînd, cu un glas spăsit:

— Regret ceea ce am făcut, excelenţă. Poate că am băut peste măsură...

Se lăsă o tăcere grea. Paul îl zări pe comisarul-şef foindu-se pe scaun.

Domnul Battersby îşi drese glasul şi spuse:

— Erai beat? La vîrsta dumitale e o ruşine să fii beat.

— Aşa e, excelenţă.

— Nu ţi-e ruşine să recunoşti asta?

— Ba da, excelenţă.

Glasul lui Paul suna atît de supus, încît magistratul îşi încruntă sprîncenele, perplex. După ce consultă nişte hîrtii din faţa lui, se aplecă spre acuzat şi spuse:

— De ce te-ai dedat la un asemenea exhibiţionism... de ce te-ai legat c-un lanţ în cea mai frecventată piaţă publică a oraşului?

— V-am spus, excelenţă: băusem prea mult. Am vrut s-o fac pe grozavul...

— Ne poţi explica acel... acel afiş monstruos pe care-l purtai pe dumneata?

— Nu, excelenţă. Nu voiam să fac nici un rău nimănui. Cînd un om bea un păhărel în plus... ştiţi... face tot felul de prostii...

Fără ca Paul să observe, pe buzele necunoscutului flutură umbra unui surîs: străinul încetase să-şi mai examineze unghiile şi părea acum preocupat să descifreze tîlcul blazonului pictat pe tavan. Comisarul-şef, foarte drept pe scaunul lui, întorsese capul, al cărui profil sever îl înfrunta pe judecător. Acesta îi aruncă o privire fugară înainte de a-i pune lui Paul o nouă întrebare:

— Ai mai făcut aşa ceva şi altă dată?

— Nu, excelenţă.

— Dar ai mai avut crize de nervi, din cînd în cînd?

— Pe cît mi-amintesc, n-am avut, excelenţă.

După o clipă de tăcere, magistratul îl întrebă:

— Care-s opiniile dumitale politice?

— N-am nici una.

Magistratul părea să şovăie. Aţintindu-şi din nou privirea spre faţa impenetrabilă a comisarului-şef, păru, în sfîrşit, să ia o hotărîre:

— Ar trebui, tinere, să te condamn la o amendă de două guinee, plus cheltuielile de judecată, şi-apoi să te pun în libertate pe cauţiune. Dar, împreună cu unele foruri competente, am ajuns la concluzia că acest caz al dumitale e mai serios decît ar putea să pară la prima vedere. De aceea voi fixa cauţiunea la cincizeci de lire. Dacă nu le vei plăti, vei rămîne în închisoare pentru a îngădui poliţiei un supliment de anchetă.

La auzul acestei sentinţe, necunoscutul de lîngă Lena păru să renunţe la poza lui indiferentă. Nu se arătă nici indignat, nici surprins, dar în ochii lui de culoarea fierei se aprinse flacăra unui interes ciudat. Cît despre Lena, părea consternată.

— Poţi depune cauţiunea de cincizeci de lire? îl întrebă pe Paul grefierul, cu un glas monoton.

— Nu.

— Poţi numi vreo persoană care să garanteze plata cauţiunii?

Paul tocmai începuse să clatine din cap în semn că nu, cînd necunoscutul se ridică în picioare:

— Sînt gata să achit cele cincizeci de lire.

Paul stătea nemişcat, cu palmele-i fierbinţi împreunate. Între timp, comisarul-şef se răsucise pe scaunul lui; pe faţă i se citea nu numai uimirea, ci şi furia.

— Protestez! strigă el. Vreau să ştiu de unde vin aceşti bani?

— Vin de la mine: mă numesc L. A. Dunn şi locuiesc pe Grant Street no. 15 în acest oraş nobil şi istoric. Am banii în buzunar.

— Protestez!

— Linişte!

— Excelenţă — stărui comisarul-şef, care se ridicase în picioare, cu o expresie fioroasă. Protestez şi declar că suma fixată pentru cauţiune e insuficientă. Cer să fie mărită la o sumă mai substanţială.

— Linişte!

Magistratul aştepta, rigid, refuzînd să continue pînă ce comisarul-şef nu se va aşeza la loc. Abia atunci rosti cu gravitate:

— Curtea doreşte să afirme răspicat că nu se va lăsa influenţată sau sfătuită de poliţie şi de nimeni altcineva. Nu vedem nici un motiv să schimbăm sentinţa dată. Drept care, cauţiunea de cincizeci de lire va fi primită... Trecem la cazul următor.

... Cînd Paul părăsi tribunalul, mai avu răgazul să-l vadă pe Dale discutînd aprig cu judecătorul, apoi ieşind brusc din sală, pe o uşă dosnică. Peste cincisprezece minute, după ce completă formalităţile cerute, în faţa unui slujbaş al tribunalului, Paul se pomeni în stradă, liber. Lumina soarelui îl orbi, făcîndu-l să se clatine pe picioare. Apoi îi zări pe Lena şi pe tovarăşul ei, pe trotuar, la nici zece paşi de el. Prezenţa Lenei fu ca un balsam pentru inima-i sfîşiată. Ea nu se clinti. Dar individul acela gras veni spre Paul, fluturîndu-şi poalele pardesiului desfăcut, în ale cărui buzunare îşi ţinea mîinile; pălăria-i căzuse şi mai mult pe ceafă.

— Scuză-mă — spuse el. Numele meu e Dunn. Sînt un prieten al domnişoarei Andersen. Te-aşteptam ca să te ducem înapoi în Ware Place.

— Ce v-a făcut să plătiţi cauţiunea pentru mine? îl întrebă Paul.

— De ce n-am fi plătit-o? zise domnul Dunn, zîmbind cu un aer absent. Cînd un om ajunge să fie bolnav cum eşti dumneata, are nevoie de puţin ajutor.

Se lăsă o tăcere penibilă. Privirea lui Paul rătăci spre Lena, ai cărei ochi neliniştiţi nu-l slăbiseră nici o clipă.

— Mă simt prost — murmură Paul — îmi pare rău că v-am amestecat în istoria asta.

— Nu-ţi face griji, tinere, n-o să murim din asta!

Şi Dunn îşi vîrî în gură două degete şi fluieră tare; trăsura care tocmai trecea pe stradă se opri lîngă trotuar. Dunn îl ajută pe Paul să se urce, apoi se urcă el însuşi, urmat de Lena. Trăsura se urni spre Ware Place.

O jumătate de oră mai tîrziu, Paul zăcea în pat, pe două perne, cu o compresă rece, muiată în oțet, pe fruntea-i arzîndă, și cu o buiotă de apă fierbinte la picioarele-i înghețate; înainte de asta, se spălase în baie și băuse cana cu lapte pe care i-o adusese Lena. Durerea infernală ce-i stăruia în partea stîngă era oarecum îndulcită de senzația reconfortantă de a se regăsi în această încăpere liniștită și de a nu mai fi în închisoare.

Instalat într-un jilț de răchită, prea îngust pentru el, Dunn nu-l slăbea din ochi pe Paul; nu-și scosese pălăria și pardesiul — s-ar fi zis că le poartă chiar și-n somn.

— Te simți mai bine? îl întrebă el pe bolnav.

— Mult mai bine — murmură Paul.

Dunn se abținu de la orice comentariu — pesemne că avea o opinie personală asupra acestui subiect. După ce-și privi din nou unghiile roase, pentru care părea să aibă o nețărmurită admirație, spuse:

— Uite ce e, tinere, n-aș vrea să te obosesc cînd ești atît de bolnav, dar înțeleg că ai un necaz mare care te frămîntă. Am aflat de la Lena, care mi-e prietenă mai de mult. Dacă vrei totuși să-mi spui despre ce e vorba... Și Dunn ridică din umeri, semnificativ.

— Sînteți avocat?

— Dumnezeu să mă ferească!

Lena ieșise cu cîtva timp înainte, dar acum se întoarse în încăpere și se așeză pe un scăunel, în spatele lui Dunn. Paul îi vedea pe amîndoi fără a fi nevoit a întoarce capul. Începu să vorbească, privindu-i și oprindu-se din cînd în cînd ca să-și tragă sufletul; în atenția lui Dunn și în imobilitatea perfectă a Lenei simțea o încurajare de a se destăinui, de a-și ușura sufletul de povara ce-l apăsa.

Cînd sfîrși de vorbit, se făcu tăcere în odaie. Dunn, care se scufundase parcă în fotoliu, se îndreptă puțin, căscă și se întinse, apoi se ridică, merse la fereastră și dădu perdeaua la o parte:

— Iar plouă... ce climă oribilă! Apoi căscă și spuse, întorcîndu-și fața spre Lena: Ai grijă de el. Ne rămîn cinci săptămîni pînă la expirarea termenului de cauțiune.

După ce se rezemă o clipă de usciorul uşii, îşi scoase o ţigară din buzunarul pardesiului şi şi-o vîrî în gură, neaprinsă. Ochii lui păreau somnoroşi. Deodată se răsuci pe călcîie şi ieşi fără a mai spune un cuvînt.

Capitolul X

Omul acesta cu ochii obosiţi şi cu unghiile roase era un produs tipic al oraşului Wortley şi al anumitor eredităţi stranii. Numele său întreg — Luther Aloysius Dunn — pe care şi-l ascundea ca pe-o crimă, socotindu-i duşmani de moarte pe cei ce cutezau a-l folosi — oferea o primă indicaţie asupra obîrşiei sale: venise pe lume în urma unui „mariaj mixt" care, spre deosebire de multe asemenea căsătorii, întemeiate pe toleranţă şi înţelegere reciprocă, se dovedise a fi extrem de nefericit. Mama lui calvinistă, şi tatăl lui, catolic, se războiseră între ei toată viaţa. Copilul, sfîşiat între Capelă şi Biserică, suferise cumplit; mai tîrziu avea să mărturisească prietenilor săi că fusese botezat de două ori — drept care ajunsese să deteste orice religie organizată.

Băiatul avea paisprezece ani cînd tatăl său muri într-un accident de circulaţie: după un mic dejun copios, în timpul căruia îl făcuse cu ou şi cu oţet pe John Knox[1], ieşise să se răcorească, iar înainte de prînz se întorsese acasă pe o targă, mort! Răsplată binemeritată! Dar văduva rămase neconsolată cînd descoperi, destul de curînd şi prea tîrziu, cît de mult fusese ataşată de acest fanatic adept al Infailibilităţii papale. Şi, oricît ar părea de ciudat, îşi schimbă total cursul existenţei. Eforturile ei avură

[1] John Knox (1505—1572) — reformator scoţian, unul din fondatorii presbiterianismului.

o urmare directă asupra fiului: maică-sa îl luă de la şcoală şi-l trimise la colegiul iezuit de pe Hassock Hill. Părinţii iezuiţi îi acordară băiatului cea mai prudentă consideraţie — la admiterea lui, bătrînul şi înţeleptul director al colegiului îl privise atent, apoi le recomandase colegilor săi să-i lase o libertate deplină. Excelentă metodă, numai că băiatul avea acum cincisprezece ani, iar răul fusese făcut. Dunn se ţinea deoparte de viaţa obştească a colegiului, se ducea de unul singur la meciurile de fotbal disputate la marginea oraşului sau se furişa în salonul de biliard de la poalele colinei Hassock, unde căsca gura ore-n şir, urmărind, cu o mutră serioasă ca o lună palidă, rostogolirea bilelor pe postavul verde. Îi plăceau sporturile, deşi nu practica nici unul, şi avea cunoştinţe aproape enciclopedice asupra performanţelor şi recordurilor obţinute în fiece ramură sportivă. Înzestrat cu oarecare talent narativ, fu încurajat de către părintele Marchant (profesorul său de literatură engleză) să scrie cronici sportive pentru revista colegiului. Iar după absolvirea colegiului, tînărul — un adolescent tăcut şi cam posac — obţinu, prin mijlocirea directorului de studii, o slujbă în redacţia *Cronicii* din Wortley, un ziar cu tiraj redus, dar de sine stătător şi cu mare faimă.

Vreme de cîţiva ani, viaţa lui se desfăşură fără nici un eveniment notabil. Tînărul făcea comisioane, decupa şi lipea tăieturi de ziar, iar uneori, foarte rar, era trimis să facă reportaje privitor la evenimentele sportive de mică importanţă. Prima lui colaborare la *Cronica* — pe care-o decupase şi o păstrase cu grijă — fusese un articolaş de un sfert de coloană.

Ulterior i se încredinţară misiuni mai puţin banale — meciuri de polo pe apă, meciuri de box şi altele — iar conducerea ziarului ştia, deşi fireşte, n-o recunoştea deschis, că era un reporter bun, cu un stil viu şi sugestiv. Într-o zi de Anul nou — tocmai împlinise douăzeci şi cinci de ani — Dunn fu solicitat pe neaşteptate să scrie un reportaj despre cel mai important eveniment sportiv: meciul de fotbal al echipei locale de seniori, meci care

atrage în fiecare an o mulţime frenetică şi scoate din minţi două treimi din populaţia oraşului Wortley. Din tribuna presei, Dunn dictă pe nerăsuflate, prin radiotelegrafie, două coloane de reportaj, iar a doua zi dimineaţă scrise un întreg articol, care nu mai zugrăvea meciul, ci se ocupa de un singur incident petrecut în cursul lui.

În după-amiaza aceleiaşi zile, domnul James McEvoy, redactorul-şef şi, în acelaşi timp, proprietarul *Cronicii*, ieşi din biroul său, cu articolul lui Dunn în mînă. McEvoy nu avea obiceiul să-şi cheme la el colaboratorii. Aşezîndu-se la masa lui Dunn, îi vorbi astfel, în timp ce tot ciocănea cu *pince-nez*-ul în articol:

— Ce-nseamnă asta? Eu te trimit să-mi scrii un reportaj despre un meci de fotbal, iar dumneata îmi vii cu o istorioară despre un „half" accidentat la cap! Mi-l arăţi în nesimţire, în timp ce treizeci de mii de oameni zbiară cerînd sîngele lui, iar alţi treizeci de mii sînt gata să sfîşie echipa adversă. Descrii zbieretele, înjurăturile, încăierările, sticlele aruncate în capul jucătorilor, rana pricinuită arbitrului în obraz... într-un cuvînt, îmi faci un tablou al unei lupte în junglă, al unei scene de intoleranţă rasială şi religioasă, la vederea căreia ar roşi pînă şi un... eschimos instalat în iglul său.

— Îmi pare rău... — bîigui Dunn. M-am aşezat la maşina de scris, şi uite ce-a ieşit...

McEvoy rămase tăcut, încercînd să-şi explice cum se face că tînărul acesta neîndemînatic şi timid, care n-ar fi fost în stare să ia parte la o conversaţie sau să spună o anecdotă, se dovedea a fi, pe hîrtie, un gheizer de elocinţă, un vulcan în erupţie, capabil să se exprime într-un stil sugestiv şi impresionant ce-l răscolea pe cititor pînă la lacrimi.

— E cel mai prost reportaj al anului — spuse McEvoy, ridicîndu-se. Dar va apărea mîine pe prima pagină. Şi văzînd că Dunn îl priveşte năuc, adăugă cu un zîmbet: Te invit la mine la cină duminică seara.

Acesta a fost sfîrşitul activităţii de reporter sportiv desfăşurată de Luther Aloysius Dunn, şi începutul adevăra-

tei sale cariere. McEvoy l-a trimis mai întîi la tribunalele poliţiei, care furnizau cea mai mare parte a „faptelor diverse“, atît de potrivite pentru pana lui Dunn. Acesta a început apoi să cutreiere ţara în lung şi-n lat pentru a scrie reportaje şi articole de fond de cîte o jumătate de pagină. Patronul îi găsise între timp un excelent pseudonim — Ereticul — pentru a înlocui numele, cam ridicol, de Luther Aloysius... Iar suita de articole semnate cu acest pseudonim şi publicate sub titlul „Chestiuni arzătoare“, apoi suita intitulată „Alte chestiuni arzătoare“ atraseră atenţia tuturor, dînd naştere totodată la două procese de calomnie, în care ziarul se apără cu succes. Tirajul *Cronicii* crescu vertiginos, la fel ca şi prietenia dintre Eretic şi editorul ziarului, prietenie ce se întări şi mai mult în 1929, cînd sora lui McEvoy, frumoasa şi impunătoarea Eva, se mărită cu Dunn, după ce-şi aţintise îndelung asupră-i ochii limpezi.

Deşi nu-l vindecă pe Dunn de patima lui pentru bere şi pentru hainele ponosite, căsnicia fu destul de fericită, mai ales după naşterea a două fetiţe, pe care tatăl lor le adora în taină. Eva era o femeie graţioasă ca o lebădă, căreia-i plăceau perlele, parfumul de lavandă şi cerceii lungi. Dunn îi făcea toate mendrele, o lăsa să conducă gospodăria şi o însoţea la liturghie împreună cu fetiţele — căci Eva era foarte evlavioasă. În parohia Sf. Iosif, familia lor era adesea dată ca exemplu. Dar în adîncul sufletului său, Dunn rămăsese un sceptic, credinţa lui fusese clătinată iremediabil încă din copilărie. El punea mai mult preţ pe sentimentele adînci ale fiecărui om decît pe forma exterioară a credinţei. Deviza lui ar fi putut să fie: „Trăieşte şi lasă-i şi pe alţii să trăiască!“ Personal, era totdeauna dispus să repare o nedreptate, să ia apărarea oropsiţilor.

Acest sentimentalism îl făcea desigur foarte vulnerabil, mai ales că rămăsese, chiar la vîrsta de patruzeci de ani, la fel de sensibil şi de retras ca în adolescenţă. Nu suporta să fie socotit ca un „reformator“ înzestrat cu vreo misiune duhovnicească: era doar un gazetar care-şi făcea

meseria. De aceea ajunsese să afişeze un fel de cinism melancolic — masca uşor plictisită şi blazată pe care lumea o atribuie de obicei ziariştilor. Era însă o simplă poză, care nu înşela desigur pe nimeni, în afară de el insuşi. Sentimentalismul ieşea mereu la iveală, ca o spuzeală pe pielea lui aspră, dar Dunn se făcea că n-o vede şi, întocmai ca struţul, se simţea în deplină siguranţă.

Ştim cum o cunoscuse pe Lena. Rămăsese în legătură cu ea în cursul anului trecut, vizitînd-o adeseori la „Bonanza“, unde se oprea ca să ia o cafea şi un corn înainte de a se duce la redacţia *Cronicii* de pe Arden Street. Iată de ce, cînd în noaptea arestării lui Paul Lena venise la locuinţa lui de pe Hassock Hill, Dunn o ascultase cu luare-aminte, dîndu-şi numaidecît seama cît suferea fata. Totuşi, a doua zi dimineaţă, pe cînd o însoţea spre tribunal, avusese sentimentul că porneşte la o vînătoare de himere. Ceea ce-i fusese dat să vadă şi să audă la tribunal îi clătinase această convingere. Urmase apoi spovedania lui Paul, rostită pe un ton emoţionant şi foarte autentic, fără nici o notă falsă, de la început pînă la sfîrşit.

Dunn se deprinsese să nu tragă niciodată concluzii pripite, dar instinctul îi spunea că dăduse peste „marele subiect“ al vieţii sale. Era placid din fire, iar corpolenţa lui avea ceva letargic, însă în seara aceea, întorcîndu-se acasă, se pomenise mergînd sprinten ca un tinerel, sub imperiul unei emoţii puternice.

Nu-i spuse nimic lui James McEvoy vreme de o săptămînă. Între timp, deşi nu călcă pe la redacţie, fu foarte ocupat şi făcu vreo cîteva călătorii lungi. Apoi, într-o noapte de joi, pe la orele unsprezece, sosi la redacţia *Cronicii* (doar portarul îl văzu) şi se încuie în biroul lui. Era obosit şi plin de praf, dar ochii îi străluceau şi nu părea de loc plictisit. Scoţîndu-şi haina, vesta şi cravata, se aşeză la birou, reflectă cîteva minute, apoi, frecîndu-şi mîinile, începu să bată la maşină, cu o expresie febrilă, în inimitabilul său stil senzaţional-sentimental:

„În bezna umedă a unei celule din închisoarea marelui oraş Wortley, un om nevinovat aştepta să fie dus la

spînzurătoare. De afară, dinspre curtea închisorii, putea auzi zgomotul ciocanelor: se înălţa eşafodul. Peste cîteva ceasuri aveau să vină să-i lege mîinile la spate şi să-l ducă afară, în lumina rece a zorilor. Apoi, sub spînzurătoare, aveau să-i lege ştreangul de gît şi să-i vîre capul într-un sac alb ... "

A doua zi dimineaţă, la orele nouă, Dunn se sculă somnoros de pe divanul din birou. Cu ochii roşii, nebărbierit, încă în cămaşă, se duse cu articolul dactilografiat la McEvoy.

— Uite primul articol din noua serie a Ereticului — îi spuse. Şi un rezumat al celorlalte nouă articole din această serie. Citeşte-le. Eu mă duc să mănînc ceva.

O jumătate de oră mai tîrziu, cînd se întoarse în biroul patronului, acesta părea atît de absorbit, încît nici nu se clintise de la masa lui. Peste cîteva minute îşi întoarse încet capul. McEvoy era un bărbat subţirel, cu o faţă slabă, cu tîmplele argintii, dar cu părul negru, despicat la mijloc de-o cărare. Purta un *pince-nez* fără rame şi era îmbrăcat într-un costum albastru, de lucru, şi o vestă cu dungi albe. Patronul, care se lăuda cu firea lui imperturbabilă, părea evident tulburat. Ba chiar perplex, deşi se silea s-o ascundă:

— Unde naiba ai pescuit toate informaţiile astea?

— Nu le-am pescuit eu.

— Atunci, cine?

— Fiul lui Mathry. El a făcut totul.

— Unde-i el acum?

— În pat şi foarte bolnav. A fost pus în libertate pe cauţiune.

— Eşti sigur că povestea asta e adevărată?

— Absolut sigur. Am verificat tot.

McEvoy îşi freca bărbia. Era neliniştit, nehotărît şi aţîţat la culme.

— Crezi c-o putem publica?

— Faci cum crezi — răspunse Dunn, ridicînd din umeri.

— Dar, Dumnezeule, îţi dai seama că pui în cauză aparatul judiciar cu toată ierarhia lui, pînă la ministrul de

interne? Şi ce să mai zic de domnul... de domnul O.? Nu, nu putem publica aşa ceva! O să fim judecaţi şi condamnaţi pentru calomnie, mai mult ca sigur.

— Da' de unde! Nu vezi cum am prezentat lucrurile? Nu-i dezvăluim numele, vorbim numai de „domnul O." sau, dacă vrei, de „domnul X.". Şi după aceea stăm la pîndă şi vedem ce se-ntîmplă. E o istorie formidabilă, ţi-o jur că-i cea mai senzaţională afacere despre care-am scris vreodată. Gîndeşte-te numai... un om e închis la Stoneheath de cincisprezece ani încoace... fără absolut nici o vină!

— Poate că totuşi el a făcut-o — bîigui McEvoy, aţîţat.

— Nu, pot să jur că n-a avut nici un amestec.

— Dar ei nu vor admite niciodată acest lucru.

— Îi vom sili! Dunn începu să se plimbe de colo pînă colo prin încăpere. Le vom dovedi forţa unei prese libere — urmă el. Şi forţa opiniei publice. Voi lansa un asemenea atac, încît poziţiile oficiale înapoia cărora s-au retranşat dumnealor se vor nărui. Îi vom face să redeschidă procesul. Îi vom sili să facă o anchetă. Luni de zile, tînărul Mathry a bătut în zadar la uşile lor. De ce n-au vrut să-i deschidă? Pentru că dumnealor ştiu prea bine c-au comis o eroare judiciară. Şi încearcă s-o ţină ascunsă. La ce bun să ne considerăm o democraţie, dacă ne lăsăm conduşi de o bandă de birocraţi?... Pentru a ne apăra drepturile democratice, trebuie să punem rînduială în propria noastră casă. Trebuie să asigurăm un progres bazat pe ordine şi echitate. Dacă închidem ochii fie măcar asupra unui singur caz de samavolnicie, dacă suprimăm fie şi pentru o clipă libertatea cuvîntului, sîntem pierduţi! Viermii se vor cuibări în noi şi ne vor distruge. Uite ce era să păţească tînărul acela, Mathry. Încă puţin, şi ar fi devenit un puşcăriaş: poate c-o să şi devină. Şi de ce, mă rog? Pentru că i s-a tăgăduit sistematic dreptul de a se face auzit. Dacă sîntem o ţară liberă şi dorim să rămînem liberi, orice om trebuie să aibă posibilitatea de a se face auzit...

— Bine, bine... — mîrîi McEvoy — nu-mi cita tot articolul. O să-l publicăm, chiar dacă-o să ne ducă de rîpă ziarul. Şi probabil c-aşa o să fie!

Şi spunînd acestea, redactorul-şef apăsă energic pe butonul soneriei de pe masa lui de lucru.

Dunn se întoarse la el în birou, îşi puse haina, pălăria şi pardesiul şi coborî. În tipografie, maşinile se puseseră în mişcare cu un duduit surd, care făcea să vibreze întreaga clădire. Dunn îşi trecu palma peste bărbia nerasă şi-şi spuse că ar fi cazul să se bărbierească: Eva îl cicălea totdeauna din pricina înfăţişării sale neîngrijite. Oricum, bărbieritul îl va înviora. Îi era şi sete. Ochii i se luminară: era aproape douăsprezece, deci se putea duce la „Hannigan“ să bea o bere.

Capitolul XI

În acea după-amiază de miercuri, îndată după plecarea lui Dunn din locuinţa ei din Ware Place, Lena văzu că Paul adormise. Privindu-l, cu sprîncenele încruntate, îşi spuse că arăta foarte bolnav. Totuşi un sentiment ciudat şi irezistibil o făcea să-şi dorească să-l păstreze alături de ea, în acest refugiu paşnic şi sigur. Feminitatea ei, strivită de un atentat violent care-o făcuse să se scuture de însăşi ideea dragostei, părea acum să se trezească, răscolită adînc de o emoţie de care nu se crezuse capabilă. Junonă solitară şi tristă, care se ferea din calea tuturor bărbaţilor cu tenacitatea unei călugăriţe, nu-şi închipuise că dragostea o va birui vreodată, transfigurînd-o şi umplîndu-i inima cu o dulce nelinişte. Dar suferinţa asta nouă îi dădea puteri.

Aşezată lîngă pat, pe un scaun, nu-l slăbea din ochi nici o clipă. Din cînd în cînd se ridica şi-i ştergea fruntea nă-

dușită. Faptul că febra scăzuse i se părea un semn bun. Spre seară, Lena îi dădu o cană cu lapte fierbinte și un ou fiert. Lăsîndu-l singur înainte de a se duce la culcare, spera că a doua zi va putea merge la serviciu: nu voia să-și piardă slujba de la „Bonanza".

A doua zi dimineață, cînd îl trezi pe Paul, acesta îi spuse că se simțea mai bine; dar cînd, îmbrăcată de plecare, îi aduse un castron cu supă pentru la prînz și-i luă mîna într-a ei, Lena se îngrozi: mîna lui Paul ardea ca focul. Fără să-și schimbe expresia, simți că i se face rău.

— Ce-ar fi să rămîn și astăzi acasă? îi spuse, din prag.

Paul clătină din cap:

— O să-mi treacă.

— Ești sigur?

— Da.

Lena plecă, cu inima îndoită, și toată ziua nu-și putu lua gîndul de la el. La orele patru după-amiază se duse la Harris și-l rugă s-o lase să plece acasă. Ridicînd din sprîncene, directorul îi zîmbi batjocoritor, dar nu se opuse. Lena ieși repede din magazin și se opri la o băcănie ca să cumpere ceva de mîncare. Cînd ajunse acasă, simți că i se pune un nod în gît — inima îi bătea să se spargă.

Paul ședea în pat, cu o pernă la spate, și contempla prin fereastră șirurile de acoperișuri. Cînd Lena intră în odaie, fața lui își pierdu expresia năucă și rătăcită și parcă se lumină de un zîmbet. Totuși Lena ghici numaidecît că febra continua să-l mistuie: pe obrajii lui se vedeau două pete roșii.

— Te-ai întors mai devreme — o întîmpină el, cu un glas șuierător.

— A fost o zi cu clienți puțini — îi răspunse ea, scoțîndu-și încet pardesiul. N-ar fi mai bine să stai culcat?

— Mă simt mai bine așa, rezemat de perne.

— Ai băut supa?

— Da, am băut o cană întreagă.

Lena netezi pătura, încercînd să-și ascundă îngrijorarea.

— Ți-am adus o prăjitură... și ceva fructe. Vrei să-ți fac o limonadă?

— Da, cu plăcere — răspunse el, înăbuşindu-şi tusea. Mi-e sete. Dar de mîncat, n-aş putea să mănînc nimic.
Lena simți că pieptul îi zvîcneşte.
— Paul, mă duc să chem un doctor.
— Nu — protestă el. Prefer să fiu lăsat în pace. Dac-ai ştii... după tot ce s-a întîmplat... vreau doar să fiu lăsat în pace!
Lena îl privi nehotărîtă — între judecata ei sănătoasă şi dorința aprigă de a rămîne singură cu Paul se dădea o luptă. Gîndul că amestecul unui om dinafară ar putea să-i creeze lui Paul noi dificultăți sau chiar să-l dea din nou pe mîna poliției o tulbura. Dar ce era de făcut?
Încă nehotărîtă, aprinse gazul în sobă şi trase perdeaua la fereastră. Paul o privea absent, ca printr-o ceață, în care mişcările Lenei păreau ireale. Moțăise toată ziua, dar ori de cîte ori se trezise, se gîndise la Dunn. Nu-şi punea speranțe prea mari în el. Amintindu-şi de propriile-i eforturi din ultimele luni, era pe deplin încredințat că totul este zadarnic. Ajunsese la capătul puterilor. Nu mai era nimic de făcut.
În adînca lui deznădejde se gîndise, cu neaşteptată durere, la Lena. Strînsa prietenie dintre ea şi Dunn şi evidenta lor complicitate îl făceau să nu se îndoiască de natura relațiilor lor. Îşi spunea că omul acesta însurat şi cam bătrîior era tatăl copilului Lenei şi protectorul ei. Convingerea asta îl făcea să sufere aproape fizic, accentuînd durerea ce-l sfîşia la fiece respirație. Dorința de a afla mai mult, cu riscul de a-şi spori suferința, îl îndemnă să vorbească:
— Lena...
— Da, ce e?
— Ai făcut atîtea pentru mine! Mă întreb de ce?
— Ştiu şi eu? răspunse ea, întorcîndu-şi brusc fața. Aşa mi-a venit...
— Aş vrea să ştii cît de recunoscător îți sînt.
— N-ai de ce.
Se lăsă o tăcere.
— Presupun că-l cunoşti mai de mult pe Dunn.

— De vreo trei ani.
— S-a purtat bine cu tine?
— Da. Îi datorez totul.
— Înţeleg.
Paul avu impresia că în ochii ei trişti şi mîndri se aprinde o flacără sfidătoare. Dar în acelaşi timp, chipul ei crispat exprima o resemnare atît de tainică, încît Paul încercă un fel de panică şi se întoarse cu faţa la perete.
— În tot cazul — şopti el — n-are nici o importanţă. Ştiam eu...
Lena păli şi dădu să deschidă gura, în timp ce ochii ei îl iscodeau cu o privire umilă şi rugătoare. După această clipă de slăbiciune, îşi strînse buzele.
Se lăsă o tăcere grea. Paul închise ochii, încercînd să-şi înăbuşe tusea.
— Mă simt foarte slăbit — şopti el.
De data asta, Lena nu mai şovăi. Fără să spună un cuvînt, se repezi în vestibul, îşi puse pardesiul şi ieşi.
Cabinetul doctorului Kerr se afla foarte aproape, la vreo două sute de paşi, pe Ware Street. Doctorul era un proaspăt absolvent al facultăţii de medicină, care se străduia să-şi facă o clientelă în cartier. Lena auzise că-i un medic simpatic şi competent.
Cabinetul era închis, dar Lena văzu pe uşă un anunţ cu numărul de telefon la care putea fi chemat doctorul Kerr. Merse, aşadar, la cabina telefonică din colţul străzii şi formă numărul respectiv. Îi răspunse un glas de femeie, care-o informă că doctorul plecase pentru un caz urgent, dar îi făgădui că-i va comunica la întoarcere.
Lena ieşi, foarte palidă şi neliniştită, din cabina telefonică. Nu cumva greşise lăsînd doar un mesaj atît de vag? N-ar fi fost mai bine să caute un alt medic prin împrejurimi? După atîtea amînări, pentru care îşi făcea reproşuri, i se părea imperios să consulte fără nici o întîrziere un medic.
Reîntoarsă în odaia lui Paul, îl găsi pe acesta adormit. Şi se pregăti să aştepte, într-o încordare insuportabilă, pîndind sosirea doctorului. Acesta îşi făcu apariţia abia

pe la orele unsprezece, cînd ea aproape că-și pierduse răbdarea. Părea obosit — fața lui trasă și întrebările seci pe care i le punea Lenei dovedeau acest lucru; dar îl examină pe Paul cu luare-aminte. După ce sfîrși, se depărtă de pat și se uită la ceas.

— Ce are, doctore? îl întrebă ea, abia putînd să rostească cuvintele. E ceva grav?

Doctorul avusese o zi grea și nici măcar nu mîncase, dar îi răspunse pe un ton cît se poate de calm:

— A avut o pleurezie uscată; aceasta i-a provocat durerile. Pe urmă a început să asude abundent, ceea ce a stînjenit funcționarea plămînului.

— Pleurezie? îngînă Lena.

Cuvîntul acesta nu-i suna chiar așa grav. Dar medicul îi aruncă o privire fugitivă, apoi întoarse capul și spuse:

— Mă tem c-ar putea să aibă puroi. Asta se numește *empyema* și necesită internarea în spital.

Lena păli și-și lipi mîna de șold:

— Nu-l puteți îngriji aici?

— A, nu! E nevoie de o rezecție a vertebrelor, întreaga cavitate trebuie drenată. E o chestiune de șase săptămîni. Aveți telefon în casă?

— Da, în vestibul.

Medicul se repezi pe scări în jos. Lena îl auzi telefonînd: vorbea despre caracterul grav și urgent al cazului. Coborî și ea scările.

Doctorul întîmpina dificultăți în găsirea unui pat liber: multe dintre spitale erau pline, iar cum el, personal, abia se stabilise în cartier, nu i se dădea prea multă considerație. În cele din urmă însă reuși să convingă pe cineva și, după ce făcu toate aranjamentele necesare, puse receptorul în furcă, răsuflînd ușurat:

— Îl vor duce la spitalul Sfînta Elisabeta, la trei mile de-aici, pe Oakdene Road... Un spital mic, dar bine utilat. Vor veni îndată să-l ia.

Ambulanța sosi peste un sfert de oră. Peste alte zece minute porni cu bolnavul.

Epuizată şi zdrobită de atîtea emoţii, Lena urcă scările. În micul ei apartament era cald, înăbuşitor de cald. Stinse gazul din sobă, apoi se duse la fereastră şi o deschise larg, trăgînd adînc în piept aerul umed al nopţii; apoi, din obişnuinţă, începu să facă ordine prin odaie. Costumul străveziu al lui Paul — cel pe care-l purtase tot timpul cît dormise sub „Bolţi“ — zăcea pe un scaun lîngă pat. Lena îl luă, cu gîndul să-l pună pe un umeraş în garderob; dar în clipa aceea, portofelul uzat al lui Paul căzu din buzunarul interior al hainei şi-şi revărsă conţinutul — mai ales nişte hîrtii ce se împrăştiară pe podea.

Lena se aplecă să le strîngă: erau însemnările pe care Paul le făcuse în legătură cu procesul. Deodată, pe cînd le punea la loc în buzunar, dădu peste o fotografie mică şi o privi: era un portret al Ellei Fleming, făcut în sepia, un portret extrem de măgulitor, dedesubtul căruia se putea citi o dedicaţie tandră. Ella îi oferise această fotografie ca dar de ziua lui, cînd el împlinise nouăsprezece ani; i-o vîrîse personal în portofel, cu o privire plină de subînţeles, în speranţa că el o va purta la piept.

Paul uitase de mult de fotografie. Pe Lena însă, trăsăturile frumoase ale fetei, ochii ei galeşi, părul cîrlionţat şi, mai cu seamă, dedicaţia tandră şi posesivă o convinseră numaidecît că era vorba de comoara cea mai scumpă a lui Paul. Nu scoase nici măcar un oftat, dar pe faţa ei nemişcată, parcă împietrită, se zugrăvi o expresie de nelinişte, abia sugerată de un tremur imperceptibil al buzelor. În cele din urmă se ridică de pe podea şi vîrî fotografia în portofel, apoi portofelul în buzunarul interior al hainei. După ce atîrnă costumul pe umeraş, şi-l puse în garderob, se duse în bucătărie. Rezemîndu-se de consola căminului, închise ochii pe jumătate şi-şi plecă, îndurerată, capul.

De multă vreme lupta împotriva spaimei că se pusese singură într-o situaţie imposibilă. Niciodată însă, pînă acum, nu-şi închipuise că iluziile i se vor spulbera într-un fel atît de brutal. Tremura la gîndul că dusese o luptă

atît de zadarnică cu sine însăși și că cedase într-un mod atît de jalnic. În prostia ei, luînd gratitudinea drept afecțiune, fusese cît pe-aci să-și dea în vileag tragedia vieții sale, oferindu-i orbește lui Paul un pretext de a se descotorosi de ea. Acum nu-i va mai putea spune nimic. Niciodată. Abătută, închise ochii, lăsîndu-se pradă demonilor ei interiori: scîrba și rușinea. Comparația dintre ea, femeia tîrîtă în noroi, și această creatură angelică, probabil logodnica lui, o făcu pe Lena să-și dorească moartea; ar fi vrut ca durerea ce-o sfîșia s-o doboare pe loc.
Rămase așa, frămîntîndu-se multă vreme. Apoi deodată, cu un efort de voință, se smulse din propria-i durere și, dîndu-și capul pe spate, se așeză pe un scăunel. Cu ochii uscați, cu buzele strînse într-o dungă subțire — semn al unei dîrzenii ce nu admitea nici o indulgență față de sine însăși — se sili să reflecteze. Peste multe minute, în mintea ei tulburată se născu ideea leacului pe care-l căuta: părea singura soluție posibilă. Da, oricît de greu i-ar fi fost, trebuia să fugă, să scape, să-și scoată din minte pînă și amintirea acelui act de demență. Ghemuită pe scăunel, începu să-și pună planul la punct în toate amănuntele.

Capitolul XII

În dimineața zilei de luni, 21 februarie, *Cronica* din Wortley publică, pe prima pagină, primul din articolele scrise de Dunn în legătură cu cazul Mathry.
Contrar obiceiului său, Dunn, căruia îi plăcea să lenevească în pat, ieși devreme și merse la redacția *Cronicii.* Vînzătorii de ziare răcneau pe străzi titlul articolului și scoteau la vedere afișul special tipărit de McEvoy. Dunn se înfioră de plăcere la auzul strigătelor vînzătorilor de

ziare şi la vederea numelui MATHRY tipărit cu litere de-o şchioapă. Nu era vanitos din fire şi nu prea îşi făcea iluzii în legătură cu profesia lui, dar credea cu pasiune în libertatea presei şi în influenţa binefăcătoare a unui ziar bine condus. „Acum, adevărul a ieşit la iveală — îşi spuse. Asta o să-i zguduie."

Cînd ajunse la redacţie, McEvoy era acolo:. se înţeleseseră să urmărească împreună rezultatul campaniei. Dunn simţi nevoia să i se destăinuie patronului:

— Tare-aş vrea să văd mutra lui Sprott şi mutra lui Dale în clipa cînd au dat cu ochii de ceea ce le-am servit noi la micul dejun.

McEvoy era mai puţin entuziasmat. Ridicînd din umeri, spuse, cam posomorît:

— Sîntem vîrîţi pînă-n gît în treaba asta. Deie Domnul să iasă totul bine!

În ziua aceea nu se produse nici un eveniment de seamă. Mai mulţi distribuitori telefonară ca să ceară un supliment de exemplare. Nici unul dintre exemplarele trimise nu rămase nevîndut. Cînd plecă, la prînz, Dunn văzu peste tot oameni care citeau articolul lui — pe stradă, în tramvai şi în restaurantul unde-şi lua de obicei masa. Oamenii păreau calmi. „E calmul dinaintea furtunii" — îşi spuse.

A doua zi, pe la orele unsprezece, sună telefonul. Al doilea articol, mult mai violent decît primul, care nu făcuse decît să schiţeze principalele date ale cazului, punea direct în cauză poliţia. McEvoy duse receptorul la ureche şi, dînd din cap cu subînţeles, schiţă cu buzele numele lui Dale.

— Da, eu sînt — spuse el. Redactorul-şef al *Cronicii*. A, bună dimineaţa, comisare, ce mai faci?

Dunn nu putu auzi răspunsul lui Dale, dar faţa lui McEvoy era foarte expresivă.

— Regret, domnule comisar — zise redactorul-şef. La care articole te referi? A, la cel despre afacerea Mathry? Sper că nu te-a necăjit prea mult...

Faţa lui McEvoy rămase calmă.

— Zău, nu văd ce-ai putea să ne reproşezi. E datoria noastră să informăm publicul cititor. Nu facem altceva. Cum? Nu, n-avem nici cea mai mică îndoială. Avem chiar unele dovezi interesante.
După un interval ceva mai lung, McEvoy răspunse pe un ton ceva mai puţin amabil:
— Nu ne temem de acuzaţia de calomnie sau de orice altă acţiune ce ar putea fi întreprinsă împotriva noastră. Considerăm că publicul trebuie să ia cunoştinţă de acest caz. Da, şi Dumnezeu mi-e martor că va lua cunoştinţă!
După încă o pauză, patronul spuse — ochii îi străluceau înapoia sticlelor *pince-nez*-ului:
— În locul dumitale, n-aş face una ca asta, Dale! Am putea publica restul articolelor în ziarele trustului Howard Thomson — cinci ziare în provincie şi unul la Londra. Materialele lui Dunn sînt foarte cerute. Nu, n-aş face una ca asta dac-aş fi în locul dumitale. Încearcă să-ţi ţii firea, Dale! O să ai nevoie de multă stăpînire de sine înainte de a se termina toată povestea. Apropo, dacă vrei să citeşti depoziţia inspectorului de poliţie Swann, o găseşti în numărul următor al ziarului, adică mîine. McEvoy puse receptorul în furcă şi-şi aprinse o ţigară ca să se calmeze: era roşu la faţă. E furios — îi spuse el lui Dunn. Şi foarte neliniştit, pe deasupra. M-am gîndit că-i mai bine să-l iau repede.
— Dale nu-i un om rău — zise Dunn. E funciarmente cinstit. Cel care-l împinge e şeful lui. Numai că nu poate face nimic.
— Ba poate — replică McEvoy. Dar n-o s-o facă. Dacă ne-ar ataca, ar însemna să-şi recunoască vinovăţia. Nu-s chiar atît de proşti. Pun pariu cu tine că mîine sau poimîine şeful ăl mare ne va face o vizită. Şi, luînd o hîrtie de pe birou, adăugă pe un ton degajat: Rezultatele sînt excelente din punct de vedere comercial. Astăzi am tipărit douăzeci de mii de exemplare în plus. Şi toate s-au vîndut.
A doua zi dimineaţă se vădi că toată lumea începuse să vorbească despre cazul Mathry. La redacţie sosiră nu-

meroase scrisori ale cititorilor *Cronicii,* iar mai multe ziare publicară comentarii despre seria de articole ale Ereticului. Mai toate erau precaute. Ziarul *Guardian* din Blankshire se folosise de prilej ca să-l înțepe pe Dunn: „Ne temem că, în misiunea sa de reformare a lumii, stimatul nostru confrate a cam întrecut măsura". În schimb ziarul londonez *Record*, un ziar liberal de mare prestigiu, publică un editorial care începea astfel: „În *Cronica* din Wortley au fost făcute afirmații extrem de grave, care, dacă sînt întemeiate, vor zgudui întreaga națiune", și se termina cu cuvintele: „Ca și celelalte articole publicate anterior sub semnătura talentatului Eretic, această nouă serie e pătrunsă de cea mai sinceră convingere. Așteptăm cu cel mai mare interes restul articolelor din această remarcabilă serie".

— Campania a început — spuse McEvoy, întinzîndu-i lui Dunn extrasele de presă. Să vezi ce-au să scrie după ce-au să apară declarațiile lui Swann. Apropo, în locul tău n-aș zăbovi în oraș prea tîrziu în seara asta.

— Dumnezeule! N-au să îndrăznească una ca asta!

— Știu, dar s-ar putea să răcești — zise patronul pe un ton bizar.

Se auzi o bătaie în ușă, și în încăpere intră un tînăr, secretarul lui McEvoy.

— Scuzați-mă că vă deranjez, dar la telefon e secretarul domnului Matthew Sprott. Sir Matthew ar dori să vă vadă, dac-ați fi amabil să treceți pe la dînsul azi după-amiază.

Dunn și McEvoy schimbară priviri fugare, iar acesta din urmă spuse:

— Comunică-i secretarului lui Sir Matthew că regretăm că nu putem veni: sîntem extrem de ocupați. Dar dacă Sir Matthew dorește să treacă pe la noi, am fi bucuroși să-l primim.

— Am înțeles, domnule — zise secretarul și ieși.

— N-o să vină — își dădu cu părerea Dunn.

— Se prea poate — încuviință McEvoy, ridicînd din umeri. Dar, după cincisprezece ani, de cînd inspiră frică

oamenilor, a sosit momentul să-l bage şi pe el cineva în sperieţi.
Următoarele două articole arătau, fără echivoc, cum fusese ignorată data cînd victima rămăsese însărcinată şi modul cum fuseseră manipulaţi martorii de către poliţie. După publicarea acestor articole, începu avalanşa. Saci întregi de corespondenţă soseau într-una la redacţia *Cronicii*, iar telegramele plouau parcă, încît McEvoy fu nevoit să instaleze în odaia alăturată un grup de sortatori, în vreme ce el însuşi şi Dunn lucrau în birou. Unele din aceste telegrame veneau din partea unor nebuni sau din partea unor societăţi care propovăduiau abolirea cutărui sau cutărui lucru; altele erau insultătoare, pretinzînd că articolele ar submina temeliile ordinei şi legii. Dar, îndeobşte, mesajele sosite din cele patru colţuri ale ţării erau calde şi încurajatoare.
Unele purtau semnături prestigioase. Reverendul Foster Bowles, celebrul predicator şi publicist londonez, scria de pildă:
„Cele mai calde felicitări pentru admirabila dumitale campanie. Stop. Voi vorbi despre cazul Mathry duminica viitoare din amvon. Stop. Dumnezeu să vă binecuvînteze, fraţilor. Bowles".
— De ce se-amestecă ăsta? întrebă Dunn, cam înciudat. E un demagog care aruncă vorbe-n vînt.
— Unde ţi-e iubirea de oameni, frate? îi replică McEvoy, ironic. Bowles e taman omul de care avem nevoie. Elocinţa lui se revarsă dincolo de templul în care predică. Tot cartierul Kent Road o să ni se alăture.
Luînd o altă telegramă, o citi cu glas tare:
„Aprob cu entuziasm reluarea de către dvs. a chestiunii ridicate de mine la 19 noiembrie în Camera Comunelor. Stop. Avînd în vedere apropiatele alegeri, v-aş fi recunoscător dacă aţi menţiona eforturile mele. Stop. În fond, am fost primul care am acţionat. Stop. Voi continua să cer să se facă dreptate. George Birley."
— Bietul George! exclamă Dunn. Vrea să se urce-n căruţă . . .

— Şi să le restituie Duncaster-ilor palma primită de la ei. L-au lovit aşa de tare, încît era cît pe ce să lipsească de la o partidă de golf. Îmi place fraza asta: „Voi continua să cer să se facă dreptate"!

Patronul luă apoi o altă telegramă, o citi şi i-o trecu lui Dunn, întrebîndu-l:

— Ce părere ai?

Dunn citi încruntat telegrama, care-i era adresată personal lui McEvoy de către editorul ziarului *Record:*

„Dragul meu McEvoy, avînd în vedere marele interes stîrnit aici de afacerea Mathry, îţi propun să public articolele Ereticului. Comunică numaidecît preţul cerut. Cordial, Lloyd Bennett".

O clipă, nimeni nu scoase o vorbă. Ca ziarişti, amîndoi se gîndeau la acelaşi lucru... McEvoy desena ceva în carnetul lui, apoi ridică deodată privirea şi spuse:

— Bănuiesc ce-i în sufletul tău. E ca şi cum te-ai duce la pescuit la o baltă minunată pe care-ai descoperit-o singur, şi într-o bună zi cineva apare pe malul celălalt şi-ţi strigă: „Dă-mi şi mie voie". E măgulitor, fireşte... *Record*... Lloyd Bennett e un pescar foarte priceput... Nu ştiu dacă m-ai înţeles...

Dunn se ridică de pe scaun şi se duse la fereastră, întorcîndu-i spatele lui McEvoy.

— Povestea asta depăşeşte prin importanţa ei vanitatea personală — rosti el în cele din urmă. Ar fi bine să acceptăm oferta.

— Bine — răspunse McEvoy prompt. Eram sigur că vei fi de acord. Vom cere un preţ uriaş.

— Fii serios, Jimmy — spuse Dunn, fără să se mişte de la fereastră. În fond, toată povestea asta nu ne aparţine personal. Stăm aici amîndoi, ca nişte bookmakeri afurisiţi care au organizat o cursă grozavă şi aşteaptă să-şi umple buzunarele... în timp ce nenorocitul ăla care a făcut totul, sărmanul tînăr care a adunat toate dovezile, bătîndu-se din răsputeri, zace într-un spital, cu două coaste lipsă şi c-o gaură-n plămîn. Nu e drept!

— E tot bolnav?

— Foarte grav — răspunse Dunn, clătinînd din cap. Dar medicii îi mai dau o șansă de scăpare. Barem dac-ar putea să-mi citească articolele! I-ar face mai bine decît medicamentele lor.

— Hm! Îți dai seama ce efect ar avea... moartea lui... la momentul psihologic? se pomeni McEvoy, gîndind cu glas tare.

Sub ploaia de înjurături cu care-l împroșcă Dunn, patronul se trezi și apăsă pe butonul soneriei.

— Asemenea gînduri îți vin fără să vrei în minte — se scuză el. O să-i telegrafiez numaidecît lui Lloyd Bennett.

A doua zi dimineață, ziarul *Record* din Londra publică un supliment de o pagină cuprinzînd primele trei articole ale lui Dunn. În ziua următoare publică alte trei, astfel încît, peste o zi, atît *Record* cît și *Cronica* tipăriră simultan cel de-al șaptelea articol. Tîrziu în seara acelei zile, cînd Dunn și McEvoy se pregăteau să se ducă acasă, un băiat le aduse următorul teletip:

„În Camera Comunelor, domnul Douglas Gibson, deputat laburist din circumscripția Newton, s-a ridicat pentru a întreba dacă, avînd în vedere recentele fapte dezvăluite de presă, ministrul de interne nu consideră necesar să redeschidă cazul Mathry, revizuindu-și hotărîrea luată anterior.

În răspunsul său, ministrul de interne, Sir Walter Hamilton, a declarat că dorește să fie sesizat în scris privitor la această afacere".

Cei doi gazetari rămaseră electrizați. Fusese o zi grea și obositoare.

— Vrea să fie sesizat în scris — spuse McEvoy în cele din urmă, cu un glas spart. Acum nu mai respinge categoric cererea de revizuire. Încearcă să cîștige timp. În noaptea asta, firele telefonice din Wortley au să zbîrnîie. Mîine s-ar putea să primim o vizită importantă.

Cei doi își strînseră mîinile în tăcere, apoi își luară pălăriile și ieșiră.

A doua zi era marți; pe la orele patru după-amiază — ora cînd de obicei conducerea ziarului *Cronica* își lua ceaiul, un ceai tare, preparat de comisionarul redacției și servit în niște cești groase de faianță — se auzi o bătaie puternică în ușă.

— Intră!

Nu era comisionarul cu tava cu cești, ci secretarul lui McEvoy, un anume Ted Smith, iar înapoia lui se afla Sir Matthew Sprott în persoană. Acesta, foarte bine îmbrăcat, nu trăda nimic neobișnuit în purtarea sa. Trăsăturile lui, pecetluite de obișnuita expresie demnă și distantă, erau perfect calme.

— Luați loc, vă rog — îl pofti McEvoy.

— Mulțumesc — zise procurorul și se așeză pe un scaun. Ești greu de găsit de la o vreme, domnule McEvoy. Tocmai treceam pe-aici și m-am gîndit să profit de ocazie ca să încerc să te văd. Firește, nu în calitatea mea oficială.

— Firește — răspunse redactorul-șef, ațintindu-și asupra celuilalt ochii lipsiți de orice expresie. Pot să vă ofer o țigară?

— Nu, mulțumesc. (Și Sprott împinse cît colo tabachera de argint.) Îmi pare bine că am șansa de a te întîlni și pe dumneata aici, domnule Dunn. Ceea ce am de spus te privește într-o oarecare măsură și pe dumneata. Se lăsă o tăcere grea. Sprott părea sigur de sine și hotărît; pe fața lui nu se citea pic de neliniște. Ba chiar zîmbea, vrînd să arate că se simte la largul lui. Domnilor — rosti el — n-am venit aici pentru a discuta. E o chestiune prea măruntă. Și-apoi, recunosc că aveți dreptul de a vă conduce ziarul așa cum doriți. Trebuie să vă spun totuși că actuala serie de articole publicate de dumneavoastră stînjenesc oarecum guvernul Maiestății Sale.

Atît McEvoy cît și Dunn se uitau țintă la Sprott. Acesta nu-și putea ascunde complet neliniștea sub masca lui solemn arogantă. Cînd vorbi din nou, glasul procurorului sună nefiresc de vesel.

— Domnilor, sîntem nişte oameni de lume. Am convingerea că fiecare dintre noi îşi dă seama de dificultăţile inerente conducerii ţării în aceste vremuri tulburi. Peste trei luni vor avea loc alegeri. Nu trag nici o concluzie din aceste împrejurări, vă cer doar să nu le pierdeţi din vedere. De altfel, nu încape nici o îndoială că guvernul Maiestăţii Sale priveşte cu toată simpatia chestiunea ridicată de ziarul dumneavoastră.

— Într-adevăr? întrebă McEvoy.

— Te pot asigura de acest lucru — spuse procurorul, dînd din cap cu un aer solemn. Am vorbit aseară la telefon o oră întreagă cu ministrul de interne. (McEvoy îi aruncă o ocheadă lui Dunn.) Şi vă repet categoric că Sir Walter, care e un om foarte luminat, doreşte să manifeste cea mai înaltă omenie în această afacere stranie şi încurcată.

— Aha!

Sir Matthew îi privi, cu un zîmbet şi mai vădit, apoi continuă:

— Aşa cum v-am mai spus, domnilor, mă aflu aici într-o vizită neoficială; nici nu s-ar putea altfel. Dar vă mărturisesc deschis, şi vă rog să păstraţi discreţia cuvenită, că am venit aici pentru a vă face o propunere generoasă, ba chiar magnanimă, capabilă, socot, să rezolve definitiv această chestiune şi s-o ducă la încheierea cea mai justă. Sprott îşi umezi buzele şi se aplecă spre McEvoy, apoi urmă: Sînt autorizat să vă declar că, dacă veţi înceta să publicaţi aceste articole, care nici nu vor mai fi necesare în împrejurările date, Sir Walter va consimţi să-l graţieze pe deţinutul Mathry şi să-l elibereze numaidecît din închisoarea din Stoneheath.

Pe faţa lui Sprott încremenise un zîmbet altruist. Dunn şi McEvoy nu schimbară nici măcar o privire fugitivă.

— Ei, domnilor, ce ziceţi, primiţi?

— Nu. Refuzăm.

Procurorul îşi scoase încet din buzunar batista şi-şi şterse palmele năduşite. Surîsul îi pierise de pe faţă: îi venea greu să şi-l păstreze.

— Refuzați? Mă uimiți, domnilor. Pot să vă-ntreb de ce?
— Acest lucru ar însemna, în primul rînd, o trădare a integrității ziarului — răspunse McEvoy, fără să-l slăbească din ochi pe procuror. Nu putem face un asemenea compromis în momentul de față. În al doilea rînd, un om nevinovat nu poate fi grațiat.
În tăcerea ce se lăsă, procurorul își vîrî la loc batista în buzunar.
— Spuneai „în momentul de față“ — rosti el peste cîteva clipe. Aș putea să vă-ntreb care este obiectivul final pe care-l urmăriți?
— Să obținem punerea necondiționată în libertate a deținutului Mathry — răspunse McEvoy, cu o voce egală. Să determinăm o anchetă completă, deschisă și imparțială asupra împrejurărilor în care a putut fi condamnat... și să stabilim astfel dacă a fost sau nu nesocotită justiția... Să obținem despăgubiri substanțiale pentru îngrozitoarea nedreptate suferită de un om nevinovat.
Sir Matthew zîmbi, înălțîndu-și sprîncenele — mai bine zis încercă să zîmbească degajat, dar mușchii săi faciali refuzară să-l asculte: se opriră la jumătatea drumului și încremeniră într-un rînjet hidos. Procurorul își duse repede mîna la gură și o ținu așa peste falca de jos, întocmai ca un om care suferă de o nevralgie puternică. Apoi, cu mare greutate, se ridică în picioare și rosti pe un ton glacial:
— Vreau să sper, domnilor, că nu veți regreta linia de conduită pe care v-ați ales-o. Inutil să vă spun că vă voi combate pînă la limita extremă. Și încă ceva: aș vrea să vă amintesc că cei ce se opun Coroanei riscă să plătească scump.
Era prea obișnuit să peroreze în public și avea prea multă experiență ca să-și piardă stăpînirea de sine. Înclinîndu-se în fața celor doi gazetari, ieși calm din birou. Dar fața lui era pămîntie. Și mergea ca un invalid.
La sfîrșitul acelei săptămîni, McEvoy, prevăzător, deschise în coloanele ziarului o subscripție pentru susținerea cauzei lui Mathry în fața justiției. Începură să sosească

bani din toate colţurile ţării. Frecîndu-şi mîinile, patronul îi spuse lui Dunn, pe un ton exaltat:

— A devenit o chestiune de interes naţional. Iar rezolvarea ei se apropie.

Într-o ţară liberă, unde opinia publică nu e nici înregimentată, nici înăbuşită, se stîrneşte uneori, cînd sufletele oamenilor sînt răscolite adînc, un puternic vînt de protest. El poate fi la început doar o şoaptă, un murmur vag; dar apoi creşte şi se lăţeşte cu o repeziciune şi o forţă de necrezut, devenind un adevărat uragan. Cînd se dezlănţuie o asemenea furtună, în zadar ar încerca să-i stea împotrivă cei ce deţin puterea: ei trebuie fie să se plece, fie să se lase zdrobiţi. Abia atunci îşi capătă înţelesul deplin formula: „a guverna prin popor şi pentru popor". Tocmai acest lucru se petrecu în cazul lui Rees Mathry. În zilele procesului, acest caz avusese o însemnătate exclusiv regională; fiind repede dat uitării, rămăsese îngropat în tăcere vreme de cincisprezece ani. Iar acum devenise, vorba lui McEvoy, o „chestiune de interes naţional". Unul după altul, ziarele din marile oraşe începură să ceară o revizuire imparţială a procesului. Milioane de cuvinte treceau prin maşinile încinse ale linotipurilor, cerînd să i se facă dreptate lui Mathry. Scriitori şi oameni politici, predicatori de toate confesiunile, gazetari, conferenţiari, profesori universitari, lideri sindicali, savanţi eminenţi, actori de frunte, medici celebri, toţi îşi alăturară glasurile. În diferite centre luară fiinţă asociaţii „Rees Mathry". În întreaga ţară se vindeau insigne „Rees Mathry". Elevii de şcoală, care se născuseră după condamnarea lui Mathry, defilau pe străzi, cu flamuri pe care scria: „Eliberaţi-l pe Mathry!" Nici măcar un guvern solid n-ar fi putut rezista în faţa acestei forţe dezlănţuite, necum unul atît de şubred ca acela aflat la cîrma ţării. Într-o după-amiază umedă şi mohorîtă, pe la sfîrşitul lunii, McEvoy şi Dunn auziră deodată, în timp ce şedeau, nervoşi şi tăcuţi, în birou, epuizaţi de tensiunea din zilele precedente, o larmă de glasuri pe coridor. Peste cîteva clipe, Smith, secretarul lui McEvoy, intră în birou, urmat

de ceilalţi membri ai redacţiei. Ţinea în mînă o bandă de teletip şi părea foarte aţîţat:
— Adineauri ne-a sosit, domnule!
Dinspre sala linotipiştilor şi dinspre subsol urca larma unor glasuri care vociferau.
— Citeşte-o, pentru Dumnezeu! exclamă patronul.
Smith citi, aşadar, cu glas tare:
„La orele cinci, în Camera Comunelor, ministrul de interne a anunţat că Rees Mathry va fi pus în libertate în mod necondiţionat în ultima zi a acestei luni şi că o comisie specială se va întruni peste patru săptămîni la Curtea cu juri din localitate pentru a ancheta cazul. Decizia a fost primită cu aplauze prelungite".
Cei prezenţi aclamară frenetic ultimele cuvinte. Patronul îi privi cu mirare pe redactorii îngrămădiţi în prag. Era uimit de bucuria ce se citea pe feţele lor şi se simţea obligat să spună ceva:
— Am făcut cu toţii o treabă bună — rosti el, încercînd să-şi exprime o satisfacţie pe care, de fapt, n-o simţea, fiind mult prea obosit. Iar acum, cînd am primit această veste bună, vreau să vă mulţumesc pentru sprijinul vostru. Fiecare dintre voi va primi o primă în ziua cînd Mathry va ieşi din închisoare.
Atît McEvoy cît şi Dunn îşi dădeau limpede seama că decizia ministrului de interne era o manevră dibace: neputîndu-se împotrivi opiniei publice, se hotărîse să anunţe eliberarea lui Mathry. Dar ministrul nu era convins de nevinovăţia acestuia, mai ales că eliberarea lui implica punerea sub acuzaţie a persoanelor răspunzătoare de condamnarea lui. De aceea ceruse Curţii de apel să ţină o sesiune publică, la care să stabilească dacă există sau nu dovezi noi, apte a impune o decizie de graţiere. Hotărîse ca sesiunea să aibă loc la Wortley pentru a încerca să potolească spiritele din localitate.
După ce redactorii ieşiră din birou, McEvoy se întoarse cu faţa spre Dunn. Acesta şedea pe scaun şi-şi examina unghiile. Patronul se simţea vlăguit şi amărît, ba chiar plictisit.

— Ne-am atins scopul — spuse el. Și mă simt frînt de oboseală. Și începu să-și îmbrace haina, cu gesturi domoale. Te-aș ruga să-mi scrii un mic editorial pentru numărul de mîine... Un editorial în care să ridici în slăvi instituția parlamentară, forța poporului, *vox populi*, și așa mai departe. De acord?

— De acord.

— Mulțumesc. Și vino la masă la mine diseară. Cu Eva, firește. O să-ncercăm să ne veselim nițeluș. McEvoy își luă din cuier pardesiul și adăugă: Am cîștigat, nu crezi? S-ar cuveni să ne strîngem mîinile și să dansăm de bucurie. Ce naiba-i cu noi?

— Presupun că-i reacția organismului. Am muncit din greu pentru victoria asta. Dar Mathry e liber... l-am readus la viață.

— Mă întreb cum s-o fi simțit Lazăr cînd a ieșit din mormînt?

Și rostind aceste cuvinte enigmatice, McEvoy părăsi biroul. Dunn își scrise articolul în cincisprezece minute, apoi sună și-i dădu lui Smith textul dactilografiat. Se duse apoi în propriul său birou. Se gîndea să cheme la telefon spitalul, ca să-i comunice lui Paul vestea cea mare: o așteptase atîta vreme! Dar îl reținu un gînd. Zîmbindu-și sieși, acest sentimental incorigibil își puse pălăria pe ceafă și ieși din birou.

La locuința din Ware Place no. 61 o găsi pe doamna Hanley, care se întorsese de la Londra și care tocmai călca niște rufe în bucătărie.

— Doamnă Hanley — îi spuse Dunn. Tatăl lui Paul va fi pus în libertate. S-a anunțat oficial. Aș dori ca Lena să se ducă numaidecît la spital și să-i comunice vestea. Am convingerea c-o va face mai bine decît aș putea eu însumi. Du-te repede și roag-o să vină jos.

Doamna Hanley nu se clinti. Strîngîndu-și buzele, îi aruncă o privire pătrunzătoare și-i zise:

— Lena nu mai e aici. Cînd m-am întors, săptămîna trecută, am găsit odaia ei goală. Mi-a lăsat un bilețel în care-mi spune că a plecat pentru totdeauna.

Capitolul XIII

Dimineaţa zilei de 2 martie se anunţa senină; vrăbiile ciripeau printre florile de şofran care smălţau gazonul din faţa spitalului Sfînta Elisabeta. Era primăvară; soarele răspîndea pentru prima oară căldură, seva curgea în trunchiurile ulmilor ce străjuiau aleea scurtă de la intrare, iar pe crengile cele mai înalte se şi iţiseră mugurii pufoşi, de un verde fraged. Pămîntul reavăn, străbătut de pîraie nevăzute, părea să se trezească la viaţă.
Paul urma să iasă din spital chiar în acea zi.
Cu mult înainte de amiază, cînd Dunn promisese să vină să-l vadă, Paul se dusese să-l aştepte în vestibulul spitalului, după ce-şi luase rămas bun de la toţi, exprimîndu-şi cea mai caldă recunoştinţă, printr-o strîngere de mînă, surorii Margaret, inimoasa, rumena şi veşnic joviala infirmieră care-l îngrijise. Fusese foarte grav bolnav, dar coastele i se vindecaseră, plămînii respirau normal, iar tusea dispăruse. Deşi încă lipsit de vlagă şi mai vădind oarecare slăbiciune, era socotit vindecat.
Dunn, punctual din fire, sosi cu un taxi. După o scenă cam lungă în vestibul — surorile aveau, pare-se, o deosebită stimă pentru Dunn, care trebui să se folosească de întreaga lui abilitate ca să scape de stăruitoarea ospitalitate a maicii stareţe, care-l invita la un păhărel de sherry — porni împreună cu Paul. În maşină, în timp ce respira aerul înmiresmat ce pătrundea prin ferestrele deschise ale automobilului, Paul se simţi copleşit de emoţie, în aşteptarea celor ce aveau să se întîmple. În definitiv, pentru asta se străduise şi suferise atîtea luni de zile în şir!
— Ţi-am rezervat o cameră la *Hotel Windsor* — îi spuse Dunn deodată. Nu-i un hotel prea grozav, dar e liniştit. Îţi vei putea recăpăta echilibrul.
Paul îi aruncă o privire recunoscătoare, prin care-i dădea a înţelege că e de acord cu tot ceea ce Dunn va hotărî pentru el.

— De fapt— urmă gazetarul — vei putea să stai la hotel împreună cu mama dumitale, care soseşte mîine. Puteţi rămîne amîndoi acolo pînă la terminarea anchetei. *Cronica* va suporta cheltuielile. Nu, nu-mi mulţumi. E rîndul nostru să plătim. Apropo, primeşte şi aceste treizeci de lire: va trebui să-i cumperi tatălui dumitale nişte haine şi alte lucruri. Îmi vei restitui banii după ce vei încasa indemnizaţia.

— Ce indemnizaţie?

Dunn îl privi cu coada ochiului:

— Se pare că tatăl dumitale are dreptul la o despăgubire din partea guvernului. După părerea avocatului nostru, are dreptul să primească pînă la cinci mii de lire.

Paul rămase tăcut în faţa acestei veşti cu totul neaşteptate. Deşi, în actuala lui stare sufletească, o asemenea despăgubire i se părea lipsită de importanţă, ea îi permitea să accepte, cu inima ceva mai uşoară, banii oferiţi de gazetar. Da, îi va folosi aşa cum îi spusese acesta. Gîndul că va rămîne o zi întreagă împreună cu tatăl său, înainte ca maică-sa să sosească de la Belfast, mîine dimineaţă, îl umplea de fericire.

— L-aţi văzut? îl întrebă el pe Dunn.

— Da — răspunse acesta, dînd din cap. Se află la hotel. Smith, un coleg de redacţie, e cu el.

— Vă gîndiţi la toate.

— Mă străduiesc — răspunse Dunn, cu oarecare bruscheţe, deşi foarte politicos altminteri. Apoi schimbă subiectul: Ai mai văzut-o pe Lena în ultima vreme?

— Nu. (Paul se întunecă la faţă.) N-am mai văzut-o din noaptea cînd m-a trimis la spital.

— Nu ştii nimic despre ea, dar e momentul să afli — îi spuse Dunn, pe un ton tăios şi-i dezvălui, în cîteva fraze scurte, adevărul fără să-i ascundă nimic.

Uluit şi tulburat, Paul simţi că i se pune un nod în gît. Cît de greşit o judecase! Ce idiot fusese... cît de orb şi de înfumurat!... Amintirea feţei ei triste şi sincere îl obseda.

— Trebuie s-o văd... — bîigui el după un timp.

— A plecat.
— A plecat?
— Da, şi-a părăsit slujba şi a dispărut — spuse Dunn, cu un soi de satisfacţie amară.
— Dar de ce?
— De unde să ştiu?
— Ştiţi măcar unde s-a dus?
— Nu ştiam... dar am aflat. Lucrează ca chelneriţă într-un restaurant ieftin din Sheffield.
— Aveţi adresa ei?
— Chiar dac-o am, n-o pot da în vileag — spuse Dunn, pe un ton care nu mai îngăduia nici o discuţie.

Taxiul ocolise centrul comercial al oraşului Wortley şi, străbătînd podul de pe Nottingham Road, gonea acum prin suburbiile din sud. Multe din străzile prin care treceau fuseseră bătute de Paul în zilele negre cînd viaţa era pentru el o imensă deznădejde. În curînd ajunseră însă în cartierul Fairhall şi se opriră în faţa *Hotelului Windsor*. Era o clădire mare, cu balcoane de lemn, cu cîteva foişoare şi un acoperiş de ţiglă roşie. Un hotel mare, de tip rezidenţial, construit cu vreo zece ani în urmă, care se dovedise a nu fi de fel rentabil şi care decăzuse cu timpul, devenind un hotel semi-comercial, destul de respectabil, dar cam prost întreţinut şi totdeauna pe jumătate gol. Intrînd pe uşa turnantă, începură să urce scările acoperite cu un covor verde şi se opriră o clipă în faţa uşii unui apartament de la etajul întîi. Paul simţi că Dunn îl priveşte, gata să-i vorbească, dar acum nu mai putea să aştepte. Tremurînd de emoţie, intră pe uşă.

În salon, la o masă aşezată sub fereastră, un bărbat mai în vîrstă mînca ouă cu şuncă, sub privirile secretarului lui McEvoy. Părea un bărbat la vreo şaizeci de ani, greoi şi scălîmb, cu un tors masiv şi cu nişte braţe vînjoase. Capul lui, în parte pleşuv, acoperit deasupra urechilor de un păr tuns scurt, cenuşiu murdar, era rotund ca o ghiulea înfiptă între umerii încovoiaţi şi puternici. Pielea gîtului, galbenă ca pergamentul, zbîrcită şi aspră, era brăz-

dată de cute adînci şi smălţată cu mici vînătăi. Îmbrăcat într-un costum demodat, negru şi lucios, rupt la cusături şi prea strîmt pentru el, arăta ca un marinar de rînd, în permisie.

Paul rămăsese încremenit, cu inima bătînd să-i spargă pieptul, în faţa acestui străin, care deodată îşi înălţă capul tuns chilug şi, încruntînd din sprîncene, îl privi cu nişte ochi împietriţi şi duşmănoşi, fără a înceta să mestece mîncarea, cu dinţii lui tari şi gălbejiţi. O clipă, lungă şi chinuitoare, Paul nu putu scoate un cuvînt. De o mie de ori îşi imaginase, în o mie de feluri, întîlnirea asta — recunoaşterea grabnică, îmbrăţişarea caldă, lacrimile — o, cu cîtă duioşie tandră înfrumuseţase această întîlnire cu tatăl drag din copilărie! Deşi era pregătit sufleteşte să vadă schimbările aduse de atîta amar de ani, nu-şi putuse închipui nici pe departe că tatăl lui suferise o asemenea schimbare cumplită. Silindu-se să se stăpînească, porni spre el cu mîna întinsă. Degetele ce i le strînseră pe ale sale, după o clipă de şovăire, erau mari şi bătătorite, tari ca nişte oase, cu unghiile crăpate şi galbene.

— Ei bine! exclamă Dunn pe un ton jovial, dar atît de silit şi de nefiresc, încît Paul avu senzaţia că-i zgîrie timpanele. Sper, domnul meu, că eşti mulţumit de felul cum eşti servit.

Omul de la masă îşi îndreptă privirea spre Dunn, dar nu-i răspunse, ci continuă să mestece, ca şi cum ar fi vrut să extragă toată savoarea din bucatele ce i se oferiseră.

Dunn salvă situaţia, întorcîndu-se spre Smith:

— Ai avut grijă de tot, Ted?

— Da, domnule Dunn — răspunse Smith.

— Sper că nu i-ai lăsat pe reporteri să-l sîcîie pe domnul Mathry prea mult?

— Nu, domnule, nu i-am lăsat... Le-am dat declaraţia dinainte pregătită.

— Foarte bine.

Se lăsă o tăcere. Secretarul îşi luă pălăria de pe podea — şi-o pusese la picioare.

— Ei bine — urmă Dunn — avînd în vedere că voi doi nu v-aţi văzut cam de multă vreme, eu şi Smith nu vrem să vă stînjenim. O să revenim mîine. Dacă aveţi nevoie de ceva, chemaţi-mă la telefon.

Paul se simţi cuprins de panică. Ar fi dat orice ca să-i reţină pe cei doi gazetari, dar nu putea: vedea bine că aceştia erau nerăbdători să plece.

Cînd uşa se închise, rămase o clipă tăcut, apoi îşi luă un scaun şi se aşeză la masă. Străinul — acest Rees Mathry, care era tatăl său — continua să înfulece, aplecat peste farfuria lui, vîrîndu-şi mîncarea cu degetul în gură şi aruncînd din cînd în cînd cîte o privire speriată în jur.

Paul simţi că nu mai poate suporta; din disperare, începu să vorbească fără şir, în fraze incoerente şi sacadate:

— Nu-ţi pot spune ce fericit sînt... că te revăd, tată. Înseamnă enorm pentru mine... Fireşte, după atîţia ani... ne e greu la amîndoi. Cred că te simţi la fel de stînjenit ca şi mine. Am atîtea să-ţi spun şi nu ştiu cu ce să încep. Şi nu numai de spus, ci şi de făcut... Întîi de toate trebuie să-ţi fac rost de nişte haine ca lumea. După ce isprăveşti de mîncat... ar trebui să ne ducem cu un taxi prin oraş, să vedem ce se găseşte prin magazine...

Cuvintele astea, care-i sunau atît de stîngace, sfîrşiră prin a se stinge într-o tăcere penibilă. De aceea tresări şi răsuflă uşurat cînd îl auzi pe tatăl său spunînd:

— Ai ceva biştari?

Deşi întrebarea asta îl îngheţă prin brutalitatea ei, Paul răspunse repede:

— Destui pentru a face faţă cheltuielilor.

— N-am putut să scot nici un gologan de la Dunn ăla — mîrîi Mathry. Apoi adăugă, ca şi cum ar fi gîndit cu glas tare: O să fac eu rost de biştari. O să-i pun să-mi plătească pentru tot ce mi-au făcut!

Vocea îi era aspră şi răguşită, ca un instrument îndelung nefolosit, dar mai sinistră decît sunetul glasului era obida, ranchiuna amară care răzbea prin el. Paul simţi că i se rupe inima.

— Ai o ţigară?

— Nu, îmi pare rău, m-am lăsat de fumat de cîtva timp — răspunse Paul, clătinînd din cap.
Mathry îl privi pe sub sprîncenele-i încremenite, ca pentru a se convinge că fiul său nu minţise. Apoi scoase din buzunar un pachet de ţigări: Paul recunoscu marca pe care-o fuma Dunn. Luînd o ţigară, se aplecă s-o aprindă, parcă într-ascuns. Cu ţigara vîrîtă în căuşul palmei, începu să fumeze repede, trăgînd fumul în piept. Privindu-l cu atenţie, Paul observă pentru prima oară, cu groază, asprimea de piatră a acestei feţe ursuze. Mai ales gura, făcută parcă din cremene, se închidea ca o trapă sub buza lungă, prost bărbierită. Deodată Mathry strivi capătul aprins al ţigării şi vîrî mucul în buzunarul de la vestă.
— Cît e ceasul? întrebă el. Paul se uită la ceas, simţind privirea lacomă a celuilalt — şi într-adevăr Mathry adăugă numaidecît: Eu n-am ceas.
Paul îi dădu tatălui său ceasul, cu lanţ cu tot, spunîndu-i:
— Foloseşte-te de al meu pînă faci rost de unul mai bun.
Fără să-i adreseze un cuvînt de mulţumire, Mathry cîntări în palmă ceasul şi lanţul, apoi le vîrî repede în buzunar, cu gestul acela hoţesc care-i caracteriza aproape toate mişcările.
În clipa aceea se auzi o bătaie în uşă, şi în odaie intră o fată, ca să strîngă masa. Paul se ridică de pe scaun. Deşi ştia că taică-su avea motive să se poarte cum se purta, îşi simţea sufletul greu.
— Ar fi bine să mergem în oraş să facem cumpărături — spuse el, cu un glas abia auzit.
— Da — răspunse Mathry — vreau ţoale bune.
Ieşiră la lumina palidă a soarelui de primăvară şi luară un taxi pînă-n Leonard Street, unde intrară într-unul din cele mai mari magazine de confecţii, „Dron". Dacă nădăjduise cumva că această plimbare îi va aduce oarecare uşurare, Paul rămase crunt dezamăgit. După-amiaza fu pentru el un chin, un adevărat coşmar. Înfăţişarea grosolană a lui taică-su îi făcea pe oameni să se întoarcă după ei pe stradă. Într-un magazin, o tînără vînzătoare fu cît pe ce să izbucnească în plîns din pricina mitocăniei

lui. Dar cel mai greu de suportat era felul pervers cu care Mathry își alegea hainele cele mai nepotrivite. Stărui, de pildă, să-și ia un costum în carouri, făcut pentru un bărbat mult mai tînăr; de asemenea, își cumpără o cămașă de mătase artificială, în culori țipătoare, o cravată de un galben strălucitor, niște pantofi maro cu vîrful ascuțit. Zăbovi aproape o oră în raionul bijuteriilor, fascinat de strălucirea vitrinelor, iar Paul nu reuși să-l scoată deacolo decît după ce-i cumpără un inel cu sigiliu.

Cînd se întoarseră la *Hotel Windsor*, pe la șase dupăamiază, Paul se prăbuși, obosit și deprimat, într-un fotoliu din salon. Mathry își luă pachetele, pe care și le dusese tot timpul singur, și intră în odaia lui. Peste vreo douăzeci de minute se întoarse îmbrăcat în hainele-i noi și purtînd ceasul cu lanț și inelul cu sigiliu. Părea foarte țanțoș.

— Vezi? Ticăloșii ăia n-au izbutit să mă doboare. Aș vrea ca unii dintre porcii ăia să mă vază acum, mai ales Hicks. Hai să ieșim la plimbare, să halim ceva și p-ormă să mergem la teatru.

— Păi abia ne-am întors — replică Paul. O să luăm masa aici, mai tîrziu.

Mathry se uită la el, încrețindu-și fruntea pergamentoasă:

— Păi vreau să și beau ceva.

— Firește — încuviință Paul. Ce dorești să bei?

— Whisky.

Mathry se întinse pe canapea și deschise ziarul de seară, pe care Paul i-l cumpărase la întoarcere.

— Ar fi trebuit să apar și eu în ziar. M-au fotografiat. O să-i pun să-mi plătească pentru tot ce-au să scrie despre mine.

Paul sună și, peste cîteva clipe, apăru o fată, aceeași care strînsese masa îndată după prînz. De pe canapea, Mathry o privea pe deasupra ziarului, în vreme ce Paul îi comanda fetei meniul cinei și o sticlă de whisky. Fata, o lungană prostuță, cu obrajii scofîlciți, roși toată și se fîstîci sub privirea acestui om, despre care vorbea tot orașul.

— Știe cine sînt! spuse cu mîndrie Mathry cînd fata ieși.

Paul abia se atinse de cină. Mathry însă mînca pe nerăsuflate, cu lăcomie, fără să scoată o vorbă. După ce isprăvi, destupă sticla de whisky și-și turnă în pahar. Merse apoi cu paharul plin și cu sticla în celălalt capăt al încăperii și se așeză într-un fotoliu cu spătar înalt, rezemat de perete. Rămase încremenit acolo, într-o tăcere desăvîrșită, privind în gol, cu o intensitate îngrozitoare. Din cînd în cînd își umplea paharul. Buzele i se mișcau uneori, ca și cum și-ar fi vorbit sieși. Părea să fi uitat cu desăvîrșire de prezența lui Paul, iar cînd fata intră ca să strîngă masa, n-o observă nici pe ea, spre marea ei dezamăgire.

Paul privea fascinat și îngrozit această grotescă apariție care era tatăl său. Cum putea oare omul acesta, altădată atît de drăguț și delicat, care-l dusese de-atîtea ori în parcul Jesmond Dene, ca să lanseze pe apă bărcuțe de hîrtie, și care se silea din răsputeri să-l distreze, desenînd și decupînd omuleți, cum putea oare omul acesta care, odinioară, nu uita niciodată să-i aducă, la sfîrșitul fiecărei săptămîni, cîte o jucărie și care-i arătase cîndva, prin fiece faptă a lui, atîta dragoste și considerație, cum de ajunsese să se schimbe așa, cum de decăzuse într-un asemenea hal? Ce șir nesfîrșit de violențe îl transformase astfel? Paul se străduia să-și imagineze toate suferințele îndurate de tatăl său în acești cincisprezece ani: regimul de carceră, uniforma de deținut, mîncarea execrabilă, gratiile de fier, orele de singurătate în întuneric, strigătele și duhorile mizerabilei turme, supravegherea neconteniță, veșnica muncă forțată, sub soare sau în zăpadă, zilele mohorîte și nopțile nesfîrșite, și în piept i se aprindea atunci mila, ca un licăr slab, însă numaidecît înăbușit de îngrozitoarea realitate a siluetei rigide încremenite în fotoliu.

Deodată, cu un gest aproape tandru, Mathry își scoase ceasul și-l privi îndelung. Apoi începu să vorbească:

— Nouă... Acum sînt toți în întuneric... pe paturile lor de scînduri. S-au spetit toată ziua în cariera de piatră, pe ploaie. La cină au primit o supă chioară... c-un pic

de carne, dac-au avut noroc... și cartofi... cartofi cu gust de săpun. Veșnic cartofii ăștia tari și cenușii, care-ți întorc mațele pe dos... E întuneric... dar poți auzi cum gardianul tropăie pe coridor... sus, jos, sus, jos... îi supraveghează prin ochiul de pisică. Poate că Hicks o fi de serviciu... oamenii îl simt numaidecît! Toți se tem de gardianul Hicks... Unii și-au zdrobit degetele la carieră, alții au palmele bășicate și spinările frînte... toți suferă de reumatism din pricina ceței ăleia afurisite. Dar toate astea sînt un fleac pe lîngă ceea ce e-n gîndurile lor. Toți se gîndesc la lumea dinafară... Culcați pe scînduri, se străduiesc să-și amintească ce fel de viață duceau dincolo de zidurile alea înalte, cum trăiau de bine pe vremuri cînd dormeau într-un pat moale, cînd mîncau cîte un biftec și alte bunătăți. Bătrînii bat în perete și-și comunică unii altora veștile: cine-a fost biciuit, cine-a mai intrat în pușcărie, cine-a mai ieșit... Dar mai toți știu că n-au să iasă niciodată. Sînt „vietari". N-au ce să spere... sînt îngropați de vii.

Dar poate că nu toți zac în celulele alea faine. Poate că unii au făcut vreo greșeală, vreun lucru interzis de regulament. Atunci sînt vîrîți într-o carceră, sub pămînt, o carceră strîmtă și întunecată, unde nu primesc nici măcar cartofi, ci numai pîine și apă... pîine uscată și apă chioară. N-ai loc nici să te-ntorci... faci un pas și dai cu capul de peretele de beton. Abia acolo începi să gîndești cu adevărat... să te-ntrebi cine ești... și unde ești... și ce naiba ai făcut de-ai ajuns acolo... Începi să-ți spui că, dacă zidurile s-ar despica, te-ai răzbuna, ai face ca cineva să plătească pentru ce-ai pătimit... Începi să urăști lumea asta blestemată... ai vrea s-apuci totul numai pentru tine... numai de s-ar despica zidurile... Ei bine, ele s-au despicat și m-au lăsat să ies. Așa că-ți închipui cam ce-am de gînd să fac...

Spunînd acestea, se ridică și ieși din încăpere, fără să rostească un cuvînt și fără să-i arunce măcar o privire lui Paul. Pașii grei ce se îndreptau spre odaia lui răsunară pe coridor. În tăcerea ce se așternu, Paul auzi țîrîitul unei

sonerii, urmat de un zgomot de paşi mai uşori, pe culoar. Încercă să se ridice, dar nu putu, ci rămase aşa, cu urechea la pîndă. Paşii nu se mai auziră.
Un geamăt scăpă de pe buzele lui Paul. Nu îndrăznea să se ducă la uşa tatălui său pentru a se încredinţa că bănuielile-i erau întemeiate. Deodată, printr-o ciudată asociaţie de idei, îşi aminti că în după-amiaza aceea, cînd ieşiseră de la „Dron“, taică-su îl înghesuise o clipă în mulţimea de pe stradă. Îşi duse instinctiv mîna la buzunarul interior: toţi banii ce-i mai rămăseseră, vreo cincisprezece lire, dispăruseră...

Capitolul XIV

A doua zi vremea continuă să fie foarte frumoasă, iar viitorul păru mai puţin sumbru în dimineaţa însorită. Contrar aşteptărilor, Paul dormise bine şi se trezise gata să înfrunte dificultăţile cu hotărîre şi curaj. Maică-sa urma să sosească de la Belfast pe la unsprezece; în timp ce se bărbierea şi se îmbrăca, Paul îşi spunea că, graţie acestui ajutor suplimentar, situaţia se va îmbunătăţi simţitor. La urma urmei, era firesc ca închisoarea să-l fi schimbat pe tatăl său — numai naivitatea lui îl făcuse să treacă cu vederea acest lucru — dar timpul, tandreţea şi afecţiunea familiei trebuiau să înmoaie şi să regenereze inima cea mai înăsprită.
Paul îşi luă micul dejun în restaurant, apoi o porni pe coridor, ducîndu-se să bată, nu fără sfială şi teamă, la uşa celuilalt dormitor. Uşa nu era închisă, iar Paul intră, răsuflînd uşurat. Mathry dormea, parcă mort, cu capul cărunt şi murdar îngropat sub un braţ; cearşaful era mototolit, pernele fuseseră trîntite pe podea. Simţindu-se

din nou copleşit de milă, Paul îşi privea tatăl, atît de dezarmat în somn. Se hotărî să nu-l trezească. Luînd o filă din bloc-notes-ul de pe birou, scrise următorul mesaj: „Mă duc la gară. Sper să te găsesc gata cînd ne întoarcem. Paul".

Puse bileţelul pe scaunul pe care taică-su îşi întinsese hainele noi şi ieşi.

În drum spre oraş, aerul dimineţii îl învioră — mergea de-a lungul canalului, la ale cărui cheiuri trăsese un şir de şlepuri pentru a fi încărcate; un iaht tocmai se pregătea să plece în larg. În gară află că expresul are întîrziere, dar peste douăzeci şi cinci de minute locomotiva apăru într-un nor de aburi la curbă şi trase la peronul principal. Din primul vagon coborî un mic grup: maică-sa, Ella şi Emmanuel Fleming.

Paul tresări: nu se aşteptase să-l vadă pe pastor şi pe fiica lui; îi dăduse uitării atîta vreme, încît se simţea încurcat şi stingherit în faţa lor. Dar ei îl şi văzuseră, aşa că n-avea răgaz să chibzuiască: Fleming îl saluta cu braţul ridicat, iar Ella flutura o batistă albă. Peste cîteva clipe trecură de barieră şi se strînseră în jurul lui, salutîndu-l cu entuziasm şi vorbind toţi o dată. Maică-sa avea ochii umezi, Ella nu voia să-şi mai ia din mîna lui mîna înmănuşată, iar pastorul, stînd ceva mai în spate, îi surîdea cu simpatie şi înţelegere.

Porniră pe stradă spre staţia de tramvai: Fleming şi maică-sa în frunte, iar Paul cu Ella în urma lor. Obrajii fetei, de obicei palizi ca ceara, erau uşor împurpuraţi, părul ei scurt şi lucios fusese pus pe bigudiuri şi mirosea a şampon. Ella purta un taior gri nou-nouţ şi o pălăriuţă elegantă, sub care ochii îi străluceau. Începu să vorbească de îndată pe un ton degajat, apucîndu-l de braţ:

— Ei bine, Paul, îţi datorăm scuzele cele mai umile. În genunchi ar trebui să-ţi cerem iertare, şi o vom face dacă doreşti: eu, cel puţin, sînt gata să cad în genunchi. Fireşte — adăugă ea, cu o privire tandră — n-aveam de unde să ştim, căci altceva ar fi fost dac-am fi ştiut. Ne gîndeam doar că nu faci decît să-ţi distrugi cariera splendidă şi

să-ţi nenoroceşti viaţa, fără nici un rost. Şi din pricina asta suferearn cu toţii, fiindcă te iubim. Simţeam că, dacă te-am fi încurajat sau ajutat, n-am fi făcut decît să agravăm lucrurile. Îţi repet că nici nu visam... Şi deodată, uite ce-ai reuşit să realizezi, o adevărată minune! Cînd am aflat vestea, era să leşin, de bucurie, fireşte! Eram în bucătărie, pregăteam nişte cacao, cînd tata s-a întors de la capelă şi mi-a împărtăşit vestea cea mare. A trebuit să m-aşed. Vai, dragul meu Paul, trebuie să-ţi spun că nu m-am simţit de loc bine în tot acest timp, grijile şi temerile în legătură cu tine erau cît pe ce să mă dea gata, îmi zdruncinaseră nervii. Dar nu vreau să vorbesc despre umila mea persoană, deşi am suferit şi eu în tăcere. Tu, Paul, tu eşti un adevărat erou. Dac-ai citi ziarele din Belfast, şi sînt sigură că şi cele de aici sînt la fel, ai vedea ce cred oamenii despre tine. În întreaga ţară, numele tău e pe buzele tuturor. Natural, n-are rost să ne dăm în spectacol într-o împrejurare ca asta, ar fi ceva ieftin şi vulgar; m-am bucurat sincer că la gară n-au fost de faţă fotoreporterii, deşi mărturisesc că m-aşteptam să-i văd. Îţi place taiorul meu nou, scumpule? Cred că-i foarte primăvăratic, dar în acelaşi timp discret şi potrivit cu situaţia. Cum îţi spuneam, e un adevărat triumf al tău, Paul dragă, şi vreau să te bucuri de el din plin. Natural, rugăciunile noastre au contribuit şi ele, amîndoi ştim asta; nu trecea noapte fără să mă rog pentru tine Domnului. Privirea Ellei devenise şi mai tandră şi, ca de obicei cînd vorbea despre religie, i se vedea albul ochilor.

— Ce minunat lucru, Paul, că sîntem din nou împreună şi că avem viitorul în faţă! Fireşte, nu trebuie să uităm de tatăl tău, în bucuria revederii noastre. Sărmanul de el! Mi se rupe inima cînd mă gîndesc cît a pătimit. Cum de-a fost cu putinţă o asemenea nedreptate? Îmi vine greu să înţeleg, dar presupun că Atotputernicul ne pune uneori la încercare, ca să ne înalţe şi să ne purifice sufletele. Abia aştept să-l văd şi să-i exprim simpatia şi durerea mea. Şi vreau să te asigur, Paul, că, dacă pot face ceva pentru el, o voi face, numai să-mi spui ce anume.

Şi-şi dădu din nou ochii peste cap înainte de a porni spre ceilalţi, care aşteptau în staţia de tramvai. Paul îşi muşcă buzele, sătul de acest monolog prelungit, atît de van şi de superficial, care dovedea o fire meschină. Se întreba dacă era realmente atît de legat de Ella, cum pretindea ea? Îi venea greu să creadă că ţinuse vreodată la ea. Cît de mult se schimbase el însuşi! Amintindu-şi de Lena, se simţi copleşit de tristeţe.

După ce se aşezară toţi patru pe platforma de sus a tramvaiului, Paul se gîndi c-ar trebui să-i prevină că vor găsi un Mathry profund schimbat. Pastorul, mai rezervat ca de obicei, se uita pe fereastră cu un aer îngîndurat, iar cînd Ella începu să trăncănească, încruntă uşor din sprîncene; numai el părea să nutrească o îndoială secretă. Dar cele două femei erau vădit nepregătite, aşa cum fusese de altfel şi el. Era de datoria lui să le prevină. Totuşi Paul rămase tăcut, în timp ce tramvaiul îi ducea tot mai aproape de hotel. În entuziasmul facil al Ellei, şi chiar în nerăbdarea nervoasă pe care-o ghicea la maică-sa — îmbrăcată, ca şi Ella, într-o rochie elegantă — Paul vedea o anume cochetărie ce-l contraria în chip ciudat, făcîndu-l să se simtă de partea acelui om nenorocit şi brutalizat, care-i aştepta la hotel. Da, n-aveau decît să afle singure adevărul.

Coborîră în staţia de lîngă hotel şi Paul intră înaintea lor, fără să scoată o vorbă. Ajuns sus, deschise uşa salonului şi le lăsă să treacă, strîngîndu-şi buzele într-un fel de rînjet sardonic.

Mathry tocmai îşi sfîrşise micul dejun şi fuma o ţigară. În pantaloni şi-n cămaşă, fără cravată la gît, încălţat cu pantofi noi, cărora nu le legase şireturile, ca să se simtă mai comod, şedea cu picioarele răşchirate la masă, de pe care farfuriile şi ceştile murdare încă nu fuseseră strînse. Cînd îşi întoarse încet faţa spre ei, aceasta avea o expresie mai enigmatică decît oricînd. Privindu-i, îşi luă ceaşca de cafea. Mărul lui Adam îi săltă pe gîtul zbîrcit. După ce puse ceaşca pe masă, se întoarse spre Paul, ca spre singura persoană pe care-o recunoştea şi o admitea:

— Ce vor ăştia?
Paul se sili să-i dea un răspuns care să nu provoace o explozie:
— Ştii, tată... vor să fie cu tine...
— Dar eu nu vreau să-i văd! Tu, cel puţin, te-ai zbătut să mă scapi, dar dumnealor n-au făcut nimic. M-au lăsat să putrezesc în puşcărie ani de zile. Iar acum, cînd am ieşit, vor să se întoarcă şi să-mi lingă pantofii, ca să-mi stoarcă tot ce pot de la mine.
Pastorul făcu un pas spre el. Deşi era palid, părea mai puţin descumpănit decît cele două femei: pesemne că se aşteptase la această primire, după cum bănuise şi Paul.
— Ai toate motivele să ne faci reproşuri — rosti el, cu o voce joasă, insinuantă. Nu putem decît să te rugăm să ne ierţi.
Mathry îşi aţinti privirea asupra pastorului, o privire neînduplecată.
— Nu te-ai schimbat — spuse. Te ţin minte destul de bine. N-am nevoie de vorbele tale duioase şi dulcege. Destul mi-ai împuiat capul cu ele pe vremuri. Să vă iert!... Mathry îşi încleştă buzele într-un rînjet şi urmă: La închisoare era un gardian pe nume Hicks. Într-o zi ne aflam la cariera de piatră. Eram de vreo lună la Stoneheath, încă novice, şi treaba asta mă dădea gata. Dar Hicks era acolo, chiar lîngă mine, şi mă zorea. Năduşeala îmi curgea în ochi, orbindu-mă. Tîrnăcopul meu, izbindu-se de granit, a alunecat şi i-a atins bocancul. Nu l-a zgîriat pe Hicks, ci i-a tăiat puţin tureatca cizmei. Dar dumnealui crezi că m-a iertat? Aş de unde! S-a jurat că am vrut să-l omor. În faţa directorului închisorii s-a jurat! Dar nu s-a mulţumit cu atît. M-a lovit şi m-a bruftuluit, mi-a scuipat în supă, m-a vîrît la carceră; vreme de cincisprezece ani m-a oropsit şi a făcut din viaţa mea un iad. Iar tu îmi mai vorbeşti de iertare?!
— Ştiu c-ai suferit — spuse Fleming în şoaptă. Ai suferit îngrozitor de mult, dar tocmai de aceea vrem să te-ajutăm să te restabileşti, să-ţi regăseşti liniştea sufletească în sînul familiei tale.

— Eu am alte gînduri — îi răspunse Mathry, cu aceeași expresie îndărătnică pe care-o avusese cînd își alesese costumul nou. Încă nu mi-am sfîrșit viața. Acum e rîndul meu să mă bucur de ea.
— Cum?
— Așteaptă și-o să vezi, fățarnicule! Și-au bătut joc de mine, acu-i rîndul meu să-mi bat joc de ei.
Descumpănit, Fleming se uita la mama lui Paul, care se zgîia la fostul ei soț, îngrozită, cu buzele întredeschise. Pînă atunci nu scosese nici un cuvînt, parcă i se pusese un nod în gît. Acum însă, împinsă de un sentiment ciudat — poate amintirea trecutului — întinse mîinile spre Mathry, gemînd:
— Rees, să-ncercăm să ne refacem viața!
— Destul cu prostiile astea! exclamă el, bătînd cu pumnul în masă și fulgerînd-o cu privirea pe fosta lui soție. Între noi totul s-a terminat. Vreau o fată mai tînără, cu sînge în vine. Ochii lui se întoarseră spre Ella, care roși rușinată, apoi urmă, privindu-și din nou fosta soție, cu un rînjet amar: În orice caz, n-ai știut niciodată altceva decît să te smiorcăi și să te milogești de mine să mă duc la capelă, cînd eu nu voiam altceva decît să beau un păhărel cu prietenii. Nu m-aș apropia acum de tine, nici măcar de-ai fi ultima femeie rămasă pe lume.
Prăbușindu-se pe un scaun, doamna Mathry începu să plîngă în hohote, umilită pînă-n fundul sufletului. Ella alergă spre ea, îngenunche și începu să o consoleze în șoaptă. Domnul Fleming continua să tacă, cu ochii ațintiți asupra covorului. Paul se uită la maică-sa, dar nu alergă spre ea: încă o dată se simțea de partea tatălui său.
Acesta rămase cîteva clipe nemișcat la masă, cu fruntea încrețită și cu pleoapele lăsate, ca și cum s-ar fi retras în el însuși. Deodată se ridică greoi în picioare și porni spre ușă. Înainte de a ieși din încăpere, mîrîi, străfulgerîndu-i cu privirea ochilor lui răi:
— Zece lovituri de bici, asta v-ar trebui! Asta îmi dădeau *ei* mie.

Ușa se trînti în urma lui, iar în încăpere nu se mai auziră decît gemete și oftaturi. Pastorul se apropie de fereastră și aruncă o privire afară.

— Doamne Dumnezeule — gemu mama lui Paul — aș vrea să mor!

Ella plîngea, înspăimîntată:

— Nu înțeleg, nu pricep nimic, îmi închipuiam că revederea o să fie frumoasă, așa cum scria în ziare. Vreau să mă-ntorc acasă!

Mama lui Paul bîigui, între două suspine:

— Nu trebuia să venim. Hai să plecăm chiar acum!

Pastorul Fleming se întoarse încet de la fereastră și rosti cu un glas gîtuit, dar imperios:

— Nu, trebuie să rămînem pentru anchetă. L-am părăsit o dată, nu-l putem părăsi din nou. Poate că nu-i prea tîrziu. Dacă ne păstrăm nădejdea și ne rugăm, s-ar putea să-l mai salvăm.

Capitolul XV

În acea dimineață umedă și călduță, în dimineața zilei de luni douăzeci și unu martie, la orele zece, Curtea cu Juri din Wortley era arhiplină; mulțimea se strînsese pînă și pe trotuarele străzii din fața tribunalului. Galeria rezervată publicului gemea de spectatori, înghesuiți pe bănci și pe treptele dintre ele, cu fețele ațîțate la culme. Sala de judecată era și ea ticsită. O armată întreagă de reporteri se agita, cu stilourile în mîini. Notabilitățile din Wortley și o serie de fruntași politici din țară ședeau pe locuri rezervate în partea din față a galeriei. Printre ei se aflau Lordul Oman și Sir Matthew Sprott. Procurorul general și alți slujbași ai Coroanei ședeau în partea stîngă, iar în fața lor se vedeau avocatul apărării, domnul Nigel Gra-

hame, împreună cu tînărul său asistent și cu avocatul care instruise cazul. Paul și maică-sa, Ella și pastorul Fleming, Dunn și McEvoy, precum și un grup de prieteni ai lor ședeau în primele bănci ale galeriei rezervate publicului, iar fostul deținut Rees Mathry se așezase, contrar sfaturilor avocatului său, alături de acesta, mușcîndu-și buzele în văzul tuturor și aruncînd priviri dușmănoase în sală. Deodată vuietul conversației conteni la auzul strigătului: „Tăcere în sală!“, iar cînd se făcu liniște deplină, se deschise o ușă. Toată lumea se ridică în picioare în clipa cînd judecătorul Frame, urmat de un magistrat al Curții de Apel, intrară amîndoi, solemni și impunători, fluturîndu-și robele. Se așezară pe locurile lor, într-o tăcere desăvîrșită; de asemenea, și ceilalți. O clipă mai tîrziu se auzi o voce:

— Se judecă apelul lui Rees Mathry!

Paul trase adînc aer în piept, foindu-se nervos pe locul lui. Zi de zi urmărise cu sufletul la gură pregătirea minuțioasă a procesului de către Nigel Grahame. Nu-i venea să creadă că procesul începea acum, în sfîrșit. Cînd avocatul se ridică, imperturbabil, Paul simți că i se împăienjenesc ochii. Înalt, drept și de un calm desăvîrșit, cu o mînă la rever, tradiționalul gest avocățesc, tînărul jurist se adresă Curții, pe un ton foarte degajat, lipsit de retorism, aproape convențional:

— Domnule președinte, la 15 decembrie 1921 și în zilele următoare, Rees Mathry, clientul meu, a fost judecat la tribunalul din Wortley sub învinuirea că în ziua de 8 septembrie 1921 ar fi asasinat-o pe Mona Spurling, cetățeană a acestui oraș. Clientul meu declarîndu-se nevinovat, procesul a fost judecat mai departe de o Curte cu Juri prezidată de judecătorul Oman, care l-a condamnat la moarte în ziua de 23 decembrie 1921. Ulterior, sentința de condamnare la moarte a fost comutată de către ministerul de interne în închisoare pe viață, drept care clientul meu a fost trimis la închisoarea regală din Stoneheath, unde a fost deținut vreme de cincisprezece ani. Ministrul de interne, exercitîndu-și prerogativele regale, a constituit acest

tribunal pentru a revizui integral temeiurile în virtutea cărora a fost condamnat clientul meu şi, avînd în vedere natura problemelor în cauză, a hotărît ca ancheta să fie publică. Vorbind în numele clientului meu, voi dovedi că acesta a fost cu desăvîrşire nevinovat de acuzaţiile ce i s-au adus şi că sentinţa de condamnare întemeiată pe aceste acuzaţii a fost eronată şi nedreaptă, constituind o gravă eroare judiciară.

Paul se uită pe furiş la cei trei slujitori ai legii, care stăteau atît de aproape de el, încît ar fi putut să le-atingă umerii. Comisarul-şef Dale arăta un profil impasibil; Oman avea un aer distant şi absent; iar Sprott, foindu-se pe scaunul lui, era cam roşu la faţă, dar altminteri avea o expresie hotărîtă şi indiferentă. Privirea lui Paul se întoarse apoi spre figura ursuză şi greoaie a tatălui său, care suferea din nou calvarul unui proces public; inima începu de îndată să-i bată cu putere. De data asta, îşi spunea, tatăl lui va fi răzbunat. Paul îşi feri numaidecît ochii, de teamă să nu izbucnească în plîns.

După ce-şi sfîrşi expunerea introductivă, Grahame făcu o pauză scurtă, cu ochii aţintiţi asupra judecătorilor. Apoi continuă pe acelaşi ton stăpînit şi grav:

— Domnule preşedinte, în urmă cu douăsprezece luni, cazul Mathry a fost îngropat în arhivele prăfuite ale Ministerului de interne. Vreme de cincisprezece ani acest caz a fost dat uitării, deţinutul ispăşind o pedeapsă de condamnare pe viaţă, mai bine zis la moarte, într-o închisoare regală, şi totul era în perfectă ordine. Apoi, printr-o întîmplare, fiul condamnatului, căruia i se ascunsese adevărul, a descoperit pe neaşteptate ruşinoasa pată ce umbrea onoarea tatălui său şi care se răsfrîngea într-o oarecare măsură asupra lui însuşi. Zdrobit sufleteşte, a continuat totuşi să creadă în puterea legii şi, tremurînd de groază, a acceptat ruşinosul fapt că tatăl său e un asasin. Dar, fără voia lui parcă, din dragoste filială, a simţit nevoia să cerceteze îngrozitoarele împrejurări ce-l împinseseră pe tatăl său la acea faptă monstruoasă. Luni în şir, îndurînd cele mai crunte suferinţe şi înfruntînd

cele mai aprige împotriviri, a descoperit, pas cu pas, toate faptele legate de cazul dat uitării. Datorită eforturile sale și rezultatelor obținute de el ne aflăm astăzi aici, în acest tribunal.

Cuvintele lui Grahame și solemnitatea cu care fuseseră rostite produseră senzație. Paul își ținea ochii plecați. Simți că-l apucă un tremur nervos cînd avocatul își continuă, după o scurtă pauză, pledoaria. Consultîndu-și din cînd în cînd hîrtiile din fața lui, Grahame urmă să definească și să analizeze faptele legate de arestarea, judecarea și condamnarea lui Rees Mathry în decembrie 1921. Deși familiarizat în cel mai înalt grad cu toate aceste fapte, Paul nu se putea stăpîni să nu-l asculte, cu sufletul la gură, pe avocat, care reconstituia metodic, în amănunt, cu o logică infailibilă, așa-zisele probe în baza cărora fusese condamnat Mathry.

Această pledoarie strălucită ținu aproape trei ore, cu o pauză la prînz. La capătul ei, înainte ca efectul să se fi spulberat, Grahame se aplecă liniștit, fără să dea nici un semn de oboseală, spre judecători, exprimîndu-și dorința de a chema la bară martorii.

— Domnule președinte — spuse el — propun să-l chemăm în primul rînd pe însuși clientul meu. La proces, Rees Mathry n-a avut posibilitatea să se apere, din pricina atacurilor fără precedent dezlănțuite împotriva lui de către acuzatorul public. Acum însă vă va demonstra că n-a avut nici o cunoștință despre crimă, fie direct, fie indirect, și va răspunde la orice întrebări în legătură cu acuzația ce i s-a adus.

Procurorul general se ridică în picioare, ca să protesteze; cît timp vorbise Grahame, se foise pe scaun, enervat.

— Domnule președinte! exclamă el. Sînt dornic, ba chiar nerăbdător să sprijin orice cercetare legitimă privind acest caz. Dar nu poate fi vorba nicidecum de o revizuire a procesului. Mă opun categoric încercării de a-i îngădui acuzatului să depună mărturie.

Un freamăt străbătu sala. Paul îl zări pe tatăl său ridicîndu-se, cu fața cenușie întoarsă spre Grahame. Judecă-

torii se consultau între ei, cu capetele plecate. Judecătorul Frame dădu glas hotărîrii lor:

— Curtea este de părere că trebuie ascultată orice mărturie cu adevărat nouă care ar putea să arunce lumină asupra cazului judecat anterior. Nu este necesar şi nici de dorit a-l asculta pe însuşi acuzatul. Mărturia depusă la procesul anterior există şi sîntem pe deplin informaţi asupra ei. Credibilitatea acuzatului a şi fost stabilită de către un juriu. Ceea ce trebuie să facem acum este, nu să dăm o apreciere subiectivă asupra credibilităţii lui, ci să hotărîm în ce măsură aceasta poate fi reconsiderată în lumina unor noi dovezi. Dumitale, domnule Grahame, îţi revine sarcina să le aduci în faţa noastră.

Mathry ascultase cuvintele preşedintelui cu o agitaţie crescîndă, iar acum, în rumoarea generală ce se stîrni în sală, se ridică brusc în picioare, tremurînd tot din trupu-i masiv şi, vînturîndu-şi pumnul către judecători, începu să zbiere:

— Nu e just! Am şi eu dreptul să vorbesc. Am multe de spus şi vreau ca toţi să audă! Să afle cum am fost condamnat şi cum am fost tratat vreme de cincisprezece ani în închisoare. (Glasul aproape că i se frînse.) Acum nu-mi mai puteţi închide gura... aşa cum mi-aţi închis-o la proces. Vreau să vorbesc. Vreau să mi se facă dreptate... dreptate!

Cîţiva portărei, ajutaţi de Grahame, îl siliră să se aşeze la loc şi să se potolească. Urmă o învălmăşeală de nedescris, care făcu loc, peste cîteva minute, unei consternări generale. Ghemuit în el însuşi, Paul observă că Ella şi maică-sa plîngeau; ceva mai încolo, Dunn şi McEvoy schimbau priviri neliniştite. Sprott şi Dale păreau încîntaţi, manifestînd pentru prima oară o emoţie.

Deodată, judecătorul Frame îşi aţinti asupra lui Mathry privirea încruntată şi-i spuse pe un ton foarte aspru:

— Sîntem gata să arătăm cea mai mare bunăvoinţă. Dar mă văd nevoit să-i dau împricinatului un sfat, amintindu-i că o asemenea conduită nu e de natură să determine o schimbare a opiniei Curţii în favoarea lui. Mai mult,

încă, dacă va stărui în această conduită, îl previn că va fi inculpat pentru ultragiu adus Curţii.
Grahame interveni prompt:
— Domnule preşedinte, în numele clientului meu, cer Curţii scuzele cele mai sincere pentru această izbucnire regretabilă, deşi poate scuzabilă. Iar acum, cu permisiunea dumeavoastră, îl voi chema la bară pe primul meu martor, eminentul expert al Ministerului de interne, Sir Malcolm Garrison.
Sprott protestă numaidecît, sărind în picioare:
— Domnule preşedinte, încă o dată mă opun. Nici o expertiză nouă nu poate fi admisă, decît dacă e justificată de vreun fapt nou.
Preşedintele încuviinţă, printr-o clătinare a capului:
— Pe ce temei doreşti, domnule Grahame, să aduci în faţa Curţii mărturia lui Sir Malcolm Garrison?
— Domnule preşedinte — răspunse avocatul — după cum bine ştiţi, Sir Malcolm este cel mai eminent criminolog din ţara noastră. Domnia-sa ne poate face o descriere a rănilor suferite de victimă, căci a văzut fotografiile cadavrului, precum şi briciul socotit a fi fost arma ucigaşului, brici despre care afirmă categoric că nu a avut nici o legătură cu omorul.
Preşedintele încruntă din sprîncene şi se sfătui cu colegul său. Peste cîteva clipe îşi aţinti din nou privirea severă asupra avocatului:
— Încă o dată, domnule Grahame, ai concepţie greşită despre funcţia noastră. Noi nu ne-am adunat aici pentru a rejudeca procesul, în care caz am fi putut cere opiniile unor experţi. Ne aflăm aici pentru a primi şi a examina orice noi dovezi apte a afecta sentinţa anterioară. Apărarea poate, oriunde şi oricînd, să invoce opiniile unor experţi după pronunţarea sentinţei, dar asta nu e totuna cu a aduce dovezi noi: opiniile rămîn opinii.
Paul se sufoca de indignare. Oare la fiece pas aveau să se izbească de o nouă piedică? Dar Nigel Grahame se înclină, acceptînd cu un calm desăvîrşit hotărîrea Curţii.
— Domnule preşedinte — urmă el — văd că intenţia

dumneavoastră, este de a limita cît mai mult cu putință numărul martorilor, de aceea voi chema la bară doar cinci, pe care nu-i puteți recuza. În ce privește chestiunea persoanelor care-au văzut cadavrul, vreau să sper, domnilor, că vă mai amintiți, din lectura pieselor din dosar, că doctorul Tuke, medicul care-a văzut-o pe femeia asasinată la numai cîteva minute după omor, nu a fost chemat să depună mărturie la proces. Sînt sigur că nu veți găsi, în întreaga dumneavoastră experiență, nici un caz în care medicul legist care-a examinat cel dintîi cadavrul unei victime să nu fi fost chemat a depune mărturie. Întreb, așadar, cum se face că în procesul despre care vorbim a fost ignorat un astfel de martor esențial? Doctorul Tuke a murit între timp, dar văduva lui se află aici pentru a răspunde chiar la această întrebare, foarte pertinentă. La auzul numelui doamnei Tuke, un freamăt trecu prin mulțime; peste cîteva clipe, în boxa martorilor păși o femeie în vîrstă, îmbrăcată în negru, pe a cărei față zbîrcită se citea cinstea și respectabilitatea. Doamna Tuke depuse jurămîntul, cu naturalețĕ, apoi se întoarse cu fața spre avocat, care începu să-i pună întrebări, pe un ton dezinvolt:

— Sînteți văduva doctorului Tuke, care a murit în 1933 și care, mulți ani înainte de a muri, și-a exercitat profesiunea de medic în cartierul Eldon din Wortley?

— Da, domnule.

— Știți că soțul dumneavoastră a fost chemat la locuința domnișoarei Spurling în noaptea crimei?

— Da, domnule.

— V-a spus oare ceva în legătură cu acea crimă?

— A, da, am vorbit de multe ori cu dînsul despre acea crimă îngrozitoare.

— Soțul dumneavoastră și-a exprimat vreodată uimirea că n-a fost chemat să depună mărturie la proces?

— Da, mi-a spus că i se pare de-a dreptul surprinzător. Mi-a spus că...

Femeia se opri, aruncînd o privire speriată spre cei doi magistrați.

— Nu vă temeţi, doamnă Tuke, Curtea doreşte să vă asculte mărturia, nu să vi-o suprime. Ce spunea soţul dumneavoastră?
— Spunea că autorităţile au socotit că opinia lui n-are nici o valoare.
Sala era aţîţată şi toţi se uitau acum, pentru prima oară, la Sir Matthew Sprott. Deşi Paul cunoştea faptele, se simţi prins de emoţia tuturor.
— Spuneţi-ne, doamnă Tuke — urmă avocatul — ce păreri v-a exprimat soţul dumneavoastră în legătură cu cazul în chestiune?
Înainte de a răspunde, martora sorbi din paharul cu apă din faţa ei:
— Doctorul Tuke a fost totdeauna de părere că omorul nu putuse să fie săvîrşit cu briciul acela. După părerea lui, ucigaşul se folosise de un instrument cu totul diferit: ceva ascuţit şi pătrunzător, semănînd cu scalpelul unui chirurg.
— Cum a ajuns la această concluzie?
— După un examen atent al rănilor. Vedeţi dumneavoastră, a descoperit o rană adîncă în partea dreaptă a gîtului, precum şi o tăietură lungă ce ducea spre urechea stîngă.
— Şi a tras concluzia că o armă ascuţită şi subţire a fost vîrîtă adînc în beregată înainte de a se înfige în partea stîngă a gîtului?
— Întocmai, domnule.
— Iar un brici, teşit şi rotunjit la un capăt, n-ar fi putut pricinui o asemenea rană?
— Este exact ceea ce spunea şi soţul meu, domnule. Mai spunea că, după părerea lui, crima era opera unui individ foarte puternic şi violent din fire. Mai mult încă, era convins că, avînd în vedere amplasarea rănilor şi felul cum sîngele ţîşnise pe covor, cuţitul fusese mînuit de un stîngaci.
— Un stîngaci — repetă Grahame pe un ton stăruitor şi adăugă, aruncînd martorei o privire severă: Vă amintiţi precis de acest detaliu?

— Foarte precis — răpunse văduva, cu demnitate, deşi buzele îi tremurară uşor. Doctorul Tuke a fost un soţ bun şi-i respect memoria, domnule. Credeţi că aş fi în stare să-i atribui nişte păreri pe care nu le-ar fi avut?

— Nicidecum. Voiam numai să dovedesc Curţii, în chip indiscutabil, buna-credinţă ce vă animă.

Ca şi cum ar fi simţit o ameninţare directă în aceste cuvinte şi în privirea fugară pe care i-o aruncase avocatul, Sir Matthew Sprott izbucni:

— Nu văd motivul pentru care martora este examinată atît de îndelung. Personal, n-am de pus nici o întrebare.

— Atunci, asta e tot, doamnă Tuke — spuse Grahame. Vă mulţumim pentru foarte importantele lămuriri pe care ni le-aţi dat. Şi acum, îl rog pe al doilea martor să se înfăţişeze.

La un semn al avocatului, văduva plecă din boxă, iar un portărel îl chemă pe profesorul Valentine. Acesta apăru numaidecît: un bărbat scund şi ceremonios, în vîrstă de vreo cincizeci de ani, îmbrăcat cu o haină cam ponosită, cu revere de mătase, cu guler alb şi cravată neagră. Avea o faţă palidă, iar pe fruntea-i lată cădeau nişte şuviţe negre şi lungi ce-i dădeau aerul unui impresar de mîna a doua. După ce depuse jurămîntul, îşi luă o atitudine solemnă — o mînă în şold şi cealaltă pe bară, iar capul dat pe spate, — ca şi cum ar fi fost gata pentru orice eventualitate.

— Domnule Valentine — începu Grahame, cu blîndeţe — aveţi, pe cîte înţeleg, unele cunoştinţe de grafologie?

— Sînt profesor de grafologie — declară ritos domnul Valentine. Posed diploma de expert în grafologie. Şi cred că reputaţia mea de expert este mondială.

— Perfect. La procesul Mathry aţi declarat, mi se pare, că bileţelul găsit în apartamentul victimei ar fi fost scris de către Ress Mathry, da?

— Da, domnule... Am fost chemat să declar aceasta chiar de către domnul procuror.

— V-ați dat seama atunci, sînt convins, de gravitatea și de importanța opiniei dumneavoastră și ați fost sigur de temeinicia ei?
— Fără pic de îndoială, domnule. În lunga mea carieră m-am pronunțat deseori asupra validității unor documente publice sau particulare de cea mai mare importanță.
— Spuneți-ne atunci, domnule... pardon, profesore Valentine, cum ați ajuns la o asemenea concluzie categorică?
— Cu ajutorul unei lupe, domnule, am studiat documentul în chestiune și am confruntat cu niște fotografii mărite scrisul acuzatului de pe bilețelul cu pricina. Datorită cunoștințelor mele profunde, am putut ajunge astfel la concluzia netă că bilețelul fusese scris, într-un fel deghizat, de numitul Mathry.
— În ce fel anume?
— Folosindu-se de un expedient extrem de curent: acela de a ține tocul sau creionul în mîna stîngă.
— Aha! Va să zică bilețelul a fost scris cu mîna stîngă?
— Fără îndoială, domnule. De către deținutul Mathry.
— De către deținutul Mathry — repetă Grahame, zîmbind. Această certitudine e cît se poate de liniștitoare. N-am calificarea necesară pentru a sonda misterele artei dumneavoastră, domnule profesor. S-ar părea totuși, judecînd după cele mai înalte autorități în materie, că o asemenea mărturie, întemeiată pe opinie și pe teorie, nu poate fi totdeauna luată drept infailibilă. Ați auzit, poate, de cazul Adolf Beck?
Profesorul nu răspunse, dar deveni parcă mai țanțoș.
— Ei bine, domnule profesor, în cazul despre care vorbesc, un expert grafolog de mare reputație a declarat sub jurămînt că numitul Adolf Beck era autorul anumitor scrisori, în baza cărora acuzatul a fost condamnat la cinci ani închisoare. După ispășirea pedepsei, s-a dovedit, dincolo de orice îndoială, că omul fusese absolut nevinovat și că expertul grafolog săvîrșise o eroare oribilă ce dusese la condamnarea nenorocitului la cinci ani de temniță.
Profesorul Valentine își dădu capul pe spate, cu un aer jignit:

— N-am avut nici o legătură cu cazul Beck!

— Fireşte că nu, domnule profesor. Cazul dumneavoastră a fost cazul Mathry, şi tocmai de el ne ocupăm acum. Există, în opinia dumneavoastră, trei puncte: întîi, că bileţelul a fost scris cu mîna stîngă; în al doilea rînd, că scrisul a fost deghizat; iar în al treilea rînd, că autorul bileţelului a fost Mathry. Vreţi să ne spuneţi care anume dintre afirmaţii se bazează pe fapte, şi care anume pe deducţiile dumneavoastră personale?

Profesorul părea de data asta profund descumpănit.

— Domnule — răspunse el, cam enervat — pînă şi un novice ar putea să vă spună, după înclinarea şi configuraţia literelor, că bileţelul cu pricina a fost scris cu mîna stîngă de către un om care voia să se deghizeze. Al treilea punct necesită însă cunoştinţe tehnice de o clasă superioară... aş putea spune chiar intuiţie... un soi de al şaselea simţ, care-i îngăduie expertului să recunoască un anumit scris printre multe altele.

— Vă mulţumesc, domnule profesor — rosti calm Grahame. Tocmai asta voiam să ştiu. De fapt, bizuindu-vă pe toate simţurile dumneavoastră, aţi declarat că bileţelul a fost scris cu mîna stîngă, în scopul unei deghizări. Iar cu al şaselea simţ, cu intuiţia dumneavoastră, aţi opinat că a fost scris de Mathry. Vă mulţumesc, asta e tot.

Mai buimac decît oricînd, profesorul deschise gura ca să mai spună ceva, dar nu scoase o vorbă, socotind pesemne că-i mai înţelept să tacă. După ce profesorul coborî din boxă, Grahame se întoarse spre preşedintele Curţii:

— Cu permisiunea dumneavoastră, îl voi chema acum pe doctorul Dobson, medicul legist al poliţiei.

Procurorul general se ridică din nou în picioare, foarte sprinten, în ciuda trupului său masiv:

— Domnule preşedinte, mă opun categoric! Aţi convenit că nu e vorba de o revizuire a procesului. Medicul legist a fost audiat din plin în cursul procesului. Nu pot fi admise noi declaraţii din partea lui.

— Decît dacă e vorba de fapte noi, aşa cum aţi afirmat, spuse foarte calm avocatul.

Atmosfera era încordată — două voinţe puternice se înfruntau în tăcere.
Judecătorul Frame rosti:
— Doreşti să-i pui întrebări medicului legist?
— Da, domnule preşedinte.
Preşedintele făcu un semn cu capul, şi atunci un individ îmbrăcat într-un costum bleumarin, cu o siluetă atletică şi cu o faţă plăcută, virilă, încadrată de un păr negru, traversă sala şi intră în boxa martorilor, cu aerul degajat al unuia obişnuit să vină acolo.
— Doctore Dobson — i se adresă Grahame, pe un ton foarte amabil — aţi auzit teoriile doctorului Tuke în privinţa rănilor provocate femeii asasinate, opinii expuse în faţa Curţii de către soţia lui, în modul cel mai concis şi mai clar cu putinţă. Ce părere aveţi despre ele?
— Aiureli!
Cuvîntul, rostit fără pic de dispreţ, dar cu un surîs dezarmant, îi făcu pe cei de la galerie să chicotească. Deşi se stăpîniră numaidecît, Mathry le aruncă o privire ameninţătoare, scrîşnind din dinţi.
— Aiureli, doctore? întrebă Grahame. Nu-i un cuvînt prea tare?
— Mi-aţi cerut să-mi spun părerea. Mi-am spus-o.
Paul îşi ţinu răsuflarea. Personal, se îndoia de oportunitatea chemării medicului legist al poliţiei şi se temea că Grahame nu va putea face faţă acestui martor sigur de sine şi hotărît. Dar tînărul avocat continuă, nestingherit:
— Poate că sînteţi contra teoriilor în general?
— Cînd găsesc o femeie cu beregata tăiată şi cu capul aproape despărţit de trup, n-am nevoie de speculaţii teoretice.
— Înţeleg. Conchideţi numaidecît că arma ucigaşă a fost un brici.
— N-am pomenit niciodată cuvîntul brici.
— Dar acuzarea a prezentat un brici drept arma care ar fi provocat rana fatală.
— Nu ştiu, nu-i de resortul meu.

— Atunci, să revenim la resortul dumneavoastră, dacă vreţi. Lăsînd la o parte teoriile, care-au fost concluziile dumneavoastră în legătură cu arma folosită?

— Că rănile au fost provocate de un instrument extrem de tăios — răspunse chirurgul, vădit iritat.

Grahame îi zîmbi cu blîndeţe şi-i spuse:

— Aşadar, după cum afirma doctorul Tuke, asasinul ar fi putut să folosească o lamă subţire şi ascuţită ca un scalpel?

— Da — răspunse chirurgul, pe a cărui faţă cinstea se lupta vădit cu plictiseala. Presupun că da. Cu condiţia ca asasinul să fi avut oarecari cunoştinţe de anatomie.

— Oarecari cunoştinţe de anatomie — repetă Grahame, foarte rar, pentru a da acestor cuvinte o rezonanţă specială. Vă mulţumesc, doctore... vă mulţumesc din inimă. Şi acum, aş vrea să vă întreb dacă aţi procedat la autopsia cadavrului victimei?

— Natural.

— Şi aţi constatat că era gravidă?

— Am menţionat faptul în raportul meu.

— Aţi indicat data de cînd rămăsese gravidă?

— Fireşte că da — replică medicul legist. Insinuaţi cumva că nu mi-aş fi făcut datoria?

— Nicidecum, doctore. Oricît de mari ar fi divergenţele noastre pe plan metafizic, sînt convins de perfecta dumneavoastră integritate. De cînd era gravidă femeia ucisă?

— De trei luni.

— Sînteţi sigur?

— La fel cum sînt sigur că mă aflu în această boxă, am raportat că victima era gravidă de trei luni... poate chiar o zi două în plus.

— Iar raportul dumneavoastră a fost trimis procurorului?

— Fireşte.

— Mulţumesc, doctore. Asta e tot — spuse avocatul, cu un zîmbet afabil, apoi se întoarse cu faţa spre preşedinte: Domnule preşedinte, cu îngăduinţa dumneavoastră, îl voi chema pe cel de-al patrulea martor.

Un omuleţ slab, chel, îmbătrînit prematur, îmbrăcat într-un costum în carouri prea larg pentru el, se înfăţişă la bară.
— Care-i numele dumneavoastră?
— Harry Rocca.
— Actuala ocupaţie?
— Grăjdar ... la hipodromul din Nottingham.
— Dumneavoastră aţi dezvăluit poliţiei, acum cincisprezece ani, falsul alibi pe care Mathry încercase să şi-l făurească?
— Da.
— Îl cunoşteaţi bine pe Mathry?
— Ieşeam împreună.
— Unde l-aţi întîlnit?
— În sala de biliard a clubului „Sherwood" ... prin ianuarie 1921.
— Iar mai tîrziu i-aţi recomandat-o pe Mona Spurling?
— Da, domnule.
— Vă puteţi aminti precis cam cînd a avut loc întîlnirea?
— Foarte precis. Era în ziua marelui Handicap din iulie, de la Catterick. Ţin minte precis, fiindcă Warminster ... calul pe care pariasem cinci lire, a ieşit cîştigător.
— Handicapul din iulie, spuneţi?
— Da domnule. Cel care are loc la paisprezece iulie.
— Aţi menţionat această dată autorităţilor?
Celălalt nu răspunse numaidecît; abia într-un tîrziu spuse, cu capul plecat:
— Nu-mi amintesc ...
— Data aceasta, care dovedea că Mathry o cunoscuse pe Mona Spurling abia de şapte săptămîni, era de cea mai mare însemnătate, avînd în vedere rezultatele autopsiei. N-aţi fost interogat în legătură cu aceasta?
— Nu mai ţin minte.
— Încercaţi să vă reîmprospătaţi memoria.
— Nu, nu-mi amintesc — răspunse Rocca, clătinînd din cap. Poliţia nu părea cine ştie ce interesată de chestiunea aceea ... pesemne că n-o socotea importantă.

— Înțeleg. Nu era important să se demonstreze că veriga cea mai formidabilă a întregii acuzări împotriva lui Mathry era o imposibilitate din punct de vedere cronologic. Mulțumesc, asta e tot.

După ce Rocca ieși din boxă, Grahame se întoarse spre președinte și spuse cu blîndețe în glas:

— Cu permisiunea dumneavoastră, o voi chema pe Louisa Burt, al cincilea martor.

Permisiunea fiind acordată, un portărel merse într-o săliță, de unde se întoarse peste cîteva clipe împreună cu martora.

Aceasta mergea cu un pas destul de sigur, deși în ochi i se citea o umbră de neliniște. După ce se așeză în boxă, aruncă o privire în jur, cu aerul acela afectat pe care Paul i-l cunoștea bine. Louisa nu-l observă, după cum nu-i acordă nici o atenție lui Mathry, care o privea cu ură din clipa cînd intrase.

— Sînteți Louisa Burt? o întrebă Grahame, cît se poate de politicos, după ce martora depuse jurămîntul.

— Da, domnule. Adică am fost — corectă ea. După cum probabil că știți, m-am măritat nu de mult.

— Felicitări. Vă sîntem recunoscători că ați venit aici, întrerupîndu-vă voiajul de nuntă.

— Mărturisesc c-a fost o surpriză să mă văd întoarsă din drum, chiar în clipa cînd mă îmbarcam pe vapor. Dar sînt gata oricînd să servesc autoritățile, domnule.

— Mulțumesc. Vă asigur că n-ați fost convocată fără motiv. Vă dați seama, cred, că mărturia pe care ați depus-o la proces, cu cincisprezece ani în urmă, a avut o importanță vitală și a dus, probabil, la condamnarea deținutului?

— Am făcut tot ce-am putut, domnule — răspunse Louisa, cu modestie. N-aș putea spune mai mult.

— Noaptea crimei a fost, mi se pare, ploioasă și întunecoasă, nu-i așa?

— Așa e, domnule. O țin minte de parc-ar fi fost ieri.

— Individul care-a ieșit în fugă din casa cu numărul 52 de pe Ushaw Terrace alerga foarte repede, nu-i așa?

— Așa e, domnule.

— Atît de repede, încît a trecut ca săgeata pe lîngă dumneavoastră?

— Chiar aşa, domnule — răspunse Louisa, gînditoare.

— Totuşi aţi putut să descrieţi în amănunt şi foarte clar semnalmentele individului. Spuneaţi că era îmbrăcat într-un impermeabil roşcat, că purta o şapcă în carouri şi pantofi maro. Explicaţi-ne, dacă vreţi, cum de-aţi fost în stare să observaţi, într-o clipă şi pe întuneric, atîtea detalii?

— Păi, vedeţi dumneavoastră, domnule — răspunse Louisa, sigură de ea — individul alerga sub un felinar, iar lumina cădea tocmai atunci asupra lui.

— Era pe la opt fără douăzeci de minute, nu-i aşa?

— Întocmai, domnule. Plecasem de la spălătorie împreună cu prietenul meu la şapte jumate, iar de-acolo pînă la casa cu numărul 52 nu faci nici zece minute.

— Aşadar, sînteţi sigură că era opt fără douăzeci?

— Pot să jur, domnule. Adică, am şi jurat.

— În acest caz, cum de aţi putut să-l observaţi pe fugar la lumina felinarului? În cartierul Eldon, potrivit unui regulament municipal din 1921, felinarele nu se aprindeau pe străzi decît la ora opt seara.

Louisa Burt păru pentru prima oară descumpănită, iar privirile i se întoarseră instinctiv spre Dale, care şedea în sală, ferindu-şi vizibil ochii.

— Mi s-a părut că felinarul era aprins, domnule — spuse martora în cele din urmă. Totul s-a petrecut atît de repede... a fost ca o străfulgerare...

— Atunci, cum se face că descrierea aceea, întemeiată pe o străfulgerare, se deosebeşte substanţial de descrierea pe care aveaţi s-o faceţi la urmă şi pe care aveaţi s-o semnaţi la comisariat, după multe interogatorii?

Louisa Burt rămase tăcută, cu capul plecat.

— Nu cumva aţi primit anumite indicaţii din partea autorităţilor?

Procurorul general strigă, sărind în picioare:

— Domnule preşedinte, protestez împotriva acestei insinuări inadmisibile...

— Bine, să nu mai vorbim despre asta — spuse avocatul, împăciuitor. Dacă nu mă-nșel, ați afirmat că fugarul era bărbierit?

— Da — răspunse Louisa, după o clipă de ezitare.

— Ați făcut această afirmație de la început, ea a fost publicată în presă și nu poate fi retractată, dacă nu vreți să vă discreditați definitiv. Și totuși Mathry, omul în care l-ați identificat la Liverpool pe fugar, avea o mustață, pe care o purta, de fapt, de șase ani încoace.

— Asta-i situația — replică martora, posomorîtă. Gîndindu-mă bine, mi s-a părut că avea mustață și mi-am schimbat declarația. V-am spus c-am făcut tot ce mi-a stat în putință.

— Firește — rosti cu blîndețe avocatul. Asta devine din ce în ce mai limpede. Ei bine, să lăsăm aceste fleacuri privind felinarul, mustața, schimbarea detaliilor de îmbrăcăminte și să trecem la o chestiune mai bizară.

Se așternu o tăcere grea. Louisa își pierduse calmul. Căuta din priviri o încurajare din partea lui Sprott, apoi a comisarului-șef, iar cînd văzu că nici unul, nici altul nu se uitau la ea, își roti disperată privirea prin sală. Deodată îl zări pe Paul și tresări. Făcu ochii mari, iar obrajii ei rumeni păliră.

— E vorba de relațiile dumneavoastră cu Edward Collins — spuse Grahame. Relațiile astea erau foarte intime, nu-i așa?

Louisa izbucni în plîns și se agăță de bara din fața ei.

— Simt că mi se face rău — gemu ea. Nu mai pot să suport. Trebuie să mă-ntind puțin. Sînt mireasă...

Judecătorul Frame încruntă din sprîncene pentru a curma chicotelile ce se auzeau în sală.

— Ești bolnavă? o întrebă el.

— Da, excelență, da, trebuie să mă odihnesc un pic.

— Domnule președinte — spuse Grahame — sînt de acord ca martora să se odihnească puțin, dar cu permisiunea dumneavoastră o voi rechema la bară pentru a mă ocupa de o altă chestiune extrem de importantă, asupra căreia aș vrea s-o interoghez.

După ce se consultă cu celălalt judecător, preşedintele consimţi. Louisa Burt ieşi din boxă, ajutată de portărel, iar preşedintele se uită la orologiu, care arăta orele patru fără cinci minute. Drept care, anunţă cu un glas tăios că dezbaterile se suspendă pînă a doua zi dimineaţa.

Capitolul XVI

Abia se ridicaseră judecătorii să plece, cînd Sir Matthew Sprott, care aşteptase nerăbdător suspendarea dezbaterilor ieşi repede din sală şi părăsi tribunalul printr-o uşă laterală secretă. Era hotărît să nu se lase hărţuit de reporteri sau de gură-cască şi-i spusese şoferului să vină la ora patru. Maşina îl aştepta într-adevăr. Alergînd într-acolo, pe trotuar, scoase un suspin de uşurare cînd o zări pe nevastă-sa pe bancheta din spate. Se aşeză lîngă ea şi, după ce-i porunci lui Banks, şoferul, să-l ducă acasă, apăsă pe butonul care ridica geamul despărţitor şi se trînti pe bancheta moale, cenuşie, apucînd mîna nevestei-si.

Fusese o zi chinuitoare pentru el. Mai ales pledoaria lui Grahame fusese un adevărat chin. Instinctul lui profesional îl avertiza, de asemenea, că partea cea mai rea de abia avea să urmeze. Se înfioră gîndindu-se la ce-ar fi putut Grahame să-i stoarcă Louisei a doua zi. Închizînd ochii o clipă, rămase tăcut, bucuros să se destindă puţin. Apoi spuse:

— Îmi pare bine c-ai venit, Catherine. Ştiam că mă pot bizui pe tine.

Nevastă-sa nu-i răspunse.

Deschizînd ochii pe jumătate, Sprott observă că faţa ei era neobişnuit de palidă şi că, în loc să poarte o

rochie de mătase, cum obişnuia după-amiezile, purta un taior simplu de tweed şi o pălărie de fetru trasă pe ochi.
Deodată ea îşi retrase mîna. Sprott se îndreptă pe banchetă şi spuse pe un ton de autoliniştire:
— În fond, n-a ieşit prea rău. Desigur, Grahame a făcut senzaţie: era de aşteptat. A scormonit prin noroi şi ne-a împroşcat pe toţi, ticălosul!
— Nu vorbi aşa, Matt!
Uimit, se întoarse cu faţa spre ea.
— Ce-i cu tine? o întrebă.
Ea îşi feri faţa palidă; cu gîtul arcuit în lumină, privi pe fereastra largă a maşinii.
— Nu cred că domnul Grahame e un ticălos! şopti ea în cele din urmă.
— Cum?!
— Cred că-i cinstit şi sincer.
Faţa lui rumenă deveni roşie ca racul:
— N-ai vorbi aşa dacă l-ai fi auzit azi.
— L-am auzit — replică nevastă-sa, întorcîndu-şi faţa spre el şi privindu-l cu nişte ochi trişti, în vreme ce-şi sprijinea bărbia cu degetele-i subţiri. Am stat la galerie, în fund. Trebuia să vin. Voiam să te-ajut, să te sprijin cu afecţiunea mea, să te-aud respingînd acele insinuări perfide. Şi în loc de asta . . .
Palid la faţă, el o asculta uluit. Ultimul lucru pe care şi-l dorise era prezenţa ei în sala tribunalului!
— N-ar fi trebuit să vii — îi spuse furios. Doar ţi-am spus să nu vii! Tribunalul nu-i pentru femei. Nu ţi-am explicat? Orice personaj public trebuie să înghită cîte un hap amar, măcar o dată în viaţă. Dar asta nu-i un motiv ca nevastă-sa să asiste la umilirea lui.
— Trebuia să vin — repetă ea, cu o voce inexpresivă. Ceva m-a împins . . .
Procurorul simţi că furia i se potoleşte: o iubea.
— Bine, să lăsăm asta — spuse, încercînd să-i apuce din nou mîna. În curînd o să se termine. Au să-i arunce un os de ros acelui Mathry, şi atunci o să fie dat uitării.

— Crezi, Matt? întrebă ea, cu acelaşi glas apatic.
Atitudinea şi vocea ei îl făcură să tresară. Ar fi vrut să înjure cu glas tare, dar în clipa aceea maşina intră pe alee şi trase apoi în faţa casei lor. Catherine coborî şi intră numaidecît în casă.
— Domnul mai are nevoie de maşină în seara asta? întrebă Banks.
— Nu, la naiba! mîrîi procurorul.
Desluşise parcă o lucire ciudată în ochii şoferului. Dar nu-i păsa. Procurorul alergă pe urmele nevesti-si şi, ajuns în vestibul, o strigă:
— Aşteaptă, Catherine, trebuie să-ţi vorbesc.
Ea se opri, cu capul lăsat în pieptu-i firav. Tulburat de atitudinea ei, de paloarea ei neobişnuită, şovăi şi, în loc s-o certe, o întrebă:
— Unde sînt copiii?
— I-am trimis la mama. M-am gîndit că vrei să-i cruţi de publicitatea ce se va face în jurul acestei ... calamităţi.
Deşi îşi dădea seama că procedase foarte înţelept şi că aproba el însuşi această măsură, procurorul simţea lipsa celor două fete.
— Pentru un om care-a fost hărţuit toată ziua, nu-i o întoarcere acasă prea plăcută — zise el, privind-o cu coada ochiului. Ce-ar fi să ne destindem puţin, Catherine, şi să luăm masa împreună?
— Ţi-am comandat cina pentru tine, Matt, dar pe mine te rog să mă scuzi, nu mă simt bine.
Sprott simţi că-i năvăleşte din nou sîngele-n obraji şi o privi cu nişte ochi tulburi, înroşiţi:
— Ce naiba-i cu tine?
— Nu ghiceşti? murmură ea.
— Nu, nu pot. Şi nu văd de ce trebuie să fiu tratat ca un lepros în propria mea casă!
Cu mîna pe balustrada scării, Catherine dădu să plece:
— Iartă-mă Matt! şopti. Trebuie să mă întind puţin.
— Nu! răcni el. Nu înainte de a-mi da o explicaţie.
Urmă o lungă tăcere. Apoi, punînd un picior pe treapta de jos a scării, de a cărei balustradă continua să se rezeme,

Catherine îl privi ca o pasăre rănită şi-i spuse:
— Credeam... c-ai înţeles... ce şoc a fost pentru mine... Ani de zile am rîs auzind cum cîrteau oamenii împotriva ta... nu-mi păsa de vorbele lor. Refuzam să le dau crezare. Eram soţia ta! Aveam încredere în tine... Dar acum, acum înţeleg... ceva din vorbele lor. Astăzi, Grahame nu te-a împroşcat cu noroi, Matt, ci a spus adevărul. Ai condamnat la moarte, şi chiar mai rău decît la moarte, un om pentru a-ţi satisface propria ambiţie, pentru a putea să parvii mai repede. Îşi trecu palma peste frunte şi urmă pe un ton furios: Cum de-ai fost în stare? Cum ai putut face una ca asta? M-am îngrozit văzîndu-l pe nenorocitul acela şi închipuindu-mi cît a suferit!
— Catherine! exclamă el, apropiindu-se. Nu ştii ce vorbeşti! E de datoria mea să obţin condamnarea acuzaţilor.
— Nu-i adevărat! protestă ea. E de datoria ta să veghezi la respectarea justiţiei.
— Bine, draga mea, dar eu sînt un instrument al justiţiei! Cînd un criminal e evident vinovat, sînt obligat să-l pedepsesc.
— Chiar cu riscul de a suprima probele?
— Sarcina de a-l apăra pe acuzat îi revine avocatului său.
— În vreme ce tu foloseşti toate mijloacele pentru a-l prinde în capcană şi a-l condamna... Eşti... eşti ceea ce se numeşte un avocat al diavolului!
— Catherine! Eşti surmenată, dar asta nu-i un motiv ca să vorbeşti aiurea. Ai văzut şi tu cine e Mathry.
— Mai bine zis ce-a devenit. Dar chiar şi-aşa, nu arăta ca un ucigaş. Arăta ca un... ca un om asasinat...
— Lasă istericalele astea! strigă procurorul. Mathry nici n-a fost încă reabilitat.
— Dar va fi! murmură ea.
— Rămîne de văzut.
Deşi buzele-i tremurau, Catherine îi răspunse, privindu-l lung:
— Matt, tu ştii bine, ai ştiut întotdeauna că e nevinovat!

La auzul acestui cuvînt, pe care-l auzise de atîta ori rostit în boxa acuzaţilor, dar care acum, în gura nevesti-si, căpăta o rezonanţă teribilă, se simţi copleşit de o furie ciudată, amestec de mînie şi dorinţă de a lovi, dar şi de a o linişti în acelaşi timp, de a-şi lăsa capul pe pieptul ei şi de a plînge.
Veni şi mai aproape de Catherine şi încercă să-i cuprindă mijlocul, dar ea se trase înapoi, cu un zvîcnet nervos:
— Nu mă atinge!
Strigătul acesta îl îngheţă. Pe faţa asta, răvăşită de mînie şi suferinţă, citea parcă ura, ba chiar mai rău decît ura: spaima. O privi depărtîndu-se pe scară, cu paşi înceţi.
În curînd se auzi clopoţelul pentru cină.
Sprott se duse în sufragerie, unde masa fusese pusă pentru o singură persoană. Servitoarea aduse în tăcere supa. Era meniul lui favorit: supă de vacă, peşte prăjit, biftec, şarlotă cu mere şi brînză de Stilton. Dar totul i se păru fad; mîncă maşinal, cu sufletul ars de o furie neputincioasă. Ori de cîte ori se deschidea uşa de serviciu, auzea dinspre bucătărie şoapte şi fîşîitul unui ziar. Pe un ton mînios, o repezi pe bătrîna servitoare, acuzînd-o de neglijenţă.
După ce termină de mîncat, plecă de la masă şi intră în cabinetul lui. Din princina enervării, simţi nevoia să-şi toarne, contrar obiceiului, un whisky dublu, apoi se trînti în fotoliu. Niciodată nu fusese atît de zbuciumat ca acum, şi totuşi se simţea pierdut într-un fel de vid înspăimîntător. Se temea de ceea ce avea să se întîmple a doua zi, deşi, în acelaşi timp, nici nu se gîndea la asta. Ca un om lovit de apoplexie, încerca, stîngaci şi confunz, să-şi vină în fire. Tot ceea ce voise şi realizase, toate bunurile scumpe ce-l înconjurau, toate cărţile legate în piele, tablourile şi celelalte lucruri i se păreau golite brusc de orice semnificaţie. Nu se mai putea gîndi la nimic altceva decît la Catherine; îşi încorda auzul ca să audă vreun zgomot de sus, în casa învăluită de tăcere.
Îşi umplu din nou paharul şi, treptat, se încălzi, încît lucrurile începură să i se pară mai puţin sumbre. Cathe-

rine era o ființă superioară, rasată, dar avea să uite această istorie nefericită. La urma urmei, nu luase ea parte la ascensiunea și la prosperitatea lui? Se va duce îndată la ea. Da, avea nevoie de ea acum mai mult ca oricînd.

Amintindu-și de dragostea ei tandră, supusă, plină de devotament față de el, inima începu să-i bată mai tare Era unsprezece noaptea, servitorii se duseseră la culcare, întreaga casă amuțise. Sprott se ridică de pe fotoliu, stinse luminile și urcă tiptil scara.

Ajuns în fața odăii soției lui, se opri, cu inima bătînd să i se spargă, plin de dorință, de nevoia de tandrețe. Puse mîna pe clanță și apăsă încetișor. Ușa era însă încuiată. Consternat, o chemă în șoaptă pe Catherine... apoi mai tare. Nici un răspuns. Încercă din nou să deschidă ușa, smucind cu putere de clanță și împingînd ușa cu umărul. Dar ușa era zăvorîtă. O clipă, își încordă trupul masiv, ca pentru a dărîma ușa, apoi se muie deodată. Răsucindu-se pe călcîie, porni bîjbîind spre odaia lui.

Capitolul XVII

În aceeași seară, Paul simți înfiripîndu-se în el o dorință stranie. Maică-sa plecase împreună cu pastorul Fleming să caute consolare la slujba religioasă de la ora opt, în biserica evanghelică din apropiere; îl rugaseră și pe el să vină, dar Paul refuzase categoric. Ella se retrăsese, bosumflată, în odaia ei. Mathry se și culcase, conform instrucțiunilor primite de la Dunn și McEvoy. Paul ședea singur în salonul *Hotelului Windsor*, pradă unei melancolii ciudate și unei presimțiri pe care nu izbutea s-o alunge din mintea lui obosită de atîtea emoții.

Mai multe ziare zăceau la picioarele lui. Zvonurile despre Oswald se răspîndiseră cu repeziciune, iar acum ziarele

anunţau ultima „senzaţie“ a afacerii Mathry. Din fotoliul lui, Paul vedea titlul tipărit cu litere de o şchioapă:

UNDE E ENOCH OSWALD?
MISTERIOASA DISPARIŢIE
A REGELUI DE ARGINT.

Recitind pentru a nu ştiu cîta oară acest titlu, Paul simţi că impulsul de a acţiona pune stăpînire pe el, devenind irezistibil. Încă nu bătuse ora nouă. Se sculă, îşi puse pălăria şi haina şi ieşi din hotel. Acum presimţirea devenise intensă ca o certitudine.

Trotuarele erau ude: o ceaţă rece şi cenuşie învăluia străzile, deşi încă nu se întunecase de-a binelea. Cu toate că pornise spre Eldon, deodată îşi dădu seama că paşii îl purtau spre Ushaw Terrace. Se opri la casa cu numărul 52 şi începu să urce scările. Trecu, siluetă fantomatică, pe lîngă apartamentul lui Prusty, fără să facă nici un zgomot. Cu sînge rece, deşi inima îi bătea cu putere, urcă pînă la ultimul palier, unde se opri puţin, apoi ciocăni la uşă.

Nici un răspuns. Nu cumva se înşelase? Scoţînd maşinal din buzunar cheia pe care i-o dăduse Prusty, o vîrî în broască. Uşa se deschise uşor. Intrînd înăuntru, o închise la loc şi spuse cu hotărîre în glas:

— E cineva aici?

Nici un răspuns.

Nu se vedea nici o lumină. Rămase nemişcat în vestibulul întunecos; era conştient de tăcerea din jur, agravată de ceaţa de afară şi de pustietatea acestei încăperi nelocuite. Totuşi nu părea să fie o încăpere abandonată: nu mirosea a mucegai. Găsind o cutie de chibrituri în buzunarul hainei, scăpără cu grijă un băţ. Linoleumul de pe podea era curat, cuierul masiv de mahon nu arăta nici o urmă de praf. Zări şi o uşă deschisă care ducea spre salon. Făcu trei paşi şi intră.

— E cineva aici? întrebă din nou.

Nici un răspuns. Era, poate, singur în apartament.

Aprinse gazul în globul trandafiriu, îngheţat. Pînă atunci fusese destul de calm, cu nervii amorţiţi de însăşi hotărîrea îndrăzneaţă ce-l adusese aici. Acum însă, la vederea acestei încăperi îngrozitoare unde avusese loc tragedia care răscolise atîtea vieţi, simţi că i se moaie picioarele. Însuşi aspectul absolut firesc al încăperii îi conferea ceva de groază. La lumina gazului din lampă, văzu masa rotundă de stejar, sub candelabrul de alamă, două jilţuri capitonate de o parte şi de alta a căminului, în care, înapoia unui paravan de carton, erau pregătite lemne. Vătraiul, oglinda şi ornamentele de pe consola căminului străluceau, curate şi lustruite, iar orologiul arăta ora exactă.

Deodată Paul tresări, ţinîndu-şi răsuflarea: dinspre dormitorul de alături se auzi scîrţîitul unei scînduri: un zgomot lugubru în acest apartament învăluit în tăcere. Cu ochii holbaţi, privi spre uşa dormitorului; trebui să facă apel la întreaga lui bărbăţie ca să nu o ia la sănătoasa în clipa cînd auzi paşi tîrîndu-se pe podea. Deşi se aşteptase la asta, ba chiar pentru asta venise, stătea înmărmurit de groază. Deodată uşa se deschise şi în pragul ei apăru Enoch Oswald, îmbrăcat ca de obicei în negru, dar cu cravata desfăcută, cu părul vîlvoi, cu faţa palidă, cu ochii goi şi cu pleoapele grele, de parcă abia atunci s-ar fi trezit din somn. Veni ca o fantomă aproape de Paul, privindu-l ţintă.

— Dumneata erai?! spuse el într-un tîrziu, cu un glas grav şi obosit, a cărui rezonanţă aspră se potrivea cu înfăţişarea lui jalnică. Bănuiam eu c-ai să mă vizitezi. Ştiam că ai cheia. Şi aşezîndu-se într-un fotoliu, la masă, îi făcu semn lui Paul să ia loc alături. Regret că nu-ţi pot oferi nimic de băut. Am venit aici abia ieri, mînat, ca să zic aşa, de instinct, mai bine zis de un capriciu. Nici nu m-am gîndit pînă acum la mîncare sau la băutură. Dar ia spune-mi, de ce-ai venit?

În timp ce vorbea, ochii lui Oswald se rostogoleau în orbite, cercetînd încăperea. Abia la urmă se aţintiră asupra lui Paul.

Acesta simţi că i se usucă gîtlejul. Cum să-i explice acestui om ce gînduri îl frămîntau? Încercă să-şi recapete glasul şi spuse cît mai calm:

— Bănuiam că o să vă găsesc aici. Am venit ca să... ca să vă spun să plecaţi numaidecît!

Urmă o tăcere ciudată. Din letargia ce părea să-l fi cuprins, Oswald îi aruncă o privire ce-l săgetă pe Paul:

— Mă uimeşti, tinere. Mă uimeşti peste măsură. Sînt la curent cu activitatea dumitale din ultimele luni. Şi ştiu că nu eşti prea bine dispus... în favoarea mea.

— Acum sînt altfel — răspunse Paul în şoaptă. Ceea ce am suferit, ceea ce am văzut astăzi la tribunal, ceea ce am aflat în legătură cu mecanismul justiţiei... mi-a schimbat ideile. A fost destulă suferinţă şi destulă nenorocire în jurul acestui caz. Tatăl meu a fost chinuit vreme de cincisprezece ani. La ce bun să vă chinuie acum pe dumneavoastră? Aşa că plecaţi cît mai puteţi! Plecaţi cît mai grabnic, înainte ca dumnealor să emită un mandat de arestare, ceea ce nu se va întîmpla pînă mîine noaptea. Vă rămîn douăzeci şi patru de ore pentru a părăsi această ţară. E o şansă.

— O şansă — repetă Oswald, pe un ton straniu. O şansă! Părea cuprins de un soi de extaz. Buza de sus îi tremura, pielea albă ca fildeşul i se împurpurase, ochii lui mari şi umezi se rostogoleau sub sprîncenele argintii. Tinere! exclamă el, cu un glas febril. Mai există încă o speranţă pentru omenire. Acum sînt sigur, sigur că Mîntuitorul există cu adevărat!

Nemaiputîndu-se stăpîni, se ridică în picioare şi începu să se plimbe de colo pînă colo prin încăpere, cu paşi repezi; îşi trosnea încheieturile degetelor, iar din cînd în cînd îşi înălţa capul, parcă ar fi mulţumit cerului. În cele din urmă, printr-un efort suprem, se stăpîni şi, aşezîndu-se la loc, îl apucă de braţ pe Paul şi-i spuse:

— Dragul meu, pe lîngă recunoştinţă, îţi datorez şi o explicaţie. Ai tot dreptul să asculţi întreaga poveste, o poveste tragică! Ţinîndu-l de braţ ca-ntr-un cleşte, îl privi adînc în ochi şi începu, pe un ton atît de stins şi

într-o limbă atît de arhaică, atît de biblică, încît părea delirul unui nebun: Tinere, toată viața mea am fost bîntuit de duhul Domnului. Din fragedă pruncie, am fost epileptic — adăugă el, cu un suspin adînc. Părinții mei erau bătrîni, iar eu eram singurul lor fecior... În aceste împrejurări, am fost crescut într-o atmosferă de răsfăț, în loc să fiu dat la școală, am fost educat de un dascăl particular. M-am dezvoltat încet de tot și, manifestînd preferințe pentru medicină, am fost trimis la vîrsta de nouăsprezece ani la universitate, de unde am intrat apoi la spitalul Sfînta Maria. Dar, vai! boala mi-a întrerupt și, în cele din urmă, mi-a curmat studiile de medicină. Am fost nevoit să mă-ntorc acasă. Totuși, cu timpul, mai ales după ce împlinisem douăzeci și cinci de ani, crizele au început să se rărească, ba aproape c-au încetat, și am putut astfel să lucrez în branșa tatălui meu și să-mi asum treptat numeroasele răspunderi ce-mi reveneau ca moștenitor al afacerilor sale. Cînd am împlinit vîrsta de treizeci de ani, m-am logodit cu o fată de familie bună și cu o fire aleasă, ai cărei părinți au consimțit să-mi acorde mîna fetei, dacă, după o perioadă de probă, se va fi dovedit că mă vindecasem definitiv. Oswald oftă din nou, apoi continuă: Din nefericire, în acea perioadă am făcut cunoștință cu Mona Spurling, care, după cum știi, lucra la o florărie, unde intrasem întîmplător ca să comand niște flori pentru logodnica mea. Nu voi stărui asupra acelei prime întîlniri banale, nici asupra felului ciudat în care ea avea să ducă la legătura mea cu Mona Spurling Îmi recunosc slăbiciunea și-mi asum întreaga răspundere pentru păcatele mele. Totuși pot să afirm că metresa mea a contribuit din plin la tragica-mi prăbușire. Să nu te lași niciodată, tinere, prins în mrejele unei femei deșarte și interesate! Mona îmi cerea totul: rochii, bijuterii, bani, un apartament, iar cînd, în ultimă instanță, i-am oferit o sumă de bani pentru ea și pentru copilul pe care-l aștepta, Mona a refuzat în termenii cei mai jignitori: doar căsătoria o putea satisface.

În momentul acela, tatăl meu a murit. Înnebunit de durere şi copleşit de griji, am avut o nouă criză de epilepsie. După un atac extrem de violent, m-am dus la Mona ca să discut cu dînsa. O, dragul meu, nu-ţi poţi da seama cît de dureroasă şi primejdioasă este starea post-epileptică! După ce te ridici, palid şi livid, cu limba însîngerată şi buzele pline de bale, mintea îţi rămîne adormită, cufundată într-un fel de uitare adîncă, dar pasiunile, încă intense, sînt violente la culme. În această stare fiind, n-am mai ştiut ce fac şi, ieşindu-mi din fire, am săvîrşit crima. În lunga tăcere ce se aşternu, pe faţa răvăşită a lui Oswald apăru un zîmbet fugar, iar în ochi i se aprinse un licăr atît de demenţial, încît Paul simţi nevoia să se agaţe de braţele fotoliului.

— Primul meu impuls a fost să-mi mărturisesc fapta. Atunci însă, vocea mea lăuntrică mi-a vorbit pentru prima oară. N-a rostit decît un cuvînt: „Opreşte-te!“ Nu că m-aş fi temut de consecinţele crimei mele, ci din pricină că vedeam întinzîndu-se în faţa mea, ca un peisaj grandios şi sacru, ceea ce aş putea să fac pentru a-mi ispăşi vina, dacă aş rămîne liber. Oswald deveni deodată foarte semeţ şi rosti cu emfază: Şi atunci mi-am pus viaţa în slujba umanităţii. Am strigat sus şi tare: „Mă voi îngriji de cei săraci, estropiaţi, ologi, orbi şi voi fi binecuvîntat, iar la ceasul învierii îmi voi primi răsplata“.

— Dar omul care a fost condamnat pe nedrept? îl întrerupse Paul.

— Ah! oftă Oswald. Acesta a fost singurul punct negru al planului de răscumpărare a păcatelor mele. Dar aşa mi-a fost scris. Nu voi tăgădui că, de cîteva ori, am fost ispitit să mă predau autorităţilor. Însă vocea mi-a vorbit din nou, din ce în ce mai imperios de fiecare dată, în întunericul adînc al nopţii. „Cum aşa? îmi spunea. Vrei să semeni cu omul care-a început să-şi înalţe o casă şi n-a fost în stare s-o ducă pînă la capăt? Vrei să te predai şi să ţi se confişte, potrivit legilor, toată averea? Renunţă!“ Da, tinere, eram plin de pocăinţă, dar

ce puteam face? Sîntem cu toţii uneltele unei puteri supreme. A suferi e destinul nostru. Scopul scuză mijloacele.

Pe faţa împietrită a lui Oswald se zugrăvi din nou zîmbetul acela lugubru şi strîmb.

— Vocea lăuntrică — urmă el — mi-a sugerat chiar măsurile de precauţie pe care trebuia să le iau pentru a mă pune la adăpost, astfel încît să-mi pot desfăşura nestingherit marea operă. Erau unii care încercau, după cum bine ştii, să tragă folos de pe urma vinei mele, pe care-o bănuiau vag. Deşi mi-am impus şi asupra lor voinţa, luîndu-i sub acoperămîntul meu şi plămădindu-i aşa cum îşi plămădeşte un olar lutul, ei au rămas pentru mine un izvor de nelinişte. A, să nu-ţi închipui că am dus o viaţă de huzur. Dimpotrivă, m-am supus necontenit unui regim de austeritate extremă. Maladia nervoasă care mă chinuise de tînăr mă făcea acum să sufăr mereu: de două sau chiar de trei ori pe săptămînă îi simţeam îmbrăţişarea cumplită. Mai presus de orice, mă chinuia faptul că trebuia să mă supraveghez necontenit pentru a-mi menţine acţiunile de binefacere în limitele convenţiilor sociale, aşa fel ca aceia care mă spionau să nu-mi poată descoperi taina.

Mişcat de propriile-i vorbe, Oswald începu din nou să se plimbe de colo pînă colo, nervos, cu umerii lăsaţi şi cu mîinile-i albe frămîntîndu-se.

Privind agitaţia lui Oswald, Paul se simţi scuturat de fiori: îl impresiona această suferinţă, din ce în ce mai exacerbată. Prăbuşirea acestui suflet omenesc era un spectacol greu de suportat, dar care trezea cu atît mai mult mila. Paul îşi dădu seama că Oswald îşi pierduse minţile. Deodată se auzi zvonul depărtat al unei sirene de vapor — pesemne un vapor care înainta pe canal prin ceaţa deasă. Acest sunet nepămîntesc, asemănător bocetului unui suflet chinuit, păru să-i sfîşie inima lui Oswald. De pe buzele lui ieşi un geamăt, apoi, cu ochii holbaţi şi cu capul dat pe spate, filantropul strigă:

— Se apropie ceasul! Binecuvîntează-ţi sluga!

Vocea lui Oswald se frînse. Fața lui deveni cenușie, brațele întinse îi înțepeniră — ai fi zis că-i stăpînit de demoni — dar treptat se destinse, privi în jur și-și reveni. Rezemîndu-se de marginea mesei, își scoase din buzunar o batistă și-și șterse fruntea.

— Dragă tinere — spuse el, cu un surîs vag, îți mulțumesc încă o dată pentru bunătatea dumitale. Acum poți pleca, mă simt bine.

Paul șovăi o clipă: în piept îi pîlpîia încă mila aceea ciudată:

— Îmi făgăduiți că veți pleca?

— Voi pleca — răspunse Oswald, surîzînd din nou și punîndu-și mîna pe umărul tînărului. Am prevăzut și asta. Am mijloace destule. La revedere și Domnul să te binecuvînteze!

Mîna lui era rece ca gheața. Deschise ușa, iar Paul ieși.

Capitolul XVIII

A doua zi dimineață, la deschiderea ședinței, atmosfera din sala tribunalului era încărcată de electricitate. Mulțimea, mai numeroasă decît în ajun, vorbea în surdină. În aer pluteau șoapte stranii. Cînd constatară că Sir Matthew nu era acolo, oamenii începură să facă fel de fel de presupuneri, care nu conteniră nici în clipa cînd procurorul sosi, în sfîrșit, și-și ocupă locul; părea buimac de nesomn, iar pe față avea o tăietură adîncă, rămasă de la bărbierit.

După ce judecătorii se așezară, Nigel Grahame se ridică, la fel de calm ca în ajun, dar parcă ceva mai rece.

— Domnule președinte — începu el — cu permisiunea dumneavoastră aș dori să reiau interogarea martorei Louisa Burt.

După îndeplinirea formalităţilor de rigoare, martora apăru şi-şi ocupă locul în boxă.
— Vreau să sper că aţi avut răgazul să vă odihniţi peste noapte — i se adresă avocatul pe un ton politicos, dar cam rece.
— Mă simt bine — răspunse Louisa, înfruntînd privirea avocatului, fără obişnuita ei politeţe onctuoasă.
Nu mai şovăia ca în ajun, ca şi cum între timp ar fi fost mustrată şi dăscălită ca să prindă curaj.
— Vorbeam ieri despre relaţiile dumneavoastră cu Edward Collins, tînărul care a adus victimei rufele de la spălătorie — spuse Grahame. Îl cunoşteaţi cu mult înainte de crimă şi l-aţi văzut des în timpul procesului?
— Păi eram împreună mai tot timpul.
— Aha, eraţi împreună! Atunci, vorbeaţi des cu el despre proces?
— A, nu — replică Louisa — n-am pomenit niciodată despre asta între noi.
Grahame ridică din sprîncene şi aruncă o privire spre preşedinte înainte de a continua:
— Iată o afirmaţie extrem de surprinzătoare. Totuşi, să trecem peste ea. Dar *după* proces aţi discutat despre asta cu Collins?
— Nu — răspunse categoric Louisa.
— Vă previn că declaraţiile dumneavoastră sînt făcute sub jurămînt şi că pedepsele pentru sperjur sînt foarte aspre.
Procurorul general se ridică şi strigă:
— Domnule preşedinte, protestez împotriva acestor insinuări, menite s-o intimideze pe martoră.
— N-aţi vorbit *niciodată* cu Collins despre proces? stărui Grahame.
— Nu prea mai ţin minte — spuse Louisa, coborîndu-şi pentru prima oară privirea. S-ar putea să fi vorbit.
— Cu alte cuvinte, aţi vorbit?
— Poate că da.
— De multe ori?

— Da.
Grahame răsuflă adînc, apoi spuse:
— În seara crimei, cînd ucigaşul a trecut pe palier pe lîngă Edward Collins, acesta nu l-a recunoscut nici măcar vag?
— Nu — răspunse Louisa, răspicat.
— Dar dumneavoastră? Nu-l cunoşteaţi de loc?
— De loc.
— Nu i-aţi spus niciodată lui Collins că aveaţi impresia că l-aţi mai văzut undeva pe individ?
— Niciodată.
— Nu i-aţi pomenit, în şoaptă, un nume?
— Nu.
Se lăsă o tăcere grea.
— Ca să revenim la observaţiile dumneavoastră din seara crimei... deşi felinarul nu era aprins pe stradă şi deşi nu puteaţi deosebi trăsăturile fugarului, aţi văzut cel puţin ce făcea. Alerga, nu-i aşa?
— Da, am mai spus-o de nenumărate ori şi am obosit s-o tot repet.
— Iertaţi-mă că vă obosesc peste măsură. Omul a alergat pînă la capăt?
— Care capăt?
— Pînă la capătul străzii.
— Da, presupun că da.
— Presupuneţi? Nu cumva s-a urcat pe-o bicicletă, pe-o bicicletă verde, rezemată de balustradă, şi s-a făcut nevăzut cu ea?
— Nu.
Grahame o privi cu gravitate:
— În lumina anumitor informaţii aflate acum în posesia noastră, trebuie încă o dată să vă previn să băgaţi de seamă ce spuneţi. Repet întrebarea: individul nu a încălecat pe-o bicicletă verde?
— V-am spus „nu“ — bîigui Louisa, vădit tulburată, şi începu să se smiorcăie în batistă. Nu pot spune nimic mai mult.

Procurorul general se ridică din nou ca să protesteze:
— Domnule preşedinte, obiectez împotriva unor asemenea procedee de intimidare a martorei.
Grahame răspunse numaidecît (se aprinsese la faţă puţin):
— Poate că procurorul general are impresia că impietez asupra prerogativelor domniei sale. Au fost zile cînd am asistat, chiar în această sală, la interogarea unor martori de către un acuzator public care-i hărţuia aşa cum un fox-terrier hărţuieşte şobolanii, reducîndu-i la o asemenea stare de agitaţie şi de confuzie, încît martorii nici nu mai ştiau ce spun. Iată de ce, deşi am şi alte motive s-o fac, mă străduiesc să-i acord martorei toată consideraţia mea, şi pot asigura Curtea că martora va avea mare nevoie de această consideraţie.
O linişte de mormînt se aşternu după aceste cuvinte. Sir Matthew Sprott se întoarse cu faţa spre preşedinte, dar acesta nu interveni.
Avocatul aşteptă ca Louisa Burt să înceteze cu plînsul, apoi o întrebă:
— După terminarea procesului, v-aţi dus împreună cu Edward Collins la comisariatul central pentru a vă încasa recompensa de cinci sute de lire?
— Da, ne-am dus; ei, şi ce-i cu asta?
— Fireşte că nu-i nimic. Cînd aţi ajuns la comisariat, vi s-a cerut să aşteptaţi . . . pentru formalităţile cuvenite?
— Da. Poliţia s-a purtat totdeauna frumos cu noi, ceea ce nu se poate spune despre dumneavoastră.
— Încă o dată trebuie să vă rog să vă concentraţi şi să vă amintiţi de jumătatea aceea de oră cît aţi stat cu Collins în sala de aşteptare a comisariatului. Desigur că procesul fusese obositor pentru amîndoi. Poate că eraţi cam nervoasă şi epuizată, ceea ce ar explica discuţia pe care aţi avut-o cu Collins.
— Ce discuţie?
— Nu vă mai amintiţi?
— Nu.
— Atunci, permiteţi-mi să vă împrospătez eu memoria — spuse Grahame, luînd o hîrtie din teancul din faţa lui.

Discuția dintre dumneavoastră și Collins s-a desfășurat în felul următor:
Collins: Bine că s-a terminat, nu-mi pare rău de loc, era cît pe-aci să mă dea gata.
Burt: Nu te necăji, Ted. Știi bine că am făcut ceea ce trebuia să facem.
Collins: Da, numai că...
Burt: Numai că ce?
Collins: Păi știi bine, Louisa. De ce n-ai spus... ceea ce știai?
Burt: Pentru că nu m-a întrebat nimeni, idiotule!
Collins: Sigur... Dar ia spune-mi, crezi că au să ne dea ... recompensa?
Burt: Au să ne-o dea, Ted, fii pe pace. S-ar putea să căpătăm și mai mult.
Collins: Ce vrei să spui?
Burt: Așteaptă și-o să vezi. Am ceva în cap.
Collins: Dar ia zi, Louisa, Mathry e ucigașul, nu-i așa?
Burt: Hai, tacă-ți gura! Acu-i prea tîrziu ca să mai dăm înapoi. N-am făcut nici un rău. Cu toate dovezile alea, Mathry ar fi fost condamnat în orice caz. Și, la urma urmei, nu l-au spînzurat. Nu pricepi, idiotule, că nu se poate merge împotriva poliției? Și-apoi, s-ar putea ca din chestia asta să ieșim mai bine decît ai visat tu vreodată. O s-apuc să trăiesc ca o cucoană...
După ce Graham isprăvi de citit, se întoarse spre martoră și o întrebă cu asprime, înainte ca procurorul general să fi avut răgazul de a interveni:
— Tăgăduiți că această discuție, care a fost înregistrată, a avut loc aievea?
— Nu știu. Nu-mi amintesc. Nu sînt răspunzătoare pentru ce-a putut să zică Ted Collins.
Descumpănită și speriată, Louisa Burt abia mai putea să vorbească.
— Cînd poliția v-a achitat recompensa, ce ați făcut?
— Nu mai țin minte precis.
— Nu cumva v-ați dus cu Edward Collins la Margate să vă petreceți vacanța?

— Ba cred că da.
— Aţi ocupat o singură cameră la *Hotel Plaja?*
— Nicidecum! Şi n-am venit aici ca să fiu insultată!
— Atunci, preferaţi poate să nu arăt Curţii un extras din registrul hotelului?
— Domnule preşedinte! exclamă procurorul general. Protestez împotriva acestor insinuări care n-au nici o legătură cu cazul în discuţie şi care urmăresc doar să arunce o umbră asupra moralităţii martorei!
— Reprezentantul Coroanei nu a ridicat nici o obiecţie cînd, în urmă cu cincisprezece ani, clientul meu a fost supus unor insinuări mult mai grave şi mai lipsite de temei privind moralitatea lui. În tăcerea ce se lăsă, Grahame se întoarse spre Louisa şi o întrebă: — După terminarea acelei vacanţe, v-aţi înapoiat la Wortley, nu-i aşa? Aţi constatat atunci că atmosfera se schimbase între timp, parcă se răcise. Nu deveniseţi cîtuşi de puţin o eroină populară, aşa cum speraseţi. Era greu de găsit un serviciu. Tocmai în acel moment vi s-a oferit, dumneavoastră şi lui Edward Collins, o situaţie excelentă, pe care aţi acceptat-o, şi anume, să lucraţi într-o casă boierească din Wortley. E sau nu e adevărat?
— E adevărat.
— Cine era proprietarul acelei case?
Louisa îşi pierduse cu desăvîrşire aplombul. Aruncîndu-i o privire furişă lui Paul, dădu să deschidă gura, dar numele i se oprea parcă în gît. În cele din urmă izbuti să-l rostească totuşi:
— Domnul Enoch Oswald.
— E adevărat că domnul Oswald i-a arătat lui Collins o deosebită mărinimie, însurîndu-l cu o servitoare de-a lui şi trimiţîndu-i pe amîndoi în Noua Zeelandă?
— Da, cred că s-a purtat bine cu Ted — bîigui Louisa Burt.
— Dar cu dumneavoastră? întrebă Grahame, cu un glas suav. Nu s-a purtat la fel de bine, deşi poate cu ceva mai multă asprime? V-a asigurat o slujbă bună în casa lui, apoi v-a făcut rost de un soţ şi v-a expediat, mai bine

zis era gata să vă expedieze, suportînd toate cheltuielile, spre acelaşi continent depărtat?

Louisa bolborosi un răspuns afirmativ, şi întreaga sală fremătă, aţîţată la culme. Toţi ochii erau aţintiţi asupra avocatului.

— Ne puteţi explica extraordinarul interes manifestat de domnul Oswald faţă de dumneavoastră şi de Collins, adică faţă de principalii martori în procesul Mathry?

Louisa clătină încet din cap, dar nu scoase o vorbă.

— Nu cumva acest interes e legat de faptul că... Enoch Oswald era proprietarul apartamentului ocupat de Mona Spurling, femeia asasinată?

Louisa continuă să tacă. Întreaga sală amuţise.

— Domnul Oswald — urmă avocatul — venea regulat în apartament, ca să-şi încaseze chiria şi ca să se intereseze de nevoile chiriaşei. Întrucît venea de obicei seara, nu cumva Collins, care cutreiera adesea străzile la ora aceea, ar fi putut să-l zărească, fie cît de vag?

— Se prea poate.

— Oswald nu se folosea cumva de o bicicletă cînd îşi vizita apartamentele? întrebă avocatul, parcă răsucind un cuţit.

— Şi ce dacă? bîigui Louisa. Da, se folosea de o bicicletă verde, dar asta n-avea nici o legătură cu mine!

Senzaţie în sală.

— O ultimă întrebare — spuse Grahame, parcă în treacăt. S-a vorbit foarte mult ieri şi azi despre un individ stîngaci. Este oare domnul Oswald stîngaci?

Louisa Burt ajunsese vădit la capătul puterilor; aruncînd o privire buimacă în jur, strigă îngrozită:

— Da, este! Ei, şi ce-i cu asta?

Şi izbucni într-un plîns isteric. Sala fremătă, aţîţată.

Mai mulţi reporteri îşi strînseră în grabă hîrtiile şi ieşiră să telefoneze.

După ce Louisa părăsi boxa martorilor, ajutată de un portărel, urmă o pauză dramatică după care Grahame se întoarse spre preşedinte şi-şi începu pledoaria finală, cu o

sinceritate patetică, de unde pînă atunci vorbise calm şi măsurat:

— Trebuie să mulţumesc Curţii pentru indulgenţa şi răbdarea cu care m-a ascultat. Acum voi fi scurt. Domnule preşedinte, ne mîndrim, în această ţară, cu un sistem judiciar bazat pe principiul că orice om este nevinovat pînă-n clipa cînd se dovedeşte contrariul. O persoană poate fi suspectată, dar sarcina de a-i dovedi vina îi revine acuzatorului public.

Dar ce se-ntîmplă, domnilor, dacă acuzatorul public nu-şi îndeplineşte datoria cinstit? Dacă slujitorii legii, arestînd un individ suspect, se folosesc de toate subterfugiile, de toate trucurile oratoriei, de mijloacele de persuasiune cele mai abile şi mai subtile, de toate metodele de presiune şi de persecuţie pentru a dovedi că ei au dreptate şi că au adus în faţa justiţiei pe adevăratul vinovat?

Reprezentantul Coroanei dispune de mari resurse: inteligenţă, bani şi o autoritate necontestată. Agenţii săi, fiind oameni ca toţi oamenii, sînt dornici nu atît să-şi justifice bănuielile, cît să parvină şi să-şi asigure buna reputaţie. Experţii pe care-i angajează, oameni foarte pricepuţi, pot fi influenţaţi totuşi de cel ce deţine autoritatea. Comisarul-şef, socotind că l-a arestat pe vinovat, mută munţii din loc pentru a obţine condamnarea lui. Medicii legişti, cărora procurorul regal le cere să examineze arma crimei — cuţit, ciocan sau ciomag — spun rareori pe şleau. „Pe arma asta nu există nici o urmă de sînge“, ci cel mai adesea: „Examenul n-a putut duce la concluzii sigure“, ori: „S-au descoperit urmele unei substanţe care ar fi putut să fie sînge“. Într-un cuvînt, din clipa cînd un nenorocit a fost luat la ochi sau a devenit suspect prin faptele sale, în jurul lui se creează treptat o atmosferă nefavorabilă şi ostilă.

Să luăm cazul Mathry, un cetăţean de rînd, un om slab de înger şi cam iresponsabil, aplecat poate spre vanitate, dar în general nici mai bun, nici mai rău decît semenii săi. Nefericit în căsnicie, sătul de atmosfera îngheţată de acasă, şi-a lăsat privirea să rătăcească, în speranţa că va

întîlni o faţă mai plăcută. În acest moment, un prieten îi face cunoştinţă cu o tînără atrăgătoare; flirtează puţin cu ea, iar după cîteva săptămîni, aflîndu-se singur într-un hotel sordid dintr-un orăşel de provincie, îi trimite o carte poştală pe care, avînd talent la desen, a desenat o scenă rustică, şi prin care o invită pe tînăra aceea să ia masa cu el. Apoi, peste numai cîteva zile, află, îngrozit, din titlurile ţipătoare ale ziarelor, că femeia a fost asasinată mişeleşte şi că poliţia îl caută pe autorul ilustratei, care e reprodusă în toate ziarele din ţară.

Ce să facă? Ştie că ar trebui să se ducă grabnic la primul post de poliţie şi să dea o declaraţie. Dar avînd oroare de publicitate şi temîndu-se să nu se compromită, poate fără rost, renunţă. Se gîndeşte că la poliţie îi vor pune cu siguranţă o întrebare: unde a fost între orele opt şi nouă seara, în acea zi de opt septembrie? Neliniştit, îşi aduce aminte că s-a dus singur la cinematograf şi că a aţipit în timpul filmului. Ce alibi stupid! Cine ar fi putut să-l vadă acolo, pe întuneric? Casieriţa care i-a vîndut biletul nici n-a ridicat capul ca să-l privească! Nimeni nu-l va putea susţine în momentul fatal.

Speriat de-a binelea, îşi pierde capul şi, în loc să se ducă la poliţie, comite eroarea stupidă de a-şi făuri un alibi, cu ajutorul unui amic. Între timp s-a stabilit că omul nostru este autorul ilustratei cu pricina. Omul îşi prezintă alibi-ul, care se dovedeşte a fi fals. Din acea clipă e pierdut: *falsus in uno falsus in omnibus*[1]. Un eşafodaj întreg de mărturii şi de probe se clădeşte împotriva lui. Dar în construcţia acestui eşafodaj ies la iveală anumite discrepanţe: un portofel de un tip special găsit lîngă cadavrul victimei, o bicicletă verde care a putut fi folosită de ucigaş — obiecte care n-au cum să fie atribuite omului arestat. Totuşi aceste discrepanţe sînt considerate ca neimportante şi sînt eliminate din schema generală a acuzaţiei. Ele sînt eliminate pentru că nu se potrivesc cu schema. Iar cînd procurorul îşi rosteşte, plin de mînie

[1] Cine minte odată minte mereu (în limba latină în text).

justițiară, aprigul rechizitoriu, nici nu pomenește de ele. Domnule președinte, convingerea mea este că în procesul intentat lui Rees Mathry, acuzatorul public a făcut totul pentru a împiedica o judecată dreaptă, și a izbutit. Oricît de sumar am prezentat faptele, veți recunoaște că la proces s-au manifestat grave lacune în ce privește probele. Mai mult încă, procurorul a făcut sugestii incriminatoare extrem de grave, mai ales în recomandările adresate juraților.

Întregul rechizitoriu a fost o lungă suită de aluzii deliberat calculate pentru a-i influența pe jurați și a-i sili să pronunțe un verdict de vinovăție. Domnule președinte, cînd în balanță atîrnă viața unui om, nu poate fi tolerat acest gen de oratorie care acționează nu asupra cugetelor, ci asupra simțămintelor juraților, declanșînd în ei nu lumina calmă și limpede a logicii, ci emoțiile cele mai violente: oroarea, mînia, scîrba, setea de răzbunare. O astfel de oratorie e și mai nocivă cînd se combină cu un soi de joc teatral, ce-l face pe procuror să agite arma crimei, s-o azvîrle pe jos și chiar să mimeze lovitura fatală, toate astea într-o melodramă morbidă, care transformă solemna incintă a tribunalului într-o scenă de teatru periferic. După părerea mea, rechizitoriul rostit de procurorul regal împotriva lui Rees Mathry, precum și felul cum a fost rostit, subminează însăși temeliile aparatului nostru judiciar, și sper că vă veți însuși acest punct de vedere.

Grahame făcu o pauză, de care Paul profită pentru a arunca o privire fugară spre Sprott. Fața acestuia, de obicei rumenă, devenise palidă ca a unui mort, iar fălcile-i erau încleștate. La ce se gîndea oare? La umilirea pe care-o suferea? La cariera lui distrusă? La prăbușirea ambițiilor sale politice? Grahame continuă:

— Este, de asemenea, convingerea mea că, la proces, judecătorul care a prezidat, i-a influențat pe jurați, prezentînd în cuvîntarea sa către aceștia o imagine falsă, incorectă și derutantă a faptelor, contrară spiritului legii. Ca și cum l-ar fi imitat pe procuror, judecătorul l-a pre-

zentat pe acuzat într-o lumină extrem de nefavorabilă, omițînd să atragă atenția juraților asupra gravelor neregularități comise în cursul instrucțiunii. Cît despre poliție, deși a acționat, desigur, cu bună credință, în limitele posibilităților sale, e clar că a viciat un element esențial: identificarea vinovatului. Și e de asemenea evident că probele favorabile clientului meu, aflate în posesia poliției, dar ignorate de client și de avocatul său, au fost în mod deliberat ascunse, în detrimentul acuzatului.
Deodată Grahame își întinse brațul drept spre președintele tribunalului — era primul gest pe care-l făcea de cînd începuse să vorbească:
— Domnule președinte, Mathry nu a săvîrșit acea crimă! Din cercetările făcute și din analiza procesului reiese cu o limpezime de cristal că el este nevinovat și că a fost victima unei îngrozitoare parodii a justiției. Martora Burt, vinovată de sperjur sub ochii dumneavoastră, nemaiputînd să se ascundă îndărătul atîtor minciuni, v-a indicat cît se poate de clar pe adevăratul făptaș al crimei.
Domnule președinte, nu sînt agent de poliție și nu-i de datoria mea să-l chem pe vinovat în fața judecății, dar v-am furnizat dovezi suficient de grele pentru a-mi da dreptul să-i rostesc numele. Autoritățile să-l caute pe vinovat, și atunci se vor risipi și ultimele îndoieli. Domnule președinte, în numele sacru al justiției, vă cer să reparați acea cumplită nedreptate, recunoscînd culpabilitatea procurorului regal și proclamînd în fața lumii nevinovăția lui Rees Mathry!
Grahame se așeză, într-o liniște desăvîrșită. Abia peste cîteva clipe, tăcerea fu sfîșiată de o furtună de ovații. Ordinea fu restabilită abia după ce președintele amenință cu evacuarea sălii. Paul avea lacrimi în ochi: nu auzise niciodată cuvinte mai mișcătoare ca acelea din finalul pledoariei avocatului. Tulburat, își întoarse privirea de la fața calmă a tînărului avocat la aceea a tatălui său, care ședea, buimac, de parcă n-ar fi înțeles de ce aceeași sală care-l huiduise în urmă cu cincisprezece ani îl aplauda acuma cu atîta entuziasm.

Cînd se făcu din nou liniște, procurorul general se ridică în silă, după ce se consultase îndelung cu colegii săi. Deși avea o expresie calmă și demnă, era limpede că vorbea fără chef, încercînd să salveze aparențele. Vorbi aproape o oră, pe un ton destul de moderat. În contrast cu pledoaria strălucită a avocatului, se arătă, poate dinadins, foarte sobru. Cînd se așeză, președintele anunță numaidecît suspendarea ședinței pînă a doua zi.

În după-amiaza următoare, la orele două și jumătate, ședința reîncepu. Într-o tăcere desăvîrșită, judecătorul Frame se ridică în picioare, demn și impenetrabil, pentru a rosti verdictul. Auzindu-l, Paul simți că inima îi bate ca un ciocan: se uita la tatăl lui, care asculta cu un soi de deznădejde.

— Ministrul justiției — spuse președintele — a fost informat că în fața acestei Curți au fost prezentate noi fapte în baza cărora Curtea socotește că verdictul de vinovăție pronunțat anterior este nejustificat. Urmă o pauză lungă în cursul căreia Paul simți că i se taie respirația. Drept care, ministrul Justiției a hotărît să recomande Maiestății Sale imediata grațiere a acuzatului.

Aclamații... pălării azvîrlite în aer... aplauze nesfîrșite. Dunn și McEvoy își strînseră, zîmbitori, mîinile, apoi le strînseră pe acelea ale lui Nigel Grahame și ale lui Paul. În jurul acestuia se îmbulzea o mulțime de oameni, care-l băteau pe umăr. Printre ei era și bătrînul Prusty, care ținu să-l îmbrățișeze. Ella Fleming și mama lui Paul se ghemuiseră una într-alta, buimăcite și rușinate. Pastorul stătea cu ochii închiși, ca și cum s-ar fi rugat. Dale avea o față mai împietrită ca oricînd. Sprott se grăbea spre ieșire, zdrobit. Deodată, Paul zări undeva la galerie silueta lui Mark Boulia, care gesticula. Era oare cu putință?

Apoi se răsuci pe călcîie și-și croi drum spre omul acela zdrobit, adus de umeri, care nu înțelegea încă ce se întîmplase și pe care nimeni nu-l mai putea socoti de aci înainte un asasin.

Capitolul XIX

Paul se întoarse la *Hotel Windsor* pe la orele patru. Obţinuseră, aşadar, victoria... o victorie care nu putea fi ştirbită de limbajul juridic şi de răceala judecătorilor. Totuşi Paul se simţea parcă într-o lume ciudat de ireală, din pricina nervilor săi epuizaţi de atîta încordare; iar în faţa lui se căsca un viitor încă tulbure şi precar.

Păşind pe coridorul care ducea spre apartamentul său, zări bagajele Ellei prin uşa întredeschisă a odăii ocupate de maică-sa: aceasta îşi făcea şi ea bagajele. Cînd intră în salon, o găsi pe Ella stînd pe un scaun, cu pălăria pe cap şi cu mîinile înmănuşate: avea acea expresie energică pe care i-o cunoştea bine şi care prevestea de obicei luarea unor hotărîri grave.

Văzînd-o, ştiu ce are de făcut, îndoielile i se risipiră brusc. Merse cu paşi siguri la bufet şi-şi turnă apă din carafă Simţea că Ella îl priveşte.

— În sfîrşit, s-a terminat — spuse el.

— Da — răspunse ea sec. Era şi timpul.

Şedea foarte ţeapănă şi vorbea printre dinţi, scuturînd din cap.

— Ştiu că n-a fost prea plăcut, Ella — urmă Paul, împăciuitor. Dar trebuia să facem ce-am făcut.

— Da, trebuia? Aşa crezi tu. Eu însă sînt de altă părere. Cred că totul a fost absolut inutil. Da, absolut inutil. Şi asta, din vina ta. Tu ai început totul. Tu ai declanşat scandalul. În ciuda tuturor. Şi cu ce te-ai ales? Cu nimic. Cu absolut nimic.

— Bine, dar faptul că am cîştigat procesul e foarte important.

— Şi ce avantaj vei avea tu? Ai auzit cum au cocoloşit totul: avocaţii ăştia lucrează mînă-n mînă. Va trebui să te adresezi Parlamentului ca să obţii ceva bani. Şi chiar dacă Parlamentul va aproba, tu nu vei căpăta nimic.

Paul roși, indignat, dar se sili să răspundă fără mînie:
— Nu banii mă interesează. Nu m-am gîndit niciodată la bani. Am urmărit doar să-l răzbun pe tata. Și am izbutit.
— Mare scofală! După felul cum se poartă, mai bine l-ai fi lăsat unde era, dacă ții atîta la reputația lui. Ne-a dovedit limpede cine e: un bătrîn bețiv și dezgustător...
— Ella! Închisoarea e de vină... N-a fost totdeauna așa...
— În orice caz, acum e așa. Iar eu sînt sătulă pînă-n gît. Era destul de prost chiar cînd îl știam în închisoare. Dar barem atunci nu ne stătea în cale. Nu-l vedea nimeni, nici nu se știa ce-i cu el. S-a dat în spectacol chiar în plin tribunal. Tocmai de aceea ne-au tratat judecătorii ca pe niște gunoaie. În viața mea n-am fost atît de umilită și de rușinată la gîndul că oamenii vor afla că am vreo cît de vagă legătură cu un asemenea individ. Ți-o spun sincer, dacă n-ai fi fost tu, mi-aș fi luat catrafusele și aș fi plecat.
Paul își dădu seama că Ella nu era în stare să priceapă semnificația reală a lucrurilor. Nu-i păsa nici măcar de sacrificiile pe care trebuise el să le facă, de lupta pe care o dusese. Se gîndea numai la vătămarea adusă respectabilității după care tînjea, la lovitura dată vanității și orgoliului ei. Tocmai de aceea îl copleșea cu reproșuri și văicăreli, cu atît mai meschine cu cît le socotea îndreptățite. Cum de fusese în stare să simtă o atracție pentru această păpușă pătrunsă de o evlavie morbidă?
Văzîndu-l că tace, Ella crezu, ca și altă dată, că Paul cedează. Înmuiată de acest gînd și mulțumită că avea ultimul cuvînt, vorbi pe un ton mai blajin, cu accentele unei martire care, deși adînc jignită, e gata să ierte, într-un elan de milă creștinească:
— Hai vino, fă-ți repede bagajele!
— Pentru ce?
— Pentru că plecăm, prostuțule! Nu mai avem ce aștepta. Domnul Dunn a achitat nota la hotel, și pe bună dreptate, avînd în vedere felul cum ne-a tratat ziarul lui. Plecăm cu vaporul de șapte, de la Holyhead.

— Nu-l pot părăsi, Ella.
Ea îl privi, uluită întîi, apoi îngrozită.
— În viața mea n-am mai auzit o asemenea prostie. Păi tu nu-l iubești, iar el nu te iubește. În clipa cînd a ieșit din sala tribunalului, s-a dus repede într-o cîrciumă ordinară. Lasă-l să zacă acolo! Cînd o să se-ntoarcă, o să constate c-am plecat cu toții...
— Nu vin — spuse el, clătinînd din cap. Sîngele îi năvăli în obraji.
— Dacă nu vii, te previn c-o să-ți pară rău, Paul! exclamă ea, fulgerîndu-l cu privirea. De dragul tău am îndurat multe, m-am jertfit pentru dragostea noastră, dar mai departe nu pot merge, totul are o limită!
În timp ce-l mustra astfel, ușa se deschise, iar mama lui Paul și pastorul Fleming intrară în salon. Amîndoi erau îmbrăcați ca de plecare. Pastcrul îi privi pe cei doi tineri.
— Ce se-ntîmplă? întrebă el.
— S-a terminat! strigă Ella. După tot ce-am făcut pentru el, Paul are nerușinarea să pretindă că nu vine cu noi.
În ochii lui Fleming apăru o lucire tulbure. În ultimele săptămîni suferise mult, pradă unei lupte lăuntrice necontenite. Nădăjduise să-l readucă pe Mathry pe calea cea bună, dar eșuase, în ciuda tuturor eforturilor și rugăciunilor sale. Această înfrîngere îl copleșea, îi submina rădăcinile credinței. Iar acum, fiică-sa și Paul... Situația asta îl descumpănea și-l tulbura și mai mult. Încercă să cîștige timp.
— Nu crezi c-ai făcut destul, băiete? întrebă, recurgînd din nou la niște fraze uzate, pe care ajunsese să le deteste el însuși. Ai acționat cu atîta... nobilă abnegație...
— Da, Paul! interveni și maică-sa, cu voce joasă. Trebuie să vii cu noi.
— În definitiv — urmă pastorul — din punct de vedere moral n-ai nici o obligație să rămîi. Și-apoi... dacă plecăm acum, nu înseamnă că nu te poți întoarce mai tîrziu.
— Dacă nu vine acum, o să regrete amarnic! exclamă Ella.

— Taci, Ella! o mustră pastorul, cu o undă de mînie în glas. Oare egoismul tău n-are nici o limită?

Dar Ella izbucni într-un plîns amar şi nu se lăsă:

— În ce mă priveşte, totul s-a terminat între noi. Văd că eu contez mai puţin în ochii lui decît contează bătrînul ăla ticălos. N-o să mai vorbesc niciodată cu el!

Palid la faţă, cu sprîncenele uşor încruntate, pastorul se strădui să-şi adune gîndurile pentru a-şi linişti fiica. Dar era în zadar. Ella îşi ieşise prea mult din fire ca să mai ia aminte la vorbele lui. Cît despre mama lui Paul, era prea abătută, prea vlăguită de încercările prin care trecuse în ultimele zile, ca să-i mai poată veni în ajutor pastorului; nu mai voia decît un singur lucru: să plece. În cele din urmă, pastorul renunţă, dar pentru a-şi salva conştiinţa şi demnitatea, se apropie de Paul şi-i strînse mîna în tăcere.

Peste cîteva minute plecară.

Lui Paul nu-i venea să creadă. Parcă i se luase o piatră de pe inimă. Rămas singur în salon, se trînti într-un fotoliu, răsuflînd uşurat. Hotărîrea de a rămîne fusese luată spontan. Ştia însă că, datorită acestei hotărîri n-avea s-o mai revadă niciodată pe Ella. Se simţea liber.

În timp ce şedea nemişcat în fotoliu, auzi deodată paşi grei pe coridor. În curînd uşa se deschise şi înăuntru intră Mathry.

Paul îşi privi uimit tatăl: de obicei, acesta se întorcea după miezul nopţii la hotel, cu paşi împleticiţi. Acum însă, Mathry era treaz, dar părea obosit şi plictisit, mişcările-i erau încete, iar pe faţă i se citea o dezamăgire ciudată, avînd în vedere triumful din ajun. Haina ieftină, purtată fără grijă, se desfăcuse la subsuori, iar reverele i se murdăriseră. O pată de noroi la genunchi — pe locul unde căzuse odată — fusese doar pe jumătate periată. Mathry păşi încet spre un fotoliu şi se aşeză, privindu-l pe sub sprîncenele-i stufoase pe Paul. Ai fi zis că aşteaptă ca acesta să-i vorbească, dar, văzînd că Paul tace, îl întrebă:

— Au şters-o?
— Da.
— Bine c-am scăpat de ei! Apoi adăugă, cu obişnuita-i grosolănie: Dar tu ce mai aştepţi? O parte din biştarii pe care o să-i încasez?
— Bineînţeles — încuviinţă calm Paul, bucuros că găsise cea mai bună metodă de a înfrunta ieşirile sardonice ale tatălui său.
Şi, într-adevăr, răspunsul acesta îl făcu să amuţească pe Mathry. Din cînd în cînd îi arunca fiului său cîte o privire stranie, muşcîndu-şi buza de sus: parcă ar fi aşteptat ca Paul să vorbească mai întîi.
— Ţi-ai înghiţit limba? îl întrebă în cele din urmă, exasperat.
— Nu.
— Ai cinat?
— Tocmai mă pregăteam să comand ceva.
— Atunci comandă şi pentru mine.
Paul se duse la cabina telefonică şi ceru să i se trimită cina pentru două persoane. Apoi se întoarse şi, fără să-i spună nimic lui Mathry, îşi luă o carte şi începu să citească.
Sosi şi cina, alcătuită din supă, friptură de miel cu mazăre şi cartofi, plăcintă cu mere, totul servit foarte cald. Se aşezară la masă, în tăcere. Mathry mîncă parcă fără pofta lui obişnuită, iar după un timp păru să obosească. Fără să-şi termine desertul, se ridică de la masă şi se duse la fotoliu, se trînti în el şi-şi aprinse pipa — căci trecuse de la ţigări la pipă. Cufundat în fotoliu, arăta ca un bătrîn obosit.
— Nu te miră că m-am întors aşa devreme astă-seară? întrebă el în cele din urmă. Acum, cînd bîlciul s-a terminat, ar fi trebuit să trag un chef.
— Nu mă miră nimic din ce faci — răspunse Paul, pe acelaşi ton nepăsător, ştiind că numai aşa îl putea sili pe taică-său să vorbească.
Şi ridicîndu-se de la masă, se aşeză într-un fotoliu, de cealaltă parte a căminului.

— Sînt sătul pînă-n gît de banda aia — începu Mathry, cu amărăciune în glas. Își bat joc de mine, asta fac. Îmi spun într-una că-s un om mare, un erou, și după aia comandă băuturi și mă lasă pe mine să plătesc. Niște lipitori, asta sînt! Mai ales muierile. Ce le pasă lor? M-ar jefui de ultimul sfanț, ca să-și rîdă de mine după aia. Și știi de ce? Fiindcă acum nu mai sînt bun de nimic... nu le mai pot face nici o plăcere. După o tăcere penibilă, Mathry continuă, cu o voce stinsă, fără să-și ridice privirea: Dac-ai ști ce viață e-n pușcărie... sute de oameni... de bărbați în floarea vîrstei... fără femei. Nu-i prea plăcut, așa-i? Dragostea-i ceva scîrbos într-o pușcărie... Comitetele alea care-i vizitează pe pușcăriași nici nu se gîndesc la asta, fățarnicii! Dar să-i vezi cum s-ar gîndi dac-ar intra și ei la zdup! Zi și noapte, săptămîni și luni în șir, nu te gîndești decît la asta, pînă-ți pierzi mințile. N-ai cum să lupți contra naturii omului. Zaci noaptea în celulă și te gîndești...Îți imaginezi că te-așteaptă afară o femeie... O femeie frumoasă și tînără care te dorește. Îți vine să dai cu pumnii în perete ca să-l dărîmi și să ieși... Iar acum, iată, am ieșit și ... ce glumă sinistră!... am rămas neputincios pentru totdeauna! Deodată Mathry scoase un suspin adînc, iar fața lui împietrită începu să zvîcnească jalnic, îngrozindu-l pe Paul. Toate îmi ies pe dos — urmă bătrînul. Absolut toate. Pînă și procesul de azi, ce halima! N-am avut nici o satisfacție. Toți avocații ăia afurisiți, dichisiți ca la teatru, cu vorbăria lor sforăitoare! De ce nu m-au lăsat să spun și eu ceva? Și-au rîs în barbă de mine! Sînt un om sfîrșit... nu-mi găsesc nicăieri locul. N-o să mai pot face niciodată nimic. S-a zis cu mine. N-am omorît pe nimeni. *Ei* m-au omorît pe mine.

Pipa i se stinsese, fața-i era pămîntie, tot trupul îi tremura.

Paul simți că inima i se moaie. Dar această slăbiciune a tatălui său, această neașteptată rază de speranță era prea prețioasă ca să riște s-o piardă prin propria lui slăbiciune.

Se sili, așadar, să rămînă cît mai rece, deși inima îi bătea să se spargă:
— Ești departe de a fi un om sfîrșit... Suferințele prin care-ai trecut te-au schimbat mult. Dar nu ești de loc bătrîn. Depinde numai de dumneata să renunți la ideile astea și să-ți găsești drumul care ți se potrivește cu adevărat.
— Nu mi se potrivește nimic — mormăi Mathry. Tare-aș vrea să termin cu viața. Azi-noapte, cînd am trecut pe podul de peste canal, m-am uitat... și era cît pe ce să m-arunc în apă.
— Frumos fel de a mă răsplăti pentru tot ce-am făcut pentru dumneata!
Mathry își ridică deodată capul lăsat în piept și-l privi pe Paul.
— Da — murmură el — ai fost bun cu mine, recunosc.
— Îneacă-te dacă vrei — spuse Paul, pe un ton tăios. E cel mai ușor mijloc de a scăpa de necazuri. Mie mi se pare că există și un alt mijloc, mai inteligent. În curînd o să încasezi o sumă frumușică. Da, o s-o capeți, orice-ai crede. De ce să nu-ți cumperi o mică fermă la țară?... Ca să trăiești în aer liber, să crești păsări... să uiți să mai urăști... La țară o să-ți recapeți sănătatea... o să te simți tînăr trupește și sufletește. Te-am scos din închisoare, nu-i așa? adăugă el, ridicînd brusc tonul. Cel puțin, profită de anii de viață pe care ți i-am dăruit!
— N-aș putea — răspunse Mathry, cu glas stins.
— Ba da, o să poți! exclamă Paul. Și o să te-ajut. O să-ncerc să-mi găsesc o școală prin apropiere de ferma dumitale. Ca să fiu în preajmă cînd o să ai nevoie de mine.
— Nu, zău... ai fi în stare de așa ceva?
— Da.
Mathry îi aruncă din nou o privire sfioasă: buzele îi tremurau cînd spuse:
— Sînt frînt de oboseală... Mă duc să mă culc.
Paul simți că i se ia o greutate de pe suflet, ca după o mare biruință. Ce-l făcuse pe taică-său să capituleze în felul acesta? Nu putea să priceapă, nici nu îndrăznise

să spere aşa ceva. Dar pe această frunte brăzdată de riduri vedea strălucind, pentru amîndoi, viitorul, ca o încununare a strădaniilor sale. Îi părea bine că hotărîse să aştepte.

— O să te simţi mai bine, după un somn adînc — îi mai spuse tatălui său, cu o voce stăpînită, privindu-l în ochi. Mathry se ridică murmurînd:

— La ţară ... să cresc păsări ... poate şi o vacă ... Ar fi grozav ... Dar pot eu ...

— Da, poţi — rosti Paul, cu hotărîre în glas.

După o clipă de ezitare, taică-său îi spuse pe un ton ciudat de aspru:

— În regulă ... Mă duc la culcare ...

Deodată se opri, parcă străfulgerat de o idee, îşi înălţă capul şi privi în depărtare. Vocea lui căpătă o altă rezonanţă, mai umană şi ciudat de temătoare:

— Ţii minte, Paul ... la Jesmond Dene ... cînd lansam pe lac vaporaşe de hîrtie?

Şi aruncîndu-i fiului său o privire piezişă, ruşinată, îşi trecu palma peste ochii înlăcrimaţi şi larg deschişi, apoi ieşi cu paşi greoi din încăpere.

Capitolul XX

Paul rămase multă vreme în salon. Îşi spunea că acum îşi putea duce la îndeplinire planul. Nu mai era viziunea idilică a unei vile îmbrăcate în trandafiri, undeva la ţară, pe un deal înconjurat de cîmpuri şi pajişti verzi — viziune pe care o întrezărise poate cîndva. Maturitatea ce luase grabnic locul adolescenţei lui sentimentale făcuse din el un om practic, imun la entuziasmele facile. Trebuia să-şi termine studiile, dar nu la Belfast — aşa ceva

era de neconceput acum — ci într-una din universitățile englezești de provincie, poate cea din Durham, unde taxele erau mai reduse, deși calitatea cursurilor era excelentă. În vreo mahala a acelui oraș nordic, cu catedrală, va găsi cu siguranță un adăpost, cît de modest, pentru amîndoi, cu o grădină în care Mathry să-și poată redobîndi liniștea sufletească prin muncă. Era oare posibilă această regenerare? Paul nu știa. Auzise de cazurile unor foști pușcăriași care, după cincisprezece, douăzeci sau chiar treizeci de ani de detențiune, reușiseră să ducă o viață cu totul normală, să se piardă în mulțime și să guste pînă la adînci bătrînețe din plăcerile unei vieți tihnite. Numai că oamenii aceia nu fuseseră, desigur, închiși pe nedrept.

Paul se ridică repede, înainte ca gîndul acestei nedreptăți să-l răscolească iar. Nu voia ca acest sentiment nou de liniște, aproape de placiditate, care luase locul furiei lui împotriva legii, să fie tulburat de ceva. Era încă devreme, așa că se hotărî să facă o plimbare înainte de a se culca. Stinse lumina și ieși încet pe coridor, ca să nu-l deranjeze pe Mathry, apoi coborî scările.

Zilele deveniseră mai lungi, astfel încît afară mai era încă lumină, ca și cum razele soarelui ar fi zăbovit, neîndurîndu-se să plece. Văzduhul era cald și liniștit. Mișcat de frumusețea asfințitului, Paul porni la drum.

Voise să meargă la întîmplare, dar peste o jumătate de ceas constată, fără să se mire, că ajunsese pe străzile familiare de lîngă Ware Place. Se opri în fața locuinței Lenei, pe trotuarul celălalt, și, rezemîndu-se de o balustradă de fier, privi spre ferestrele neluminate de la etaj. Zilele grele, de încordare trecuseră, nervii lui nu mai erau chinuiți. Eliberat de obsesia lui, Paul putea, în sfîrșit, să prețuiască tot ce făcuse Lena pentru el. Acum își dădea seama că, fără ajutorul ei, tatăl lui ar mai lîncezi și acum în închisoarea din Stoneheath și că el însuși n-ar mai fi poate în viață. Mustrîndu-se pentru nesimțirea și pentru ingratitudinea lui, se simți copleșit totodată de un

dor irezistibil de a o revedea. O, dacă-ar fi apărut chiar în clipa asta din umbră, cu capul gol, în pardesiul ei încheiat pînă sus, melancolică, generoasă şi modestă, plină de abnegaţie şi, în acelaşi timp, de acea prospeţime nordică ce-o înfăşura ca o rouă.

Ce atitudine puerilă avusese faţă de ea, cît de copilăros reacţionase auzind de violul ce-i distrusese fecioria! Acum se gîndea calm la violul acela, care-i dezlănţuise o furie atît de nesăbuită. Acum simţea pentru Lena o mare afecţiune, tocmai din pricina acelui viol.

Orologiul turnului din Ware Place bătu unsprezece, cornul lunii coborî spre orizont, dar Paul rămase locului, privind ţintă spre cele trei ferestre oarbe, în vreme ce imaginile i se prindeau prin minte, una după alta. Deşi Lena nu era acolo, niciodată n-o văzuse cu atîta limpezime ca acum. Şi presimţea că o va regăsi în curînd. Nu, nu se va duce s-o caute pe doamna Hanley, prea ahtiată de confidenţe, desigur. Se va duce la Dunn chiar mîine şi-i va cere adresa Lenei. Îşi şi imagina împrejurările ce-i vor îngădui s-o găsească, şi era de pe-acum fericit, ca şi cum clipa aceea ar fi şi sosit.

Într-un tîrziu se depărtă încet. Circulaţia pe marele bulevard contenise, magazinele închiseseră de mult, dar la colţurile străzilor micii vînzători de ziare îşi mai strigau marfa: ultima ediţie. Toată seara, Paul le auzise strigătele, dar, fiind sătul de „senzaţii", le ignorase. Acum însă privirile îi fură atrase de un afiş fluturat de un băiat zdrenţăros, sub un felinar. Făcu vreo cîţiva paşi înapoi, îi întinse băiatului o monedă şi primi un exemplar din *Cronica,* pe care-l ridică numaidecît în lumina pîlpîitoare a felinarului. La „Ultimele ştiri", trei rînduri anunţau că poliţia forţase uşa apartamentului din Ushaw Terrace şi găsise cadavrul lui Enoch Oswald: acesta se spînzurase de candelabru.

Paul îşi veni cu greu în fire.

— Nenorocitul! murmură el. Mi-a spus că pleacă, dar de fapt asta era intenţia lui!

Aceste cuvinte, rostite cu durere şi compasiune, îl făcură pe Paul să se simtă izbăvit de orice amărăciune, de ultimele rămăşiţe de ură. Trase adînc aer în piept — noaptea era umedă şi răcoroasă. Dintr-o brutărie apropiată, de la subsolul unei clădiri, unde lucrătorii trebăluiau de zor, venea o mireasmă de pîine proaspătă. Luna dispăruse, dar deasupra acoperişurilor cîteva stele străluceau limpezi peste oraşul, în sfîrşit, adormit. Paul grăbi pasul spre hotel. Pentru prima oară, după atîtea luni, simţea gustul dulce al vieţii şi făgăduiala zilei de mîine.

Sabia dreptății se înscrie în șirul cărților de mare succes ale renumitului scriitor englez J. A. Cronin.

Aflînd că tatăl său nu este mort ci condamnat pe viață pentru o crimă comisă în urmă cu 15 ani, tînărul Paul Mathry încearcă să reconstituie împrejurările în care s-a săvîrșit acea faptă monstruoasă, descoperind rînd pe rînd — prin martorii pe care-i contactează — dovezi care-l conving că adevăratul criminal este în libertate, ceea ce-l determină să ducă o luptă acerbă cu oficialitățile locale, pînă cînd procesul tatălui său, Rees Mathry, va fi rejudecat...

Toate aceste întîmplări dramatice pot fi urmărite cu un interes deosebit pe parcursul acestei narațiuni polițiste, susținută echilibrat și antrenată cu numeroase momente de suspensie, în care sabia adevărului imanent cade năpraznic asupra vinovaților.

LEI 250

I.S.B.N. 973-5071-2-2